

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

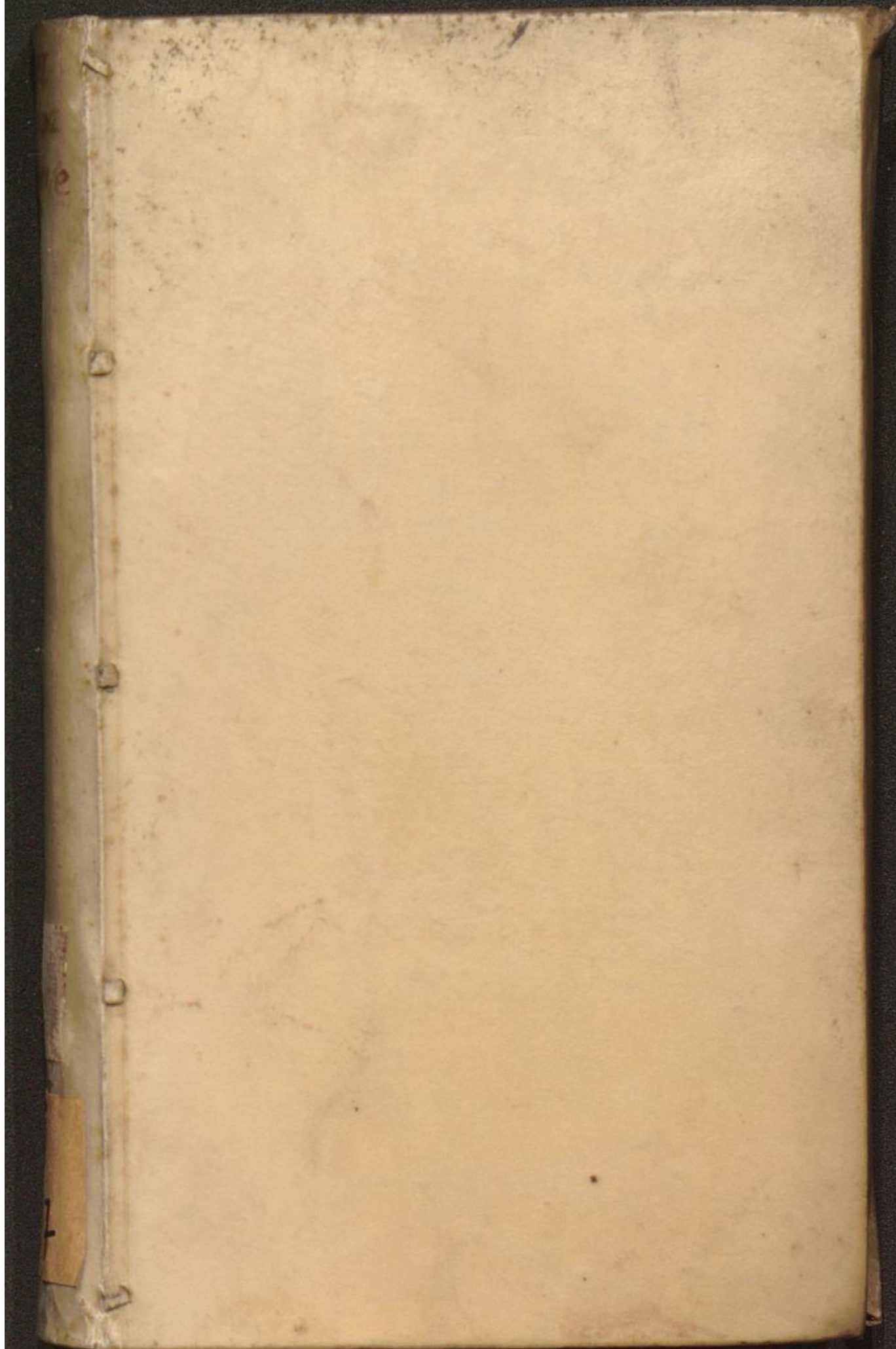
Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon Cisterciensis Ordinis

Le Mire, Aubert

Coloniae Agrippinae, 1614

urn:nbn:de:hbz:466:1-11259

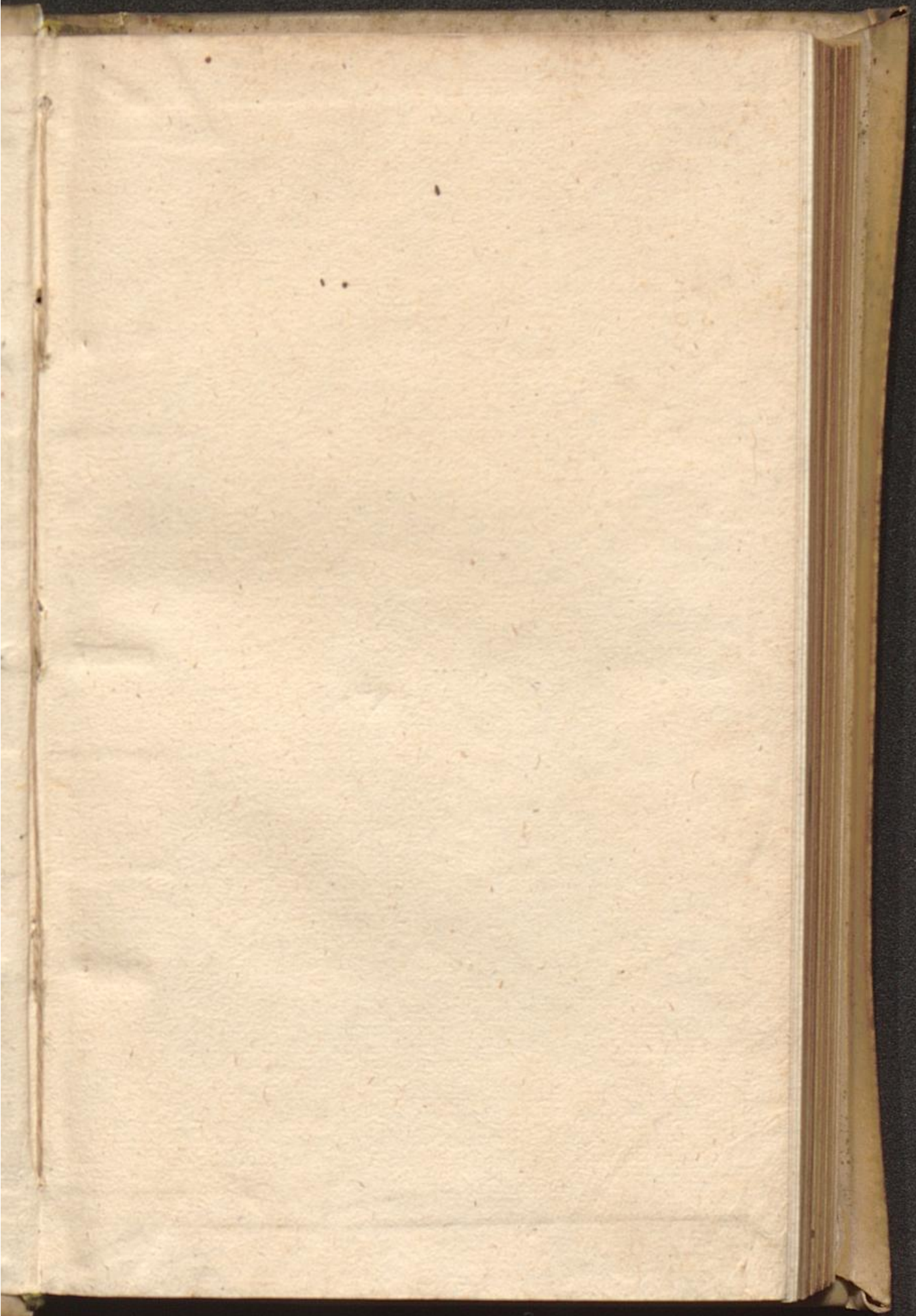

N. I

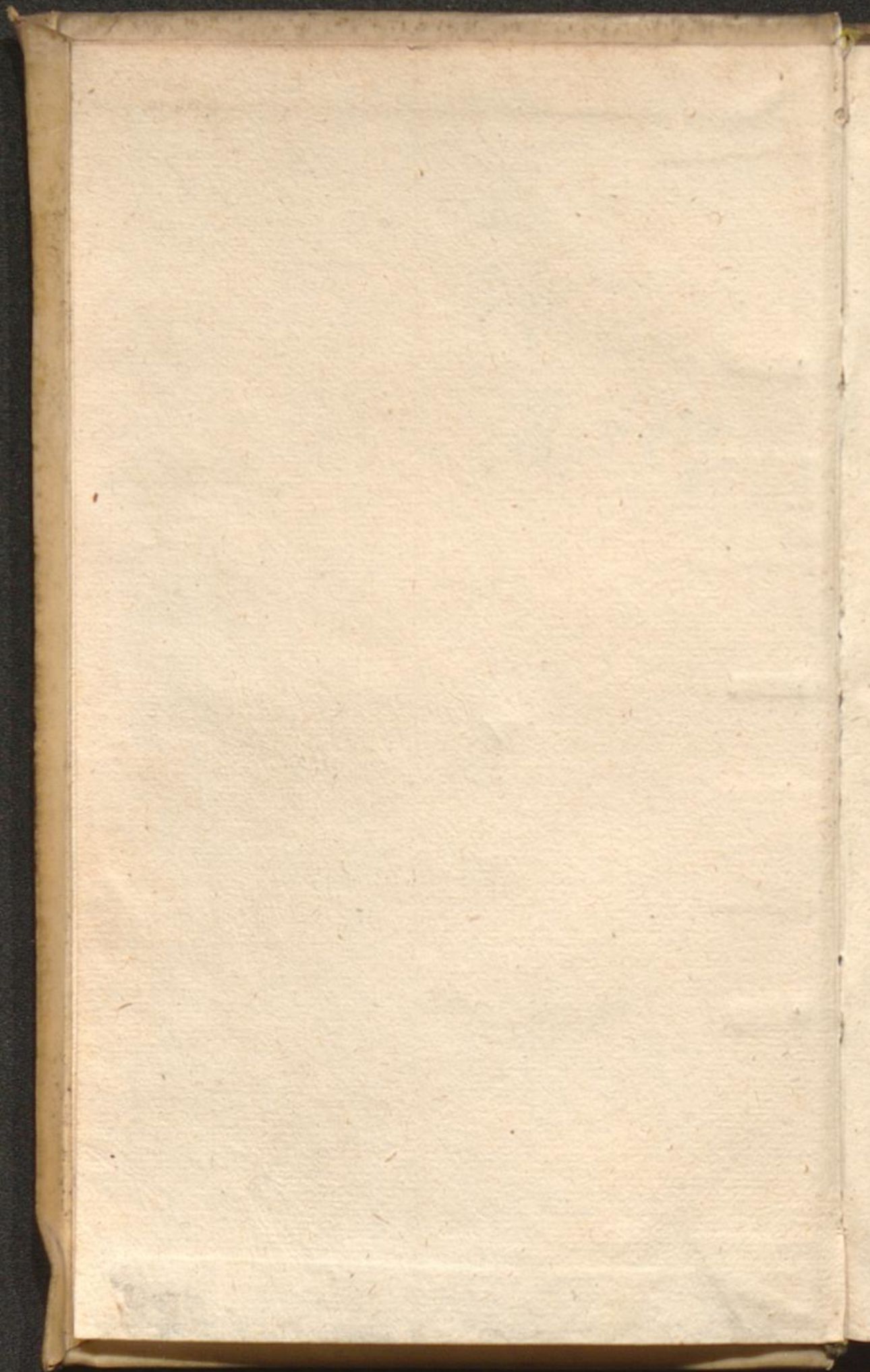
44.

Th. 4917.

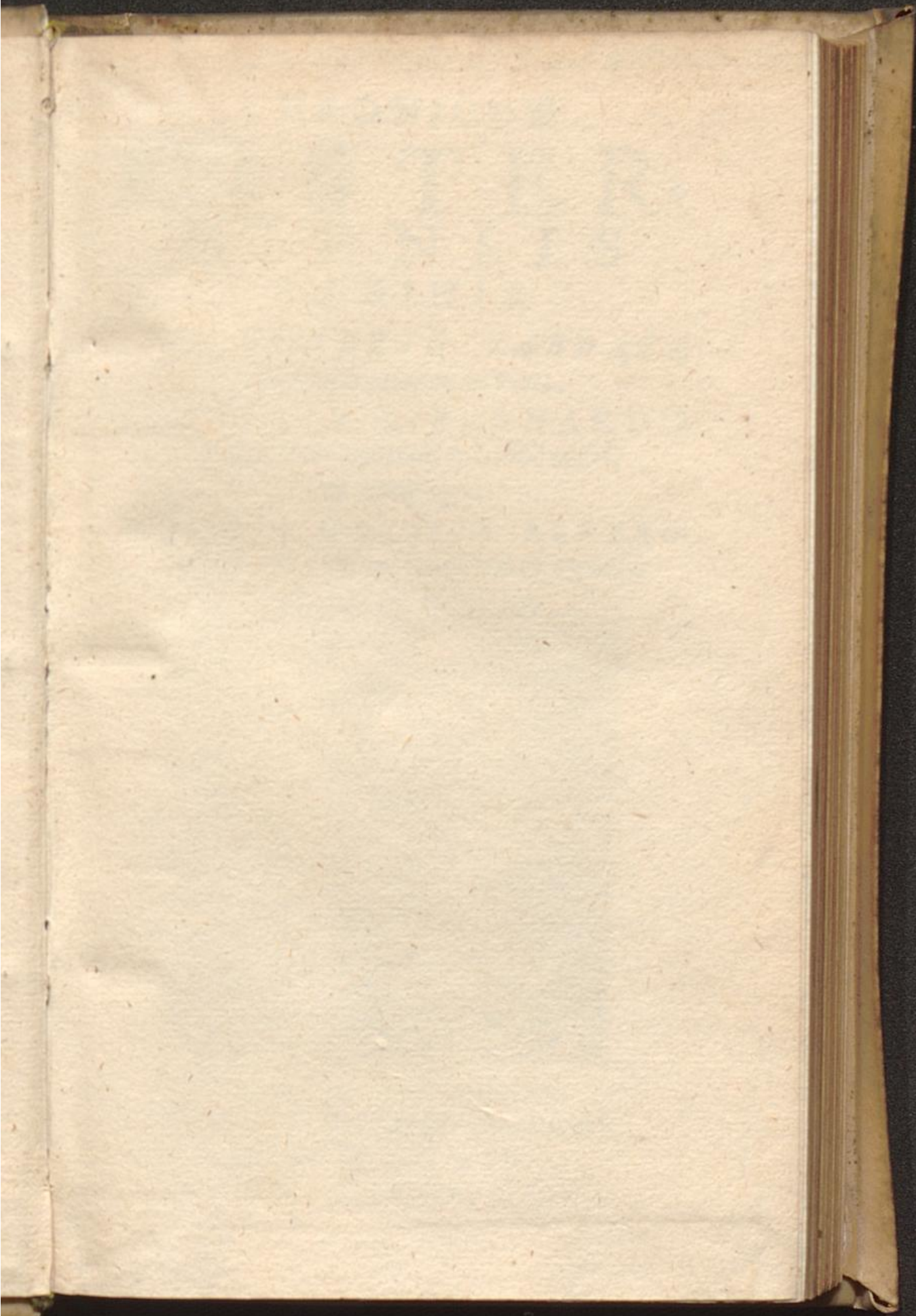

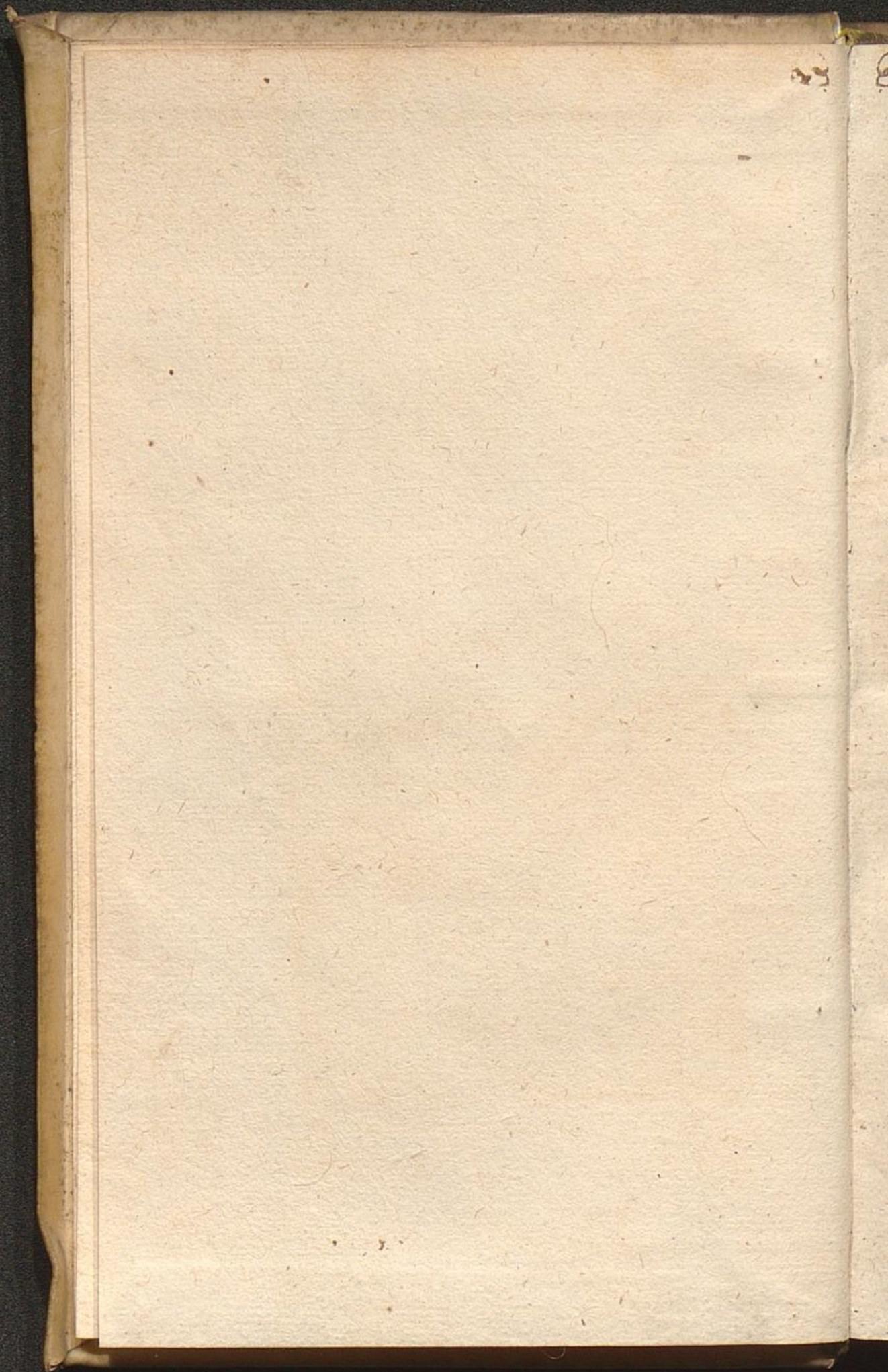

Ex legato Colm' Principis Ferdin' epi Paderb: & Monaster. 1683.

CHRONICON
CISTER-
CIENSIS
ORDINIS.

A S. ROBERTO ABBATE
Molismensi primùm inchoati,
POSTEA A S. BERNARDO
Abbate Clareuallensi mirificè aucti,
ac propagati.

AVBERTVS MIRAEVS BRVXEL-
lensis, S. Theol. Licent. Canonicus & Sigillifer
Antvverpiensis publicabat.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Sumptibus Bernardi Gualtheri.
ANNO M. DC. XIV.

Collegij S. Iosephi Paderb.

AMPLISSIMO
PRAESVLI,
D. ROBERTO
HENRION AB-
BATI VILLARIENSI,
ORDINIS CISTERCIENSIS
*per Belgium & ditionem Leodien-
sem Progenerali vigilan-
tissimo.*

T apud Græcos & Roma-
nos multi olim viri magni
Bibliothecas excitarunt, sic
& nostra, patrumque me-
moriam Pontifices, Reges, Principes
non pauci eū in vsum opes suas, æter-
no bono simul ac fama, impēderunt.
Sixtus V. Pont. Max. Bibliothecam A-
postolicam à prioribus Pontificibus
in Laterano constitutam, à postero-
ribus deinde in Vaticanum transuectā,
ibidemq; à Nicolao V. auctam, à Sixto
IV. excultam, ex loco obscuro in edi-
tum anno Christi 1588. transtulit, aula
amplissima, vestibulo, scalis ac porti-
cibus, à fundamētis regio sumptu ex-
citatis *Maximilianus II.* Imp. Viennæ
(:) 2 in Au-

EPISTOLA

in Austria Bibliothecam omni genere monumentorum sic adfluentem instruxit, vt certamine cū Aegyptijs, & Pergamenis Regibus instituto, eos vel superasse, vel certè æquasse iudicaretur. Apud Florentinos *Clemens VII.* *Papalibris optimis, studio maiorum & suo vndiq; conquisitis, Bibliothecam Medicæam, vt habet inscriptio, Deo ac Diuis familiae praesidibus dedicauit:* Eamque postmodum anno 1571. *Cosmus Medicæus*, magnus Etruriæ Dux, perficiendam curauit. Apud Gallos in D. Dionysij Fano *Franciscus I.* atq; *Henricus II.* Reges, & Lutetiæ ad D. Francisci Catharina Medicæa, trium ex ordine Regum mater, idipsum magnam cum laude præstiterunt. In Carpeta- nis Hispaniæ, & D. Laurentij in Scuria- co, *Philippus II.* Hisp. Indiarumq; Rex, tot libros congeffit, vt regia illa Bibliotheca post Vaticanā nulla hodie in orbe Christiano amplior esse cen- seatur. Quæ quidem Didaci Hurtadi Mendozæ Caroli V. Imp. olim apud Venetos Legati, libris potissimum, Græcis, Byzantio & mediæ Græciæ ad- uectis,

DEDICATORIA.

uectis, mirificè est adaucta. Ut de Alexandri Farnesii, Ascanij Columnæ, aliorumq; Cardinalium Museis, Romæ & alibi institutis, nihil dicam: quis Ambrosianam Bibliothecam & Collegiũ, à Frederico Borromæo, Cardinale & Archiepiscopo Mediolanensi nuper excitatum, ampliterque dotatum ignorat? Silentio prætereò Carolum E-manuelem, Sabaudia Ducem, omitto Iulium Herbipolensium in Germania Episcopum, & alios cum sacri tum politici Ordinis proceres, qui copia & delectu insignes hodieque Bibliothecas adornant.

Tot tantisque exemplis excitatus, *Præsul Reuerende*, amplissimam porticum, in vsum Bibliothecæ publicæ, à fundamentis nuper in Villario tuo excitasti: quod vnicum istud ornamentum Abbatiaæ tuæ numeris omnibus alioqui absolutæ deesse videtur. Laudatissimis itaque conatibus hisce tuis meritò omnium religiosarum familiarũ Abbates & viri omnes magni fauent, applaudunt, congratulantur: atque vtinam honesta æmula-

EPISTOLA

tione ad eius generis edificia ac studia excitentur? Et verò ne officio meo deesse ego videar, Bibliothecæ tuæ augendæ atque ornandæ, pro mea tenuitate libellum adfero, mole quidem exiguum, sed argumento diffusum: utpote qui monasteriorum ordinis vestri toto orbe celebrium origines, & viros sanctitate ac doctrina illustres velut in tabella ob oculos repræsentat. Leges hic *Arnulfum* tuum *Cornibautium*, *Iulianam Corneliensem*, & alios domesticos tuos, sanctitatis opinione claros; quorum sacra ossa in sacellum egregiè à te adornatum annis superioribus transtulisti. Exemplo nimirum Constantini Magni, Theodosij, Caroli Magni, Ludouici Pij, & aliorum Imperatorum, Regum, Principum; itemque Ambrosij, Augustini, Gregorij, Bernardi, Norberti, & aliorum Antistitum, qui diuorum reliquias piè quærendas curarunt, inuentas honorificè exceperunt, exceptas religiosè in templis collocarunt. Maacte isto animo, *Præsul amplissime*, &, ut facis,

DEDICATORIA.

facis, perge nomen tuum æternare,
clarissimorum factorum serie. Habes
certè campū laudis ac gloriæ, in quo
te tuasq; præclaras virtutes exerceas,
vtpote sacro ordini vestro Cisterciēsi,
in Belgica nostra & vicina prouincia
Leodiensi rector ac director datus. I-
taque ordinis tui cœnobia quod mi-
rificè apud nos floreat, magna tibi ex
parte debetur: quod virginum sacra-
rum cœtus, *illustris portio gregis Chri-
sti*, vt diuus Cyprianus loquitur, velut
lucida religionis sidera splendeant,
tuæ in primis curæ ac vigilantia ac-
ceptū omnes ferunt. Possem plura in
tuam laudem, nisi modestia tua veta-
ret & nisi me onere isto leuasset R. D.
Henricus van der Heyden vester olim
Prior, nunc in vrbe nostra Antuerpia-
na ad D. Saluatoris Prælatus longè
vigilantissimus, in suo Panegyrico,
quem scripsit & dixit tibi Iubilæū an-
ni quinti & vicesimi in Prælatūra fe-
liciter celebranti.

Deum itaque venerans precor, vt
& anni quinquagesimi Iubilæum
tibi largiatur, magno Ecclesiæ atque

(:) 4   ordinis

EPIST. DEDICAT.
ordinis vestri bono. In quo voto desi-
no. Antuerpiæ Kalend. Ianuar. anni
CIC. IDC. XIV. quas & salutare ap-
precor.

*Reuerenda admodum Amplitudi-
nis vestræ studiosissimus.*

Aubertus Miræus.

EX ORA.

EX ORATIONE

PANEGYRICA, HABITA

IN LAUDEM REVERENDI

admodum Domini,

D. ROBERTI HENRION,

Abbatis Villariensis, cum suum anni quinti & vicesimi in Pralatura Iubileum in Villario,

Anno 1612. die 11. Nouembr.

celebraret.

AUTHORE

R. D. HENRICO van der Heyden /

olim Villariensi, nunc Priore monasterij

S. Saluatoris Antuerpiæ.

ETATIS tuæ exordia, Antistes dignissime, consideranti, primum illud occurrit, non absque Dei nutu id fuisse, vt ei potissimum Societati nomen dares, in qua difficillimis temporibus, & quid valeres prudētia, & quid animi magnitudine satis ostenderes. Ingressus es in ipso flore adolescentiæ, cum apud Drudios humanioribus litteris insigniter operam nauasses. Et iam inde non obscura documenta dedisti insitæ virtutis tuæ, quæ maiores illico suspicere cœperunt, omniquē ope generosi pectoris semina educare institerunt. Nec fefellit opinio; nam sacerdotio initiatus, mox periculum fecisti in regendo artis tuæ, cū adolescentes, quotquot erant in religione tirones, ad omnem pietatem confirmasti.

(:) 5

Erat

O R A T I O

Erat verò id temporis Abbatia huic *Præpositus* eximia laude vir, R. D. Franciscus de Meescou-
vvere Bruxellensis, Auunculus meus maior. Idē-
quē atate iam vergente & inclinata id spectabat
anxius, vt esset qui subiectis humeris administra-
tionis pondus fulciret. Quo tempore Te præter in-
uentus est nemo, qui maiore fide, industria, dili-
gētia commissam oneris partem exciperet, ne ta-
ceam sic fieri statuisse inuictum illum Principem
Alexandrum Farnesium, qui magni Regis Hi-
spaniarum super eare mentem acceperat. Et sanē
percommode id cecidit, vt ei vicariam operam
impenderes viuo, cui in locum, sic diuina sancien-
te prouidentia, succederes mortuo; vt non tam
gnauum eripuisse pastorem gregi, quā equalem
surrogasse comitorum ille summus rector atque
dictator videri potuerit; adeoq; dubium foret
an magnitudinem doloris, qui ex morte fuerat
alterius, magnitudo gaudij sequentis non extin-
gueret.

Secuta est illa rerum vicissitudo, ingens hæ-
reticorum inquam rabies, quæ Belgicam, instar
tempestatis, est peruagata. Tunc demum quantus
esses apparuit, tunc illud animi robur se prodidit,
quod aduersis arguitur. Videor mihi imaginem,
illorum temporum coram intueri, quando velut
in densissima nocte solus clauum torsisti. Tollebāt
se fluctus vndique, seuiebāt turbines atq; procellæ
hostilium partium: hunc in locum nō sine horrore
dico, in hoc domicilium religioni & sanctitati
dicatum

P A N E G Y R I C A.

dicatū militaris furor exarsit: Cū tu animo nō es lapsus, nec stationē deseruisti, donec plurib⁹ ē tua societate fœdū in modum ab actis (qui tamen iſdem non citra miraculum redicere) ad extremum cedere & ipse electus, cum reliquīs eorum qui superfuerunt, Namurcum atque Niuellam tāquam in portum ē tempestate confugisti Vbi nihil de vigore monasticæ disciplinæ remittēs, quātum per locorum rationem licuit, id perfecisti, vt scirent omnes te non pacato minus quā turbido cœlo Religionis nauem posse gubernare.

Et iam transysse nimbus ille videbatur, cū tu postliminio domum istam recuperasti, coacta tuorum manu, qui sparsi fuerant; & quæ sacrilegorū hominū furor deiecerat atq; deuastarat, ea in integrum restituiſti. Itaq; tecta ipsa muriq; si loqui possent, iure tibi gratularentur, quodque facta tecta stant, vndiq; tibi vni debere profiterentur. Verum istud fortioribus dignum encomijs, quod in propagationem nouæ sobolis religiosæ, quæ per eas calamitates non poterat non esse imminuta, copiosum delectum iuuenum instituiſti; quos vt regularibus præceptis, ita bonarum artium studijs imbuendos, atque etiam ijs, quæ ad cognitionem Dei spectant, disciplinis erudiendos viro Theologo commisisti. Qua ex re dici non potest quantum boni prouenerit. Neque id nunc ago, vt facta tua in maius extollam, quod sciam id tibi fore permolestum. Officij tamen ratio postulat hac die præsertim, vt non possimus non ex-

currere

O R A T I O

currere in laudes tuas, cum grata quadam tuorum benefactorum recordatione, simulque ea quae per annos quinque & viginti prudenter provideg³, egisti, sub vnum velut aspectum referre. Anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono Sacellum in ipso templo Villariensi magnis sumptibus, ac singulari opere exornasti; vt honorifice corpora Sanctorum Arnulphi Cornibout, Iulianæ Cornelienfis, & aliorum aliquot Sanctorum in eo collocares. Basilicam ipsam statuis duodecim Apostolorum, quatuor Euangelistarum, & quatuor Ecclesiae Doctorum, atque alijs multis praeclaris monimentis decorasti. Sequitur egregij operis Bibliotheca, quam ab imo excitasti, ratus, id quod res erat, pretiosissimum thesaurum libros esse, cuius vel solius nomine, si reliqua cuncta praetereantur, collaudari copiose potest hoc coenobium.

Hec inquam in ipso ardore fecisti recuperata libertatis, his veluti gradibus ad maiora es subnixus. Mitto villam intra monasterij septa exstructam. mitto diuersis locis adificatas vel refertas, inque pago Meleurio (quem Abbatiae huic proprium comparasti) aedes magnifice à te perfectas, Mitto illas, quas in Narmurcensi oppido curasti egregias, vt essent, si qua belli moles huc deuio ingrueret, religiosi tutissimum perfugium.

Quid de monasterijs dicam sacrarum virginum, in quibus tua cura maxime & diligentia ~~oblit~~xit? quorum non pauca, prout sunt res humanae etiam

P A N E G Y R I C A .

*na etiam sanctissima in interitum prona, pristino
 vigore restituiti. Illud verò quis transeat, quod
 ad comitia generalia Cistercium iam tertium pro-
 fectus, anno abhinc vndecimo, itemq; septimo, &
 tertio, ita placuisti ordinis tui primoribus ab ini-
 tio, vt dignum iudicauerint te, qui vicariam Præ-
 fecto generali operam præstares per hasce Belgi-
 cas prouincias: quod etiamnum onus summa cum
 laude sustines. Qua etiam de causa reliquorum
 Abbatum, ac Prælatorum cœtum coëgisti anno
 iam elapso, in tuis quæ Bruxellæ sunt adibus, & co-
 ram ijs luculentam, & quæ ardorem animi tui
 testaretur vehementem orationem habuisti, vt
 ordo noster priscis temporibus longè florētissimus,
 sibi quam simillimus, ijs maximè quorum res ea
 interest annitentibus, existeret. Neq; irritò cona-
 tu discessum est: nam collatis in vnum sententijs,
 quæ ad religionis instaurationem pertinebant, à
 te facillimè collegæ impetrarunt, vt quæ proposita
 fuerant ad Primorum concilium referres. Quare
 denuo Cistercium contendisti, vt ea quæ pruden-
 ter erant excogitata, auctoritate publica stabili-
 rentur. Itaq; mihi vix tempero, quin modestia tua
 ratione omissa, plenis, vt aiunt, velis in hoc æquor
 meritorum tuorum abripiar. Et sanè horum ne-
 mo est, quos hic studiosissimos tui intueris, qui
 non, cum tui mentionem audit fieri, toties de ma-
 ximis tuis beneficijs, toties de singulari tua pru-
 dentia, toties de incredibili in ordinem hunc af-
 fectu cogitet. Tantus enim est splendor in laude
 vera,*

O R A T I O

vera, tanta in rerum honestarum memoria dignitas, ut optimus quisque non possit non maximè huiusmodi narratione teneri. Si in hoste dum virtutem quis memorat, afficimur; in laudando parente optimo, in lectissimo antistite, qui omnia, sua studia atque conatus ad Dei Opt. Max. gloriam & religionis incrementa confert, non intimis animis commoueamur? Quamquam quid est quod indecorum facere cuiquam videamur, qui presentis virtutem verbis extollimus, atque ipsamet benefacta subditis calcaribus incitamus? Licuit M. Tullio presentē Cēsare dictatorem, licuit Plinio Traianum suum, licuit alijs optimos Principes in os laudare. Habet enim presentia virtutis, in quo est, præclarum quoddā atq; efficax, nec radios suos latere patitur; & eorum, qui aspi-ciunt coram viros egregios, similitudinis amore, facile animi incalescunt.

Quare gaude tuis istis tam excellentibus bonis, Præsul optime, & fruiere cum dignitate & gloria, tum etiā natura & moribus tuis, ex quo quidem maximus est fructus, iucunditasq; sapienti. Recordare multos tibi quidem dies etsi laboriosos, gratos tamen atq; dulces, rectè factorū memoria illuxisse: hanc verò lucem vel imprimis incundam existere, quod sit eorum omniū, quæ adhuc gessisti, corollarium, laborū testis, vitæq; tuæ laudatissimè transactæ certū argumentum. Quæ non ita velim accipias, quasi iam de prouincia deponenda tibi cogitare liceat, aut quasi iam egregiè munere perfunctus

PANEGYRICA.

functus tuo, præclarè tecū actū existimes, si quod est vita reliquū, minore animi cōtentione exigas.

Quinimò stabis, scio, & cum viro sanctissimo Martino, cui dies hodiernus sacer est, mortē deprecabere, si ita è re populi tui videbitur, & vel in ipso certamine vitā profundes potiùs, quàm ut aliquam labem gloriae tuæ adspergas. Quapropter bene tibi animato diuinum Numen, quod semper omnibus in rebus antiquissimum habes, ita loquì arbitrare: feliciter, & mactè ista tua virtute & constantia, Praesul, bene es orsus, ministeriū tuum imple. Iuuenibus ad fontem pietatis & scientiae digitum intendisti, illi, qui te antecessit officio, vicarium munus praestitisti; quæ per nefarios homines erant prostrata erexisti; seminariū adoleſcētum grāde plantasti; quæq; erant corrupta temporum iniuria, inq; moribus vitiorū succreuerant zizania, ut vellerentur, strenuè contendisti. Bene & præclarè, ita porrò perge, sic enitere ad laborū vestigium. Annorum paucorum quidem, si immortalitatem spectas, curriculum absoluiſti, ne tamē tadium capiat eorum quæ consequentur, ego quī ad coronam inuito sudoribus multis adipiscendā, merces tua ero magna nimis. Hac, inquam, Deum ita loqui tecum, dignissime Praesul, existima, his immorare cogitationibus, hoc cantu decipe labores tuos, hanc metā tibi ob oculos propone. Nos omnes, quod ita velit propitium Numen, mentem sanam in corpore sano, felicitatem, vitam diurnam tibi volumus, optamus, vouemus.

APPRO-

CHRONICON hoc magno Auto-
ris labore è varijs Scriptoribus
collectum, cùm nec fidei Catholicæ
aduersetur, nec bonis moribus, licitè
ad maiorem ordinis Cisterciensis il-
lustrationem excudi poterit. Datum
Coloniæ 1614 die 15. Febr.

*Henricus Francken Sierstorpffius, SS.
Theolog. Doct. Gymn. Laurent. Re-
gens, Librorum censor.*

ORDI-

ORDINIS
CISTERCIEN-
SIS CHRONI-
CON.

AVBERTO MIRAEO
Auctore.

LARISSIMI Ordinis Ci- *Dialog.*
sterciensis Chronicon scri- *Lib. 1. c. 1.*
pturus, cum Cæsario Hei-
lterbacensi lectorem mo-
neo, eumque scire volo,
eius authorem quidem
esse Spiritum sanctum, institutorem S. Be-
nedictum, innouatorem verò Venerab.
& sanctū Robertū. Qui Robertus, Molismen-
sis in Burgūdia Abbas, cum viginti & vno
Monachis, relicto Molismo, in eremo que
Cistercium dicitur, anno 1098. Monasteriū
excitauit, monasticum S. Benedicti regu-
lam strictiū atque accuratiū cum sociis
obseruaturus. Vnde nati postea Versus isti
Echoini, *ANNO 1098. Cisterciū fundatur.*

Octauus nonagesimus millesimus annus
Exstabat, quando cœpit Cistercius Ordo.

A 2

Siue,

Siue, vt alij vulgò recitant,

Anno milleno, centeno, bis minus vno,

Sub patre Roberto cæpit Cistertius ordo.

Ex primis B. Roberti socijs fuere *Albericus, Odo, Ioannes, Stephanus, Letaldus & Petrus*: vt in Epistola sua disertè testatur Hugo Lugdunensis Episcopus, quæ infrà recitabitur.

Rem totam narrat Cæsarius Heisterbacensis monachus, lib. i. Dialogorum, c. i.

In Episcopatu Lingonensi inquit situm est cœnobiũ nomine *Molismus*, fama celeberrimum, religione perspicuum, viris illustribus nobilitatum, possessionibus amplum, virtutibus clarum. Et quia diuitiis virtutibusque diuturna non potest esse societas, viri nimirum sapientes, & virtutum amatores, altius intelligentes, licet honestè in præfato cœnobio viuerent, minùs tamen ipsam, quam professi fuerant, regulam quia obseruarent cõsiderantes, habito inter se cõmuni consilio, *vinginti & vnus* monachi, vnà cū patre suo *Roberto*, vnanimi assensu, eodẽ spiritu, venerunt in locum horroris, & vastæ solitudinis, nomine *Cistertium*, ibi viuere cupiẽtes, de opere manuum suarum, secūdum regulæ præceptum. Anno igitur Dominicæ incarnationis millesimo nonagesimo octauo, Venerabilis *Hugonis* Lugdunensis Ecclesiæ

CISTERCIENSE.

elesiæ Episcopi, & tunc Sedis Apostolicæ
 Legati, atq; religiosi viri *VValteri* Cabilo-
 nensis Antistitis, nec non clarissimi prin-
 cipis *Odonis* Ducis Burgundiæ consilio &
 auctoritate roborati, in prædicto loco Ab-
 batiam construere ceperunt. Et quia ceno-
 biū, de quo exierunt, cōstructum fuerat in
 honorē B. Dei Genitricis Mariæ, tam ipsi,
 quàm eorū successores, de eodē nouo mo-
 nasterio propagati, oēs suas ecclesias in ho-
 norem eiusdē gloriosæ Virginis censuerūt
 esse dedicādas. Non multò pòst cū instātia
 monachis Molismēsis Abbatē suum re-
 quirentibus, iussu *Vrbani II.* consensu *VVal-*
teri Cabilonensis Episcopi *Robertus* reduci-
 tur, & *Albericus*, vir sanctus, ac religiosus, ei
 loco substituitur. Cuius sollicitudine, Dei
 gratia cooperāte, nō mediocriter vallis il-
 la claruit, & in rebus necessarijs creuit. Quo
 defuncto *Stephanus*, vir equē sanctus, natio-
 ne Anglicus, successit: Et cū adhuc essent
 pauci numero, personis secularibus vene-
 rantibus in eis vitæ sanctitatē, sed abhorrē-
 tibus austeritatem, *S. Bernardus*, anno 15.
 cum triginta fermē focijs aduenit, & suauī
 iugo Christi ibidem collum submisit. Ex
 tunc cepit vinea illa Domini Sabaoth cres-
 cere, ac dilatari, atque palmites suos exten-
 dere à mari vsque ad mare, & impleta est
 terra possessione eius.

*Cistertij
filie 4.
primarie.*

Primæ eius propagines, *Firmatas, Pontiniacum, Claraualis, Morimundus*. Istarum quatuor domorum Abbates, tâtæ auctoritatis sunt, vt Abbatem Cisterciensem visitent simul, & singulatim ab eo, versa vice, **1115.** visitentur. Anno autem Domini 1115. fundata est domus *Claraualis*, cuius primus Abbas fuit Sanctus *Bernardus*; *Claustrense* verò siue *Hemmenrodense* monasteriû **1134.** datum est anno millesimo centesimotrigesimoquarto, *Hactenus Casarius.*

De his ipsis rebus fusissimè scribit auctor anonymus, in libro manuscripto de origine ac viris illustribus Ordinis Cisterciensis, *Vincentius* item *Bellouacensis* in Speculo Historiali, qui Stephanum Hardingum, natione Anglum, narrat Stephano Abbati Molismensi, ad veterem ordinis disciplinam reformandam, auctorem exstitisse.

*Cistertij
situm.*

Cistertium porrò visitur secundo ferè lapide à *Diuione*, vulgò *Dyon*, Ducatus Burgundiæ metropoli; cuius loci Abbas vniuersi per orbem ordinis Cisterciensis summus est princeps & antesignanus. Is per se vel per Abbatem Claraualensem, aliumve legatum suum reliqua omnia huius instituti monasteria visitare solet.

Cistercienses namque Episcoporum siue Ordinariorum imperio ac coërcitioni
exemit

CISTERCIENSE.

7

exemit *Alexander I I I.* Pontifex Maximus, diplomate anno tertio eius Pontificatus dato, quod Rhenatus Choppinus lib. II. sacræ Politix recitat.

Libet autem hoc loco insigne antiquitatis monumētum subnectere, Historiam scilicet atque originem Cistertiensis ordinis atque cœnobij, ab ipsis primis Patribus Cistertiensibus conscriptam, quam Parisijs anno 1610. cum ibi negotiorum causa versarer, manuscriptam in bibliotheca

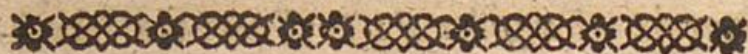
V. Cl. Petri Puteani Iureconsulti
reperi: exstatq; passim in monasterijs huius Ordinis.

A 4

EXOR:

EXORDIVM
C O E N O B I I
 ATQVE ORDINIS
 CISTERCIENSIS,
A PRIMIS PATRIBVS
Cistertiensibus conscri-
ptum.

Os Cistertienses, primi huius Ecclesiæ fundatores, successoribus nostris stilo præseti notificamus, quàm canonicè, quanta auctoritate, à quibus etiã personis, quibusq; temporibus, cœnobiũ, & tenor vitæ illorũ exordiũ sumpserit; vt huius rei propolata sincera veritate, tenaciũs & locum & obseruantiam sanctæ regulæ, in eo nobis per Dei gratiam vtcun- que inchoatam ament: pro nobisque, qui pondus diei & æstus indefessè sustinuimus, orent; & in arcta atque angusta via, quam regula demonstrat, vsque ad exaltationem spiritus defudent, quatenus deposita sarcina, in requie sempiterna, feliciter pausent.

ANNO
 1098.

Anno ab incarnatione Domini millesimo nonagesimo octauo, beatæ memoriæ

Roberto

Robertus Molismensis Ecclesiæ in Episcopatu Lingonensi fundatur primus Abbas, & quidam eiusdem cœnobij fratres ad venerabilem *Hugonem* tunc Apostolicæ sedis Legatum, ac Lugdonensis Ecclesiæ Archiepiscopum venerunt, vitam suam sub custodia sanctę regulę Patris Benedicti se ordinaturos pollicentes. Et idcirco ad hoc liberius exsequendum, ut eis & sui iuuaminis, Apostolicęque auctoritatis robur porri- geret, cōstanter flagitarunt. Quorum voto Legatus ille lætanter fauens, tali epistola exordij eorum fundamentum iecit.

S. Robertus Abbas Molismensis, & primus Cisterciensis: de quo Martyrol. Rom. 29. April. exstatq; vitæ eius apud Suriū, per Odonē Abbatem Molismensem.

*EPISTOLA HVGONIS LVGDV-
nensis Archiepiscopi ad Robertum Ab-
batem Molismensem.*

HVGO Lugdunensis Archiepiscopus, & Sedis Apostolicę Legatus, *Roberto* Molismensi Abbati, & Fratribus cum eo secundū regulam S. Benedicti Deo servire cupiētibus. Notum sit omnib⁹ de S. Matris Ecclesiæ profectu gaudētibus, vos & quosdam filios vestros Molismensis cœnobij fratres, Lugduni in nostra pręsentia adstitisse, ac regulę beatissimi Benedicti, quā hactenus tepidē ac negligēter in eodem monasterio tenueratis, arctiūs deinceps atque perfectiūs inhærere velle professos fuisse. Quod quia in loco prædicto, pluribus im-
pedien-

pedientibus causis, constat adimpleri non posse, nos vtriusque partis salutem, videlicet recedentium atque illic remanentium providentes, in locum alium quem nobis divina largitas designauerit, vos declinare, ibique salubrius atque quietius Domino famulari, utile duximus fore. Vobis ergo tunc presentibus, videlicet, *Roberto Abbati, Fratribus quoque, Alberico, Odoni, Ioanni, Stephano, Letaldo, & Petro*, sed & omnibus, quos regulariter & communi consilio vobis sociare decreuistis, hoc sanctum propositum, & tunc consulimus, & ut in hoc perseveretis, precipimus, & auctoritate Apostolica per sigilli nostri impressionem, in perpetuum confirmamus.

DE EGRESSU MONACHORVM
de Molismo, & de aduentu eorum ad Cistercium, deque monasterio, quod
inceperunt.

POST hæc talia ac tanta, antedictus Abbas, & sui auctoritate freti Molisum redierunt, & de illo religioso fratrum collegio, socios votum in regula habentes elegerunt, ita ut inter eos qui Legato Lugduni fuerant locuti, & illos qui de cœnobio vocati, *viginti & unus* monachi essent, taliq̃ue stipati comitatu ad eremum quæ *Cistercium* dicebatur, alacriter tetenderunt.

xxi. Monachi ex Molismo vadunt Cistercium.

derunt. Qui locus in Episcopatu Cabilo-
 nensi situs & præ nemoris, spinarumque
 tunc temporis opacitate, accessu hominum
 insolitus, à solis feris inhabitabatur: ad
 quem viri Dei venientes, locumque illum
 tam religione quàm animo iam iamque
 conceperant, & propter quem illuc adue-
 nerant, quantò sæcularibus despicabilio-
 rem & inaccessibilem intelligentes, nemo-
 ris & spinarum densitate præcisa ac remo-
 ta, monasterium ibidem voluntate Cabi-
 lonensis Episcopi, & consensu illius cuius
 iste locus erat, cõstruere ceperunt. Nam viri
 isti apud Molisium positi, sæpè inter se,
 Dei gratia aspirati, de transgressione regu-
 læ B. Benedicti patris Monachorum lo-
 quebantur, conquerebantur, contristaban-
 tur; videntes se, cæterosq; Monachos hanc
 regulam solemni professione seruatu-
 ros promississe, eamque minimè custodisse; &
 propter hoc Apostolicæ sedis Legati au-
 ctoritate iter prælibantes ad hanc solitu-
 dinem, vt professionem suam obseruantia
 sanctæ regulæ adimplerent, veniebāt. Tunc *Odo Dux*
 Dominus *Odo Dux* Burgundiæ sancto fer- *Burgū di*
 uore eorum delectatus, sanctæque Ro- *perficit*
 manæ Ecclesiæ præscripti Legati litteris *Cisterciū. ●*
 rogatus, monasterium ligneum, quod in-
 ceperant, de suis totū consummauit, illos-
 que inibi in omnibus necessariis diu pro-
 cusa-

curauit & terris ac pecoribus abundè suble-
uauit.

*QVOMODO LOCVS CISTER-
tiensis in Abbatiam surre-
xit.*

EODEM tempore Abbas qui aduene-
rat ab Episcopo illius dioecesis, vir-
gam pastorem cum cura monachorum
iussu prædicti Legati suscepit, fratresq; qui
secum aduenerant, in eodem loco stabili-
tatem regulariter firmare fecit: sicque Ec-
clesia illa in Abbatiam canonicè, Aposto-
licaque auctoritate crescendo surrexit.

*QVOD MOLISMENSES AVRES
Domini Papæ pro reditu Roberti Abbatis
inquietauerunt.*

IGITUR haud multo elapso temporis
spatio, Molismenses monachi, volun-
tate Domini *Goffridi* Abbatis sui, qui *Ro-*
berto successerat Dominum Urbanum Pa-
pam Romæ adeuntes, postulare cœperunt,
vt supradictus *Robertus* in locum pristinū
restitueretur: quorum importunitate mo-
tus Papa, mandauit Legato suo, venerabili
scilicet Hugoni, vt, si posset fieri, idem
Abbas reuerteretur, & monachi
eremum diligentes in pace
consisterent.

EPI-

EPISTOLA VRBANI PAPAE, PRO
reditu Abbatis Roberti, ad Hugonem
Archiepiscopum Lugdunen-
sem.

VRBANVS Episcopus, seruus seruo-
rum Dei, venerabili fratri & Episco-
po Hugoni Apostolicæ sedis Vicario salu-
tem & Apostolicam benedictionem.

Molismensium fratrum magnum in
Concilio clamorem accepimus, Abbatis
sui reditū vehementius postulantium. Di-
cebant enim religionē in suo choro euer-
sam, seque pro Abbatis illius absentia odio
apud Principes & cæteros vicinos haberi.
Coacti tandem à fratribus nostris, dile-
ctioni tuæ per præsentia scripta manda-
mus, significantes gratum nobis exsistere,
vt si fieri posset, Abbas ille ab eremo ad
monasterium reducatur. Quod si imple-
re nequiuers, curæ tibi sit, vt & qui ere-
mum diligunt, conquiescant, & qui in
cœnobio sunt, regularibus disciplinis in-
seruiant.

His Apostolicis litteris Legatus lectis,
viros authenticos & religiosos conuoca-
uit, & de præsentī negotio quæ sub-
tus sunt exarata, defi-
niuit.

DECRE-

DECRETVM HVGONIS LEGATI
*de toto negotio Molismensium atque
Cistertiensium.*

HVGO Lugdunensis Ecclesiæ feruus
carissimo fratri *Roberto* Lingonen-
sium Episcopo salutem. Quod de negotio
Molismensis Ecclesiæ in colloquio nuper
habito definiuimus, fraternitati vestrę no-
tificare necessarium duximus. Venerunt
ante nos illuc cum litteris vestris Molis-
mensis monachi, loci sui desolationem, at-
que destructionem, quam per remotio-
nem *Roberti* Abbatis incurrerant, ostēden-
tes, ipsumq; sibi reddi in patrem magno-
perē postulantes. Nullo modo enim aliter
sperabant pacem, & quietem Molismensis
Ecclesiæ posse restitui, vel monastici ordi-
nis vigorem in pristinum statum illic re-
uocari. Affuit etiam ibi in præsentia nostra
frater *Goffredus*, quem eidem Ecclesiæ in
Abbatem ordinauistis, dicens se libenter
isti *Roberto* velut patri suo locum datu-
rum, si nobis placeret, vt eum Molismensi
Ecclesiæ remitteremus. Audita igitur ve-
stra & ipsorum Molismensium petitione,
relictis etiam Domini Papæ litteris super
hoc negotio nobis directis, totum dispo-
sitioni & arbitrio nostro committentis,
eandem multorum virorum religiosorū,
tām

tam Episcoporum, quàm aliorum qui nobiscum aderant consilio, precibus vestris & eorum acquiescentes, Molismensi Ecclesiæ ipsum restituere decreuimus: ita videlicet, vt priusquam illuc redeat, Cabilonem veniens, in manu fratris nostri Cabilonensis Episcopi, cui secundum consuetudinem ceterorum Abbatum professionem fecit, virgam & curam Abbatiae reddat, atque monachos * noui monasterij, qui ei * *cistercium intelligo.* sicut Abbati suo professionem fecerunt, ab ipsa professione liberos & absolutos dimittat, ac sic ab ipso Episcopo professionis, quam & Cabilonensi Ecclesiæ fecit, absolutionem accipiat. Dedimus etiam licentiam cum eo redeundi Molismum omnibus illis fratribus noui monasterij, qui eum secuti fuerint, tali conditione, vt de cætero neutri neutros sollicitare vel recipere præsumant, nisi secundum quod beatus Benedictus monachos noti monasterij præcepit recipiendos. Postquam hæc supradicta fecerit, remittimus eum dilectioni vestræ, vt Molismensi Ecclesiæ illum in Abbatem restituatis: ita tamen vt si deinceps eandem Ecclesiam deseruerit, nullus ei substituatur, viuentem præfato *Gaufredo* Abbate, absque nostro & vestro, eiusdemque *Gaufredi* assensu. Quæ omnia Apostolica auctoritate rata esse præcipimus. De
capella

capella etiam prædicti Abbatis Roberti, & de cæteris rebus, quas à Molismensi Ecclesia recedens secum tulit, & cum eis Cabilonensi Episcopo, atque nouo monasterio se reddidit, id statuimus, vt omnia fratribus noui monasterij salua permaneant, præter Breuiarium quoddam, quod vsque ad festiuitatem S. Ioannis Baptistæ retinebunt, vt transcribant assensu Molismensium. Huic autem definitioni interfuerunt Episcopi, *Norigandus* Eduensis, *Galterus* Cabilonensis, *Berandus* Matisconensis, *Pontius* Bellicensis: & Abbates Tenorcienfis, *Iaurentio* Diuionensis, *Gausoeranus* Athanacensis, *Petrus* quoque Domini Papæ Camerarius, multiq̃ue alij viri honesti, & boni testimonij. Hæc omnia Abbas ille laudauit & fecit absoluendo Cistertienfes ab obedientia, quam ei in illo vel in Molismensi loco promiserāt, & Dominus *Galterus* Cabilonēsis Episcopus Abbatem à cura illius Ecclesiæ liberum dimisit: sicq̃ue reuersus est, & quidam monachi cū eo, qui eremum non diligebant. Hac ergo ratione, Apostolicaq̃ue dispensatione, istæ duę Abbatia in pace & libertate summa remanserunt. Rediens verò Abbas secum proscuto defensionis has litteras episcopo suo detulit.

C O M-

COMENDATIO ABBATIS ROBERTI, per Gauterum Episcopum Cabilonensem.

DILECTISSIMO fratri & Coepiscopo Roberto Lingonensi Episcopo Gauterus Cabilonensis Ecclesie seruus salutem. Notum sit vobis fratrem Robertum, cui Abbatiam illam in nostro Episcopatu sitam, quæ *nouum Monasteriū* dicitur, commiseramus, à professione, quam Cabilonensi Ecclesie fecit, ab obedientia, quam nobis promisit, secundum Domini Archiepiscopi definitionem, à nobis esse absolutum. Ipse autem monachos illos qui in prefato nouo monasterio remanere decreuerant, ab obedientia, quam sibi promiserant, & à professione liberos & absolutos dimisit. Illum ergo amodò suscipere & honorifice tractare ne vereamini. Valete.

DE ELECTIONE ALBERICI

Abbatis Cisterciensis Ecclesie.

VIDVATA ergo suo Pastore Cisterciensis Ecclesia conuenit, ac regulari electione quendam fratrem Albericum nomine in Abbatem sibi promouit, virum scilicet litteratum, in diuinis & humanis satis gnarum, amatorem regulæ, & fratrum, quiq; prioris officium & in Molis-

*Albericus
11. Abbas
Cisterciensis.*

B

mensi

meni & in illa diutius gerebat Ecclesia, multumque diu nitendo laborauerat, ut ad illum de molismo transmigrarent fratres locum, & pro hoc negotio multa opprobria, carcerem & verbera perpeffus fuerat.

IOANNES ET ILBODVS MONACHI Cistercienses mittuntur

Romam.

Ioannes
& Ilbo-
dus mo-
nachi Ci-
sterci-
enses mitti
tur Ro-
mam.

PRAEFATVS Albericus, curâ pastoralis, licet multum renitens, susceptâ, cogitare coepit, velut vir mirabilis prudentiæ, quæ tribulationum procellæ ipsum aliquando concutientes vexare possent: & præcauens in futurum, cum consilio fratrum, transmisit monachos duos, Ioannem & Ilbodem Romam, dominum Papam Paschalem per eos exorâs, ut Ecclesia sua sub Apostolicæ protectionis alis, tuta ab omnium ecclesiasticarum seculariumve pressura personarum perpetuo sederet. Qui fratres prædicti, Hugonis Archiepiscopi, Ioannisq; & Benedicti Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, V alteri quoque Cabilonensis Episcopi sigillatis litteris freti, Romam prosperè iuerunt & redierunt, antequam ipse Papa Paschalis in captione Imperatoris positus esset, reportantes eiusdem Apostolici priuilegium, iuxta vota Abbatis sociorumq; eius per omnia exoratum. Has epistolas, priuilegium

legium etiam congruum duximus in hoc opusculo relinquere, vt posterì nostri intelligant quàm magno consilio & auctoritate Ecclesia eorum sit fundata.

EPISTOLA IOANNIS, ET BENEDICTI, Cardinalium ad Paschalem II. Papam, in fauorem Cisterciensium.

DOMINO Patri Papæ Paschali, & ubique laude eximia prædicando, Ioannes & Benedictus seipfos per omnia. Quia vestri moderamen est omnibus Ecclesijs prouidere, & iustis poscentium votis manum porrigere, vestræque iustitiæ adiumento religio Christiana fulta incrementum debet sumere, vestram Sanctitatem obnixius deprecamur, quatenus harum litterarum baiulis nostro consilio à quibusdam religiosiis fratribus Paternitati vestræ missis aures pietatis vestræ flectere dignemini. Petunt eum vt præceptum quod de quiete & suæ religionis stabilitate, à prædecessore vestro Domino nostro beatæ memoriæ Papa *Vrbano* acceperunt, & quod secundum eiusdem præcepti tenorem, Archiepiscopus Lugdunensis tunc Legatus, & alij Coepiscopi & Abbates, inter eos & Molisimensem Abbatiam, à qua religionis causa discesserant, definiuerunt, vestræ auctoritatis priuilegio, in perpetuum

B 2

maneat

maneat inconuulsum. Ipsi enim vidimus, eorumque veræ religioni testimonium perhibemus.

**EPISTOLA HVGONIS LVGDV-
nensis Archiepiscopi, ad eundem, in
favorem eorundem.**

REVERENDISSIMO Patri & Domino suo Paschali Papæ II. Hngo Lugdunensis Ecclesiæ servus, per omnia seipsum. Fratres isti præsentium geruli ad Paternitatis Vestræ Celsitudinem tendentes per nos transitum fecerunt: Et quia iuxta provinciam nostram, videlicet, in Episcopatu Cabilonensi mansionem habent, humilitatis nostræ litteris apud Celsitudinem Vestram se commendari petierunt. Sciatis autem eos esse de quodâ loco, qui novum monasterium vocatur, ad quem de Molismensi Ecclesia cum Abbate suo exeuntes, propter arctiorem & secretiorem vitam, secundum regulam beati Benedicti, quam proposuerant tenendam, habitatum venerunt, depositis quorundam monasteriorum consuetudinibus, imbecillitatem suam ad tantum pondus sustinendum imparem iudicantium. Vnde Molismensis Ecclesiæ fratres, & quidam alij adiacentes monachi, eos infestare & inquietare non desinunt, æstimantes se viliores & despectiores haberi
apud

apud sæculū, si isti quasi singulares & noui monachi inter eos habitare videātur. Quapropter desideratissimam nobis Paternitatem vestram humiliter & cum fiducia deprecamur, vt fratres istos totam spem suam in vobis per Dominum ponentes, & idcirco ad Apostolatus vestri auctoritatem confugientes, benignè pro more vestro respiciatis, & eos & locum istorum ab hac infestatione & inquietudine liberando, auctoritatis vestræ priuilegio muniat, vtpotè pauperes Christi, nullam contra suos æmulos diuitijs vel potentia defensionem parantes, sed in sola Dei & vestra clementia spem habentes.

EPISTOLA VVALTERI EPI-
scopi Cabilonensis.

VENERABILI Patri Papæ *Paschali*,
VValterus Cabilonensis Episcopus salutem, & debitam subiectionem. Sicut Sanctitas vestra, vt fideles in vera religione proficiant, ardentè desiderat, sic eisdē vestræ protectionis vmbra, vestræq; consolationis fomentum deesse non expedit. Suppliciter ergò petimus, quatenus quod factum est de fratribus illis, qui arctioris vitæ desiderio à Molismensi Ecclesia, sanctorum virorum cōsilio, recesserunt, quos in nostro Episcopatu diuina pietas collo-

B 3

cauit,

CHRONICON

cavit, à quibus transisse presentium litterarum baiuli vobis presentes adstant, secundum prædecessoris vestri præceptum, & Lugdunensis Archiepiscopi Apostolicæ Sedis tunc Legati & Coepiscoporum & Abbatum definitionem & scriptum, cuius rei nos presentes, & eius auctores cum aliis existimus, vos approbare, & ut locus ille Abbatia libera in perpetuum permaneat, salua tamen vestræ personæ, successorumque vestrorum canonica reuerentia, auctoritatis vestræ priuilegio corroborare dignemini. Sed & Abbas quem in eodem loco ordinauimus, & cæteri fratres totis viribus hanc confirmationem in suæ quietis cautelam à vestra flagitant pietate.

PRIVILEGIUM PASCHALIS II, *Papæ, Cisterciensibus datum.*

*Exstat
apud Ba.
ronium
q. 12. f.* **P**ASCHALIS Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili Alberico noui monasterij Abbati, quod in Cabilonensi parochia situm est, eiusque successoribus regulariter instituendis in perpetuum. Desideriū, quod ad religiosum propositum, & animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum. Vnde vos, o filij in Domino dilectissimi, citra difficultatem omnem, vestrarum precum petitionē admittimus.

imus, qui religioni vestræ paterno con-
gratulamur affectu. Locum ergò illum
quem inhabitandum pro quiete monastica
elegistis, ab omnium mortalium mole-
stijs tutum ac liberum fore sancimus, &
Abbatiam illius perpetuò haberi, ac sub
Apostolicæ sedis tutela specialiter prote-
gi, salua Cabilonensi Ecclesiæ canonica
reuerentia, roboramus. Præsentis itaque
decreti pagina interdicimus, ne cuiquam
omniñò personę liceat statum vestræ con-
uersationis immutare, neque vestri, quod
Nouum dicitur, cœnobij monachos sine
regulari commendatione suscipere, neque
congregationem vestram astutijs quibussli-
bet, aut violentijs perturbare. Eam sanè cõ-
trouersię decissionem, quam inter vos Mo-
lismensis claustrī monachos, frater noster
Lugdunensis Episcopus, tum Apostolicæ
Sedis Vicarius, cum prouinciæ suæ Episco-
pis alijsque religiosīs viris, ex præcepto
prædecessoris nostri Apostolicæ memo-
riæ *Vrbani* Secundi perpetravit, nos tan-
quam rationabilem ac laudabilem confir-
mamus. Vos ergò filij in Christo dilectif-
simi ac desideratissimi, meminisse debetis,
quia pars vestri sæculares latitudines, pars
ipsas etiam monasterij laxioris minus
austeras angustias reliquistis. Vt ergo
hac semper gratia digniores censeamini,

Vrbano

II.

Dei semper timorem & amorem in vestris
 cordibus habere satagite: vt quantò à se-
 cularibus tumultibus & delicijs liberiores
 estis, tantò amplius placere Deo totis
 mentis & animæ virtutibus angeretis. Sanè
 si quis in crastinum Archiepiscopus aut
 Episcopus, Imperator aut Rex, Princeps
 aut Dux, Comes aut Vicecomes, Iudex, aut
 Ecclesiastica quælibet, Secularisve persona,
 hanc nostræ constitutionis paginam sciens
 contrà eam venire tentauerit, secundo ter-
 tioue commonita, si non satisfactione con-
 grua emendauerit, potestatis, honorisque
 sui dignitate careat, reumque se diuino iu-
 dicio existere de perpetrata iniquitate co-
 gnoscat, & sanctissimo corpore ac sangui-
 ne Dei & Domini nostri IESV CHRISTI
 aliena fiat, atque in extremo examine de-
 stinatz ultioni subiaceat. Cunctis autem
 eidem loco iusta seruantibus sit pax Do-
 mini Nostri IESV CHRISTI, quatenus
 & hic fructum bonæ actionis percipiant &
 apud districtum Iudicem præmia æternæ
 pacis inueniant. Datum Troiæ XIV. Kal.
 Maij, Indictione octaua, Anno 1100.

INSTITVTA MONACHORVM CI-
 stertiensium de Molifmo venientium.

ANNO
 1100.

DEHINC Abbas Albericus, & fratres
 eius, nō immemores sponsionis suæ,
 regulam

regulam B. Benedicti in loco illo ordinare & vnanimiter statuerunt tenere, reici-
 cientes à se quidquid regulæ refragabatur,
 foricos videlicet & pelliccas ac stamina,
 caputia quoque & femoralia, peccunia &
 coopertoria, stramina lectorum, ac diuersa
 ciborum fercula, saginam etiam, & cætera
 omnia quæ puritati regulæ aduersabantur
 sicque rectitudinem regulæ supra cunctum
 vitæ suæ tenorem ducentes, tam in eccle-
 siasticis, quam in cæteris obseruationibus,
 regulæque vestigiis sunt adæquati, seu con-
 formati. Extra ergò veterem hominem,
 nouum se induisse gaudebant, & qui nec in
 regula, nec in vita S. Benedicti, eundem
 doctorem legebāt possedisse Ecclesias, aut
 altaria seu oblationes, aut sepulturas, vel
 decimas aliorum hominum, seu furnos vel
 molendina, aut villas vel rusticos, nec et-
 iam fœminas monasterium eius intrasse,
 nec mortuos ibidem, exceptâ sorore suâ,
 sepeliisse; ideò hæc omnia abdicauerunt,
 dicentes: *Vbi beatus Pater Benedictus docet, vt
 monachus à secularibus actibus se faciat alienū.
 ibi liquido testatur, hac non debere versari in
 actibus vel cordibus monachorum, qui nominis
 sui Etimologiam, hac fugiendo sectari debent.*
 Decimas quoq; aiebant à sanctis Patribus,
 qui organa erant Spiritus sancti, quorum-
 que statuta trāsgredi sacrilegium est com-

B 1

mittere,

mittere, in quatuor partitiones distribu-
 tas, vnam scilicet Episcopo, alteram Pres-
 bytero, tertiam hospitibus ad illam Eccle-
 siam venientibus, seu viduis & orphanis,
 siue pauperibus abundè victum non ha-
 bentibus; quartam restaurationi Ecclesiæ,
 Et quia in hoc computu personam mona-
 chi, qui terras suas possidet, vnde & per se
 & per pecora sua laborando viuat, non re-
 periebant, idcirco hæc veluti aliorum ius,
 iniuste sibi vsurpare detrectabāt. Ecce hu-
 ius seculi diuitijs spretis, cœperūt noui mi-
 lites Christi cum paupere Christo paupe-
 res inter se certare quo ingenio, quove ar-
 tificio, seu quo exercitatio in hac vita se
 hospitesque diuites & pauperes superue-
 nientes, quos vt Christum suscipere præci-
 pit regula, sustentarent. Tuncque defi-
 nierunt se *conuersos laicos barbatos*, licen-
 tia Episcopi sui suscepturos, eosque in vita
 & morte, *excepto monachatu*, vt semetipsos
 suscepturos, & homines etiam mercena-
 rios, qui sine adminiculo istorum non in-
 telligebant se plenariè die siue nocte præ-
 cepta regulæ posse seruare: suscepturos
 quoque terras ab habitatione hominum
 remotas, & vineas, & prata, siluas, aquas-
 que ad facienda molendina, ad proprios
 tantum vsus, & ad piscationem, & equos
 pecoraque diuersa necessitati hominum
 utilia.

*Conuersi
 laici bar-
 bati.*

utilia. Et cum alicubi curtes ad agriculturas exercendas instituissent, decreuerunt, ut prædicti Conuersi domos illas regerent, non monachi: quia habitatio monachorum secundum regulam debet esse in claustro ipsorum. Quia etiam beatus Benedictus non in ciuitatibus, nec in castellis nec in villis, sed in locis à frequentia populi semotis cœnobيا construxisse, sancti viri sciebant, idem se æmulari promittebant. Et sicut ille monasteria constructa per duodenos monachos adiuncto Patre disponebat, sic se acturos confirmabant.

DE TRISTITIA ILLORUM,
q̃b paucitatem imitantium.

ILLVD virum Dei prædictum Abbatem *Albericum*, & nos aliquantulum mœstitiæ subdidit, quod raro quis illis diebus illuc ad eos imitandos venerit. Viri enim sancti thesaurum virtutum cœlitus inuentū, successoribus ad multorum salutem profuturum committere gestiebant: sed ferè omnes videntes & audientes vitæ eorum asperitatem insolitam & quasi inauditam plus corde & corpore elongare, quàm adproximare se eis festinabant, & de perseverantia eorum titubare non cessabant.

Sed

Sed Dei misericordia, qui hanc iustitiam spiritualemente suis inspirauit, ad multorum profectum egregiè eam amplificare & consummare non cessauit, sicut sequentia declarabunt,

DE MORTE ALBERICI ABBATIS,
& de promotione Stephani, & de institutis ac latitia eorum.

*Albericus
11. Abbas
Cisterci-
ens. mari-
tar.*

*S. Step-
hanus III.
Abbas:
de quo
Martyrol.
Rom 16.
April.*

VIR autem Domini *Albericus* in schola Christi per nouem annos & dimidium regulari disciplina feliciter exercitatus, migravit ad Dominum, fide & virtute gloriosus, vitâ æternâ meritò beandus. Huic successit quidam frater *Stephanus* nomine, Anglicus natione, qui & ipse cum alijs de Molismo illuc aduenerat, quiq; amator regulæ & loci erat. Huius temporibus introduxerunt fratres vna cum eodem Abbate, ne Dux illius terræ seu alius aliquis Princeps, curiam suam aliquo tempore in illa Ecclesia tenerent, sicut antea in solemnitatibus agere solebant. Deindè ne quid in domo Dei, in qua die ac nocte deuotè seruire cupiebant, remaneret, quod superbiam aut superfluitatem redoleret, aut paupertatem, custodem virtutum, quam sponte legerant, aliquando corrumpere. Confirmauerunt, ne retinerent cruces aureas, seu argenteas, nisi tantummodò ligneas coloribus

loribus depictas; neq; candelabra nisi vni
 ferreum, neque thuribula nisi cuprea vel
 ferrea; neque casulas nisi de sustaneo, vel
 lino, sine pallio, auroque & argento, neque
 albas, vel amictus nisi de lino, similiter sine
 pallio, auro & argento. Pallia verò omnia
 & cappas, atque dalmaticas, tunicasque ex
 toto dimiserunt. Sed calices argenteos, non
 aureos, sed si fieri potuerit deauratos, & fi-
 stulam argenteam, & si possibile fuerit de-
 auratam; stolas quoque ac manipulos de
 pallio tantum sine auro & argento retinue-
 runt. Pallæ autem altarium, vt de lino fie-
 rent, & sine pictura, planè præcipiebant: &
 vt ampullæ vinariæ sine auro & argento
 essent. In illis diebus, in terris, vineis, ac
 pratis, curtibusque eadem Ecclesia creuit,
 nec religione decreuit. Ergo istis tempori-
 bus visitauit Deus locum, viscera miseri-
 cordiæ suæ effundens super se petentes, ad
 se clamantes, coram se lacrymantes, diu ac
 nocte longa profunda que suspiria trahen-
 tes, & dolentes, quòd successoribus poenè
 carerent. Nam tot clericos litteratos, & no-
 biles laicos, etiam in sæculo potentes, vno
 tempore ad illam Dei gratiæ transmisit
 Ecclesiam, vt triginta simul in cellam no-
 uitiorum alacriter intrarèt, ac benè contra
 propria vitia, & incitamenta malignorum
 spirituum, fortiterq; decertando, cursum
 suum

*Fistulam
 ad sume-
 dum per
 eam sa-
 crum san-
 guinem à
 comuni
 canibus
 laicis, &
 tunc ad-
 huc libe-
 rum erat,
 vt patet
 ex vrbis
 ordinis
 huius. Po-
 stea quare
 verò ob
 Hussita-
 rum turbas
 vsum alte-
 rius spe-
 ciei inter-
 dictus est,
 exoleuit
 quoque
 vsum fistu-
 lae.*

*D. S. Ber-
na do ei-
usque so-
ciji sermo
esse vide-
tur.*

suum consummarent; quorum exemplo senes & iuuenes, diuersæque ætatis homines, in diuersis mundi partibus animati, videntes scilicet in istis possibile fore, quod antea impossibile in custodienda regula formidabant, illuc cōcurrere, superba colla iugo Christi suauiter subdere, dura & aspera regulæ præcepta ardentem amare, Ecclesiamque illam notabiliter lætificare ac corroborare cœperunt.

Abhinc Abbatiæ in diuersis Episcopatibus ordinauerunt, quæ tam largæ potentiæque benedictione Domini in dies crescebant, vt infra octo annos, inter illos qui de Cisterciensi cœnobio specialiter fuerant egressi, & cæteros, qui ex eisdem fuerant exorti, duodecim cœnobîa constructa fuerint inuenta.

*Infra an-
nos 20.
dicunt
an. j. Vide
an. 1107.*

Hactenus ex veteri historia de exordio ordinis ac cœnobij Cisterciensis, à primis Patribus Cisterciensibus conscripta: quam visum fuit publicare, ne tam illustre antiquitatis monumentum monasticis in claustris perpetuò delitesceret. Vtinam verò quis instituti Cisterciensis monachus, aut alius publicet librum, de origine & viris illustribus Ordinis Cisterciensis, qui multis in cœnobîis exstat manuscriptus: Scio delicatis quibusdam hominibus hæc talia ob verborum scabritiem, in illo æuo fami-

CISTERCIENSE.

37

familiarem non sapere: sed meminerint illi veteris illius dicti: *Historia omnium et aeternum auctores & fert & desiderat, &, Ab alijs rerum, ab alijs verborum doctrina, querenda est.*

Cæterum Stephano III. Abbati Cisterciensi defuncto successum scribunt nonnulli *Vuidonem*, siue Guidonem. Sed Robertus Sigeberti Continuator, scribit Rainaldus IV. fuisse Abbatem Cisterciensem, & anno 1151. defunctus.

De Guidone alio Abbate Cisterciensi, & Summi Pontificis Legato, vide infra anno 1201.

Anno 1107. Obiit venerabilis *Albericus Albericus* Abbas Secundus Cisterciensis, ut testatur *II. Abbas* Robertus Abbas Môtis S. Michaelis de *p-* *cisterci-* *riculo maris, in Britannia minore, Ordinis* *sis mori-* *tur.* S. Benedicti, qui Chronicon Sigeberti Gêblacensis continuauit, & illud ipsum multis interiectis auxit & interpolauit.

ALBERICVS, inquit, Abbas Cistercij *Stepha-* *nus cog-* *nomeno* *Hardin-* *gus succe-* *dit.* perpnæ vocationis brauium, ad quod ibidem per nouem annos non in vacuum cucurrit, decimo apprehendit. Cui successit Dominus *Stephanus*, homo natione Anglicus, religionis, paupertatis, disciplinæq; regularis ardentissimus amator, fidelissimus æmulator. In huius diebus verè verum esse patuit, quod scriptum est; *Oculi Domini super iustos, & aures eius ad preces eorum.* Nam pusillus

pusillus grex hoc solum plangeret, quodd
pusillus esset: hoc solum, inquam, metue-
rent, & metuerent vsque ad desperationem
penè Christi pauperes, suæ se non posse re-
linquere paupertatis hæredes. Vicinis
quippe hominibus vitæ quidem in eis ho-
norantibus sanctitatem, sed abhorrentibus
austeritatem, & ita resilientibus ab eorum
imitatione, quibus appropinquabât deuo-
tione, DEVS, cui facile est de exiguis ma-
gna, de paucis facere multa, multorū præ-
ter spem ad ipsorum imitationem excita-
uit corda, ita, vt in cella probandi, nouitiorū
tām clerici quā laici, & ipsi secundū nobiles
atq; potentes, triginta pariter cohabitarēt.
Ex qua cælica visitatione tam subita & læ-
ta, lætari non immeritò iam tandem cœpit
sterilis quæ non parturiebat; quoniam mul-
ti facti sunt filij desertæ: nec cessauit eis
DEVS indies multiplicare gentem, magni-
ficare lætitiā, donec tam suis quā filio-
rum suorum, viginti infrā annos, circiter
duodecim de solis Patribus monasteriorū,
tanquā nouella oliuarum, in circuitu mensē
suæ læta conspiceret mater. Non enim ar-
bitrata est incongruum, si sancti Patris Be-
nedicti, cuius amplectebatur instituta, i-
mitaretur & exempla.

Porro à principio, cū nouos in ramos
nouella cœpisset pullulare plantatio, vene-
rabi-

*XII. ce-
nobio mo-
nachorum
ordin. Ci-
terciens.
intra an-
nos 20.
fuit edi-
ficata.
Alij dicūt
intra an-
nos 8.*

rabilis Pater *Stephanus* sagacitate peruigili,
miræ prouiderat discretionis scriptum,
tanquam putationis ferramentum, ad præ-
scindendos videlicet schismatum furculos,
quicunque succrescentes mutæ pacis ex-
oriturum præfocare poterant fructum. Vn-
de & scriptū illud, *Chartam Caritatis* com-
petenter voluit nominari; quod ea tantum
quæ sunt caritatis, tota eius series redoleat;
itā vt pœnè nihil aliud ubique prosequi
videatur, quàm, *Nemini quidquam debeatis,
nisi inuicem diligatis.* Quæ quidem Charta,
sicut ab eodem Patre digesta, & à XX. Ab-
batibus confirmata, sigilli quoque Aposto-
lici auctoritate munita est, largiùs continet
ea quæ diximus. Ita Robertus Abbas ni-
groꝝ monachorum Benedictinorum
S. Michaelis in Britannia, siue alius quispiā,
qui Sigeberti Chronicon multis interposi-
tis auxit.

Sunt qui tradant hanc Caritatis Char-
tam anno 1107. ab Urbano II. Papa confir-
matam, procurante Stephano Hardingo
Abbato III. Cisterciensi. Diploma nondū
vidi, nec exstat in codice Priuilegiarum
Ord. Cisterciensis, Diuione an. 1491. edi-
tum. Exstat autem in dicto codice diplo-
ma sine Bulla Eugenij III. Papæ anno mil-
lesimo centesimo quinquagesimo secundo,
data, qua dictā Chartam Caritatis, & con-

C

fuetu-

*Charta
Carita-
tis.*

suetudines ac statuta ordinis Cisterciensis confirmauit.

S Bernardus fit monachus Cistercij.

Anno III3. *Bernardus* annos natus circiter xxii. Cistercium ingressus est cum socijs amplius quàm xxx. sub Abbate *Stephano*, qui successerat Alberico. Vbi quantæ deuotionis quantique feruoris exstiterit, lingua vix exprimit. Si quidem ab ipso ingressu tanta districtione corpus affligere studuit, vt tota deinceps vita sua infirmitate multiplici laborauerit. Factum est autem post breue tempus, vt Cisterciensis Ecclesia tam rebus & gente pauper quàm tempore, nouam de cætero Domini benedictionem perciperet, & quæ prius sterilis erat, plures iam & præcipuas Abbacias parturiret. Prima siquidem *Firmitas*

Firmitas. Pontiniacum. Claravallis.

Morimundus.

Pulliacum.

fuit, *Pontiniacum* III. *Claravallis* IV. *Morimundus* V. *Pulliacum*, ex quibus aliæ innumera diuersis locis, diuersis sunt temporibus propagatæ.

Ita Robertus monachus Altissiodorensis (alijs Antissiodorensis vel Autissiodorensis) in sua Chronologia Trecis in Gallia anno millesimo sexcentesimo nono edita.

Pontiniacum.

Anno III4. *Pontiniacense* coenobium fundatū est in alodio Hildeberti Canonici Antissiodorensis matris Ecclesiæ. eodem Hildeberto rogāte, sub Vmbaldo venerabili

bili Episcopo tūc Antissiodoro presidente.
 Huius cœnobij primus Abbas exstitit Do-
 minus *Hugo* vir religionis eximie & præ-
 cipue honestatis. Eodem anno *Clara uallis* *clara*
 fundata est, cuius primus Abbas exstitit *Valle*
 seruus Dei *Bernardus*, vir opinatissima
 sanctitate præclarus, per quem sui tempo-
 ris Ecclesia in antiquum religionis decus
 reffloruit. Ita Robertus Altissiodorensis.
 Alij dicunt Claram Vallem anno 1115. fun-
 datam esse. Est autem Sanctus Bernardus
 natus Fontanis, qui pagus est, vulgò *Fontai-*
ne dictus, secundo lapide à Diuione, me-
 tropoli Ducatus Burgundiæ. Visitur ibi-
 dem hodieque arx, in qua natus est. Ci-
 stertium verò distat quarto ferè miliari,
 à Diuione, vulgò *Dijon*.

Claram Vallem anno 1115. fundatam di-
 fertè scribit Cæsarius Dialogorum lib. 1.
 cap. 1. & alij passim.

Anno 1118. fundatas lego aliquot Ab-
 batias, vt *Pruliacū* in diœcesi Senonensi, *Sa-*
uiniacū in Normannia, *Tres Fontes* in d. Ca-
 talaunensi, & *Curiam Dei* in d. Aurelianensi.

His ferè temporibus ab Alfonso Arra-
 gonie Rege vrbs Nonna ædificari cœpta
 est, *Montis Regalis* nomine, vt pro mu-
 nimento esset aduersus Mauros Valētinus.
 Quæ vrbs postea Sancti Bernardi hortatu,
 Templarijs militibus, exstructo doratoq;

cœnobio, abs Rege est contributa. Hoc initium Templarijs in Hispania fuit. Vide Marianam Rerum Hispan. lib. 10. cap. 10.

Anno 1119. fundata est *Bona Vallis* in D. Viemensi in Gallia, *Bella Vallis* in D. Vefontionensi, *Fontinetum* in Burgundia, & Abbatia *Boni Radij*.

Anno 1119. Callistus II. Papa priuilegio munire voluit suos, quos magnopere diligebat, Cistertienses; quod sic habet.

Callistus Episcopus seruus seruorum Dei, charissimis in Christo filijs Stephano venerabili Cistertiensis monasterij Abbati, & eius fratribus salutem & Apostolicam benedictionem.

Ad hoc in Apostolicæ Sedis regimen, Domino disponente, promoti conspici-mur, vt ipso præstante religionem augere, & quæ rectè atque ad salutem animarum statuta sunt, nostri debeamus auctoritate officij stabilire. Idcirco filij in Christo charissimi, petitioni vestræ charitate debita impertimur assensum, & religioni vestræ paterno congratulantes adfectu, Dei operi quod cœpistis, manum nostræ confirmationis apponimus. Siquidem consensu & deliberatione communi Abbatum, & fratrum monasteriorum vestrorum, & Episcoporum, in quorum parochijs eadem monasteria continentur, quædam de obserua-

serua-

seruatione Regulæ beati Benedicti, & de alijs nonnullis, quæ Ordini vestro, & loco necessaria videbantur, capitula statuis- tis: quæ nimirum ad maiorem monaste- rij quietem: & religionis obseruantiam au- ctoritate Sedis Apostolicæ petitis confir- mari. Nos ergo vestro in Domino profe- ctui congaudentes, capitula illa & consti- tutiones auctoritate Apostolicâ confirma- mus, & omnia in perpetuum rata perma- nere decernimus. Illud nominatim omni- modò prohibentes, ne Abbatum aliquis monachos vestros sine regulari commen- datione suscipiat. Si quæ igitur Ecclesiasti- ca, sæcularisve persona nostræ conforma- tioni & constitutioni vestræ, temeritate aliqua obuiare præsumpserit, tanquam re- ligionis, & quietis monasticæ perturbatrix auctoritate Beatorum Petri & Pauli, & no- stra, donec satisfaciatur, excommunicationis gladio feriatur. Qui verò conseruator ex- stiterit, omnipotentis Dei & Apostolorum eius benedictionem & gratiam consequatur. Interdicimus autem ne quis conuersos laicos professos vestros ad habitadum sus- cipiat. Ergò Callistus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus confirmaui & subscripsi. Datum Sodaloci per manum Chrysogoni S. R. E. Diaconi Cardinalis Bibliothecarij decimo Kalen. Ianuarij, Indictione XII. Incarna-

tionis Dominicæ millesimo centesimo decimo nono, Pontificatus autem Domini Callisti Secundi Papæ anno 1.

Regniacum.
Rupes.
Bonus
Radius,
vulgò
Boras.

Anno 1120. Altifiodorēsem regebat Ecclesiam *Hugo*, S. Germani primus Abbas, S. Hugonis Cluniacensis Abbatis nepos, vir pro virtutum suarum insignibus perpetuò memorandus. Hic ordinem Cisterciensem qui tunc temporis adhuc recens erat, dulcissima visitatione frequentabat, & iuxta facultatem suam ei in multis necessaria ministrabat. Suo enim tempore eiusdem ordinis Abbatia, *Regniacum*, *Rupes*, *Bonus Radius* foundationis habuerunt initium, & per manus eius, tum in ministrando necessitatibus eorum, tum in acquirendo possessiones, non modicum incrementum. Ita Robertus in Chronico Altifiodorensi.

Pomariū.

Viuebat his temporibus Cuno Episcopus Argentinenſis, qui cum nonnullis è nobilitate Argentinenſi, dicitur ædificasse monasterium S. Bernardi in Pomario, vulgò *Baumgarten*; vt tradit Franciscus Guillelmus in historia Episcoporum Argent.

Fusinacū.

Anno 1121. fundatur *Fusinacum* in diocesi Laudunensi, *Bonus locus* in d. Lemonicensi, *Oratorium* in d. Andegauensi, & Abbatia *de Eleemosynis* in d. Carnotensi.

Anno 1122. Fredericus I. Archiepiscopus
Colo

Coloniensis fundavit in sua diœcesi Abbatiam *Vetus cœ-*
tiam Veteris Campi, primo Abbate Henrico *pus in d.*
 cum XII. fratribus ex Morimundensi cœ- *Colonien-*
 nobio euocato: vt tradit Chronicon eius *si.*
 monasterij. Ioannes Ditmarus & alij.

Huius celeberrimi Monasterij Abbati
 parent circiter septuaginta, tam virorum
 quàm fœminarum cœnobia, per VVest-
 phaliam & inferiorem Germaniam, nu-
 meranturq; à die foundationis vsque ad an-
 num Domini 1613. Abbates triginta septem,
 quorum penultimus Godefridus Draeck,
 monasterio per bellorum violentiam de-
 serto, magna prudentia & diligentia, dif-
 ficillimis temporibus, nihilominus suis
 prospexit. Crebris quoque & periculo-
 sis itineribus, licet imbecillo corpore, non
 tamen animo, susceptis, hoc sedulò cu-
 ravit, vt in omnibus monasterijs suæ cu-
 ræ & visitationi commissis, monastica
 disciplina quàm optimè conseruaretur.
 Præfuit annos circiter triginta, relinquens
 successorem D. Carolum æquè prudentem
 & sedulum.

Anno 1124. fundatur *Bona Vallis* in d.
 Pictauiensi, & *Fons Sancti Ioannis* in d. Se-
 nonensi.

Anno 1126. *Ebracum*, Abbatia diœcesis *Ebracum*
 Herbipolensis fundatur à *Bernone* & *Ri-* *in d. Her-*
chouino, fratribus, viris nobilibus: teste *bipolensi.*

Gaspere Bruschio in Chronologia monasteriorum Germaniæ. Idem tradit ex hoc loco olim monachos euocatos ad *S. Gothardi* Abbatiam in Hungaria, *Runam*, *Alderspachium*, *S. Crucis* monasterium in Austria, *Pellisium* in Hungaria, & alia alibi cœnobia gubernanda. Bruschium ipsum loquentem audiamus.

ANNO
1119.

Opulentissimum istud cœnobium in Ostrofrancis, quarto lapide à Schueinfordia situm, fundatur an. 1126. à Bernone & Richouio, Equitibus fratribus, qui an. 1119. consentiente sorore Berthilde, hoc castrum suum Ebraulatronum olim speluncam, in domum precationis conuertere statuerant.

Horum tumulus spectatur in laterali *S. Michaelis* sacello. Solent & in hoc cœnobio conditi Episcoporum *Herbipolensium* corda, corporibus post obitum exsecta.

Est hic etiam sepulta *Gertrudis* Imperatrix *Conradi III.* coniux, quæ cum marito suo plurima huic Monasterio beneficia contulit, ut secundarij fundatores merito habeantur; una cum filio *Frederico Sueuorum Duce*, hic pariter sepulto.

Habet huius loci Abbas sua cura ac visitationi commissas, septem potentes monachorum Abbatis; videlicet:

Runam, in Styria, aut *Tirolensi Comitatu*, apud *Græcium*;

Lat-

Lanckenheimium, in Voithlandia;

Fontem Salutis, in Marchionatu Brandenburgensi.

Nepomungum, in Bohemia.

Alderspachium, in Bauaris.

Bildhusam, in Rhomenfi ditione, Ostrofrancis & Hassis vicina, *Villershey-
mum*.

Monialium verò tres Abbatias;

Portam celi, apud Herbipolim.

Schonauium, in silua Odonis.

Pirckenfeldam, apud Neostadium.

Primus huius loci Abbas fuit Adamus vir bonus & sapiens, cuius S. Bernardus Abbas Clareuallen. in epistolis meminit. Huic & istæ aliæ decem iam dictæ Abbatie, in Germania eodem ferè tempore institutæ, tanquam Patri ac primario inspectori sunt commissæ.

Octauus Abbas VVinricus præfuit an. 1282. Collegium qui Herbipoli, in celebri id temporis Academia, ^{Herbipolense.} collegium siue domum studiij, vt nuncupant, Cistertiensis instituti sodalibus erexit. Quod collegium Ioannes Abbas Cistertiensis an. 1284. confirmavit, & ijsdem, quibus Parisiense, priuilegijs donauit.

Sic postea sub Petro Abbate XIII. cum Academia Heidelbergensis à Ruperto Palatino Rheni an 1394. esset instituta, domus S. Iacobi, extra muros Heidelbergenses sita, ad Ebracensem Abbatiam spectans, in collegium studioso-

rum ordinis Cisterciensis est conuersum. Ita
Bruschius.

ANNO Anno 1127. fundata est Abbatia Belli-
1127. beci in Normannia.

ANNO Anno 1128. Trecis in Gallia habitum est
1128. Concilium à plurimis Episcopis & Abbati-
bus, ordinis præsertim Cisterciensis, ut à Ste-
phano Cisterciensi, Hugone Pontiniacensi,
Bernardo Clarevallensi & alijs. In quo Cõ-
cilio Militibus siue Equitibus Templarijs
Regula & vestis alba est assignata. Memi-
nit huius Concilij Guil. Tyrius libr. 12. de
bello sacro cap. 7. sed perperam ibi, ut & in
Tomis Cõciliorum à Seuerino Binio Co-
loniæ editis, legitur *Concilium Cretense*, pro,
Trecense. Idem Binius, auctoritatem Baro-
nij secutus, hoc Concilium anno 1127. ce-
lebratū tradit, ex Guilielmo Tyrio malè,
ut arbitror, intellecto. Cæterum cum Pa-
risijs anno 1610. negotiorum causa versa-
rer, in bibliotheca monasterij S. Victoris
ad muros urbis Parisiensis, incidi in ipsam
Templariorum Regulam, typis nondum
editam. Quam quidem, utpotè à *S. Bernar-*
do Abbate Clarevallensi (ut ex Prologo pa-
tet) dictatam, operæ pretium huic
Chronico inferere. Exstat eius-
dem S. Bernardi Sermo ad
milites Templi.

REGV-

*REGVLA PAUPERVM COM-
militonum Christi, Templiq;
Salomonici.*

PROLOGVS.

OMNIBVS in primis sermo noster di-
rigitur, quicumque proprias volun-
tates sequi contemnunt, & summo ac vero
Regi militare animi puritate cupiunt, vt
obedientiæ armaturam præclarā assumere,
intentissima cura implendo præoptent, &
perseuerando impleant. Hortamur itaque,
qui vsque nunc militiam secularem, in qua
Christus non fuit causa, sed solo humano
fauore amplexati estis, quatenus horum
vnitati, quos Dominus ex massa perditio-
nis elegit, & ad defensionem Sanctæ Eccle-
siæ gratuita pietate composuit, vos so-
ciandos perenniter festinetis. Ante om-
nia autem, quicumque es, ó Christi miles,
tam sanctam conuersationem eligens, te
circa professionem tuam oportet puram
adhibere diligentiam, ac firmam perseue-
rantiam; quæ à Deo tam digna, sancta &
sublimis esse dignoscitur, vt si purè & per-
seueranter obseruetur, inter militantes,
qui pro Christo animas suas dederunt, for-
tem obtinere mereberis: In ipsa namque
refloruit iam & reluxit Ordo militaris,
qui despecto iustitiæ zelo, non pauperes
aut

aut Ecclesias defensare, quod suum erat, sed rapere, spoliare, interficere contendebant. Benè igitur nobiscum agitur, quibus Dominus & Saluator noster IESVS Christus amicos suos à ciuitate Sancta in cōtinuum Franciæ & Burgundiæ direxit, qui pro nostra salute, veræque fidei propagatione nō cessant animas suas, hostiam Deo placentem, offerre. Nos ergo cum omni gratulatione ac fraterna pietate precibusque Magistri Hugonis, in quo prædicta militia sumpsit exordium, cum Spiritu sancto intimante ex diuersis Ultra-montanæ province mansionibus in solennitate Sancti Hilarij anno M, CXXVIII. ab incarnato Dei Filio, ab inchoatione prædictæ militiæ IX. ad Trekas, Deo duce in vnum conueniens, & modum & obseruantiam equestris Ordinis per singula capitula ex ore ipsius Magistri Hugonis audire meruimus ac iuxta notitiam exiguitatis nostræ scientiæ, quod nobis videbatur absurdum, omneq; quod in præsentī cōcilio nequiuīt esse nobis memorabiliter relatum ac computatum, non leuitate, sed cōsultè prouidentiae & discretionī venerabilis Patris nostri Honorij, ac inclyti Patriarchæ Hierosolymitani Stephani fertilitate ac necessitate non ignari orientalis religionis, nec non pauperum commilitonum Christi, consilio communis

nis capituli vnanimiter commendauimus. Sanè autem prorsus licet nostri dictaminis auctoritate, permaximus numerus religionum Patrum, qui in illo concilio diuina ammonitione conuenerunt, commendat, non debemus silenter transire, quibus videntibus & veras sententias proferentibus, ego *Ioannes Michaelensis* presentis pagine, iussu Concilij, ac venerabilis * Abbatis * *S. Bernardi* Clareuallensis, cui creditum ac debitum hoc *nardū intellige.* erat, humilis scriba esse diuinā gratiā me-
tui.

NOMINA PATRVM RESIDENTIUM in Concilio Trecentensi.

Primus quidem resedit *Matthæus*, Albanensis Episcopus, Dei gratiā S.R.E. Legatus: Deinde *Raimaldus*, Archiepiscopus Remensis: Tertius *Henricus*, Archiepiscopus Senonensis. De hinc Coepiscopi eorum, *Ranikedus* Carnotensis Episcopus, *Goffenus* Sueffionum Episcopus; Episcopus Parisiensis; Episcopus Trecentensis; Præsul Aurelianensis; Episcopus Antisiodorensis; Episcopus Meldensis; Episcopus Latalaunensis; Episcopus Laudunensis; Episcopus Beluacensis; Abbas Vezelacensis, qui non multo post factus est Lugdunensis Archiepiscopus, ac S.R.E. Legatus. Abbas Cisterciensis; Abbas Pontiniacensis; Abbas trium fontium; Abbas S. Dionysij de Remis;

Huius Concilij meminit Tyrius li 12. hist. belli sacri cap. 7.

mis; Abbas S. Stephani de Diuione; Abbas Molef. suprà nominatus Abbas, Bernard. Clareuallensis non defuit, cuius sententiam præscripti liberâ voce collaudabant. Fuerunt aut & Magister Albericus Remensis, & Magister Fulgerius, ac complures alij, quos longum esset enumerare. Ceterum verò de nō litteratis idoneum nobis videtur, vt testes, amatores veritatis adducantur in medium: Comes Theobandus, Comesq; Niuernensis, ac Andreas de Bandionento, intentissima cura quod erat optimū scrutantes; quod eis videbatur absurdū, emperantes, in Concilio sic assiscebant. Ipse verò Magister militiæ, Hugo nomine, reuerà nō defuit, & quosdā de fratribus suis secū habuit, verbi gratia: F. Godefridū, F. Roralum, F. Gaufridum Bisol. F. Paganum de monte Desiderij. Archembaudum de Sancto Amano. Iste verò Magister Hugo cum istis discipulis modum & obseruatiam exiguæ inchoationis sui militaris Ordinis, qui ab illo, qui dicit: Ego principium, qui & loquor vobis; sumpsit exordium, iuxta memoriæ suæ notitiam supranominatis Patribus intimauit. Placuit itaq; Concilio, vt consilium, ibi limâ & consideratione diuinarum scripturarum diligēter examinatum, tamen cum prouidentia Papæ Romanorum, ac Patriarchæ Hierosolymitarum,

rum, nec non etiam assensu Capituli pauperum commilitonum Templi, quod est in Ierusalem, scripto commendaretur, ne oblivioni traderetur, & inenodabiliter servaretur, ut recto cursu ad suum conditorem, cuius dulcedo tam mel superat, ut ei comparatum velut absynthium sit amarissimum, pervenire dignè mereatur: præstante, cui militant, & militare queant, per infinita sæculorum sæcula, Amen.

INCIPIT REGULA PAUPERVM COMMILITONVM
Sanctæ ciuitatis.

QUALITER DIVINVM OFFICIUM
audiant.

VO s quidem, proprijs voluntatibus abrenunciantes; atque alij, pro animarum salute vobiscum ad terminū cum equis & armis summo Regi militātes, Matutinas, & omne seruitium integrum secundū canonicam institutionē, ac regulariū doctorum sanctæ ciuitatis consuetudinem pio ac puro affectu audire vniversaliter studeatis. Idcirco vobis, venerabiles, Fratres maximè debetur, quia præsentis vitæ luce despecta, contemptoq; vestrorū corporum cruciati, sæuientem mundum
pro

pro Dei amore vilescere perenniter promissistis, diuino cibo refecti ac satiati, & dominicis præceptis eruditi & firmati, post mysterij diuini consummationem nullus pauescat ad pugnam, sed paratus sit ad coronam.

2. *QUOT ORATIONES DOMINICAS, si audire nequierint, dicant.*

CÆTERVM si aliquis frater negotio Orientalis christianitatis fortè remotus, quod sæpiùs euenisse non dubitamus, & pro tali absentia Dei seruitium non audierit, pro Matutinis XIII. orationes Dominicas, ac pro singulis Horis, septem; sed pro Vesperis IX. dicere collaudamus, ac libera voce vnanimiter affirmamus: isti etenim in salutifero labore ita directi, non possunt accurrere hora competenti ad diuinum Officiũ; sed si fieri potest, horæ constitutæ non prætereant ante institutum debitum.

3. *QVID AGENDVM PRO FRATRIBUS defunctis.*

QVANDO verò quilibet fratrum remanentium morti, quæ nulli parcit, impendet, quod est impossibile auferri, Capellanis ac Clericis vobiscũ ad terminum caritatiuè summo Sacerdoti seruientibus,

tibus, creditum officium & Missam solenniter pro eius anima, Christo animi puritate iubemus offerre: fratres autē ibi astantes, & in orationibus pro fratribus defuncti salute pernoctantes, centum orationes Dominicas vsque ad diem septimum pro fratre defuncto persoluant; ab illo die, quo eis obitus fratris denunciatus fuerit, vsque ad prædictum diem, cētenarius numerus perfectionis integritatem cum fraterna obseruatione habeat. Adhuc nempē diuina ac misericordia charitate deprecamur, atque pastoralī auctoritate iubemus, vt quotidie, sicuti fratri in vicibus dabatur & debetur, ita quod est necessarium sustentationi huius vitæ in cibo & potu tantum, cuidā pauperi, donec ad quadragesimum diem impendatur. Omnes enim alias oblationes, quas in morte fratrum & in Paschali solennitate, cæterisque solemnitatibus, Domino pauperum commilitonum Christi spontanea paupertas indiscretē reddere consueuerat, omninō prohibemus.

CAPELLANI VICTVM ET VE-

stium tantum habeant.

ALIAS verò oblationes & omnia eleemosynarū genera, quoquo modo fiāt, Capellanis, vel alijs ad tempus manentibus, vnitati communis Capituli red-

D

dere

dere peruigili cura præcipimus. Seruitores itaque Ecclesiæ victum & amictum secundum auctoritatem tantum habeant, & nihil amplius habere præsumant, nisi Magistri sponte charitatiuè dederint.

6. DE MILITIBVS DEFVNCTIS
qui sunt ad terminum.

Sunt namque milites in domo Dei, Templique Salomonis ad terminum misericorditer nobiscum degentes; vnde ineffabili miseratione vos rogamus, deprecamur, & ad vltimum obnixè iubemus, vt interim tremenda potestas ad vltimum diem aliquem perduxerit, diuino amore ac fraterna pietate, septem dies sustentationis, pro anima eius, quidam pauper habeat.

7. VT NVLLVS FRATER REMANENS oblationem faciat.

Decreuimus, vt superius dictum est, quòd nullus fratrum remanentium aliam oblationem agere præsumat: sed die noctuque mundo corde, in sua professione maneat, vt sapientissimo Prophetarum in hoc se æquipollere valeat: Calicem salutaris accipiam, & in morte mea, mortem Domini imitabor: quia sicut Christus pro me animam suam posuit, ita & ego pro fratribus animam ponere sum paratus. Ecce
com-

competentem oblationem : ecce hostiam
viuentem Deoque placentem.

DE IMMODERATA STA- 7.
tione.

Quod autem auribus nostris verissimus
testis insonuit, videlicet immoderata sta-
tione & sine mensura stando diuinum of-
ficiu[m] vos audire : ita fieri non præcipi-
mus, imò vituperamus; sed finito Psalmo,
& venite exultemus Domino, cum Inuita-
torio & Hymno, omnes sedere tam fortes
quàm debiles, propter scandalum euitan-
dum, nos iubemus. Vobis verò residen-
tibus, vnoquoque Psalmo finito, in recita-
tione Gloria Patri, de sedibus vestris ad
altaria supplicando, ob reuerentiam sanctę
Trinitatis ibi nominatè surgere, & debili-
bus inclinare demonstramus. Sic etiam in
recitatione Euangelij, & ad Te Deum lau-
damus, & per totas laudes, donec finito Be-
nedicamus Domino, stare adscribimus, &
eandem Regulam in matutinis sanctę Ma-
rię teneri iubemus.

DE REFECTIONE CON- 8.
uentus.

In vno quidem Palatio, sed meliùs di-
citur Refectorio, communiter vos cibum
accipere credimus, vbi, quando aliquid
necessarium fuerit, pro signorum ignoran-

D 2 tia,

ria, leniter ac priuatum quærere oportet. Si omni tempore, quæ vobis necessaria sunt, quærēda sunt, cum omni humilitate & subiectione reuerentiæ potiùs ad mēsam, cum Apostolis dicat : Panem tuum cum silentio manduca; & Psalmista vos animare debet, dicens : Posui ori meo custodiam, id est, apud me deliberaui, vt non delinquerem, id est, lingua; id est, custodiam os meum, ne malè loquerer.

9. DE LECTIONE.

IN prandio & cœna semper sit sancta lectio recitata. Si Dominum diligimus, salutifera eius verba atque præcepta intensissima aure desiderare debemus. Lector autem Lectionum vobis indicat silentium.

10. DE CARNIS REFECTIONE.

In hebdomada namque, nisi Natalis dies Domini, vel Pascha vel festum Sanctæ Mariæ, aut omnium Sanctorum euenerit, vobis ter refectio carnis sufficiat; quia assueta carnis comestio, intelligitur honorosa corruptio corporum. Si verò in die Martis tale ieiuniū euenerit, vt esus carnum retrahatur, in crastino abundāter vobis impendatur. Die autem Dominico omnibus militibus remanētibus, nec nō Capellanis duo fercula in honorem S. Resurrectionis bonum & idoneum indubitanter videtur. Alij autem,

autem, videlicet armigeri & clientes, vno contenti, cum gratiarum actione permanent.

QUALITER MANDUCARE MILITES debeant. 11.

Duos & duos manducare generaliter oportet, vt sollerter vnus de altero prouideat, ne asperitas vitæ, vel furtiua abstinencia in omni prandio intermisceatur. Hoc autem iuste iudicamus, vt vnusquisque miles aut frater æqualem & æquipollentem vini mensuram per se solus habeat.

VT ALIIS DIEBUS DVO AUT tria leguminum fercula sufficiant. 12.

Aliis nam diebus, videlicet secunda & quarta feria, nec non & Sabbato duo aut tria leguminum vel aliorum ciborum fercula, aut vt ita dicam, cocta pulmentaria, omnibus sufficere credimus: & ita teneri iubemus, vt, fortè qui ex vno non potuerit edere, ex alio reficiatur.

QVO CIBO SEXTA FERIA reficere oportet. 13.

Sexta autem feria cibum quadragesimalem ob reuerentiam Passionis omni congregationi, remota infirmorum imbecillitate, semel sufficere à festo omnium Sanctorum vsque in Pascha, nisi Natalis dies

D 3

Domi-

Domini, vel festum S. Mariæ aut Apostolorum euenerit, collaudamus. Alio verò tempore, nisi generale ieiunium euenerit, bis reficiantur.

14. **POST REFECTIONEM SEM-**
per gratias referant.

Post prandium verò & cœnam semper in Ecclesia, si propè est, vel si ita non est, in eodem loco, summo procuratori nostro, qui est Christus, gratias, vt decet, cum humiliato corde referre inenodabiliter præcipimus: famulis aut pauperibus fragmenta, panibus tamen integris reſeruatis, distribuere fraterna charitate debent & iubentur.

15. **VT DECIMVS PANIS SEMPER**
Eleemosynario detur.

Licet paupertatis præmium, quod est regnum cœlorum, pauperibus procul dubio debeatur; vobis tamen quos Christiana fides de illis indubitanter fatetur, decimum totius panis quotidie eleemosynario vestro dare iubemus.

16. **VT COLLATIO SIT IN ARBITRIO**
Magistri.

Cùm verò sol orientalem regionem deferit, & ad Iberniam descendit, audito signo, vt est eiusdem regionis consuetudo, omnes ad Cōpletas oportet incedere vos,
ac prius

ac prius generalem collationem sumere peroptamus. Hanc autem collationem in dispositione & arbitrio Magistri ponimus, ut quando voluerit de aqua, & quando iubebit, misericorditer ex vino temperato competenter recipiatur. Verum hoc non ad nimiam satietatem oportet & in luxu fieri, sed parcius; quia apostatare etiam sapientes videmus.

VT FINITIS COMPLETIS SILENTIUM teneatur. 17.

Finitis itaque Completis, ad stratum ire oportet. Fratribus igitur à Completorijs exeuntibus nulla sit denuò licentia loqui in publico, nisi necessitate cogente; armigero autem suo quæ dicturus est, leniter dicat. Est verò forsitan, ut in tali interuallo vobis de Completorijs exeuntibus, maxima necessitate cogente, de militari negotio, ut de statu domus nostræ, quia dies ad hoc vobis sufficere non creditur, cum quadam fratrum parte ipsum Magistrum, vel illum, cui domus dominium post Magistrum est debitum, oporteat loqui. Hoc autem ita fieri iubemus; & ideò, quia scriptum est: In multiloquio non effugies peccatum. Et alibi: Mores & vita in manibus linguæ. In illo colloquio scurrilitates & verba ociosa ac risum mouentia omninò prohibemus, & vobis ad lectulum euntibus, Dominicam

orationem, si aliquis quid stultum est locutus, cum humilitate & puritatis deuotione dicere iubemus.

18. **VT FATIGATI AD MATVTINAS**
non surgant.

Fatigatos nempè milites non ita, vt vobis est manifestum, surgere ad Matutinas conlaudamus; sed assensu Magistri, vel illius, cui creditum fuerit à Magistro, eos quiescere, & tredecim orationes constitutas sic cantare, vt mens ipsorum voci concordet, iuxta illud Prophetæ: Psallite Domino sapienter. Et illud: In conspectu Angelorum psallam tibi; vos vnanimes conlaudamus. Hoc autem in arbitrio Magistri semper consistere debet.

19. **VT COMMVNITAS VICTVS**
inter fratres seruetur.

Legitur in diuina pagina: Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat. Ideo non dicimus, vt sit personarum acceptio, sed infirmitatum debet esse consideratio. Vbi autem, qui minus indiget, agat Deo gratias, & non contristetur. Qui verò indiget, humiliter pro infirmitate, non extollatur pro misericordia, & ita omnia membra erunt in pace. Hoc autem prohibemus, vt nulli immoderatam abstinentiam amplecti liceat, sed communem vitam instanter teneant.

DE

DE QUALITATE ET MODO VESTIMENTI.

20.

Vestimenta autem vnius coloris semper esse iubemus, verbi gratia, Alba vel nigra, vel vt ita dicam, burella. Omnibus aut militibus professis in hyeme & in æstate, si fieri potest, alba vestimenta concedimus, vt qui tenebrosam vitam postposuerint, per liquidam & albam suo conditori se reconciliari agnoscant. Quid albedo? nisi integra castitas. Castitas, securitas mentis, sanitas corporis est. Nisi enim vnusquisque miles castus perseuerauerit, ad perpetuam requiem venire, & Deum videre non poterit; testante Apostolo Paulo: Pacem sectamini cum omnibus & castimoniam, sine qua nemo videbit Dominum. Sed quia huiusmodi indumentum arrogantie ac superfluitatis æstimatione carere debet, talia habere omnibus iubemus, vt solus leniter per se vestire & exuere, & calciare ac discalciare valeat. Procurator huius ministerij per uigili cura hoc vitare præsumat, ne nimis longa aut nimis curta, sed mensurata ipsis utentibus, secundum vniuscuiusque quantitatem suis fratribus tribuat. Accipientes itaque noua, vetera semper reddât in præsentî, reponenda in camera, vel vbi frater, cuius est ministeriû, decreuerit, propter armigeros & clientes, & quandoque pro pauperibus.

D S

QVOD

xi. QVOD FAMVLI VESTIMENTA
alba, hoc est, pallia non habeant.

Hoc nempè, quod erat in domo Dei ac suorum militum templi, sine discretione ac consilio communis Capituli, obnixè contradicimus, & funditus, q. quoddā vitium peculiare amputare præcipimus. Habebant enim olim famuli & armigeri alba vestimenta, vnde veniebant damna importabilia: Surrexerunt namque in Vltramontanis partib⁹ quidam Pseudofratres, & Coniugati & alij, dicētes se esse de Templo, cū sint de mundo. hi nempè tantas contumelias totque damna militari ordini acquiescerunt, & clientes remanētes plurima scandala oriri inde superbiendo fecerunt. Habeant igitur assiduè nigra, sed si talia non possint inuenire, habeant, qualia inueniri possunt in illa prouincia, qua degunt, aut quod vilius vnius coloris comparari potest, videlicet burella.

xii. QVOD MILITES REMANENTES
tantum alba habeant.

Nulli ergo concessum est candidas chlamydes deferre, aut alba pallia habere, nisi nominatis militibus Christi.

xiii. VT PELLIBVS AGNORUM
vtantur.

Decreuimus communi consilio, vt nullus

his frater remanens pelles perenniter, aut pelliciam, vel aliquid tale, quod ad vsum corporis pertineat, etiamque coopertorium, nisi agnorum vel arietum habeat.

VT VETUSTA ARMIGERIS 24.
diuidantur.

Procurator vel dator pannorum omni obseruâtia veteres semper armigeris & clientibus, & quandoque pauperibus fideliter æqualiterque erogare intendat.

CVPIENS OPTIMA, DETE- 25.
riora habeat.

Si aliquis frater remanens ex debito aut ex motu superbiæ, pulcra vel optima habere voluerit, ex tali præsumptione, procul dubio vilissima merebitur.

VT QVANTITAS ET QV ALITAS 26.
vestimentorum seruetur.

Quantitatem secundum corporum magnitudinem largitatemque vestiméntorum obseruare oportet: dator pannorum sit in hoc curiosus.

VT DATOR PANNORVM IN 27.
primis æqualitatem seruet.

Longitudinem, vt superiùs dictum est, cum equali mensura, ne vel susurronum vel comminatorũ aliquid oculus notare præsumat, Procurator fraterno intuitu cõsideret,

ret, & in omnibus supradictis Dei retributionem humiliter cogitet.

28. DE SUPERFLVITATE CAPILLORVM.

Omnes fratres, remanentes principaliter, ita tonsos habere capillos oportet, vt regulariter ante & retrò, & ordinatè, considerare possint; & in barba, & in grennionibus eadem regula indeclinabiliter obseruetur, ne superfluitas aut facetiæ vitium denotetur.

29. DE ROSTRIS ET LAQVEIS.

De rostris & laqueis manifestum est esse gentilicium. Et cum abominabile hoc omnibus agnoscatur, prohibemus & contradicimus, vt aliquis ea non habeat, imò prorsus careat. Alijs autem ad tempus famulantibus, rostra & laquea, & capillorum superfluitatem, & vestium immoderatam longitudinem habere non permittimus, sed omninò contradicimus. Seruientibus enim summo Conditori, munditia interiùs exteriusque valde necessaria, eo ipso attestante, qui ait: Estote mundi, quia ego mundus sum.

30. DE NVMERO EQVORVM ET ARMIGERORVM.

Vnicuique vestrorum militum tres equos licet habere: quia domus Dei, templique Salo-

Salomonis eximia paupertas amplius non permittit impræsentiarum augere, nisi cum Magistri licentia.

NVLLVS ARMIGERVVM GRATIS 31.
seruientem feriat.

Solum a. armigerum singulis militibus eadem causa cōcedimus; sed si gratis & charitatiuè ille armiger cuiquam militi fuerit, non licet ei eum verberare, nec etiam quolibet culpa percutere.

QUALITER AD TEMPVS REMA- 32.
nentes recipiantur.

Omnibus militibus seruire IESV Christo animi puritate in eadem domo ad terminum cupientibus, equos in tali negotio quotidiano idoneos, & arma, & quidquid ei necessarium fuerit, emere fideliter iubemus. Deinde verò ex vtraque parte æqualitate seruata, bonū & vtile appretiari equos iudicauimus. Habeatur itaque precium in scripto, ne tradatur obliuioni, & quicquid militi, vel eius equis, vel armigero erit necessarium, adiunctis & ferris equorum secundum facultatem domus, ex eadem domo fraterna charitate impendatur. Si verò interim equos suos miles aliquo euentu in hoc seruitio amiserit, Magister, prout facultas domus hoc exigit, alios administrabit. Adueniente autē termino repatriandi,
medie-

medietatem precij ipse miles diuino amore concedat, alteram ex communi fratrum, si ei placet, recipiat.

33. *QVOD NVLLVS IVXTA PROPRIAM voluntatem incedat.*

Conuenit his nempè militibus, qui nihil sibi Christo charius existimant, propter seruitium, secundum quod professi sunt, & propter gloriam summæ beatitudinis, vel metum gehennæ, vt obedientiam indefinenter Magistro teneant. Tenenda est itaque, vt mox, vbi aliquid imperatum à Magistro fuerit, vel ab illo, cui Magister mandatum dederit, sine mora, ac si diuinitus imperetur, moram pati nesciant in faciendo. De talibus enim ipsa Veritas dicit. obauditu auris obediuit mihi.

34. *SI LICET IRE PER VILLAM sine iussu Magistri.*

Ergo hospitales milites propriam voluntatem relinquentes, & alios ad terminum seruientes, deprecamur, & firmiter eis iubemus, vt sine Magistri licentia, vel cui creditum hoc fuerit, in villam ire nō præsumant, præterquam noctu ad Sepulcrum, & ad stationes quæ intra muros sanctæ ciuitatis continentur.

35. *SI LICET EVM AMBVLARE solum.*

Hi verò ita ambulantes, nō sine custode, id est,

id est, milite aut fratre remanente, nec in die, nec in nocte iter inchoare audeant. In exercitu namq; postquā hospitati fuerint, nullus miles vel armiger aut famulus per atria aliorū militum, causa vidēdi, vel cum aliquo loquendi sine iussu, vt dictum est superiūs, incedat. itaque consilio affirmamus, vt in tali domo, ordinata à Deo, quòd nullus secundū proprietatem militet aut quiescat, sed secundū Magistri imperium totus se incumbat, vt illam Domini sententiam imitari valeat, qua dicit, Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit.

VT NVLLVS NOMINATIM, QVOD 36.
ei necessarium erit, quærat.

Hanc propriè consuetudinem inter cætera adscribere iubemus, & cum omni consideratione, ob quæredī vitium, teneri præcipimus. Nullus igitur frater remanens assignanter & nominatim equum aut equitaturam, vel arma quærere debet. Quomodo ergò? Si verò eius infirmitas, aut equorum suorum debilitas, vel armorum suorū grauitas, talis esse agnoscitur, vt sic incedere sit damnum commune, veniat Magistro, vel cui est debitum ministerium post Magistrum, & causam vera fide & pura ei demonstret: Inde namque in dispositione Magi-

Magistri, vel post eum Procuratoris res se habeat.

37. **DE FRENIS ET CALCARIBVS.**

Nolumus, vt omnino aurum vel argentum, quæ sunt diuitiæ peculiare, in frenis & pectoralibus, nec calcaribus, vel in streuis vnquam appareant, nec alicui fratri remanenti emere liceat. Si verò charitatiuè talia vetera instrumenta data fuerint, aurum vel argentū taliter coloretur, ne splendidus color vel decor cæteris arrogantia videatur. Si noua data fuerint, Magister de talibus quod voluerit faciat.

38. **TEGIMEN IN HASTIS ET CLYPEIS non habeatur.**

Tegimen autem in clypeis & hastis, & furellis in lanceis non habeatur, quia hoc non proficuum, imò damnum nobis omnibus intelligitur.

39. **DE LICENTIA MAGISTRI.**

Licet Magistro cuiquam dare equos vel arma, vel quamlibet rem cuiuslibet dare.

40. **DE MALA ET SACCO.**

Sacculus & mala cum firmatura non conceduntur: sic exponentur, ne habeant absque Magistri licetia, vel cui creduntur domus post eum negocia. in hoc præfenti capitulo Procuratores & per diuersas prouincias

eias degentes non continentur, nec ipse Magister intelligitur.

DE LEGATIONE LITTE- 41.

TATUM.

Nullatenus cuiquam fratrum liceat à parentibus suis, neque à quoquam hominum, nec sibi inuicem accipere vel dare sine iussu Magistri vel Procuratoris. Postquam licentiam frater habuerit, in præsentia Magistri, si ei placet, legantur. Si verò & à parentibus ei quidquam directum fuerit, non præsumat suscipere illud, nisi prius indicatum fuerit Magistro. In hoc autem capitulo Magister & domus Procuratores non continentur.

DE FABVLATIONE PROPRIA- 42.
rum culparum.

Cùm omne verbum otiosum generare agnoscat peccatum, quid ipsi iactantes de proprijs culpis ante districtum iudicem dicturi sunt? Ostendit certè Propheta; Si à bonis eloquijs propter taciturnitatem debet interdum taceri; quanto magis à malis verbis propter pœnam peccati debet cessari. Vitamus igitur & audacter contradicimus, ne aliquis frater remanens, vt melius dicam, stultitias, quas in seculo, in militari negotio, tam enormiter egit, & carnis delectationes miferimarum mulierũ cum fratre suo, vel alio aliquo, vel de alio commemorare audeat: &

E

si fortè

si fortè referentem aliquem talia audierit, obmutescere faciat, vel quantociùs poterit, cito pede obedientiæ inde discedat, & olei venditori aurem cordis non præbeat.

43. DE QVÆSTV ET ACCÉ-
ptione.

Verumenimuerò, si aliqua res sine quæstu cuilibet fratri data gratis fuerit, deferat Magistro vel Dapifero: si verò aliter suus amicus vel parens dare, nisi ad opus suum, noluerit, hoc prorsus non recipiat, donec licentiam à Magistro suo habeat. At cui res data fuerit, non pigeat illi, si alteri datur: immò pro certo sciat, quia si inde irascitur, contra Deum agit. In hac autem prædicta regula ministratores non continentur, quibus specialiter hoc ministerium debetur, & conceditur de mala & sacco.

44. DE MANDVCARIIS EQVORUM.

Vtilis res est cunctis, hoc præceptum, nobis constitutum, vt indeclinabiliter amodè teneatur. Nullus autem frater facere præsumat manducaria linea vel lanea, idcirco principaliter facta; nec habeat vlla, excepto profinello.

45. VT CAMBIARE VEL QVÆ-
rere nullus audeat.

Nunc aliquid restat, vt nullus præsumat cam-

cambiare sua, frater cum fratre, sine licentia Magistri; & aliquid quærere, nisi frater fratri, & sit res parua, vilis, non magna.

VT NVLLVS AVEM CVM AVE 46.

capiat, nec cum capiente incedat.

Quòd nullus autem cum aue accipere audeat, nos communiter iudicamus: non convenit enim religioni, sic cum mūdānis delectationibus inhærere, sed Domini præcepta libenter audire, orationibus frequenter incumbere, mala sua cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri. Cum homine quidem talia operante, cum accipere, vel alia aue, nullus frater remanens hac principali causa ire præsumat.

VT NVLLVS FERAM ARCV 47.

vel baliſta percutiat.

Cum omni religione ire deceat, simpliciter; & sine risu, humiliter; & nō multa verba, sed rationabilia loqui, & non sic clamosa in voce: specialiter iniungimus & præcipimus omni fratri professo, ne in bosco cum arcu aut baliſta iaculari audeat, nec cum illo, qui hoc fecerit, ideò pergat, nisi gratia eum custodiendi à perfido gentili: nec cum cane sit ausus clamare vel garrulare; nec equum suum cupiditate accipiendi feram pungat.

E 2

VT

48. VT LEO SEMPER FE-
riatur.

Nam est certum, quod vobis specialiter creditum est & debitum, pro fratribus vestris animas ponere, atque incredulos, qui semper Virginis filio minitantur, de terra delere. De leone enim hoc legimus, quia ipse circuit, quærens quem deuoret; & manus eius contra omnes, omniumque manus contra eum.

49. DE OMNI RE SUPER VOS QUAL-
sita, iudicium audite.

Nouimus quidem persecutores S. Ecclesie innumerabiles esse, & hos, qui contentionem non amant, incessanter crudeliusque inquietare festinant. In hoc igitur Concilij sententia serena consideratione pendeat, ut si aliquis in partibus Orientalis religionis, in quocumque alio loco super vos rem aliquam quæserit, vobis per fideles & veriamatores iudices audire iudicium præcipimus, & quod iustum fuerit, indeclinabiliter vobis facere præcipimus.

50. VT HAEC REGULA IN OMNIBVS
teneatur.

Hæc eadem regula in omnibus rebus, vobis immerito ablatis, perenniter iubemus ut teneatur.

QVOD

QVOD LICET OMNIBVS MILI- 51.
*tibus profectis terram & homines
 habere.*

Diuina, vt credimus, prouidentia à vobis
 in sanctis locis sumpsit exordium hoc genus
 nouum religionis, vt videlicet religionis
 militiam admisceretis, & sic religio per mi-
 litiam armata procedat, hostem sine culpa,
 feriat. Iure igitur iudicamus, cum milites
 Templi dicamini, vos ipsos, ob insigne me-
 ritum & speciale probitatis, domum, terram
 & homines habere, & agricolas possidere, &
 iuste eos regere, & institutum debitum vo-
 bis specialiter debetur impendi.

VT DE MALE HABENTIBVS 52.
cura peruigil habeatur.

Malè habentibus fratribus supra omnia
 adhibenda est cura peruigil, vt quasi Christo
 eis seruiatur, vt illud Euangelicum, Infirmus
 fui, & visitasti me; memoriter teneatur: hi
 etenim diligenter ac patienter portandi sunt,
 quia de talibus superna retributio indubi-
 tanter acquiritur.

VT INFIRMIS NECESSARIA 53.
semper dentur.

Procuratoribus verò infirmantium omni
 obseruantia atq; peruigili cura præcipimus,
 vt quæcunque sustentationi diuersarum in-
 firmitatum sunt necessaria, fideliter ac dili-
 genter,

genter, iuxta domum facultatem eis administrent, v.g. carnem & volatilia, & cætera; donec sanitati restituantur.

54. *VT ALTER ALTERVM AD IRAM
non prouocet.*

Præcauendum nempè non modicum est, ne aliquis aliquem commouere ad iram præsumat; quia propinquitatis & diuinæ fraternitatis, tam pauperes quàm potentes summa clementia æqualiter adstrinxit.

55. *QVOMODO FRATRES CON-
iugati habeantur.*

Fratres autem coniugatos hoc modo habere vobis permittimus, vt si fraternitatis vestræ beneficium & participationem petunt, vterque suæ substantiæ portionem, & quidquid amplius acquisierint, vnitati communis Capituli post mortem concedant, & interim honestam vitam exerceant, & bonum agere fratribus studeant, sed veste candida, & chlamyde alba non incedant. Si verò maritus antè obierit, partem suam fratribus relinquat, & cōiux de altera vitæ sustentamentum habeat: hoc enim iniustum consideramus, vt cum fratribus Deo castitatem promittentibus, fratres huiusmodi in vna eademque domo maneant.

VT

VT AMPLIUS SORORES NON 56.
habeantur.

Sorores quidem ampliùs periculosum est coadunare; quia antiquus hostis femineo consortio complures expulit à recto tramite paradisi. Itaque fratres charissimi, vt integritatis flos inter vos semper appareat, hac consuetudine amodò vtì non liceat.

VT FRATRES TEMPLI CVM 57.
excommunicatis non partici-
pent.

Hoc, fratres, valdè cauendum atque timendum est, ne aliquis ex Christi militibus homini excommunicato nominatim ac publicè aliquo modo se iungere, aut suas accipere præsumat, ne anathema maranatha similiter fiat. Si verò interdictus tantùm fuerit, cum eo participationem habere, rem suam charitatiuè accipere non immeritò licebit.

QUALITER MILITES SECV- 58.
lares recipiantur.

Si quis miles ex massa perditionis, vel alter secularis seculo volens renunciare, vestram communionem & vitam velit eligere, nò ei statim assentiatur, sed iuxta illud Pauli, probate spiritus si ex Deo sunt, & sic ei ingressus cōcedatur. Legatur igitur Regula in eius præsentia, & si ipse praeceptis expositæ

Regulæ diligenter obtemperauerit, tunc si Magistro & fratribus eius recipere placuerit, conuocatis fratribus, desiderium & petitionem suam cunctis animi puritate patefaciat: deinde verò terminus probationis in consideratione & prouidentia Magistri, secundum honestatem vitæ petentis, omnino pendeat.

59. *VT OMNES FRATRES AD SECRETUM CONSILIUM NON VOCENTUR.*

Non semper omnes fratres ad consilium cōuocare iubemus, sed quos idoneos & consilio prouidos Magister cognouerit. Cū autem de maioribus tractare voluerit, vt est, dare communem terram, vel de ipso ordine disceptare, aut fratrem recipere, tūc omnem congregationem, si Magistro placet, conuocare, est competens; auditoque communis Capituli cōsilio, quod melius & vtilius Magister considerauerit, illud agatur.

60. *QVOD CVM SILENTIO ORARE DEBEANT.*

Orare fratres prout animi & corporis affectus postulauerit, stando vel sedendo, tamen summa cum reuerentia, simpliciter, & nōn clamosè, vt vnus alium non conturbet, communi consilio iubemus.

61. *VT FIDEM SERVIENTIVM ACCIPiant.*

Agnouimus nempè complures ex diuersis pro-

sis prouincijs, tam clientes, quàm armigeros, pro animarum salute, animo feruenti ad terminum cupientes in domo nostra mancipari. vtile est autem, vt fidem eorum accipiat, ne fortè veteranus hostis in Dei seruitio aliquid furtiuè vel indecenter eis intimet, vel à bono proposito repentè exterminet.

VT PVERI, QVAMDIU SVNT 62.

parui, non accipiantur inter fratres Templi.

Quamuis Regula sanctorum Patrum pueros in congregatione permittat habere; nos de talibus non conlaudamus vos vnquàm onerare. Qui verò filium suum, vel propinquum, in militari religione perenniter dare voluerit, vsque ad annos, quibus viriliter armata manu possit inimicos Christi de terra sancta delere, eum nutriat: dehinc secundum Regulam in medio fratrum pater vel parètes cum statuunt, & suam petitionem cunctis patefiant. Melius est enim in pueritia non vouere, quàm posteaquam vir factus fuerit, enormiter retrahere.

VT SENES SEMPER VE 63.

nerentur.

Senes autem pia consideratione secundum virium imbecillitatem supportare ac diligenter honorare oportet: & nullatenus in his quæ corporis sunt necessaria, districtè te-

E s nean-

neantur, saluâ tamen autoritate Regulæ.

64. DE FRATRIBVS QVI PER DIVER-
fas prouincias proficiscuntur.

Fratres verò qui per diuersas prouincias diriguntur, Regulam, in quantû vires expetût, seruare in cibo & potu & cæteris studeant, & irreprehensibiliter viuant, vt ab his, qui foris sunt, bonum testimoniû habeant. religionis propositum nec verbo nec actu polluant, sed maximè omnibus, quibus se coniûxerint, sapientiæ & bonorum operum exemplum & condimentum præbeant. Apud quem hospitari decreuerint, fama optima sit decoratus, &, si fieri potest, domus hospitis in illa nocte non careat lumine, ne tenebrosus hostis occisionem, quod absit, inferat. vbi autem milites non excommunicatos cõgregare audierint, illuc pergere, nõ considerantes tam temporalem vtilitatem quàm æternam animarum illorum salutem, dicimus. Illis autem fratribus in Ultramarinis partibus spe subuectionis ita directis, hac conuentione eos qui militari Ordini se iungere perenniter voluerint, recipere collaudamus, vt in præsentia Episcopi illius prouinciæ vterque conueniant, & voluntatem petentis Præsul audiat: audita itaque petitione, mittat eum frater ad Magistrum & ad fratres, qui sunt in templo, quod est in Ierusalem, & si vita eius est honesta, taliq; consortio digna,

digna misericorditer suscipiatur, si Magistro & fratribus bonum videtur. Si verò interim obierit, pro labore & fatigatione, quasi vni ex fratribus, totum beneficium & fraternitas pauperum & commilitonum Christi ei impendatur.

VT VICTVS AEQUALITER

65.

omnibus distribuatur.

Illud quoque congruè & rationabiliter manutenendum censemus, vt omnibus fratribus remanentibus victus secundum loci facultatem æqualiter tribuatur. non enim est utilis personarum acceptio, sed infirmitatum necessaria est consideratio.

VT MILITES TEMPLI DECIMAS

66.

habeant.

Credimus namque relictis affluentibus diuitijs vos spontaneæ paupertati esse subiectos, vnde decimas vobis communi vita viventibus iustè habere hoc modo demonstrauimus: Si Episcopus Ecclesiæ, cui decima iure debetur, vobis charitatiuè eā dare voluerit, assensu cōmunis Capituli de illis decimis, quas tunc Ecclesia possidere videtur, vobis tribuere debet. Si autem laicus quilibet adhuc illam vel ex patrimonio suo damnabiliter amplectitur, & se ipsum in hoc valde redarguens, vobis eandem reliquerit, ad nutum

nutum eius, qui præest tantum, sine consensu Capituli id agere potest.

67. DE LEVIBVS ET GRAVIBVS
culpis.

Si aliquis frater loquendo vel militando aut aliter aliquid leue deliquerit, ipse vltro delictum suum satisfaciendo Magistro ostendat. De leuibus si consuetudinem non habeant, leuem pœnitentiam habeat. Si verò eoracente per aliquem alium culpa cognita fuerit, maiori & euidentiori subiaceat disciplinæ & emendationi. Si autem graue erit delictum, retrahatur à familiaritate fratrum, nec cum illis simul in eadem mensa edat, sed solus refectionem sumat, dispensationi & iudicio Magistri totum incumbat, vt saluus in iudicij die permaneat.

68. QVA CVLPA FRATER AM-
plius non recipiatur.

Ante omnia prouidendum est, ne quis frater potens aut impotens, fortis aut debilis, volens se exaltare & paulatim superbire, ac culpam suam defendere, indisciplinatus maneat: sed si emendare noluerit, ei distri-ctior correptio accedat. quòd si pijs admonitionibus, & fufis pro eo orationibus emendare noluerit, sed in superbia magis ac magis erexerit, tunc secundum Apostolum de pio eradicetur grege: Auferte malum ex vobis:
Necesse

Necesse est vt à societate fratrum fidelium
ouis moribunda remoueatur. Cæterùm Ma-
gister, qui baculum & virgam manu tenere
debet; baculum videlicet, quo aliorum vi-
rium imbecillitates sustentet; virgam quoq;
qua vitia delinquentium zelo rectitudinis fe-
riat: consilio Patriarchæ & spiritali confide-
ratione id agere studeat, ne, vt ait B. Maxi-
mus, aut solutior lenitas cohibentiam pec-
cantis, aut immoderata seueritas à lapsu non
reuocet delinquentem.

VT A PASCHALI SOLEMNITATE 69.

*vsque ad festum Omnium Sanctorum vnâ ca-
misiâ lineam tantum sumere
habeat.*

Interea, quo nimio ardore Orientalis
regionis misericorditer consideramus, vt à
Paschali festiuitate vsque ad Omnium San-
ctorum solemnitatem unicuique vna cami-
sia linea tantum, non ex debito, sed solâ gra-
tiâ detur; illi dico, qui ea vti voluerit: alio
autem tempore generaliter omnes camisias
laneas habeant.

QVOT ET QVALES PANNI IN 70.

lecto sint necessarij.

Singulorum quidem, non aliter, per sin-
gula lecta dormientium dormire, nisi per-
maxima causa vel necessitas euenerit, com-
muni consilio conlaudamus. Lectualia vel
lecti-

lectisternia moderata dispensatione Magistri unusquisque habeat: credimus enim potius faccum, culcitram & coopertorium unicuique sufficere. Qui verò ex his vno carebit, carpitam habeat, & in omni tempore tegmine lineo, id est, veluso frui benè licebit. Vestiti autem camisijs dormiant, & femoralibus semper dormiant. Dormientibus itaque fratribus, iugiter vsque mane nunquam desit lucerna.

¶

DE VITANDA MVRMV- ratione.

Æmulationes inuidas, liuorem, murmur, susurrations, detractiones, diuina admonitione vitare, & quasi quandam pestem fugere vobis præcipimus. Studeat igitur unusquisq; vigilante animo, ne fratrem suum clam culpet aut reprehendat, sed illud Apostoli studiosè secum animaduertat: Ne sis criminator, ne susurro in populo. Cùm autem fratrem liquidò aliquid peccasse agnouerit, pacificè & fraterna pietate, iuxta Domini præceptum, inter se & illum solum corripiat: & si eum non audierit, alium fratrem adhibeat; sed si vtrumque contempserit, in conuentu publicè obiurgetur coram omnibus. Magnæ enim cæcitatibus sunt, qui alijs detrahunt: & nimix infelicitatis sunt, qui se à liuore minimè custodiunt; vnde
in an-

in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur.

VT OMNIVM MVLIERV 72
fugiantur oscula.

Periculosum esse credimus omni religione vultum mulierum nimis attēdere: & ideo nec viduam, nec virginem, nec matrem, nec sororem, nec amitam, nec vllam aliam fœminam a iquis frater osculari præsumat. Fugiat ergo fœminea oscula Christi militia, per quæ solent homines sæpè periclitari, vt pura conscientia & secura vita, in conspectu Domini perenniter valeat conuersari. Et sic desinit Regula Templariorum olim Equitum: de quibus Origines nostras Equestres, Latinè & Gallicè editas.

Anno millesimo centesimo vigesimo- ANNO
octauo, Reinoldus Comes Lucemburgi 1128.
monasterium Neoburgi condit in d. Argen- *Nouum*
tinenfi, quod vocatur *Nouum Castrum*, vbi *castrum*
& sepultus est. Ita Guillimannus in histo- *in d. ar-*
ria Episcoporum Argentinensium. Idem *gentinen-*
postea monasterium locupletauit Frederi- *si.*
cus II. Dux Sueuiæ.

Eodem anno fundatum est Monaste-
rium VValkenreda, in Thuringia ab Adel- *W Valken-*
heida Comitissa Clettenbergica, iuxta Hart- *reda,*
houen.

Anno

ANNO

1129.

*Vrsicampi
pus in d.
Novio-
mensi.*

Anno 1129. cœnobium *Vrsicampi* fundatum est à nobilissimo præfule Nouiomensi, Domino *Simone*, qui Hugonis Magni filius erat, frater autem Radulphi Comitis, & Ludouici Regis fratrueis; adducto conuentu monachorum à Claraualle, & Domino *Valeranno* primo Abbate ordinato, qui primus ex nobilioribus personis Clarauallensem suam conuersatione illustrauit. Ita Robertus Abbas, Sigebertini Chronici continuator. Idem tradit Meyerus in Annalibus Flandriæ.

Ecclesiam Vallis Lucentis anno eodem consecratam, tradit Robertus in Chronico Altifiodorensi.

Anno 1130. S. Bernardus ab Innocentio II. Papa mittitur ad Guilielmum Aquitaniæ Ducem, eundemq; Comitem Pictauiensem, vt relicto Anacleto Antipapa, redeat ad Ecclesiæ Catholicæ communionem: quibus de rebus fusè Baronius Tomo 12. Annalium.

Eodem anno Sigefridus Comes Bomelborgius, in Saxonia fundauit insignem Abbatiam Amelongsborne dictam, assumptis è veteri Campo aliquot monachis, quibus eam inhabitandam dedit.

*Balduinus
I. Cardi-
nalis.*

Balduinus, natione Gallus, Clarauallensis monachus, Ord. Cisterciensis, S. Bernardi discipulus (cuius idem meminit epist. 138. & 144.) primus ex illo ordine ab Innocentio II. crea-

crea-

creatur Cardinalis, & postmodum Archiepiscopus Pisanus. Meminit eiusdem Alamanus ex monacho Claramallési Episcopus Altifiodorensis in vita S. Bernardi.

Guerricus Abbas Igniacensis, itidem S. Bernardi discipulus, antea Tornacensis in Belgio Canonicus, & scholæ Magister scripsit opus Sermonum, editum Parisijs, Louanij & Antuerpiæ. Floruit an. 1130.

Anno eodem Innocentius II. Papa Leodio veniens, Claram-Vallem visitauit, ubi summum tunc rigor monasticus ac disciplina vigeat; quod his verbis narrat Bernardus Abbas Bonæ Vallis, in vita S. Bernardi.

Rediens autem Leodio, Claramuallem Dominus Papa per seipsum voluit visitare. Vbi à pauperibus Christi, non purpura & bysso ornatis, nec cum deauratis Euangelijs occurrentibus, sed pannosis agminibus scopulosam baiulantibus crucem, non tumultuantium classicorum tonitruo, non clamorosa iubilatione, sed suppressa modulatione affectuosissimè susceptus est. Elebant Episcopi, flebat ipse summus Pontifex: mirabantur Congregationis illius grauitatem, quod in tam solemni gaudio oculi omnium humi defixi, nusquam vagabunda curiositate circumferrentur, sed complois palpebris ipsi neminem viderent, & ab omnibus viderentur. Nihil in Ecclesia illa vidit Romanus quod cuperet, nulla ibi suppellex eorum sollicitauit affectum, nihil in oratorio nisi nudos viderunt pa-

F

rietes.

*Guerricus
Ab. Igniacensis.*

*Innocentius II.
Papa visitauit Claram Vallem.*

rietes. Solis moribus poterat inhiare ambitio, nec
damnosa poterat esse fratribus huiusmodi praeda,
cum minui non posset asportata religio. Gaude-
bant omnes in Domino, & solemnitas non cibis,
sed virtutibus agebatur: panis ibi autopyrus
pro simila, pro careno sapa, pro rhombis olera, pro
quibuslibet delicijs legumina ponebantur. Si
fortè piscis inuentus est, Domino Papa appositus
est, & aspectu, non usu in commune profecit.
Hæc ipse de paupertate & obseruantia Cla-
rauallensium.

Cæterum Innocentius II. in Quadrage-
sima, Missam solenniter celebravit Leodij in
templo primario S. Lamberti, ibidemq; Lo-
tharium Regē Alemanniæ, eiusq; coniugem
Reginam coronavit. Aderat tum Innocētio
S. Bernard. cum alijs Antistitib; plurimis. De
his rebus fusiùs AEgidius Ameæ Vallis mo-
nachus in Historia Episcoporum Leodiensium.

Anno 1131. Helinburgis Comitissa à Gli-
chen, in diœcesi Moguntina ædificare cœpit
Abbatiam Volkolderadensem. partim à loci
colono, partim à labore deducto nomine.

*Longus
Pons.
Rieuallis
in Anglia.*

Eodem anno Clara Vallis duo cœnobia,
vno die producit scil. Longipontū & Rievallem,
& post paucos mēses Vaucellas. sic Interpol-
ator seu Continuator Sigeberti Gemblacensis,
Robertus Abbas Montis Naualis. Est autem
Longipontus seu potius Longus Pons, situs
in diœcesi Suefsionensi, Rieuallis seu Rihe-
vallis in Anglia, & Vaucellæ in d. Camera-
cense

censi: de quibus plura infrà anno sequenti.

Circa hunc annum Albero Virdunensis Episcop⁹ fundauit Abbatia de *Castillon*: teste Vasseburgio lib. 5. Antiquit. Belgicarum.

His temporibus ordo Canonicus Præmonstratensis, & monasticus Cisterciensis quasi duæ oliuæ in conspectu Domini, pictatis lumen & deuotionis pinguedinem mûdo ministrabât: & quasi vites fructiferæ religionis palmites circumquaq; propagabant, & per oēs ferè Christiani orbis terminos bonæ opinionis odore paulatim diffuso, nouas Abbantias, vbi antea Dei cultus nō fuerat, cōstruebant. Vnde etiā in Syriam & Palæstinam de Præmonstrato fratres missi: nonnullas Abbantias ædificauerunt. Eratq; circa hæc tempora pulcra ac decora facies Ecclesiæ, diuersorum ordinū ac professionū circumdata varietate: dum hinc Præmonstratenses, hinc Cistercienses, inde Cluniacenses monachi, tum & diuersi habitus & p̄fessionis sanctimoniales, & mulieres Deo deuotæ, in continentia atque paupertate sub obedientiæ iugo regulariter viuentes, feruore religionis inuicem prouocarent, & noua diuersis certatim in locis monasteria fundarent. Cū his etiam monachi Cartusienſes & ipsi paulatim pullulabāt, qui præ cæteris continentes, pesti auaritiæ, qua plurimos sub religionis habitu laborare videm⁹, terminos posuerūt, dum certū numerū

hominum, animalium, possessionum, quam eis prætergredi nullo modo liceat, statuerunt: & ipsi singulis singulas cellulas habentes, ac rarò, vel ob Dei cultum, vel ob mutuum charitatis solatium conuenientes, perfectiùs mori mundo, & cæteris tantò diligentiùs, quantò secretiùs, viuere Deo elegerunt. Ad hæc etiam milites templi Hierosolymitani: Fratres quoque de hospitali sub religioso habitu continenter viuentes, vbique se multiplicando diffundeabant: & quæ poterant, vel de fidelium eleemosynis ad opus Deo militantium, in infirmorum quoque ac pauperum Hierosolymam petebant. Sed præfules Ecclesiarum ac Principes seculi promptissimè annuebant, vel etiam sponte offerebant terras, prata, nemora, & cætera, quæ monasterijs ædificandis necessaria erant. Ita Robertus Abbas Montis.

*Aurea
Vallis in
Ducatu
Luxem-
burgensi.*

Anno Christi 1070. Monachi quidam professione Benedictini, ex Calabria prædicandi Euangelij gratia in Lotharingiam transfierunt. Cumq; varia loca peragrassent, hunc demum philosophiæ Christianæ exercendæ aptissimum, vtpotè ab hominum congressu remotum, & nemoribus fontibusque amœnum delegerunt, donante & adprobante Arnulfo Comite Chiuenfi, siue Chiniacensi.

Censum auxit postea *Machtildis* Godefridi Gibbosi Lotharingæ Ducis vidua.

Arnul-

Arnulfo Comite anno 1110. defuncto, & Metis sepulto, successit *Otho* filius, qui reuocatis in Calabriam monachis, imperfecta monasterij ædificia cum omni censu annuo duobus secularibus sacerdotibus attribuit, Treuerensi Archiepiscopo consentiente. Itaque multis annis in Aurea valle *Canonici*, sub vnius Præpositi regimine refederūt, & templum suum ab *Henrico* Virdunensium Antistite in honorem B. Virginis, & SS. Apostolorum Petri & Pauli consecrandum curarunt.

Otho Comes anno 1130. obiit, Chiniaci in templo S. Vnaburgis sepultus. Post cuius obitum, cum liberius, quàm par erat, Canonici viuerent, *Albero* Virdunensium Episcopus, Chinenfium Comitum familia natus, B. *Bernardo* Clarauallesi Abbati locum obtulit. Is itaque *Constantinum*, Abbatem ibi futurum, & alios monachos septem ad Auream Vallem destinauit, anno Christi 1131. 1131. Innocentio II. Pontifice. Hæc ferè Ioannes Bertelius Abbas Epternacensis, in sua Ducum Luceburgensium historia: apud quem plura vide huc spectantia.

Cæterum quo anno Valcellensis Abbatia, secundo miliari à Cameraco, sumpserit exordium, non aliundè certius hauserimus, quàm ex Appendice à Valcellensibus addita ad Sigeberti manuscriptū Chronicon, quod

E 3

olim

Val cellensis vulgò Vancellensis d. apud Cameracum.

olim Abrahami Ortelij fuit, nunc in bibliotheca Collegij Societatis I E S V Antuerpiæ

ANNO adseruatur. Eius hæc sunt verba. Anno mil-

1131. leſimo centeſimo triceſimo primo, incœptum eſt monaſterium S. Mariæ *Valcellenſis*

1232. Eccleſiæ. Anno milleſimo centeſimo triceſimo ſecundo, venit conuentus Monachorum, cum Abbate ſuo, nomine *Radulfo*, à Claravalle ad hunc locum, qui vocatur *Valcella*, die prima Kalen. Auguſtarum, qua die celebrabatur feſtiuitas Sancti Petri ad Vincula. Hic Radulfus primus Abbas huius cœnobij, de Anglia oriundus, vita, moribus, & feruore religionis omnibus exemplo fuit. Hos adduxit beatæ memoriæ *S. Bernardus*, primus Abbas Claraualleniſis cœnobij.

1149. Anno milleſimo centeſimo quadreſimo nono conſecrata eſt Eccleſia B. Mariæ Valcelleniſis cœnobij, à *ſampſone* Remorum Archiepiſcopo VII. kal. Iunij.

Anno milleſimo centeſimo quingenteſimo primo Radulfus migravit è mundo. Cui ſucceſſit vir venerandus, *Riquardus* nomine, & ipſe de Claraualle ſumptus, moribus maturus, diſcretione præcipuus, hilaris vultu, affabilis in colloquijs, ſtatura decorus, temperatus in omnibus.

1179. Anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo nono

nono, III. Kalend. Iunij, feria tertia leuata sunt ossa Abbatum huius loci de Capitulo, in quo à principio positi fuerant, videlicet Domini Radulfi primi Abbatis, & Domini Riquardi secundi, & Domini Nicolai, qui loco tertio successerat, sed præ nimia corporis infirmitate, ipsam Abbatiam dimiserat, & posita sunt à Domino Alelmo, qui regimen quinto loco susceperat, condigno honore infrà maceriam nouæ Ecclesiæ, quæ est intra ostium ipsius Ecclesiæ & armarium, ad Septemtrionalem plagam, in locis honorificè præparatis, cunctis ministris albis indutis, adstante etiam copioso conuentu tam conuersorum, quàm monachorum, & multitudine secularium plurimorum.

Ista autem Abbatum translatio facta est per Concilium, quod ipso anno sub Alexandro Papa Tertio Romæ celebratum est. *Hactenus ex Valcellensi Appendice à nobis edita cum Sigeberti Chronico.*

Est autem Valcellis (sic beatus Bernardus nuncupat) templum longè pulcherrimum, atque inter cætera huius ordinis apud Belgas amplissimum, quodque templum cathedrale Cameracense superat longitudine, à nobis aliquando cum admiratione spectatum. Epist. 106.

De Hugone Decano Cameracensi, mona-

sticen Valcellis amplexo, & sanctitatis opinionione claro, lege Thomam Cantipratanum, lib. 1. Apum. cap. 20.

*Lancken-
beim.*

Lanckenheimium siue in diœcesi *Lanegkheimium* Babenbergensi situm est: de quo sic Bruschius: Est id situm non procul à *Mœna* fl. tribus à *Culmbachio* miliaribus versus *Babenbergam*, omnium, quæ vidi, cœnobiorum non solum magnificentissimum, sed & munificentissimum. Nam omnibus ibi viatoribus, tam equitibus quàm peditibus gratuitum patet hospitium. Subiacet visitationi Abbatis *Ebracensis*, estq; fundatum anno 1132. 1132. ab *Othone* Episcopo Babenbergensi VIII. fundum sibi hereditarium extruendo cœnobium liberaliter conferente.

Vndecimus huius loci Abbas *Ioannes Vuirbergius*, primus monasterio suo insulam, & alia ornamenta sibi à *Pio IV. Pont. Max.* concessa intulit, Obijt quæ anno 1379.

Sub *Frederici Heuglini* Abbatis XIV. gubernatione, an. 1445. florere cœpit celebre sacellum XIV. *Auxiliatorium*, in monte *Staphelsteino*: Ita Bruschius.

*Fons sa-
lutis.*

Fons Salutis, vulgò *Heilsbrun*, in diœcesi *Bambergensi* visitur; de quo sic Bruschius: Magnificentissimum hoc cœnobium, medio ferè itinere inter *Noribergam* & *Honoldisbachium* ditionis, hodie *Brandenburgensis* oppidum, fundatur an. 1132. ab *Othone* Comite *Andecensi*, Episcopo *Bambergensi* octauo, & à *Rabathone* ac
Con-

Conrado Comitibus Abenbergersibus, horumque vxoribus Mechtilde & Sophia. Spectantur in hoc monasterio magnifica Marchionum Brandeburgensium, & Burggrauiorum Noribergensium, itemque Nassouiorum, & aliorum variorum Comitum Mausolea: Ita Bruschi.

Cisterciensis Ordinis monachi in Angliam transeunt, adiuuante viro nobili *Gualtero Exspec*, Anglo, Stephani Hardingi III. Abbatis Cisterciensis discipulo, qui ad Rihuallem, seu Rieuallem, hoc ipso anno cœnobium ipsis construxit. Ita scriptores Anglici, sed Robertus Sigeberti Continuator dicit Rieuallem an. 1131. fundatam, monachis è Longo Ponte accitis: vt suprà diximus. In Rubra Valle apud Bruxellam exstat manuscripta vita B. Alredi siue Ealredi, Abbatis Rievallensis. Idem Ealredus scripsit vitam S. Eduardi Regis Angliæ à Surio editam.

Domus Cæsarea, vulgò *Kayfershaim*, vel *Domus Cæsarea*. abbreviationem *Kayshaim*, magnificum atque opulentum hoc monasterium in Ducatu Neuburgensi, & Graifspacensi, anno 1133. fundatum est ab Henrico Comite à Lechsmund, & Graifspach, & Loicarda eius coniuge (quæ ibidem cum marito est sepulta) & à filiis Henrico II. & VVolgerado. Visitur hoc monasterium apud Donnauverdam urbem imperialem, non procul à Lici & Da-

rubij confluente, in diœcesi Augustana, sub
visitatione Abbatis Lucellensis. Ita VVigu-
leus Hundius in Metropoli Salisburgensi,
& Gaspar Bruschius in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.

*S. Bernar-
dus propa-
gat ord.
Præmon-
straten-
sem.*

S. Bernardum quàm plurima Ordinis sui
monasteria excitasse, patet ex dictis & dicen-
dis. At verò est quod magis miremur, nimi-
rum & Ordinis Præmonstratensis eximium
cultorem ac propagatorem fuisse Bernar-
dum. Testis locuples nobis erit nobilissima
Tongerloensis apud Brabantos Abbatia, insti-
tuti Præmonstratensis, quæ S. Bernardo ex-
ordia sua ac libertatem magna ex parte de-
bere libens fatetur. Burchardi itaque Came-
racensis Episcopi diploma audiamus.

In nomine sanctæ Trinitatis, & indiui-
duæ Vnitatis. Notum sit tam præsentibus
quàm futuris in perpetuum. Desiderium,
quod ad religionis propositum & animarum
salutem pertinere mōstratur, animo nos de-
cet libenti concedere, & petentium deside-
rijs congruū impartiri suffragium. Ego itaq;
Burchardus, Cameracensium Episcopus, peti-
tionem religiosorum virorum, *VValtmanni*
videlicet Antvverpiensiū Abbatis, & *Bernar-
di* Claraualensis, approbandam æstimavi,
supplicantium, vt Ecclesiam de *Tongerlo*, li-
bertate donarem, quatenus in ea fratres Præ-
monstratensis ordinis, sub regula B. Augustini
degen-

degentes, liberè & quietè Deo famulari valeant. Quam petitionem bonam iudicans, indeoque benignè exaudiens, prædictam Ecclesiam B. Dei Genitricis, semperq; Virginis **MARIAE**, ab omni exactiōe, debitisque obsonijs ad sustentandos Canonicos in ea Deo, sanctæq; eius Genitrici seruientes, liberam facio. Deinde vt canonicum & iustum est, libens constituo, vt in statuendo Abbate sanior pars Conuentus liberam potestatem obtineat, electus verò Cameracensi Episcopo præsentetur, vt ab eo sine vlla contradi-
ctiōe, vel cuiuslibet personæ aliqua exactiōe consecratus, in parochia sua ius synodale liberè obtineat. Fratribus autem eiusdem loci auctoritate Dei & mea prohibeo, ne post factam obedientiam aliquid proprium, secundum communis vitæ professionem, liceat habere, neque sine eiusdem Abbatis licentia & assensu Congregationis discedere. Si verò per inobedientiam aliquis discesserit, & à qualibet Ecclesia vel persona ignoranter, vel scienter receptus fuerit, postquam Abbatis querimonia quocunque modo retentori innotuerit, nisi eum sine dilatione dimiserit, sit retentor cum retento in sententia excommunicationis. Si autem quolibet casu tota terra inbannita fuerit, clausis quoque ianuis hæcantet Ecclesia. Abbas quoque ad synodum

NON

non cogatur, nisi sigillatis Episcopi litteris fuerit euocatus. Quid autem hæc Ecclesia possessionum habeat, huic chartæ inferere necessarium iudicauimus. Duas partes decimæ eiusdem Ecclesiæ & dominicaturam videlicet quadraginta bonarios cum molendino vno: Terram in eadem parochia soluentem annuatim xix. sextaria brasij cum x. vasculis hordei: Terram insuper ibidem soluentem xii. solidos & denarium vnū, cum cæteris terræ debitis, & manso vno, soluentem manipulum quartum. Et insuper mansum vnum, VVimble mansum soluentem v. solidos cum suis debitis: vele terram soluentem iii. solidos & dimidium cum reliquis debitis. Quicumque autem ista infringere aut auferre, vel huic nostræ paginæ, sigillo nostro signata, contraire præsumpserit, in extremo examine cruciandus æternaliter diabolo tradatur. Pax igitur & benedictio conseruatores protegat; dissipatores verò ultio ignis æterni cum diabolo feriat. Vt autem hoc ratum omni tempore habeatur atque à nullo præsumptore maligno violetur, quoscunq; dissipatores huius mei beneficii à gremio matris Ecclesiæ eiectione publicè excommunicauimus, nisi ad emendationem & satisfactionem venerint.

Sigillum mei ipsius Burchardi Episcopi.
S. Ioannis Archidiaconi. S. Theodorici Archidia-

chidiaconi, S. Rudolphi Archidiaconi, S. Paruini Abbatis S. Sepulcri, S. VValteri Abbatis S. Autberti, S. Hugonis Decani, S. Eustachij Scholastici, S. VValtmanni Antverpiensis, S. Bernardi Claraualensis. Acta sunt hæc Cameraci anno Dominicæ incarnationis M. C. XXXIII. regnante Conrardo semper Augusto. 1133.

Hoc eodem anno Ebrardus ex Comite Montenfi monachus & sacerdos Ordinis Cisterciensis, post multas peregrinationes, & humilem vitam quam in Morimundo ignotus egerat, agnitus, & in patriâ reductus, ædificauit insignē Abbatiam veteris Montis nō longe ab Vbijs, ob φιλαδελφίαν veteri Campo semper iunctissimam, quæ opinione Monastica disciplinæ optimè conseruatæ, multis alijs paulatim deficientibus, vsque hodiè præfulget.

Anno eodem Ludouicus Imp. expeditionem in Italiam parat, & cū Episcopis & Archiepiscopis, ac nominatissimo Abbate Claraualis Bernardo, Papam Innocentium Romam deducens contra Petrum Leonis, qui monasterium S. Petri munierat, eum in sede Pontificali potenter collocat: ipsum verò Ludouicum Innocentius Papa ibidem in Imperatorem consecrat. Ita Robertus Montensis. Alij id referunt ad annum 1132.

S. Bernardum in Italiam venientem sæpius
hospi-

*Clara-
Vallis a-
pud Me-
diolanū.*

hospitio excepit Anselmus V. Mediolanen-
sis Archiepiscopus : cuius caussa monasteriū
Claravallense, extra portam Romanā, ab An-
selmo Archinto ædificandum curauit. Ita le-
gitur in Catalogo Archiepiscoporum Mediol.

Anno eodem lego fundatam Abbatiam
S. Crucis in Austria.

VValdsassenſe monasterium, situm est in
diœcesi Ratisponensi : de quo sic Bruschi-
us in Chronologia. Cœptum est strui medijs in sil-

1133. *his hoc monasterium an. 1133. Geruico, viro no-
bili, auctore. Fuit is primum monachus in Sige-
bergenſi Benedictinorum apud Coloniam cœno-
bio; indeque à Chunone Ratisponensi Episcopo in
Narisco abductus, Theobaldo Marchione Vo-
henburgensi locum donante, cœnobium iſtud ſtru-
xit; quod numero centesimum, inter Cisterciensia
per vniuersum orbem structa, exſtitit.*

*Conteſt-
ium in-
ſtituti Ci-
ſterciens-
monaſte-
rium.*

ſpectantur hic Mauſolea Comitum Leuchten-
bergenſium & aliorum: tumulus item magnifi-
cus Ioannis Episc. Ebronensis, olim in VValdsasse
monachi, qui an. 1404. obiit. Ita Bruschi. lib. cit.

Conradus Sueuiæ Dux, cū Lothario Imp.
ex Italia in Germaniam reuerſo in gratiam
redit, S. Bernardo intercedente.

Anno 1134. Vallis Clara in d. Laudunenſi,
Locus Creſcens in d. Veſontionēſi, Bellum Pra-
rum in d. Tullenſi, & Locus S. Maria in Anglia
fundantur.

S. Bernardus ter in Italiam venit ad Inno-
cen-

centium II. Papam, ad pacem Ecclesiæ procurandam; bis nimirum hoc anno, & tertio cum Lothario Imp. vt Baronius in Annalibus differit.

Claustrense siue Hemmenrodenſe, vt hodiernuncupatur, monasteriũ in d. Treuirensi hoc eodem anno fundatum tradit Cæsarius lib. I. cap. I.

Anno 1135. monasteriũ *de Prato* fundatur, sub I. Abbate Petro: & hæc est prima plantatio, quã ex propria domo protulit Vvaleramus Abbas Vrficampi: vt in Appendice ad Sigeberti Chronicon apud Robertum Abbatem legitur.

Item fundantur *Longum Villare* in Pontiuo, *Gratia Dei*, in Pictonibus, *Alta cumba* in Burgundia, *Clara Vallis* in Longobardia, & *Fosse Noua* in prouincia Romana.

S. Bernardus Sacrosanctum Christi corpus in manib⁹ ferens, Guilielmũ Aquitanix Ducem compellat, & ad Ecclesiæ cõunionem reducit: qua de re fusè Baron. in Annalibus.

Anno 1136. *Altus Fons* in d. Catalaunensi, *Domus Dei*, in d. Bituricensi, & *Caroli locus* in d. Siluanectensi fundantur.

Hugo Altisiodorensis Episcopus (quem *Hugo B.*
de Ordine Cisterciensi optimè meritum su- *piscopus*
prà anno 1120. diximus) in Domino pijsimè *Altisio-*
obdormit. Hui⁹ in Episcopatu successit Hu- *dorensis.*
go de Monte acuto, Põtiniaci primus Abbas:
teste

teste Roberto Altisiodorensi. Obijt Hugo iste posterior anno 1151. Pontiniaci sepultus.

*S. Galiel-
mus Dux
Aquitaniae mori-
tur.*

S. Guilielmum Aquitaniae Ducem, quem S. Bernardus Petro Leonis Antipapae adhaerentem conuertit, hoc anno obiisse tradit Baronius tomo 12. Annalium. Recitat ibidem Testamentum eius ex commentarijs historicis Gallicè scriptis à Ioanne Hayano Pictauensi, Lutetiae an. 1581. editis.

*Dunensis
in Flan-
dria.*

1107.

DVNENSIS Abbatia, milliari vno à furnis Flandriae oppido aedificata, in *Dunis*, id est maritimi fabuleti collibus, ab iisdem nomen accepit. Fuit initio Monachorum nigrorum Ord. S. Benedicti cœnobium, à *Ligerio* Eremita inchoatum: quod postea, *S. Bernardo* Clarauallensi Abbate agente, Cisterciensibus accessit. Quibus de rebus sic Iperius in Chronico manuscripto Bertinensi: Anno millesimo centesimo septimo fundari inceptum est monasterium de Dunis, per hunc modum: Dominus *Ligerius* vir sanctitate famosus, monachus de Ordine S. Benedicti nigrorum Monachorum, exemplo priscorum sanctorum Patrum, relinquens patriam, ut terrenis curis exutus, liberiùs Deo inferuiret, peregrè profectus in Flandriam venit, & in Furnensi territorio, non longè à Furnensi villa, locum desertum petijt, vbi inter Montosa & Arenosa maris littora, quæ vulgariter ibi *Dunes* appel-

appellantur, refedit. Ibiq̃ue de bonis sibi tam largitione Flandriæ Principis, quàm aliorū Christi fidelium collatis, capellam in honorem *B. Mariae* Virginis ædificauit, & cōuenticulum sui ordinis, nigrorum monachorum, inibi congregauit. Quem locum & conuentum ipse ibi primus Abbas, viginti & vno annis, sic rexit & erexit, vt postea cresceret in monasterium solemnissimum, quod hodie dicitur *B. Mariae de Dunis*.

Post Ligerium Dominus *Fulco* natione Biturix (teste Meyero) niger Monachus de monasterio Sauiniacensi, secundus ibidem Abbas effectus, locum ipsum & numero monachorum & possessionibus augens, decem annis gubernauit, semper in habitu & statu nigrorum monachorum. Sed florente tunc nouo Cistertiensium ordine, adueniente illo magno luminari Ecclesiæ, *B. Bernardo*, ad arctiorem vitæ frugem adspirans, in manus ipsius Bernardi, se, monasterium & conuētum sponte subiiciens, habitu nigrorum monachorum derelicto, ordinem & habitum Cistertiensium adsumpsit. Quibus *B. Bernardus* Abbatem præfecit Dominum *Robertum de Brugis* oriundum, qui fuit illius loci à sua fundatione tertius Abbas, sed primus de ordine Cistertensi. Et infra. Temporibus Innocētij Papæ *S. Bernardus* venit in has Flandrię partes, vbi Ecclesiam *B. Marię de Dunis*

Obijt Li-
gerius an.
1128. te-
ste Meyero.

Ad hunc
Robertū
Abbatem
exstant
litteræ *S. Bernardi*.

G

ad arctio-

ad arctioris vitæ normam instauravit, de ordine nigrorum Monachorum ad Cisterciensem inuitans. Dominus enim *Fulco* tunc Abbas illius loci, se, conuentum suū & monasterium in manus B. Bernardi, & ei obedientiam fecit anno Domini M. C. XXXVIII. Et ordinauit B. Bernardus illius Ecclesiæ Abbatem Dominum *Robertum de Brugis* oriundum, virum deuotissimum, qui fuit Dunensium primus Abb. de Cisterciensi professione. Hic Dominus Robertus postquā Ecclesiam Dunensem rexerat annis quindecim, assensu & electione B. Bernardi, subrogatus est Abbas in Claraualle, B. Bernardo ad patres appposito. *Hactenus Iperius.*

Eadem ferè narrat Meyerus in Annalibus Flandriæ, additq; *Guilelmum* Normannum, & *Theodoricum* Alsatum, Flandriæ Comites, primū agros ac possessiones huic cœnobio adsignasse. Idem de cœnobij istius amplitudine ac potentia hæc refert.

1252. Anno CIO. CC. LII. obiit *Nicolaus* præstantissimus Dunensium Abbas, patria Balliolanus, solitus dicere, *Dunense monasterium montem esse argenteum, modò à sapientibus regatur.* Hic sub se monachos ibi habuit centum viginti, conuersos ducentos quadraginta: ex quibus intra monasterium, textores, fabri lignarij, ferrarijq; fullones, cerdones, suttores, pelliones, cereuisiarij, latomi, victores,

res, pistorum, piscatores, aliiq; omnis generis opifices quotidianam exercebant operam.

Porrò ante ciuiles in Belgio turbas, illustres erant Dunæ templo admodum spatiofo, quoque vix aliud tota Flandria erat magnificentius, quod anno Christi millesimo ducentesimo quinquagesimosecundo, per *Radulfum* Morinensem, & *Ioannem* Tornacensem Episcopos, Virgini matri consecratum scribit *Meyerus*. Illustres item erant Dunæ insigni bibliotheca, vetustis rarisque manu scriptis codicibus referta, & turri à nautis Oceanum nauigantibus curiosè obseruata.

Haud abs re fuerit hoc loco subiunxisse quæ de cœnobij Dunensis initijs leguntur in manu scripta Appendice, à Valcellensibus monachis, adiecta ad *Sigeberti* Gemblacensis Chronicon manuscriptum, quod olim *Abrahami* Ortelij, Cosmographi Regij, nunc est collegij Societatis Iesv Antuerpiæ: Anno millesimo centesimo vicesimo octauo, cœnobium de Dunis construi cœptum est à Domino *Fulcone*, primo ipsius loci Abbate. Anno millesimo centesimo tricesimoseptimo domum suam *de Dunis*, & domum de *Claromaresch*, quàm simul incoauerat, in Capitulo Clarauallensi, sub manu Domini Bernardi, Ord. Cistertiensi, die *Petronellæ* Virginis, tradidit. Anno 1138. 1138.

Sic & Meyerus nuncupat, hunc Fulconem I. Abbatem Dunensem, non Ligerium Eremitam

Abbas *Fulco* officium Abbatis in *Claravalle* dimisit, & Dominus *Robertus Dunis* Abbatis constituitur Non. Aprilis, lecto illo die Evangelio de cæco nato & illuminato, pulchro quodam prognostico, quod eius vita & verbo, tanquam de salua Domini luto facto, tam humili collirio scilicet humillimi viri exemplo, multi ab innatâ mentis cœcitate illuminandi præmonstrarentur. Anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, Bernardus ille *Clarauallis* toto orbe nominatissimus Abbas transijt ad æterni luminis claritatem. Cuius successor factus est Dominus *Robertus Dunensis*, ab ipso prælectus & prænominatus, & à *Clarauallensibus* violenter impulsus; Episcopis etiam & Abbatibus pedibus eius prouolutis. Tunc domus de *Dunis* quatuor mensibus absque pastore vacabat, donec Dominus *Albero*, ab ipso Domino *Roberto* transmissus, in regimine successit, quod duobus annis tenuit.

1158. Anno millesimo centesimo quinquagesimo octauo *Robertus* secundus *Dunensis* & *II. Abbas Clarauallensis* Abbas è mundo migravit. Vingt annis præfuit. Quindecim annis & pœnè quinque mensibus *Dunis*, quatuor annis & octo mensibus *Clarauallensibus*. Cui Dominus *Fastradus Camberonensis* Abbas in regimine successit.

1161. Anno millesimo centesimo sexagesimo primo,

primo, post generale Capitulum, *Lambertus* Abbas Cistertij, officio cedens, dimisit Abbatiam, & Cistercienses Dominum *Fastradum* Clarauallensem fecerunt sibi patrem, & Clarauallenses acceperunt Dominum *Gaufredum* Ignicensem Abbatem.

Anno millesimo centesimo sexagesimo **1163.** tertio **xiv.** kalend. Iunij, Abbas *Fastradus* Parisijs obiit, Cistercium translatus ante Ascensionem. Cui subrogatus est Dominus *Gislebertus* Abbas Visicampi. *Hactenus ex Valcellensi Appendice.*

Claromarisci seu *Claræ* Paludis cœnobium, *Claromariscus apud Artesios.* hanc procul ab Andomaropoli in Artesia situm, à *Fulcone* Abbate Dunensi inchoatum, adeoque à monachis primùm Benedictinis infessum, post anno Christi millesimo centesimo tricesimo septimo ab eodem *Fulcone* Cisterciensibus traditum constat, ex *Valcellensi Appendice* ad *Sigeberti Chronicon*. Sed initia fuisse exigua; ut solent, templumque & alia ædificia, à *Theodorico* Alsatio, *Flādriz* Comite, eiusque coniuge *Sibylla* paulò post exstructa, *Iperius* & *Meyerus* tradunt. Istius in *Chronico Bertinensi* hæc sunt verba: Anno millesimo centesimo quadragesimo **1140.** *Theodoricus* Comes *Flandriæ* & *Sibylla* eius vxor, in hæreditate sua propria, iuxta villam *S. Audomari*, inter paludes & nemora, monasterium ædificauerunt, in honorem

B. Virginis Mariæ, & B. *Bernardo* tradiderunt: qui locum in Marisco situm monachis Cisterciensibus instruxit atque instituit, & propter religionis puritatem *Clarum Mariscum* nominavit, Abbatem eis præficiens Dominum *Goufridum* monachum Claravallensem anno Domini millesimo cētesimo quadagesimo. Postquam verò rexerat annis ferè octo, subrogatus Abbas *Guilielmus*, qui viginti annis præfuit. Iste Guilielmus Ecclesiam, claustrum & cæteras religionis officinas transtulit de loco illo, qui adhuc propter hoc vocatur *Vetus curia*, ad locum ubi nunc sunt.

Beatus autem Bernardus tunc Flandriam & Brabantiam peragrans, hanc & alias plures Abbatis construxit, quæ omnes, quia per ipsum, qui Abbas erat Claravallensis, fundatæ sunt, filiæ sunt Claravallis: *Hactenus Iperius.*

*Insulæ
natantes.*

Itaque cœnobium istud à paludibus, quibus undique cingitur, nomen induit. Est autem in vicino lacus mirè prodigiosus; cui nimirum insulæ variæ, arbutis, consitæ, innatant, in quibus boues, oviumque greges pascuntur, quæque ventis huc illuc aguntur. Lacum similē Plinius Iunior describit proloceri sui Fabati, nomine Vadimonis, in prædijs Amerinis: in quo se pro miraculo vidisse scribit, innatantes insulas *Herbidas*, pascuas.

quasque interdum iunctas, copulatasque, interdum discordantibus ventis digestas, nonnunquam destitutas tranquillitate, singulas fluitantes. Quod & apud Claromariscum est videre interdum.

Porro cœnobium istud olim pietatis ac religionis zelo mirè floruit, adeò vt viri etiam summi sacræ ibi militiæ nomen darent. Fecit id anno Christi millesimo ducentesimo ^{1234.} tricesimo quarto, *Iacobus XLVII.* Abbas Bertinensis, & anno millesimo ducentesimo ^{1264.} sexagesimo quarto, *Gillebertus XLI.* eiusdem loci Antistes, teste Iperio in Chronico suo Bertinensi.

Est autem Claromarisci Abbatia in limites ordinesque Artesiæ pronior, etsi Meyerus aliq; nonnulli eam Flandriæ adsignent.

Est in Artesia vetustum *Sancti Pauli* opidum, à quo illustris ac perantiqua Comitum S. Pauli familia titulum induit. Huius familiæ magnum decus *Hugo Comes*, cognomento *Campdauena*, exstitit; qui anno salutis 1137. monasterium Caricampense suo in solo instituit, Abbate & monachis Auxerrâ euocatis. Id cœnobij huius monumenta disertè loquuntur, in quo & tumuli plurimi veterum S. Pauli Comitum hodieque visuntur. Quorum, vt & Artesiæ Comitum historiam, dabit aliquando, vt spero, *R. V. Ferreolus Locrius Paulopolitanus*, apud

*Caricam -
pus alijs
Cervicā-
pus, vulgā
Cercamp.*

Atrebatens Parochus. Vide Aucstaria à nobis edita ad Sigeberti Chronicon anno 1115. & 1117. Est autem Ceruicampense monasterium haud procul ab Hesdino Artesiæ opido situm, in diocesi Ambianensi. Exstat apud eundem Locrium vetus Chronicon Caricampense, in quo dicitur monasterium

1141. istud anno 1141. demùm fundatum. Vxor dicti Comitis Hugonis iacet ibidem sepulta, hac inscriptione: *Hic iacet Beatrix vxor Domini Hugonis Campus auena. Orate pro ea.*

1138. Anno 1138. *Mulbrannum*, Abbatia à fonte vicino sic dicta in Ducatu VVirtenbergen-
Bulbrun- nū in Ger- mania. si à Gunthero Episcopo Spirensi fundatur. Huic Abbatia de *Paris* per Pium II. Papam est incorporata, Abbatiali titulo in Prioratum commutato. Ex hoc loco monachi sæpè adsumpti sunt ad alia cœnobia regenda: vt ad *Brumbachense*, d. Moguntinæ, in Franconia, ad *Speciosam Vallem*, in eodem tractu; ad *Schonauiam* apud Heidelbergam, ad *Otterburgum* in Palatinatu, & ad *Nouam Ciuitatem* in Austria. Ita Bruschius, in Chronologia monasteriorum Germaniæ, qui & Stampensis cœnobij eo loco meminit,

S. Anastasij monasteriū in Vrbe. Romæ monasterium ad Aquas Saluas in honorem *S. Anastasij* martyris Innocentius II. Papa construit, & S. Bernardo tradit: qui ex Clara Valle eò Bernardum Pisanum cum socijs misit. Is postea fuit Eugenius
 Papa

Papa III. Baronij Annalium Tomum 12. consule.

Hoc tempore *Alexander* primus Abbas Mortui Maris, se & domum suam tradidit Abbati Vrsicampi. Ita Continuator Sigeberti.

Godefridus ex Priore monasterij Clara-Vallensis fit Episcopus Lingonenses. Vide Baron. in Annalibus.

Aurora Abb. in Germania fundata est circa annum 1138.

Parisiense monasterium, vulgò *Paris*, in *Paris*. pede Vogesi montis, conditum lego circa annum Christi 1138. olim Abbatiali, post nō 1138. nisi Prioratus titulo decoratum. Cum enim summa Abbatum ac monachorum quorundam nobilium negligentia, ad extremā paupertatem esset redactum, Pius II. Pont. Max. circa annum 1453. illud Mulbrunnensi cœ- 1453. nobio adiunxit, siue vt loquuntur, incorporavit, & suppressa dignitate Abbatiali Prioratum constituit. Sicq; per monachos Mulbrunno missos disciplina est instaurata. Hæc ex Bruschio & alijs hausimus.

Ad *Speciosam Vallem*, & *Brunbacum*, duo *Speciosa*
potentissima in Ostrofrancis cœnobia ex- *Valle.*
struenda, & plantanda, primos Abbates & *Brunba-*
Monachos ex Mulbrunnensi Ducatus VVir- *cum.*
tenbergensis monasterio accitos esse, testa-
tur Bruschijs, libro sæpiùs citato, in Mul-
brunni

brunni descriptione. Est autem Speciosa val-
lis apud Mehmullum sita, Brunbacum verò
apud VVertheimium opidum.

*Salem si-
ne Sale-
mitana
abb.*

*Salomonis villa, nonnullis Alemanni villa, om-
nium cœnobiorum in Germania facile pulcher-
rimum atque opulentissimum, milliari vno ab
Vberlinga Imperiali opido distat. Nomen hoc
illi inditum volunt, quod ad templi Hierosoly-
mitani similitudinem sit conditum: alij verò
à Salomone Pastore quodam deriuant, qui pri-
mam ibi cellam sibi struxerit. Fundator ex-
stitit Guntheramus Baro ab Adelsreutte, qui an.
1138. obiit.*

*Ceterum maximæ opes ac facultates huic
cœnobio accessere, per diligentem ac prudentem
œconomia administrationem.*

*Auxere & dotem Imperatores Conradus Sue-
uus anno 1142. & Fredericus Barbarossa anno
1155. itemque Eberhardus, vel, ut alij vocant,
Burchardus Salisburgensis Episcopus, Rom. Sedis
Legatus, qui secundus huius loci fundator habe-
tur, & honorifico hic in tumulo quiescit.*

*Fursten-
bergenses
Comites.*

*In Salemitani cœnobij vicinia est castrum
Sancti-Montis, ad Comites eius nominis spectans,
quos alias Furstenbergenses vocant. Dicitur an-
tem Mons sanctus à SS. Felice, & Regula illic se-
pultis. Ita Bruschi in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.*

*Sunt in tractu Suæuiæ & plurima Virgi-
num cœnobia, ut Lucida Vallis, Regis Pons, Co-*

rona

rona Beata Maria, Pons salutis, Lucida Stel- *Suevia*
la, Vallis Rosarum, Fons Beata Maria, Val- *monaste-*
lis Dei, Vallis Sanctæ Elisabethæ Sion, Vetus cel- *ria Vir-*
la, Vallis Angeli, Vallis cæli, Hortus Dei, Cel- *ginum,*
la Sanctæ Mariæ, Vallis Gratiæ, Vallis sancta,
Pura Vallis, Bona Cella, Cæli corona, & Fons vir-
ginum.

In tractu Franconiæ sunt ista Virginum *France-*
cœnobîa, Vallis S. Crucis, Felix aula, Vallis Bea- *niæ.*
ta Maria, & alia.

In Bauaria, *Felix vallis.*

In Austria, *S. Nicolai monasterium in*
vrbe Viennensi.

In VVestfalia, *Porta cæli, Speculum vir-* *VVestfa-*
ginum, cum Seijna vnitum, Pax Dei, Porta *liæ.*
cæli, Fons salutis, Fons B. Mariæ, apud Couf-
veldiam, Hortus B. Mariæ, Mons amoris, Pra-
tum apud Coloniam.

In Saxonia, *Isenacense monasterium, &*
S. Crucis.

In Liuonia, *Portus Sancti Nicolai, viro-* *Cœnobîa*
rum. *Daniæ,*

In Dania, *Sora, in Zelandia, item vitæ* *virorum.*
Schola, in Iutlandia, Tuta Vallis, Insula Dei,
Locus Dei, & Regalis curia, omnia virorum
monasteria.

In Moravia, *Clastrum Regina, Virgi-*
num.

In Suecia, *Noua Vallis, & Abbatia Aluefren-* *Sueciæ,*
sis, virorum, fuerūt & in Noruegia, & Goth-
landia

landia aliquot monachorum huius instituti monasteria.

*Virorum
cœnobia
in Sue-
uia.*

Sunt item in Germania quàm plurima virorum cœnobia, de quorum fundatoribus nondum nobis constat: vt apud Sueuos, *Aurora, Capella, Maris Stella, S. Urbani, & Porta cœli.*

Apud Francones *Vallis Sanctorum, Prioratus.*

*In Baua-
ria.*

Apud Bauaros, *Campus Principum, Cella Dei, Cella Principum.*

*In Au-
stria.*

Apud Austriacos, Stirios & Carinthios, *Cella Angelorum, Vallis Dei, S. Crucis, S. Trinitatis, in Noua Ciuitate Austriæ, Nouus Mons, Victoria, Altum Vadum, & Altus Mons.*

In tractu Rhenano versus Moguntiam & Treueros, *Mons S. Disibodi, Castrum Aquile, Locus S. Mariæ.*

*In Pome-
rania.*

In Pomeraniæ & Prusiæ tractatu, *Riuus S. Mariæ, Purus Mons, Nouus Campus, & Oliua, in Prussia.*

In Misnia, & Lusatia, *Vetus Cella, S. Aegidij, & Nova Cella.*

In vtraque Marchia, *Locus cœli, Neruus S. Mariæ, & Cœli Porta.*

In tractu VVestfalix & diœcesi Colo-
nienfi, *Campus S. Mariæ, Mons S. VValpurgis, Prioratus.*

Cœnobium *Ripatorij*, duabus leucis ab
vrbe *Tribe Tricassina* dissitum, anno mil-
lesimo

lesimo centesimo tricesimonono, prima sui fundamenta sortitum est, iam inde ab ipsis D. Bernardi temporibus, qui selectum ex religiosissimo monachorum suorum grege Alanum, eidem præfecit, hominem pium iuxta & doctum, tot virtutum præsidio munitum, tantoque comitatu septum, ut earum velut quibusdam gradibus anno 1151. sublime Antissiodorensis episcopatus cacumen ascensu superauerit. Verum cum usu venire soleat, ut ei, qui iucundam vitæ monasticæ dulcedinem semel degustarit, nihil sapiant, minusque ad gustum sint summorum honorum fasces & Pontificiæ infusæ, ecclesiastica munera oneris simul & honoris aspernatus, supremi vniuersæ ecclesiæ rectoris concessu & permisso, ad pristinum & monasticum viuendi morem, à quo se tamdiu obesse ingemiscebat, postquam sibi licuit, maturè se retulit an. 1167. ut tradit Robertus cœnobij S. Mariani monachus in suo chronico, & paulò post annum 1182. in Claravallensi monasterio mortem terrenam vitæ cœlesti commutauit, ibidemq; honorificè conditus est. Dictum autem Ripatorij cœnobium amplissimis prouentibus, vberimisque redditibus copiosissimè locupletatum fuisse constat insigni liberalitate & munificentia dominorū de villa Harduini & de Capis, quorum aliqui in eodem postremam sepulchri sedem dele-

delegerunt, quinetiam idem cœnobium gentilitia Villarduinae familiae gestat insignia.

Anno eodem fundatam lego Abbatiam S. Mariæ, apud Dublinium Hiberniæ metropolim.

Florebat hoc tempore Gallicana ecclesia per viros religione atque sapientia illustres; *Milonem* Morinensem episcopum, humilitatis virtute præcipuum *Alysum*, Atrebatensem, liberalitate atq; facundia & consilio clarum; *Godefridum*, Lingonensem; *Hugonem*, Antifiodorensem, *Ioslenum*, Suefionensem; *Giffridum*, Carnotensem; *Albericum* Bituricensem Archiepiscopum, scientia literarum atq; consilij prudentia clarissimum.

Inter hos etiam alios multos tunc claros scientiâ viros, *Bernardus* Abbas Clara-Vallensis, vir opinatissimæ religionis, eminentissimè clarebat; qui multorum miraculorum patrator, & verbi Dei feruentissimus prædicator, atq; plurimorum monasteriorum fundator. animarum lucra maxima Deo adhibebat, adeò, vt Magistri Scholarum cum magno clericorum comitatu, etiam de longinquis regionibus ad eius optabile magisterium confluentes centenario vel ampliori novitiorum numero domum probationis implerent, & vno die Quadragesimæ monachi fierent. Ita Robertus Abbas Sigebertini Chronici Continuator.

Anno

Anno 1139. S. Bernardus, petente Roge-
rio Siciliae Rege monachos aliquot Cister-
tensis in Siciliam misit: ut docet Baronius
in Annalibus.

Cistercienses in Sicilia misuntur.

Cæterum in Sicilia & in Italia hodieque plurima florent Ordin. Cisterciensis monasteria, quorum nonnulla hic recensabo, quod annos foundationis ignorem.

S. Ambrosii monasterium, in vrbe Mediolanensi.

Abbatia de *Giesij*, in agro inter Anconam & Senogalliam est sita.

Abbatia Clarauallensis, alias de *Fierast*, apud Tolentinum.

Abbatia monialium, in vrbe Parmensi, & alia alibi sunt plurimæ.

Multa eaque illustria Ord. Cisterciensis
monasteria in Hispania visuntur, quorum
pleraque temporibus Sancti Bernardi sunt
excitata: teste Mariana. lib. decimo. Rerum
Hispaniæ capit. duodecimo. Alfonsus (*inquit*) Castellæ Rex *Bernardo*, Clarauallensi,
(quem perspecta vitæ probitas cœlestium
numero inseruit, magnique pro religione
labores) gentili suo in primis deditus erat:
eoque auctore plurima Cisterciensis fami-
liæ monasteria exstruenda curauit: ac fer-
mè quæ hoc tempore toto illo Hispaniæ
tractu magnificentissima locupletissima-
que exstant. Humanarum rerum contemptu
id ge-

Hispania monasteria.

Id genus homines initio paruo cōtenti, multis eorum studia certatim iuuantibus, quod ad numen propitiandum referre multum, habebant persuasum, breui interuallo immensas diuitias construxerunt. Venisse in Hispaniam D. Bernardum sub vitæ finem, ex eius ad Petrum Cluniacensem litteris perspicitur. Sed & templa reliqua & monasteria, quæ tota dititione constructa erant, magnis beneficijs Rex auxit: vt argumento sunt veteres tabulæ, quæ tota Hispania cum fide seruantur, in veteribus scrinijs, *Dominici Calzady, AEmiliani Cucullati, Michaelis Petrofi, Dominici Exiliensis*. Quæ templa ea tempestate, opinione sanctitatis & concursu hominum celeberrima erant. Sic Mariana.

S. Bernardus venit in Hispaniam.

Operæ pretium fuerit his subnectere illustriora aliquot Ord. Cistertiensis apud Hispanos cœnobia.

Primum sit Populetum, vulgò *Poblet*, in diœcesi Turiasonensi apud Aragonios, Abbatia per Raimundum Berengarium Regem an. 1153. fundata. In eodem tractu est Abbatia *de Sanctis Crucibus*.

Palazuelos Abbatia in veteri Castella, apud Vallisoletum: in qua residere solet Generalis Præfectus cœnobiorum Cistertiensium in Hispanijs, qui singulis triennijs eligi solet. Sunt enim in Hispania Abbates tantummodo triennales, non autem perpetui.

Con-

Constitutum id temporibus Philippi II. Regis Catholici.

Mons Sion, siue S. Bernardi Abbatia, propè Toletum.

Vallis Bona, *Riuus siccus*, *Vallis Paradisi*. *Sancti Martini*, *Spina*, & *Saltus Noualis*, in Castella.

S. Prudentij Abbatia in Castella veteri, secundo lapide à Logronno opido, eo loco fundata tradita traditur, quo S. Iacobus pro Christianis contra Mauros pugnauit, tempore Ramiri Regis.

Vallis Dei, *Bellus Mons*, & *Villa Noua*, in Asturia.

Mons Sion Abbatia ad Tagum flu. haud procul Toletum, habet secundum suffragium in comitijs sui ordinis.

Vallis digna, vulgò *Valdigna*, Abb. per Iacobum II. Regem fundata, secundo miliari à Valentia.

S. Bernardi Abbatia, apud Valentiam.

Benifassa Abb. per Iacobum I. Regem dotata, in tractu Tortosæ.

Sancta Fidei Abbatia, de *Santa fé*, secundo lapide à Cæsaraugusta in Aragonia.

Petra, item in Aragonia.

Vallis bona Abbatia, *Valbuena*, apud Vallisoletum.

Saltus albus, in regno Legionensi.

S. Petri de Gumeil Abb. in diocesi Vixamensi,

H

menſi,

mensi, vulgò Ofmensi apud pagum *Gumeil del zan Regalis* Abbatia, in Maiorica Insula.

Sanctorum Martyrum Abb. in vrbe Corduba.

Fiterium ad Pisoricam, *Feytero*. Vide anno 1158.

Fiterium Abbatia, *Feytero*, in Nauarra & dicecesi Pompelonensi, non procul à Tutela. Idem Oliua, & *S. Saluatoris*.

Alcobaza Abb. in Portugallia, per Alfonso I. Regem fundata.

Ibidem *Stella S. Pauli, S. Christophori, & S. Petri de Aquilis*.

Bellus Mons, apud Astures.

In regno Galeciæ, *Penna maior, Castrum Regis, S. Iusti, & S. Claudij*.

S. Mariæ Olgense cœnobium, Virginum, apud Burgos.

S. Vincentij, monialium, in vrbe Segouia.

*Catalonia
cœnobia
Virginū.*

Sunt item Virginum cœnobia in Catalonia, *Sancti Felicis, Vallis B. Mariæ, Vallis Domi- cellarum, Vallis bona, Vallis sancta, & Sancti Hilarij*.

In regno Valentia, *Mons sanctus*.

In regno Cordubæ, *Sancta Mariæ, Dominarum*.

In tractu Hispalensi, *S. Clementis, & S. Catharine*.

In re-

In regno Castellæ, *S. Anna*, *S. Scholasti-* *Castellæ.*
ca, *S. Spiritus* apud Vlmedum, *S. Mariæ Rega-*
lis, apud Vallisoletum, *Fons Calidus*, *S. Ma-*
ria de Villa maiore, *S. Mariæ Regalis*, apud Bur-
 gos, *S. Benedicti*, *S. Bernardi* in opido Guada-
 laxara, *S. Felicis*, *S. Andreae*, *S. Columbae*, alias
S. Saluatoris, *Turris Cremata*, *S. Vincentij* in Se-
 gouia, & *S. Dominici veteris* in Toletum.

In regno Legionensi, *Vallis bona*, & *S. Mi-*
chaelis.

In regno Portugalliæ, *S. Benedicti*, *S. Sal-*
uatoris, & *S. Bernardi*.

In Germania in d. Constantiensi Virgi- *Vallis S.*
 num cœnobiū visitur, quod olim Aquarum *Crucis.*
 Haustus, vulgò *VVasserschapffen*, fortè ab in-
 numerabilibus penè in vicinia fonticulis di-
 ctum, postea à *S. Crucis* particula ex Augia
 diuite huc, vt dicitur, allatâ, *Vallis S. Crucis*
 est appellatum. Fundatum legitur circa an-
 num 1140. Equite quodam Althano, vt tra- 1140.
 dunt, locum fundumque donante. Pòst bel-
 licis tumultibus euersum, ab Hegone Comi-
 te Landauuensi instaurari cœptum est anno
 circiter 1230.

Illustre hoc monialium nobili stemmate
 natarum cœnobium, apud Riedlingam, in
 Sueuia situm. Salemitani Abbatis visitationi
 subest. Ita Bruschi.

Anno 1140. in d. Paderbornensi in VVest-
 phalia fundata est Abb. dicta Harfvvitenhu-

sen, vulgò Hardenhausen, sumptibus D. Bernardi ab Ozede Episcopi Paderbornens. & à Veteri Campo Monachi istuc traducti. Chronicon Campense.

Eodem quoque anno extructum est in Halsa, monasterium Heghena à Poppone Berthaque Comitibus. Floruit Conradus Monachus & archigrammateus, miraculis clarus.

Anno eodem cœnobium S. Mariæ de *Frigido Monte*, à Valeramo Abbate Vrficampi fundatur, sub electo patre Manasse. Ita Continuator Sigeberti.

Stephanus patriâ Catalaunensis, Monachum Ord. Cistertiensis, ab Innocentio II. creatur Card. & Episcopus Prenestinus. Meminit illius Alamannus in vita S. Bernardi. Exstant ad eundem variæ S. Bernardi epistolæ.

Anno eodem tradunt fundatam Abbatiam *S. Anastasij* in vrbe Roma, *Casam Marij* in agro Romano, & Abbatiam *Mellifontis* in Hibernia. De Casa Marij vide Baronium in Annalibus, anno 1030. §. II.

*Sabaudie
monaste-
ria.*

Vt de Sabaudia monasterijs aliquid dicamus, Amadeus II. Sabaudia Comes anno 1140. instituit Abbatia super Montem Bieugæum, vulgò de *Bieugeois*. Humbertus Comes an. 1193. monasterium in *Alpina Rupe* ad lacum Lemanium, haud procul à Geneua, vulgò

vulgò l' *Abbaye des Alpes*, & *Altercombaum* cœnobium, Gallicè l' *Abbaye de Hautecombe* fundavit. De quibus vide *Paradinum* in *Sabaud. Chronicis*: Sunt item apud *Sabaudos* *Stammedium*, *Bonus Mons*, *Alta Crista*, *Alta Ripa*, *S. Sulpitij*, & alia cœnobia.

Item *Virginum* cœnobia, *Via cœli*, *Bonus locus*, *Vallis nigra*, *Bella Vallis*, *Alta Ripa*, *Rotundus Mons*, & alia.

Anno 1141. fundata traditur *Abbatia Boni Loci* in d. *Burdegalenfi*, & *Porta gloria* in *Saxonia*.

Anno 1142. fundata est *Abbatia Victoria* in *Carinthia*, *Alta Crista* in *Burgundia*, & *Bomgardensis* Ab. in *Bergensi Ducatu*, d. *Colonienfis*, item *Vetus Mons* siue *Bergensis* Abb. in d. *Colonienfi*.

Valeramus primus *Abbas Vrficampi*, fundator duarum *Abbatiarum*, nimirum *Pratenfis*, & *Frigidi Montis*, moritur: exceptâ tertiâ, quam sibi adoptavit in filiam. Ita *Continuator Sigeberti*.

Anno eodem comitia *Imperij* celebrantur *Frankofurti ad Moenum*, quibus *S. Bernardus* interfuit.

Anno 1143. *VVolfherus*, aliàs *VVolfra- mus* de *Tegærnbanc*, & vxor eius *Hemma*, in prædio suo *Schuking* fundare cœperunt *Raiten- haflacheusen* *Abbatiam*, primo Abbate eiusdem loci *Domino Gerone*, viro venerabili

*Raiten-
haflach-
sis Abb. in
Bavaria.*

bili existente ; postea verò anno Domini
1146. præfidente in Sede Romana sanctissi-
mo Papa, Eugenio III. Pontificatus sui anno
2. in ipso verò Rom. Imp. feliciter regnan-
te Conrado Secundo, Imperij sui nouo feli-
cissime, omni reuerentia honoris dignissime
memoriæ Dominus *Conradus* primus Salis-
burgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, confide-
rans situm loci non esse aptū illi ordini ; ha-
bito consilio, ex consensu petitionis prædicti
Wolferi ad habitationem fratrum & situm
cœnobij, ad præfatum ordinem obseruan-
dum, antiquā suam Ecclesiam Raitenhaflach
in hoc loco sitam & constructam, quondam
sub patrocinio S. Pancratij Martyris (vt tra-
dit antiquitas) cum decimis, dote & familia,
omnibus necessarijs, remotā Parochiā, tra-
didit, vt in ipsius priuilegijs latiùs contine-
tur.

EUGENIVS Episcopus, seruus seruorum
Dei, dilectis filijs, Geroni Abbati, eiusq; fra-
tribus de Raitenhaflach, tam præsentibus
quàm futuris, regularem vitam professis
in perpetuum. Religiosis desiderijs dignum
est facilem præbere consensum, vt fidelis
deuotio celerem sortiatur effectum. Ea pro-
pter dilecti in Domino filij ; vestris iustis
postulationibus, clementer annuimus, &
præfatum locum, in quo diuino mancipati
estis officio, sub beati Petri & nostra prote-
ctione

etione suscipimus, statuentes, vt quascunq̃ue possessiones, quæcunq̃ue bona idem monasterium Raitenhaslach iustè, canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fideiũ, seu alijs iustis modis, Dño propitio, poterit adipisci, firmavobis, vestrisq̃; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duxim⁹ exprimēda vocabulis, locũ ipsum, quemadmodũ à venerabili fratre nostro Cunrado, Salisburgensi Archiepiscopo, vobis piã deuotiõẽ collatus est, VVindeberge cum omnibus appendicijs suis, Tierolsingen mansum vnum, cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitimè & acquirēdis, in sylua, quæ vulgò dicitur Amphinger forst, pascua Porteuẽ, areamq̃ue Sceulingen, in Frasthuzinga nominatur, in Ratisponensi Episcopatu, prædium in loco, qui Mosvogel vocatur; sic à nobili viro VVolphero, vxore quoque & filijs suis rationabiliter vobis concessum est, sanè laborum, fortè agrorum vestrorum, quos proprijs manibus assumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò, vt nulli omninò liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, manere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia

integra conferuentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione sunt vñibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicę authoritate & diocęsanorum Episcoporum Canonica iustitia, &c. Datum apud vicum Pronianum an. 1146. Haętenus ex Hundio.

*Luca in
Polonia.*

Hoc ipso anno 1143. fundata est Abbatia *Lucensis* in Polonia, *Francarum Valliũ* in Pro- uincia, *Bella Pertica* in Vasconia, & *Spina* in Hispania.

Lego item in Polonia minore fuisse Abbatiam *Clarae Tombe*, & in Polonia maiore Abbatiam *Paradisi*.

Sic & in Bohemia numerantur & laudan- tur, *Aula Regia*, *S. Corona*, *Altum Vadum*, *Sacer Campus*, & *Nouum Nemus*.

Anno 1144. tradunt fundatam Abbatiam *Belli Loci* in d. Rutenensi, & *Grandis Silue* in Vasconia; item *Sconauiam*, apud Heidelber- gam.

*Eugenius
3. fit Papa
ex Ord.
Cisterci-
ensi.*

Anno 1145. post obitum Lucij II. Papę, ob tumultuantes Romanos Arnaldistas con- uenerunt vnanimis Cardinales metuentes, in Ecclesiam monasterij sancti Cęsarij, illic- que Dei nutu, haud de gremio, ex more ali- quem eligendum putarunt ex Cardinalibus in Romanum Pontificem, sed conuertentes oculos in Abbatem monasterij S. Anastasij Trium fontium, Ordinis Cisterciensis, eidę haud pridem sub Innocentio Papa II. à San- cto Ber-

Et Bernardo præfectum, *Bernardum* itidem
 nominatum, patria Pisanum, virum probi-
 tate insignem, & prudentia in negotijs ob-
 eundis locupletem, tempore perditissimo,
 quo huiusmodi bello civili Vrbs flagra-
 ret, putarunt fore aptissimum; quem cum sa-
 gacissimum fuissent experti, pari consensu
 summa concordia elegerunt. Ita Baronius
 in Annalibus. Dictus est autem Eugenius III.
 Papa. Quod cum certò intellexisset S. Ber- *Epist. 237*
 nardus, aureas ad suum olim discipulum lit-
 teras dedit, hoc initio: *Amantissimo Patri &*
Domino, Dei gratia summo Pontifici Eugenio Ber-
nardus Clara-Vallis vocatus Abbas, modicum id
quod est. Auditum est in terra nostra, &c. Scri-
 psit & aliam epistolam ad Cardinales, quæ
 est numero 236.

Otterburgensis Abb. apud Kayserlautern
 Palatinatus opidū fundata est circa an. 1145.

Anno 1146. Lapis S. Michaelis in Saxonia
 sic dictum Monasterium à Campēsis ope
 Beatricis Quedelimburgensis Abbatissæ æ-
 dificatur.

Anno eodem Ecclesia Tornacensis, quæ 1146
 ab annis ferè 600. proprio caruerat Episco-
 po, procurante S. Bernardo, rursus propriū
 accepit Episcopum, nomine Anselmum, an-
 tea Abbatem S. Vincentij Laudunensis: qui
 Romæ ab Eugenio III. est consecratus. Ita
 Robertus Montensis.

H 5

S. Ber-

S. Bernardo crucem per Gallias prædicante, Ludouicus Rex cum Ludouico Flandriæ Comite, & Henrico Theobaldi Blefensis Comitibus filio, Vizeliaci crucem suscipit, & anno sequente in Syriam se contulit. *Idem & Baronius.*

In Natali Domini apud Spiram S. Bernardus Conradum Romanorum Regem, cruce signat. *Baronius.*

Anno eodem fundata dicitur Abbatia de *Lisa* in Noruegia, *Sana Vallis* apud Venetos.

Henricus Murdacus ex Abbate Fontanensi creatur Archiepiscopus Eboracensis in Anglia ab Eugenio III. vt testatur Griel. Neubrigensis lib. I. c. 17.

Anno 1147. S. Bernardus Germaniam peragravit. Christi virtute cæcis visum, claudis gressum, surdis auditum, mutis vocem restituens, diuersos morbos curans, variaq; prodigia Colonia, Aquisgrani in Brouviler & passim edens. Et vita ipsius, descripta per Gulielmum Abbatem.

Villariensis Abb. in Brabantia fundatur.

Brabantiam nostram Sanctus Bernardus Abbas Clarauallensis prædicando sæpius peragravit. Affligenium veniens duas ibi conciones habuit, & monachos ad Cisterciensis ordinis institutum amplectendum cohortatus est; sed irritum conatu. Inde Gemblacum se contulit, atque ibi casulam suam, quâ Missarum solemnia celebrarat, in beneuolentia

lentia^e testimonium reliquit: quæ Gemblaci hodieque adseruatur. Itaque rogatus à plurimis, vt sui instituti sodales aliquot in Brabantiam mitteret, monachos duodecim cum *Laurentio* Abbate, tertiodécimo, & Conuersis quinque ex *Claraualle*, transmisit. Hi in *Boueria*, ad fontem *Goddiaarch* subsistentes, cum agri aliquot ipsis essent oblati, ibidem monasterium atque oratorium rudi opera anno 1147. construxerunt: *Go-* 1147.
defrido Tertio, Duce apud Brabantos imperante.

Superuenit postmodum ipse S. Bernardus: quo suadente ad vallem medias inter sil- *Louanië-*
uas sitam ad flumen *Tiliam*, quia commo- *ses suau-*
dior esset, sese transtulerunt, in qua hodie- *ori voce*
que sedem habent (quod monasterium hodie *Diliam*
nuncu-
pant.
Villarium seu *Villare* nuncupatur) estque illud ipsum à S. Bernardo anno 1151. visitatum. Quo etiam tempore diuina in illo celebravit.

Inter Abbates præ cæteris enituerunt isti. CAROLVS Abbas VIII. frater Comitis Seynensis, & antea generosus in seculo miles siue eques. Fuerat is primus Monachus in Hemmenroda, estque inde ad Abbatialem dignitatem inuitus à Capitulo generali abstractus. Floruit anno millesimo centesimo nonagesimo septimo, & latere volens, Hemmenrodam demùm redijt, obiit-

obiitque in monialium S. Agathæ eiusdem ordinis Abbatia.

Conradus

9. Abbas,

post Con-
dinalis.

ANNO

1209.

CONRADVS IX. Abbas, filius Comitis Seynensis, ex Canonico S. Lamberti Leodiensis, monachus in Villario, deinde Prior, ac demum Abbas factus, nec diu virtus eius intra Brabantia terminos latere potuit. Itaque Clarauallensis primus, postea Cisterciensis Abbas creatus, ac demum ab Honorio III. Pontifice Maximo Cardinalis & Episcopus Portuensis est designatus: Sedis Apostolicæ Legatus cum esset, Bononiæ Dominicanorum institutum tunc recens natum approbavit; ut in vita S. Dominici legitur. Post in Germaniam veniens, Moguntia concilium celebrauit, & multa in eo utilia decreuit.

Defuncto postmodum Pontifice, cum de successore nominando Cardinales acriter disputarent, visum fuit inter tres Cardinales, quos inter & *Conradus* fuit, compromissum facere. Cumq; alij duo ipsum designare vellet Pontificem, *Abst.* inquit, *ut ego me ipsum dicar elegisse.*

Morti vicinus cygneam hanc vocem vir optimus emisit; *utinam vsque in hanc horam in Villari sub disciplina vixissem regulari, & cum culina hebdomadarijs ibidem scutellas abluissem.*

Conradum hunc nostrum media inter negotia secularia, pijs cœlestibusque medi-

tatio-

rationibus deditissimum fuisse commemo- *Lib. 1.*
 rat Thomas Cantipratanus . Sanctitatem *Ap̃ 6.9*
 quoq; illius Chronica Brabantiae commen-
 dant. Vide infra an. 1219.

Guilielmus Abbas XI. ab eximiam in pau-
 peres liberalitatem, à Thoma Cantipratano
 laudatus, ad cœnobîa Grandipratense in a-
 gro Namurcensi, & Bernardinum in Bra-
 bantia ad Scaldim, colonias deduxit. Pòst
 Abbas Clarauallésis creatus, ibidem est con-
 ditus, non sine signis vitæ sanctissimè & ca-
 stissimè peractæ. Qua de re vide versus pau-
 lò infra positos.

Amelricus primus monachus Funiacensis, *Circa an-*
 post in Trium fontium : deinde in S. Remi- *nñ 1268.*
 gij cœnobio, ac demùm Villariensis Abbas
 XVIII. fuit. Is plurimorum vtriusque sexus *De quib.*
 beatorum ac sanctitate illustrium corpora *plura vi-*
 post altare summum reposuit; hac inscri- *de paulò*
 ptione addita: *infra.*

Ecce latent fratris Arnulfi Cornibut ossa;
Hic iacet Abundus Huyésis, crimine mūdus;
Clauderis hac cista Godefride beate Sa-
crista;

Qui vitium nescit, Bonifacius hîc requiescit;
Hic de Niuella Marquinna iacet domicella;
Calcans mundana de Cornelion Iuliana;
Sû sancti Syri memor Helvyigen sepeliri;
De Grauió iacet hic dulcis & honesta Ma-
ria,

Rachel

*Rachel, non Lia, propriè fuit ista Marià;
Hic iacet Henricus Monachus de Geest, ini-*
micus

*a Fuit no-
bili gene-
re Dongel-
bertorum
basus.*

*Mundi, cui clerus quondam fuerat sat amicus;
De a Dongelberto iacet istic nomine certo
Guilielmus dictus, monach^{us} vitâ benedictus.
Hi mundo corde vixerunt & sine sorde,
Vitæ forma dati nobis sunt hic tumulati.*

Horum Beatorum sacra ossa R. D. Robertus Henrion Abbas Villariensis XLVIII. è veteri tumulo in sacellum magnificè adornatum an. 1599. transferenda curauit.

Licet quædam attexere ex manu scripto Chronico Villariensi.

Arnulfus Gestellensis primùm Abbas loci S. Bernardi apud Antuerpiam, post Villariensis Abbas XIX. an. 1271. creatus præfuit annis 5. Cuius quidem temporibus traduntur in Villario fuisse monachi centum, & Conuersi trecenti.

Dionysius Zeuerdonchus Bruxellensis ex Decano & Canonico Lirano Abbas Villariensis XLIV. primus mitrâ pontificali usus est, ex Romani Pontificis indulto, *Ioan. Regnaultio*, Maletensi, Abbati XLIII. & post Episcopo Megarensi, iam pridem concessa. Item disciplinam prædecessorum incuria collapsam reuocauit, atque ædificia Villariensia domi forisque magnificè instaurauit. Quo alijsque nominibus, Carolo V. Imper. eiusque

eiusque forori Mariæ Hungariæ, Belgarum Gubernatrici, gratissimus exstitit, obiitque an. millesimo quingentesimo quadregesimo quinto.

Hactenus de Abbatibus. Pauca liceat hoc loco subiungere *de Casario Heisterbacensi*. Fuit is Prior Villariensis, sub Gulielmo VII. Abbate Villariensi, olim Priore Heisterbacensi; idemque venerabili Godefrido Sacristæ Villariensi per familiaris exstitit. De quo & alijs monachis Villariensibus sanctitate conspicuis idem Cæsarius multa commemorat in suis Dialogorum libris.

De iisdem multa Tho. Cantipratanus in libris apud.

Hæc ex Chronico manuscripto Villariensi hausimus, quod ibidem exstat manuscriptum. Exstant & in Rubræ Vallis monasterio apud Bruxellam, Chronica Abbatum Villariensium, hoc initio, *Cum aliquando*. Item Gesta virorum illustrium monasterij Villariensis, hoc initio, *Dominus Carolus*. Quæ omnia utinam aliquando in lucem proferantur, & describantur ex libro, cui titulus, *Nouale Sanctorum*.

Cæterum in veteri codice manuscripto, qui apud me exstat, post vitam B. Arnulfi Conuersi Villariensis, sic legitur de venerabili Guilielmo XI. Abbate Villariensi: *Versus de miraculo, quod contigit Domino Guilielmo quondam Abbati Villariensi, postea Clarenwallensi post obitum eius, scilicet quod virilia, vel*

etiam

etiam ipsorum cicatrices non sunt inuenta penitus in eo, nec sexus aliquis, sed locus ibidem totus planus & equus inuentus:

*Pullulat insignis victoria virginitatis,
Guilielmo signis post fata micante beatis,
Inquinet ut nulla corpus pollutio, sexus
In dubio flexus, stabili stat in inguine bulla;
Felix Eunuehi pia consolatio luci,
Subtractus fragili virtute refulget herili,
Sed nec martyrij penitus priuatus honore,
Qui fuit exilij socius, virtutis amore.*

Quod ad filias Abbatiæ Villariensis attinet, sunt eæ duæ admodum nobiles, nimirum *Grandipratensis* anno 1231. & *Altera S. Bernardi* apud Antuerpiam anno 1238. nata: ut tradit auctor Chronici Villariensis.

In Villario sepulti sunt Henricus II. Brabantiae Dux, cum vxore Sophia, quæ erat filia S. Elisabethæ, & Ioannes III. itidem Dux Brabantiae.

DE MONACHIS VILLARIENSIBUS, sanctitate illustribus.

B. Abundus.

Venerabilis *Abundus* Villariensis Monachus, patriâ Huyensis, quod opidū est prouinciæ Leodiensis, floruit circa annum 1220. prophetico spiritu & miraculis clarus. De quo vide Chronicon Villariense, & Ioannem d'Assignies cap. 26. Vita eius exstat manu scripta in Villario.

B. Ar-

B Arnulfus Cornibautius, Laicus seu Con- *B. Arnul-
fus Corni-
bautius.*
uersus, vt vocant, Villariensis, patria Bruxel-
lensis, vir sanctissimus, & prophetiæ dono
clarus obiit, Anno 1228. pridie kalend. Iulij,
expletis in Ordine Cistertiensi annis viginti
sex, & quod excurrit. Vitam eius libris duo-
bus conscripsit Gosuinus Bossutus, Mona-
chus & Cantor Villariensis, quia apud me
sunt manuscripti, hactenus typis non editi.
Nam quæ de eius vita Franciscus Moschus
ex Schedis edidit, longè ab his libris sunt di-
uersa.

Venerabilis **Bonifacius** primum Mona- *Ve. Boni-
facius.*
chus Clarauallensis, post Villariensis in Bra-
bantia Prior, floruit circa annum 1170. & 1170.
quiescit in Villario. De quo vide Chronicon
Villariense.

Venerabilis **Franco**, nobili Equitum Ar- *Ve. Fran-
co.*
kennensium genere in Brabantia natus, cru-
ce signatus, cum utroque filio in Syria con-
tra Soldanum fortiter bella gessit. Vterque
filius in Syria occubuit; ipse in Belgicam re-
dux, monasticen in Villariensi Cistertien-
sium cœnobio amplexus est, vbi & vita eius
legitur rythmicè conscripta.

Venerabilis **Gobertus**, Comes Asperi *V. Gober-
tus.*
Montis, relicta sæculari militia, Cistertiense
institutum in Villario Brabantiae cœnobio
amplexus est. Frater illi fuit natu grandior
Ioannes, primum Virdunensis, post Meten-

1263. *sis* Episcopus. Obijt Gobertus anno 1263. in festo S. Bernardi, in villario honorificè conditus. Exstatq; ibidem vita eius libris tribus conscripta, quam Gallicè reddidit Ioannes d'Aassignies cap. 36.

Ve. Godefridus. Venerabilis *Godefridus* Coloniae primum Benedictinus, post Cisterciensis in Villario 1170. monachus & Sacrista, floruit circa an. 1170. Quiescit in Villario, ubi & vita eius adseruatur manuscripta: quam idem d'Aassignies Gallicè reddidit cap. 45.

B. Iuliana Cornelie. Beata *Iuliana Corneliensis*, virginibus instituti Cisterciensis in Cornelio Monte ad muros vrbis Leodicensis praeuit; quo loco nunc est hospitale, ut vocant, leprosorum. Hæc virgo sanctissima diuinâ reuelatione monituq; compulsa, institutione festi venerabilis Sacramenti, ad Orthodoxę religionis augmentum in primis promouit; re omni cum Iacobo Trecenti, Canonico & Archidiacono Leodiensi, (qui post Urbanus, eo nomine Quartus, Romanus Pontifex fuit) itemq; cum Guidone Cameracensi Episcopo, & alijs viris integerrimis communicata. Huius etiam Iuliana hortatu, *Ioannes* Ord. Cisterciensis monachus, in Cornelio Monte Deo seruies, de Venerab Sacramento officium Ecclesiasticum proprium, cuius hoc est exordium; *Animarum* *cibus*, concinnauit; quod à supra nominatis, alijsq; magnis viris adprobatum Leodici, Tugris

gris & alibi in vſu fuit, priuſquam ab Vrba-
no IV. officium, à B. Thomà Aquinate com-
poſitum, eſſet publicatum.

Porro Vrbanus iam Pontifex creatus, ANNO
feſtum à ſe Leodici olim celebratum per 1264.
vniuerſum Orbem, quotannis cum ſolenni
ſupplicatione, coli ſeruariq̃ue præcepit.

Hiſtoriam reuelationis beatæ Iulianæ
diuinitus factæ, & institutionis huius feſti
ſcripſit Ioannes Blærus Diſthemius, Prior
cœnobij Sancti Iacobi Leodicenſis; quæ ex-
ſtat in Speculo magno exemplorum nuper
Duaci edito.

Eandem Guilielmus Ianius, Canonicus
Sancti Martini Leodicenſis, fuſius conſcri-
pſit, breui, vt ſpero, typis ab ipſo euulgan-
dam. De eadem Molanum in Natalibus SS.
Belgij conſule, & Gretſerum libro de inſti-
tutione Feſtorum dierum.

Cæterum Iuliana pro Chriſto peregrina,
Foſſis, quod opidum eſt prouinciæ Leo-
dicenſis, anno milleſimo ducentefimo quin- 1257.
quageſimoſeptimo, in Domino obdormiuit;
inde, tertio poſt obitum die, ad Villarienſe
Ciſtertiienſium in Brabantia cœnobium tranſ-
lata, & ſacra inter corpora honorificè cõdi-
ta. Vita eius libris duobus comprehenſa ex-
ſtat in Rubræ Vallis cœnobio, apud Bruxel-
lam, itemq̃ue Leodici & alibi.

Venerab. *Godefridus* cognomẽto Pacomius,
I 2 patria

patriâ fuit Louaniensis, primum Canon-
cum regularis Ord. S. Augustini, postea mo-
nachum in Villario: cuius vitam ex Chro-
nico Villariensi Gallicè reddidit Ioannes d'
Assignies lib. 1. cap. 48.

Alterspachense apud Bauaros monasterium
circa annum 1050. à Bernardo viro nobili
fundatum, expulsis popularibus mystis, in-
stante S. Bernardo, circa an. 1147. Cister-
tensibus traditur. Ita Hundius in Metropoli Sa-
lisburgensi.

Conradus Rex Romanorum Francofur-
ti existens, in festo Purificationis beatæ Ma-
riæ, per manus S. Bernardi crucem suscipit,
& mense Maio contra Turcos proficiscitur.
Ita Robertus Montensis.

Anno eodem fundantur *Vallis Doro*, &
Vallis Dei, in Anglia, *Bona Vallis* in d. Rute-
mensi.

S. Bernardus Henricianos & Apostoli-
cos eo tempore exortos in Gallia hæreticos
debellat, & nominatim Tolosæ conciona-
tur: vt fusè Baronius in Annalibus differit.

Anno 1148. xv. Kalend. Iulij processit
Conuentus cum Abbate suo *Richardo de Blo-*
sevilla à Mortuo Mari, missus à Domino Ste-
phano tunc Abbate Mortui maris; & venit
Detum. in hunc locum, qui dicitur *Botum*, situm in
territorio Rotomagensi. Multis namque
precibus Matildis Imperatrix, filia Magni
Hen-

Henrici regis Angliæ, & mater illustris Henrici regis Angliæ, à prædicto Stephano, Abbate Mortui Maris, obtinuit, vt Conuentus inde mitteretur ad construendam Abbatiam Cistertienſis ordinis, ad laudem & honorem Dei & beatæ Mariæ, omniumq; Sanctorum. Ita Robertus Sigeberti Continuator.

Anno 1148. *S. Malachias* Hibernorum *S. Malachias* Episcopus & Apostolicæ Sedis Legatus, voluntate Dei finem vitæ sortitus, apud Clarauallem, sicut ipse præelegerat & prædixerat, locum sepulturæ accepit. Cui successit *Christianus* Abbas Mellifontis, vir plurima sanctitate præditus, qui eiusdem sancti viri Archidiaconus extiterat, & primus Abbas de ordine Cistertienſi in Hiberniam ab Abbate Claraualis sacræ memoriæ Bernardo fuerat destinatus. Ita Robertus Montensis, & Baron. in Annalibus.

Fuit autem Malachias. Episcopus Conuerthenſis, Romano Martyrologio ad diem 3. Nouembr. adscriptus: cuius vitam scripsit S. Bernardus.

Anno eodem 1x. Kal. Augusti templum *Camberonense*, à nobilissimo viro *Anselmo*, Domini Trasigniacensis filio, Peronæ Domino & Canonico Sonegiensi fundatum, & postridiè S. Lucæ, à Nicolao Cameracensi Episcopo cōsecratum, tradit Iacobus Guisianus in manuscriptis Hannonicæ Chronicis.

I 3

Idem

Idem, sed fusiùs, narrant Regesta eius loci, in hunc ferè modum: *Anselmus à Perona*, nobilis clericus & Thesaurarius Ecclesiæ Sonegiensis, cum Deo & beato Bernardo, Abbati Clarauallensi, quidquid agrorum possidebat in tractu Camberonensi, obtulisset, venerabilis *Fastredus*, siue *Fastradus* cum socijs aliquot eò missus est, ad monasterium extruendum, anno millesimo centesimo quadragesimo octauo, ibiq; primus Abbas constitutus.

Passi sunt autem aliquamdiu *Anselmus* & *Fastredus*, cum socijs, molestias graues, quodam *Aegidio Sillio* eas concitante; donec tandem *Balduino* Hannoniæ Comite, & *Nicolao* Cameracensi Episcopo, alijsque proceribus præsentibus, res omnes sopitæ fuerunt.

Cùm autem dictus Episcopus Nicolaus magnâ rerum penuriâ fratres Camberonenses laborare animaduertisset, multis precibus à Sonegiensi Canonorum collegio ipsis vitæ subsidia impetrauit.

De Roberto & Fastrado abbatibus, vide plura ad an. 1098. Porro *Fastredus* tanta cum laude suo hic munere functus est, ut defuncto *Roberto Brugensi*, Abbate Clarauallensi, tertius Abbas Clarauallensis, ac demùm Cisterciensis, adeoque totius ordinis Præfectus sit designatus.

Cùm autem negotiorum causa Parisios postea

postea ad Alexandrum Papam sese contulisset, febre correptus, & sacra unctione ab ipso Pontifice munitus, ibidem in Domino obdormiuit, Ludouico Galliae Rege, cum magna Principum turba, adstante. Corpus paulò post inde Cistertium translatum est, atque honorificè conditum. Hactenus ex monumentis cœnobij Camberonensis.

Porro in Camberonensi cœnobio hodie- B. Virgo
Camberonensis.
que visitur imago DEIPARAE Virginis, cultu miraculisq; illustris; quam cum Iudeus quidam impius Guilielmus nomine an. 1322. hasta seu telo violasset, ex ea sanguis confestim effluxit. De huius loci miraculis existat liber, à *VV alrando Caoultio* nuper Latine editus. Similia legere qui volet, Ioannem Damascenum, aliosque veteres ac fidos scriptores consulat.

Ex Hannonia in ditionem Leodicensem Alna &
Leodie.
transeamus: in qua celeberrima est Abbatia *Alnensis*. De cuius cœnobij conditore veteres inter se dissentiunt scriptores. Fulcuinus Abbas Laubiensis in Chronico suo tradit à *Sancto Vrsmaro* Episcopo & Abbate Laubiensi *monasterium in Alna constructum esse, & Laubijs subiectum*. Philippus ab Eleemosyna, Abbas Bonæ spei, in historia vitæ S. Landelini, alijque passim, hanc gloriam *B. Landelino*, ex prædicatione per S. Aubertum,

Cameracensem Episcopum ad Christum conuerso, attribuunt. Idem constans traditio, apud Alnenses per manus veluti accepta, & monumenta Alnensia loquuntur: ex quibus nos ipsi, cum Alnæ essemus, ista hausimus.

Abbatia Alnensis inchoata est à *S. Landelino*, & constituti sunt ibi ab eo clerici Communis vitæ dicti, qui ibidem habitauerunt usque ad annum Christi 1144. Quo quidem anno, *Alberone* 1. Episcopo Leodicensi auxiliante, & *Radulfo* Abbate procurante, prædicti clerici habitum Canonorum regularium ordinis *S. Augustini* susceperunt. In quo ordine annis tantum quatuor permanserunt, usque ad annum 1148. quando per *B. Bernardum*, opera & auxilio *Henrici II.* Leodicensis Episcopi, translati sunt ad ordinem Cisterciensem. Et anno eodem, mense Decembri, missus est huc conuentus monachorum ex Clara-valle, inter quos religionis feruore præcipui eminebant, *Philippus* quondam Archidiaconus, & *Vbalterus* olim Canonicus Ecclesiæ cathedralis Leodicensis, & *Verricus* Prior, per beati Bernardi prædicationem ad ordinem Cisterciensem vocati.

Ius mitra vtendi primus ex Abbatibus à Romano Pontifice obtinuit *Ægidius Preslaus*, Doctor Theologus, qui obiit anno 1484.

In

In ipsis porrò Alnensis cœnobij foribus
verficulos istos marmori incisos me legere
memini:

Has Landelinus sedes erexit, & Alnæ

Imposuit nomen vicinis nomen ab * alnis.

* Arboræ

Itaque dicere liceat Alnense cœnobium, pri-
mitus quidem à beato Landelino incoatum,
sed à beato Vrsmaro perfectum, & à S. Ber-
nardo regulæ Cistertiensi adscriptum.

genus est
ibi fre-
quens.

Cæterum historici Leodicenses memo-
rant B. Bernardū, in palatio Henrici II. Leo-
dicensis Episcopi, dum sacram crucis mili-
tiam aduersus Turcas prædicaret, tria pa-
trasse miracula; ijsq; commotum Præfulem,
hortante etiam Bernardo, Alnensem Cano-
nicorum regularium basilicam, Cistertien-
sibus monachis tradidisse. Quibus de rebus,
lege, si placet, Aegidium Leodicensem, Ani-
cæ vallis monachum, aliosque rerum Leodi-
censium scriptores, anno 1612. Leodici iun-
ctim editos.

Est autem *Alna* potens ac nobilis Abba-
tia, ad Sabim fluuium, medios inter montes
densasque sylvas posita, miliari ferè vno à
Tudinio ditionis Leodicensis opido, cui vi-
cinum est Laudienſe Benedictinorum cœ-
nobium. Mirati fuimus cùm Alnæ essemus,
eximium templi, cæterorumque ædificio-
rum splendorem, regiamque amplitudinem;
vt, si quis omnia conferat, palmam inter cæ-

I 5

tera

tera Belgica (ex quibus pleraque tamen magnificentissimè structa) sui ordinis cœnobiaz mereri videatur.

In diœcesi Leodiensi varia sunt Virginum cœnobiaz, quæ Abbatis Alnensis, curæ subsunt: inter alia est *Orientis* Abbatia, quæ olim Abbatis Villariensis regimen agnouit. Cuius quidem curam primus à se reiecit Dionysius Zeuerdonchus, Abbas Vilariensis x l i v. cum eius loci moniales, temporibus Caroli V. Imp. meliorem in ordinem redigere frustra tentasset.

Floret *Gaufredus* monachus Clarauallensis, cuius exstat epistola historica de rebus gestis in Concilio Rhemenfi ab Eugenio Tertio, Papa in caussa Gilliberti Porretani, apud Baronium Tomo 12. Annalium, anno 1148.

Anno 1149. fundantur *Alba Petra* in diœcesi Bituricensi, & *Longum Vadum* in d. Lingonensi.

Henricus frater Ludouici v i i. Regis Galliarum, fit monachus Ord. Cisterciensis, opera S. Bernardi. Idem factus est postea Episc. Bellonacensis: *Baronius*.

Anno 1150. Bartholomeus Laudunensis Episcopus, fit monachus Fusinaci. Ita Robertus Sigeberti Continuator.

Circa hunc anum *Zedlicium*, Abbatia octauo miliari à Praga Bohemiarum metropoli sita fun-

fundatur, monachis VValdsasso euocatis:
teste Bruschio.

Hugo, monachus Cistertiensis, ex Abba-
te S. Anastasij ad tres Fontes, creatur Card.
& Episcopus Ostiensis ab Eugenio III. Pa-
pa. Hugonis frequens est mentio in episto-
lis S. Bernardi.

Sunt item creati Cardinales Henricus &
Rolandus, ordinis item Cistertiensis mona-
chi: teste Alfonso Ciaconio in vitis Pontifi-
cum & Cardinalium.

Anno 1151. Paganus Chourcius Eques,
& Dominus de *Clinchamp*, ædificauit & do-
tauit monasteriū, *Tironellum*, in diocesi Ce-
nomanensi: teste Choppino, Politix Sacræ
libro tertio, titulo 1. Gallicè dicitur *Tyro-
meau*.

Rainaldus IV. Abbas Cistertij moritur: te-
ste Roberto Sigeberti Continuatore.

*Rainald.
4. Abbas
Cistertij.*

Anno eodem obiit Hugo primum Abbas
Pontiniaci, postea Episcopus Altisiodoren-
sis: cui in episcopatu successit Alanus pa-
triā Flander, primus Ripatorij Abbas. Hu-
ius Alani sepulcrum monumentum hodie-
que visitur in basilica Clara-Vallis: vbi
perperam in tabula tumulo appensa legitur
obiisse an. millesimo centesimo octogesimo
primo. Nam in Ripatorio cœnobio, duabus
leucis ab vrbe Trecenti distante etiam nū ad-
seruatur testamētum Alani, an. 1182. scriptū.

vt tra-

vt tradit Camuzæus in Notis ad Chronicon Roberti Altifiodorensis. Scripsit Alanus præfationem in vitam S. Bernardi.

*Laudensis
Abbat. in
Flandria.*

Laudensem Abbatiam, vulgò *Lo* nuncupatam, primo lapide ab Insulis Flandriæ emporio, Christi anno 1152. conditam scribit Meyerus in Annalibus Flandriæ: sed quo auctore, nō addit. Sunt qui eam gloriam *Theoderico Alsatio*, Flandriæ Comiti, alij verò cuidam *Guilielmo* Lodenfi seu Laudensi tribuūt. In loci Archiuis cœnobium istud proprio nomine, *Laus B Virginis*, nuncupatur.

*Nostre
Dame de
Grace.*

Est huic cœnobio vicinum Deiparæ Virginis sacellum, quod annis superiorib⁹ multorum miraculorum gloria est illustratum, hodieque assiduo piorum hominum concursu frequentatur. Sacellum vulgò nuncupant, *Nostre Domina gratiarum*.

PRIVILEGIA CISTERCIENSIBVS à Romanis Pontificibus concessa.

SVmmo Ordinis Cistertiensis Præfuli submissè parendum, notat S. Bernardus epist. 6. ad Arnoldum Abbatem Morimundensem. Ac monasticus quidem hic Ordo, multorum præconijs celebratus est, ideoque priuilegiarijs muneribus Apostolici solij vberrimè cumulatus. Nam præter ea quæ huius honori familiæ tribuit Petrus Blesensis, epist. 4. ad quendam Cistertiensis

600

conuentus Præfectum, Cluniacenses etiam, sacra largitate, Cistertij initia progressusque illustres adiuuerunt. Dedi, inquit Petrus Cluniacensis, Cistertiensibus fratribus, quibusdam in locis decimas. Sed tanta iam est per Dei gratiam ipsorum, & aliorum religiosorum ubique terrarum in circuitu nostro numerositas, ut si omnes decimas indulserimus, iam decimam ferè numeri nostri partem perdamus. lib. 3. epist. 33. ad Innocentium II. Christianæ Ecclesiæ antesignanum. vnde & Cistertiensis pietatis merito dicatum est iam olim metricum elogium istud:

Vt sidus nitidum, vester præfulgidus Ordo

Iam penitus toto clarus in orbe micat.

Sanctus, & exempt⁹. primaq³, ab origine liber:

Nullus in hunc quidquam iuris habere solet.

Nouum enim Cistertiense sodalitium amplexatus fuit vltro Paschalis II. Pontifex de Paschalis
cimo quarto Kalend. Maias, an. 1100. hoc co- II.
dicillari clausula: *Paschalis II. venerabili filio Alberico noui monasterij Abbati, quod in Cabilonensi parochia situm est, eiusque successoribus, &c. Quod locus Cistertij ab omni mortalium molestia tutus, & liber maneat, & controuersia pacificationis inter Cistertienses & Molismenses. Interiectis deinde aliquot annis, Calixtus II. Papa, Calixtus
sanxit primæuas Cistertiensis Abbatis, cœ- II.
tusque sui monastici constitutiones, vulgò
iuram dictam, Chartam caritatis, consuetudines
& sta-*

Eugen. 3. & *statuta Ordinis*, Bullato diplomate, 10. Ianuar. an. 1119. Postmodum *Eugenius III.* Papa, qui Cisterciensis familiæ adscriptus fuerat, cuncta eius instituta, legesque monasticas comprobauit. Kalend. Sextilibus, an. 1152. *Anastasi. 4.* Quæis *Anastasius IV.* successor, velut cumulo, adiecit v. Idus Decemb. an. 1153. vt propter communia interdicta terrarum, nulla Ecclesiarum Cisterciensium à diuinis compellatur obsequiis abstinere. Interdicimus item, ne aliqua omnino persona fratres ordinis vestri audeat ad secularia iudicia prouocare, sed sub Ecclesiastici iudicis examine experiundi habeat facultatē. *Alexan. 3.* Scdum, quæ *Alexander III.* Papa collato symbolo, addidit hoc Cisterciensium priuilegijs: *Electus*, ne vlli Archiepiscoporum, vel Episcoporum emancipatus, vel quasi absolutus, tradatur: sed nec post factam Archiepiscopo, vel Episcopo suo professionem, occasione eius, ordinis sui constitutiones transgrediatur. Item quod quilibet Abbas ordinis potest absolueret fratres sui monasterij, & eos, qui ad Ordinē accedunt, à vinculo excommunicationis per appositionē ignis, pro violenta manuum iniectiōe in clericum, vel aliā religiosam personam, & pro cōmunicatione cum excommunicatis, mediante pœnitentiā saluari. Rursus vt peculiare Cistercij ius aliud calleamus, præmittendum, nemini fas esse, monasticā præfecturā, Abbati, indicta causa, abrogare, vel auctore quidē superiori Antistite. Quemadmodū in

Cor-

Corbieneses Ambianorum monachos decre-
tū fuit, Rhemenſi in ſynodo peracta, an. 892.
Quam refert Flodoardus in ſacra Rhemorū
hiſtoria, lib. 4. ca. 7. vice etiam verſa maiori-
bus diſceſum Præſectis interdictū eſt, mo-
naſticos Præſules, in conſulto eorū conuentu,
ſacro munere abdicare: niſi & alijs ſimul in
conſiliū adhibitis, Epiſcopalis territorij, cœ-
nobiarchis. vt Turonica 11. Synodo definitū
voluitur, ac denuò ſtatutū ab Alexandro 3.
Papa in Lateranenſi Eccleſiæ Concilio, parte
vlt. ad Patriarcham Hieroſolymorum.

Idem certè Alexander Ciftertiensī ſoda-
litio, hanc addidit prærogatiuā: *Quod Abbati-
bus deponendis, ſi commoniti, ſua prælationi ſponte
cedere noluerint, non liceat ad Sedem Apoſtolicā
appellare, aut reatum defendere*: ſolenni In-
ſtrumento 1 v. Nonas Quintiles, an. 1169.
Quo pariter inſtrumento, *Licet Abbatibus no-
uitios ſuos benedicere, & alia quæ ad illud officiū
pertinent, exercere: etiam ſi ab Epiſcopis benedi-
ctione petita, & negata, benedicti non ſint. Quod ſi
Epiſcopi aliquid ab Abbatibus contra priuilegia
Ordinis petierint, licet eis auctoritate Apoſto-
lica denegare*. Nil planè diuerſum, de ſacra
ipſius benedictione Abbatis, ſanxit Alexan-
der ille, decretali epiſtola ad Ciftertiensēs,
cap. 1. de ſupplen. neglig. Prælat. cap. memi-
nimus de accuſat.

Lucius III. ſummus Chriſtianorū Præſul, *Lucius 3.
Cister-*

Cistertiensibus indulgit xi. Kalen. Decemb. an. 1183. quod Episcopi in benedictionibus Abbatum sint contenti professione, quæ noscitur instituta ab initio ordinis: scilicet quod Abbates tunc debent dicere (saluo ordine suo, & priuilegijs Ordinis) nec compellantur aliam tunc facere professionem contra Ordinis instituta.

Lucius 3.

Pontificias sanè illas Lucij III. litteras non modò stabilijt eius successor Urbanus III. sed infrà scriptis simul adauxit an. 1186. Quod sede Episcopali vacante, omnia illa Cisterienses à vicinis Episcopis suscipere possint, item ab Episcopis transeuntibus per monasteria, monachorum ordinationes, vasorum & vestium benedictionem recipere valeant. Quod nulli liceat, personas ordinis, etiam pro monasteriorum possessionibus, ad iudicia secularia trahere, nec ad concilia, synodos, seu ad loca ordinis, causa ordines celebrandi, chrisma faciendi, causas tractandi, vel congregationem conuocandi, accedere. Quod nullus, infrà miliare ab Abbatijs vel grangijs ordinis edificia noua faciat. Quod in causis Cisteriensium, siue ciuilibus, siue criminalibus, liceat eis fratrum Minorum testimonijs uti, &c.

Gregorius 3.

Indè sensim Gregorius IX. Papa statuit, Cisterienses, Romano ex diplomate in ius minimè vocari, nisi illo ipso nominatim, ordinis eiusce cōmemoratio facta ostenderetur, authenticis tabulis 3. Idus Ianua. anno 1227. mirè consentaneis Alexandri III. Epistola

stolæ decretali, Cùm ordinem Cistertiensem de rescript. Gregoriana rursus charta alia sancitum fuit, monasticorum suffragiorum libertatem in cooptando aliquo eius ordinis cœnobiarcha, minimè præpediri, à diœcesano Antistite, vel alio quoquam.

Prædictis autem Romanorum Pontifi- *Vrbani. 4.*
cum beneficijs, subiecit hoc *Vrbani IV.* Papa, ne delegati à sancta Sede Internuntij, mandatiuè Apostolici exsecutores, valeant anathematis spiculum distringere in Cistertieneses, aut exquisito procurationis titulo ab ijs pecunias exigere, codicillis pridie Nonas Maias, anno 1260. datis. Is quoque Pontifex Cistertiensibus fœminis, virorum priuilegia communicauit, æquatâ omnium sorte, Idib. Maijs: eodem anno. Quibus Cistertij priuilegijs iudices dati sunt peculiare, cœnobiarcha beati Stephani, Diuionensis, alijque Ecclesiarum Præfecti nonnulli, à Bonifacio VIII. Antistite Maximo: ita vt cœnobitarum eiusmodi sacris litibus, posthabita quâuis prouocatione, iudicium interponerent, bullatis litteris Sexto Id. Ianuar. anno 1238. expeditis.

Nicolaus IV. decreuit liberum fore Ab- *Nicolaus*
bati Cistertienfi, & quatuor primis Abba- 4.
tibus arbitrium potestatemque in res ac negotia inferiorum primatuum monasticorum, ac singulis adeò, in eorum gestionem nego-
tio-

tiorum, procuratores statuendi, codicillis,
kalend. Mart. anno 1289.

Clemens 5. Insuper *Clemens V.* priuilegium *Lucij III.* Pape comprobauit, ne quisquā Cisterciensis sodalitiij Magistros, fratres, domosve sacro anathemate vel interdicto ferire auderet.

Ioan. 22. Vetuit dehinc *Ioannes XXII.* Papa rescripto 8. kalend. Decemb. an. 1318. huiusmodi cœnobijs præfectos à Romano Pótifice obsequium detrectare Cisterciensis Abbatis, & ecumenici conuentus ordinis.

Benedict. 12. Quibus consequenter, *Benedictus XII.* successor edixit, è sacro mendicantium ordine transitum non patere ad Cisterciensem familiam, absque venia & indulgentia Celsissimæ Sedis, quæ huic constitutioni speciatim derogaret, litteris solemnibus, 4. Non. Quintiles, an. 1335.

Nicol. 5. Nec longa pòst temporum serie, *Nicolaus V.* Papa renouauit *Ioannes XXIII.* Pape decretum apud Constantiam, 7. kalen. Febr. anno 1414. ita Cisterciensibus fauorabile, *Quòd nullus qui de dicto ordine non existat, cuiuscunque alterius religionis, aut præeminentia, etiam Cardinalatus, Apostolica, vel alia auctoritate possit habere, nec impetrare quamcunque præsidentiam, gubernationem, administrationem, aut præeminentiam per se vel alios, in ordine Cisterciensi, aut membris eius, III. Non. Octobr. 1454.*

Sen.

Sensim inde *Pius II.* Papa sanxit, Cistertiij *Pius 2.*
 Archimandrite, & quatuor gradu proximis,
 ius esse, inferiores cœnobiorum Præsules, &
 Officiales ad publica ordinis comitia accire,
 singulosq; ad debiti æris annui collationem,
 ac iuuenum monachorū in Academies mis-
 sionem vrgere ac compellere, tabulis, 7. Id.
 Sextiles, anno 1459, datis. Quibus præterea,
 reuocato in vsum Calixti III. priuilegio, ir-
 rita pronunciantur Pontificia cuncta bene-
 ficiariæ expectationis munera, commenda-
 tionis, reservationis, aut nominationis cuius-
 libet ad sacerdotia Cistertiensium, vnionis
 &c. etiam si per resignationem, & iuris cessionem,
 aut alias, etiam Cardinalibus, seu Officialibus cu-
 ria concessa sint.

Iuxta hæc *Sixtus IV.* Papa, qui seculari- *Sixtus 4*
 bus talium cœnobiorum fiducijs minimè fa-
 uebat, binam legem promulgauit, regularis
 disciplinæ ordinis tutricem ac patronam, 4.
 Idus Mart. an. 1475. Quod monasteria commen-
 data & cōmendanda, post mortem cōmendatario-
 rum, plenè, liberè, & integraliter redeant ad ori-
 nimodā ordinis dispositionē & prouisionē: & quod
 nulli præficiantur in Abbates, nisi p patres Abbates,
 seu per Cōmissarios & conuentus, iuxta antiquū
 ordinis modū: & q̄ promoti, sint de ordine. Item
 pensiones extinguantur per mortē eorū, qui eas
 leuarint, nec in alios transferantur. Commenda-
 tary nullā habeant iurisdictionē seu executionē

in dictis monasterijs, quæ tota ad patrem Abbatem reducat. Ita quod commendatarijs nec monachorum numeri taxatio competat, nec nouitiorum receptio, nec benedictio in monasterijs: sed eius rei cura penes Abbates, aliosque Ordinis superiores remaneat. Cassentur insuper gratia expectatiua, reservationes, mandata, commendæ, nominationes, collationes, vniones, &c.

Hucusque de sacra Cisterciensium politia: ciuilibus autem & profana monasticæ rei prædiariæ curatio, æquè fautores nacta est, & adiutores Romanos Pontifices. Decimarum maximè immunitatem *Honorius III.* Papa irrogauit Cisterciensi familiæ, ex prædijs ante Concilium Lateranense partis, quæ illa suo impendio annuè inararent, præclaro rescripto [vi. kalend. Decembr. anno 1224.

Innocent. Deinceps *Innocentius IV.* eidem indulgit, ut noualia in fundis, pro qua portione veteres decimas, perciperent; Lugdunensi in concilio Ecclesiæ vniuersæ, 3. Nonas Maias anno 1248.

Vrbani Porro *Vrbani IV.* Papa omnium omnino decimarum præstatione liberos vacuosque iussit esse Cistercienses, Quinto Id. Maias anno 1260. Posthæc *Gregorius X.* extraordinarijs & indictinis decimis illos exempt, numerariaque alia quauis exactione.

In Lugdunensi Concilio Non. Aprilibus
an.

an. 1275. Ac sigillatim utique, *Eugenius III.* Papa monasticas stabilijt *B. Mariæ de Perse-*
nia possessiones, anno 1150. subiecta hac lit-
 teris clausula : *Sanè agrorum vestrorum, quos*
proprijs manibus aut sumptibus colitis, siue de nu-
trimentis vestrorum animalium, nullus à vobis de-
cimas exigere præsumat. Generatim verò De-
 cumani muneris vocationem, quæ ordini
 data sit antiquitus, produxere *Martinus V.* & *Martin. 5.*
Xistus IV. vicissim ad latifundia, etiam post *Xistus 4.*
 Lateranam synodum comparata, bullato il-
 lius rescripto 9. kalend. Octob. an. 1423. Hu-
 ius autem 6. kalend. Octob. an. 1482. Deni-
 que postremi Romanæ Sedis Antistites no-
 uo diplomate fulcierunt antiqua illa maio-
 rum suorum in Cistercienses beneficia, *Gre- Gregor. 13*
gorius XIII. pridie Idus Iunias, an. 1574. ac
Xistus V. decimosexto kalend. Iunij, & septi- *Xistus 5.*
 mo Idus Iunias, anno 1586. Inter quos *Gre-*
gorius quoque, secundum *Pij IV. & V.* co-
 dicillas, sic interdixit *Commèdatarijs, eorumq;*
ministris, cæterisq; personis secularibus, quouis ti-
tulo ipsius ordinis monasteriorum fructus proven-
tusvè percipientibus, ne templa & alia loca re-
gularia, & monachorum vsum destinata Abba-
tiarum huiusmodi & monasteriorum quomodo-
libet occuparent aut profanarèt, enuè in illis mu-
lieres cuiuscunq; conditionis introducerent, nec
se in bonis per monachos pro tempore deceden-
tes relictis, illorumve spolijs quomodolibet intro-

mitteret, aut bona ipsa sibi appropriarent. Sic fere
Renatus Choppin. Monasticorū lib. 2. tit. 1.

Cæterum ordinis Cisterciensis Priuilegia exstant seorsim typis edita, in quibus ista licet fusiùs legere.

Grata, immò necessaria fuit Cisterciensibus initio Ordinis, ob summam paupertatem à decimis soluendis concessa immunitas. Cùm verò postea auctis iam diuitijs isti priuilegio nihilominus infisterent, vnde querelæ aliorum Ecclesiasticorum oriebantur, à Petro Blesensi: Archidiacono eam ob causam redarguti sunt. Nam is, scripta ad eos prolixa & graui epistola, monuit, vt huic & aliis quibusdam priuilegijs cederent, quæ cum scandalo & iniuria aliorum coniuncta essent, comminatus excommunicationem, non quidem à se inferendam, vtpotè qui non esset eius potestatis: sed tamen procurandam in omnes, qui ipsis aliquid emerent aut venderent. Quid effecerit, mihi ignotum est, cæterum Cistercienses, non obstantibus huiusmodi priuilegijs, non esse immunes vbi que locorum, & nescio an vllibi, à soluendis decimis & exactionibus nulli dubium est, & ipsi satis superque experiuntur. Et sanè æquum est grassante incendio, omnes concurrere ad ferendam aquam, & melius est, vt pereant aliqui quàm omnes.

Petrus
Blesensis
epist. ad
Cisterciens.

Quò

Quò vsque verò se extendat Exemptio monachorum Ordin. Cistertiensis, idem Choppinus lib.2. de Politia sacra titul.7. declarant: Varij, *inquit*, sunt monachorum cœtus, in quos vt nihil decernunt pro imperio Episcopi, sic Magistri ordinis censorium munus obeunt, non solum priuatis ac domesticis sacrarum familiarum institutis, verùm & principalibus & Rescriptis, Senatusque Consultis monasticam vitã comprobantibus. Nam Cistertiensi cœnobitarũ ordini indultum est à Pio II. Sixto IV. & Innocentio VIII. Romanis Pontif. vt eius patres præfectique ordinis inuiferent inspicerentque singulos cœtus monasticos, tũ viriles, tũ muliebres. Nempè Cistertij Abbas, princeps ordinis, vel eo absente, alij cœnobiarchæ, quibus eam ille prouinciã delegarit. Præcipuæ autem visitantis partes sunt, antiqua regularis vitæ præcepta inter suos instaurare, suum monachis victum vestitumque præscribere, ac singulis conuentibus moderatum imponere æs annuum, quod in maiorum ordinis comitiorum sumptus impendatur, in stipendia præceptorum monasticæ pubis, ac forenses controuersias de prædarijs profanisque rebus cœnobiorum. Talia verò Pontificum priuilegia Galliæ Rex districtè custodiri iussit, binis codicillis IV. Kalendas Sextileis, Anno 1542.

& postridie kalend. August. 1556. quos Lute-
tiana curia promulgauit, audito, consentien-
te & requirente Procuratore generali Regis,
13. kalend. Nouemb. eodem anno. Hactenus
Choppinus.

IMPERATORVM, REGVM, ALIO-
rumque Principum in Cistercienses
beneficia.

Frideric.
2. Imp.

AGgrediamur nunc Cæsarea Regiaque
cenobitarum Cisterciensium priui-
legia. *Fredericus* II. Cæsar, qui Romana sce-
ptrā tenebat, anno 1240. professus fuit in ce-
leberrima Cisterciensium Abbatum frequen-
tia, ordinis patronum se, assertorem ac vin-
dicem: eiusque sodalities adscribi postula-
uit.

Philippus
Pulcher
Rex Frā-
cie.

Gallis verò Regibus *Philippus Pulcher* in-
signi beneficetia prosecutus est Cisterciensem
familiam, authentico instrumento Quintili
mense anno 1304. dato. Eandem posthac
familiam Ioannes II. exemit forē ciuiliū
magistratuum imperio, præterquam Bar-
censis ad Albam flumen Iuridici, velut mo-
nasticorum Iurium seruatoris, iudicisq; tu-
telaris, Rescripto ad libellum Clarauallen-
sis Abbatis, Ianuar. mense, anno 1361. Neque
officium hac in parte deseruerunt, *Ludouicus*
IX. & *Carolus* filius, seriatim Regis: vtpotē
qui Cistercienses monachos tributorum im-
muni-

Ludou. 9.
Carol. 8.

munitate plenissima cohonestarint: ille septimo Idus Ianuarij anno 1461. Hic posttridiè Nonas Martias, anno 1483. Quinimò in ipsis etiam Cistertij cunabulis, Gallum Principem ordini fauisse plurimum, arguit vetus charta *Bela* Pannonum Regis, anno 1183. de libertate illi donata ordini apud Hungaros suos, quanta iam apud Gallos ipse, regio concessu, vteretur. Nam & paulò antea, *Hugo* Burgundiæ Dux, Cistertium cum appu- lisset, in publico conuentu, irrogauit eis pri- uilegium, *Quòd monachi securè pergant per ter- ram suam, ducantq; & vendant res proprias abs- que pedagio, minagio, venta, & omni alia costu- ma, anno 1170.* Hos quoque mercium portorio & vectigalibus leuarunt omninò *Philip- pus* Flandriæ ac Veromanduorum, *Gerardus*, Matisconis, Comites, an. 1173. Comes *Lu- gdunensis*, *Guigo*, Foresiorum, an. 1225. *Gode- fridus Barralis* Massiliæ Procomes & *Rainal- dus* Transiuranæ Burgundiæ Regulus. Quo- rum beneficæ, in Cistertienses, litteræ sin- gulorum, inscribuntur ad verbum domesti- co tabulario cœnobij maioris. Exstant mu- nificentiaë paris exempla, Danorum Regis & Illyrici seu Sclauorum in Cistertienses hosce sacerdotes, codicillis posttridiè kalen. Mart. an. 1229. datis.

Quod si penitius sacra hæc sodalitia in- trospicere lubuerit, en tibi *Caroli loci mona-*

K S

sterium,

*Bela Rex
Hūgaria.**Hugo
Dux Bur-
gundia.**Philippus
Flandria
Comes,
& alij.**Caroli lo-
ci mona-
chs.*

sterium, Siluanecten. diœceseos, à Regibus conditum: quod Princeps noster Carolus V. augustiore diadematis tutela præsidioq; tectum voluit, priuilegij seruatrice data, Senatoria classe, quæ Palatinis libellis supplicib; Lutetiæ præest, diplomate Mart. mens. anno 1378. Cui & Reges nepotes sanctionē suā adhibuere, Carolus Septimus, 3. Non. Octo. an. 1441. Ludouicus XI. Septem. mens. an. 1461. Carolus 8. Quintili, 1484. Ludouicus 12. Septembri, 1498. & Franciscus 1. Aprili, 1515.

Liliū in
d. Melo-
dunensi,
vulgò,
Nostre
Dame la
Royal,
dist du
Lis.

Rursus *Lilio* ad Melodunum cœnobio, Cisterciensi, impertijt Philippus Longus, Francorum Rex immunitatem Fiscalium indictionum vberriam, selectosq; iudices dedit, qui sacra monialium iura apprimè tuerentur, Epistola aperta Februarii, mens. an. 1319. in hac phrasin: *Notum facimus, &c. quod cum carissima mater inclita recordationis B. Ludouici prædecessoris nostri, Blāca, Dei gratia Francorū quondā Regina illustris, Abbatiam B. Mariæ regalis, Cisterciens. Ord. propè Melodunum, pro remedio animæ suæ & animabus progenitorū nostrorū, & suorū construxerit, volumus & precipimus, qd delectæ nostræ sorores præd. Abbatia, & oēs res, & seruiētes ipsarū sint quieti ab omni exactiōe & cōsuetudine seculari, & liberū trāsitum p̄ terrā & aquā habeant in omni loco potestatis nostræ: ita vt de reb; proprijs ipsarū, quas emerint vel vēdiderint, aut deportari fecerint ad vsus suos*
pro

proprios, vel ad vsus edificiorum suorum, pontagium, pedagium, teloneum, passagiū, roagium, & modiationem vini, vel aliquas alias consuetudines, aut seculares exactiones nulli omnino reddere teneantur. Item prohibemus ne quis eas, aut homines earū in aliquo vexet vel disturbet: quietam ipsas quāquam earum sunt, sicut res nostras proprias; in manu, protectione, & custodia nostra retinemus, &c. Prohibemus etiam d. religiosi ex certa scientia & de gratia speciali concedimus, ne de aliquibus bonis suis quibuscumque ponantur in placitum: nisi coram nobis, aut certis Commissariis à nobis super hoc specialiter deputandis. Concedentes insuper ex gratia speciali, velt huiusmodi libertates, custodias, & franchisias, tam ad caput quam ad membra, nec non res & personas ipsius Abbatis vniuersaliter extēdantur, &c. Quale immunitatis rescriptū, mandatæq; iurisdictionis senatoriæ, cōprobauit Valefius Rex, quum eo in cōenobio diuersaretur, post tridie kalen. Ianuar. anno 1348.

Clarauallenses itē monachi, sua priuilegia accepta ferunt, post Campanos Comites, Ioan. II. annis II. Galliarū Regi, exin Carolo V. pater- Carolus 5. nas litteras cōfirmante, Iun. mense an. 1366. & Maio 1376. Sigillatim utique Ludouicus XI. Ludouic. perpetuo remisit cōenobitis salariæ mercis XI. portorium: q̄ ijs gratuitam mercē annonariā assignarat è salinis suis Carolus Lotharingiæ Dux, in Francicum Clarauallis cōenobium quo-

quotannis transfuehendam, tertio Idus Sextiles, anno 1424. Regula chartula Martio mense, an. 1481. summæ vectigalium curiæ probata Nono kalend. Augusti, an. 1482. Cui denuò *Carolus VIII.* auctoritatem suam accommodauit postridie Nonas Mart. anno *Henric. 4* 1484. & *Henricus IV.* Ianu. mens. an. 1599.

Præterea *Carolus* ille octauus profanarum monasterij litium notionem delegauit Senatoriæ Parisiorum decuriæ, quæ palatinis libellis decidendis præficitur, codicillis Quintili mense anno 1484. datis. *Ludouicus* autem *duodecimus* omnia huius cœnobij iura singularia sanxit Iulio mense, anno 1498. Et *Franciscus I.* Decemb. mense 1518. solennibus tabulis in Senatu promulgatis 13. kalen. Mart. anno 1535. Primitus verò *Campaniæ*, *Briaq.* *Comites* splendidis ornarunt muneribus casam illam *Clarauallensem*, verbi gratia, *Theobaldus* Comes regulari huic conuentui piè erogata à matre firmauit, neque his contentus, adiecit infrà scripta, Aprili mense, anno 1231. Sciendum est etiam, quod ego concedo in perpetuum iam dictis fratribus *Clarauallis*, quidquid ipsi de feodo antecessorum meorum & de feodis meis, & quidquid ab hominibus meis, cuiuscunque conditionis sint, & quidquid in toto Comitatu *Campaniæ* & *Bria* qualitercumque acquisierint, &c. Et hæc omnia sub mea & successorum custodia, protectione, & defensione sus-

ne suscipio: ita quod, nec ego, nec successores mei poterimus dictam custodiam, protectionem & defensionem aliquo modo alicui concedere, vendere, nec alienare: sed quicumque tenebit de cetero pro tempore dominium, & Comitatum ciuitatis Trecensis, volo firmiter & statuo, quod habeat & teneat immediatè sine aliqua diminutione custodiam, protectionem, & defensionem omnium pradiCTORUM. Itaque ad maiorem securitatem D.D. fratrum, me & successores meos ipsis fratribus obligo in perpetuum, vt non possimus aliquomodo aliquando alienare Beaum super Albam, nec formitatem super Albam, nec etiam Villam de subtus formitatem, &c.

De hac ipsa Clara Campaniæ Valle monastica, referam ipsius Archimandritæ elogiũ, qui Christiano etiam orbe clarissimam reddidit. Nam D. Bernardus cœnobiarcha, ad Alexandrum Lincolniensem Pontificem epistola 64. *Clarauallis*, ait, ipsa est Hierusalem, ei quæ in cœlis est, tota mentis deuotione, & conuersationis imitatione, & cognatione quadam spiritus sociata.

In Narbonensi pariter Gallia, Cisterienses suo patrocinio fulciunt Raimundus Tolosatum Regulus, edita in nouatores religionis Albigenes constitutione 12. kalend. Mart. anno 1233. ex antiquis membranis sic decerpta: *Statuimus vt nullus sit tantæ temeritatis, quod domos religiosas & præcipuè Cisterciensis*
Ordinis,

ordinis, offendat in aliquo, in rebus vel personis, palam vel occultè. Et si quis contra hoc fecerit, bona eius occupentur, de quibus passis damna plenarie satisfiat, & persona ipsius debita animadversione puniatur. Item statuimus, ne Barones, milites, & alij homines nostri, Abbacias, grangias, & alias domos religiosas nimia importunitate, albergandi opprimere præsumant. Et si quis contra voluntatem custodum nostrorum, quos in singulis domibus ad requisitionem ipsarum ponemus ibi continuè moraturos, qui iurati nobis suo ministerio auctoritate nostra huiusmodi albergatores repriment importunos, re ipsa domos prædictas albergauerit, si eques, in 5. solidis Tolosanis, si pedes in 2. solid. puniatur. Sic ferè Choppinus libro secundo Monasticorum, titulo secundo.

Anno 1152. florebat Christianus Lismoriensis in Hibernia Episcopus, & Legatus Apostolicus, in iisdem claustris cum S. Bernardo & Eugenio III. Papa, apud Claram-vallem educatus.

Populetum
in Aragonia.

Populetum, Abbatia diocesis Turiasonensis in Aragonia, anno 1153. fundatur per Raimundum Berengarium Regem Aragonie, & Comitem Barcinonensem. Sunt in ea Reges aliquot Aragonie sepulti.

S. Bernardus
primus mori-
tur.

S. Bernardus primus Abbas Clara-vallis, eximium ordinis Cisterciensis decus, & centum sexaginta amplius monasteriorum pater ac fun-

ac fundator, in Domino obdormiuit, in Clara-Valle sepultus, & in Diuos ab Alexandro III. anno 1165. relatus.

Habetur autem velut alter auctor ac fundator sui ordinis, adeò quidem vt Cistercienses à multis nationibus, vulgò *Bernardinè* nuncupentur. Librum primum de vita eius scripsit *Guilielmus* Abbas Bonæ-Vallis, vt ait *Baronius*, qui exstat apud Surium. Alij dicunt ipsum primò fuisse Abbatē S. Theodorigi, nigrorum monachorum, ordinis sancti Benedicti, & postea monachum Clara-vallensem.

Eiusdem S. Bernardi vitam fusè persecutus est *Gaufridus* Abbas IV. Claraualensis.

In Sacro Portu hanc procul à Meloduno, Galliæ vrbe, audio exstare libros tres manuscriptos de miraculis S. Bernardi in Germania factis.

S. Bernardo defuncto in præfectura Abbatia Claraualensis successit *Robertus* Abbas Dunensis in Flandria, patriâ Brugensis: de quo vide suprâ an. 1137. Roberto in Dunensi monasterio successit *Albero*, ab ipso Roberto transmissus. vide Auctarium à nobis editum ad Sigeberti Chronicon.

Cæterùm temporibus Sancti Bernardi ducenta plus minus monasteria Cisterciensis ordinis numerabantur. *Arnoldus Vionus* in Li-

Robertus
II. Abbas
Claraual-
ensis.

Decem
millia mo
nasterio-
rum ord.
Cisterciens.

in Ligno vitæ lib. i. cap. 97. tradit posterio-
ribus sæculis numerata virorum monasteria
quatuor milia, & monialium sex amplius
millia.

Hoc ipso anno 1153. fundata est Abbatia
Montis Tauri vel *Ramorum*, in Hispania, & de
Efron in Dacia siue Dania.

Bernardus monachus Clarauallensis, &
SS. Cosmæ & Daminiani diaconus Cardina-
lis floret, à Ioanne Sarisberienfi in Policra-
tico lib. 15. eximiè laudatus.

Robertus II. Abbas Clara-Vallis, patriâ
Brugensis, moritur. Succedit Fastradus Ab-
bas Camberonensis, in Hannonia. vide su-
prà anno 1137.

ORDO EQVITVM CALATRAVAE
Ord. Cisterciensis, in regno Ca-
stellæ.

CALATRAVA opidum loco munito
in Oretanis ad Anam fluuium situm,
quo tempore ereptum est Mauris, Tem-
plarijs militibus, quorum magna erat opi-
nio virtutis, muniendum custodiendumque
datum est: vt arcis instar esset ad barbaro-
rum incurfus arcendos. Ii, quod Mauros vi-
ctorijs elatos magno numero obseffum ve-
nire nunciaretur, defensionis spe abiecta,
opidum reddiderunt. Neque erat inter pro-
ceres, qui aut vltro nomen profiteretur, aut
ea de

ea de re à *Sanctio III.* cognomine Desiderato, Castellæ Rege appellatus, suo periculo opidum defendendum susciperet. Duo *Cisterciensis* ordinis monachi, quos res aliæ in curiam euocarant, Toleti eo tēpore moram trahebant, *Raimundus*, Fiterij ad Siforicā Abbas (errant qui hanc laudem ad Fiterij cœnobium allegant, quod in Nauarra non procul Tutela situm est, cū cōstet consequenti tempore fuisse exstructum) atq; Raimundi socius, *Didacus Velascus*. Is vetus antea Alfonso Imperatoris & Castellæ Regis miles, multisque bellicis operibus clarus; rerum deindē humanarum contemptu monachum induerat; & vt magno erat animo, mouendo, suadendo, hortandoque cunctantem, effecit, vt opidi defendendi curam in se Abbas susciperet. Consilium specie temerarium erat, renuminis inflatu conceptum, vt arbitror: nam contra tantas difficultates ratione satis prouideri non poterat. Ea res primum Regi gratissima fuit, deindē *Ioanni* Præsuli Toletani mœstis antea, atque consilij inopibus in tanta Reipub. difficultate. Ioannes etiam quoniam in eius ditione *Calatraua* sita est, pecuniam de suo suppeditauit: & pro concione cū nobiles, tū populares permouit, vt se, Abbate ductore, discrimini offerrent; ne in tanto periculo rem Christianam deferere viderentur: quanto sibi & rei

Rod. Toletanus lib. 7. cap. 14. § 27.

L fami-

1158. familiari minus parcerent, tanto tutiores fore: amisso eo opido, quod instar propugnaculi esset, incendij flammam in singulorum fortunas inuasuram. Atque hæc anno incunte millesimo centesimo quinquagesimo octauo gerebantur. Quo tempore Rex, vt præmium labori esset, *Calatrauæ* principatum cum subiecto agro dono dedit Beatæ *MARIAE*, ordinis Cistertiensis patronæ, atque eius nomine *Raimundo* Abbati & socijs iure perpetuo. Magna famæ in vtramque partem momenta fiunt, plerumque vero maioris. Itaque cum eius apparatus rumor percrebuisset, Mauri spe deiecti, aut alijs rebus impediti, *Calatrauam* non venerunt. Id felix faustumque & benè ominatus initium eius militiæ fuit. Nam plerique milites Abbatem secuti vestem mutarunt: quam ille insignem adtribuit, eiusque formæ, quæ armorum vsum non impediret. Moxque *Toletum* repetens, Regem & ciues ex rebus gestis lætitia compleuit.

Ex cœnobio autem, cui Præfectus erat, magnam pecoris vim adduxit, atque ex vicinis opidis hominum viginti millia: quibus agri diuisi opidaque *Calatrauæ* vicina, quoniam incolis vacua erant, domicilio designata. Eâ diligentia *Calatrauæ* opidum contra omnem iniuriam egregiè est munitum. *Raimundo* Abbati post aliquot annos defuncto,
ad

B. Raimundus
Abbas Fiserij, an
For ord.
Calatrauæ.

ad opidum *Ciruelos*, vbi sepultus etiam est, pro opera nauata honores à populo habiti, vsque eò vt miraculis fulsisse creditus sit, & in cœlestium numero reponatur. *Didacus Velascus*, in multos annos vitâ propagatâ, *Gumiela* in Diui Petri cœnobio obiit, ibique sepultus est. Ab his initijs sacram Calatrauæ militiam, in hunc quem cernitis splendorem perductam, *Alexander III.* suo diplomate confirmauit, *Garsia* eius ordinis primo 1164. Magistro, anno millesimo centesimo sexagesimoquarto. *Garsia* successit *Martinus Peresius*, Martino *Nunnius Peresius Quignonius*: his alij. Domicilium, quod *Calatraua*, primò collocatum, *Ciruelos* deindè, *Buxedam* mox, *Corcolem* deinceps & *Saluaterram* migravit, *Cauos* ad extremum, *Nunnio Fernando* duodecimo eius militiæ Magistro. Sunt quidem minora plurima eius ordinis domicilia alijs locis constituta, illud præcipuum. Copiæ auctoritas, multorumque opidorum imperium, eximia Regum liberalitate, accessit. Quæ opida emeritæ olim eius ordinis militiæ hominibus commendabantur, vt ijs redivitis vitam honestè sustentarent; neq; tamen posteris hæreditaria relinquebant. Nunc rebus ab antiquo mutatis, aulicorū delicijs, Regum ex libidine, non rarò mæcipantur. Ita ferè res humanæ à præclaro initio degenerare cōsueuerunt. Sic ferè

*crux cruce
bra, quat-
tuor lilijs
est insig-
nis.*
1396. Mariana Rerum Hispan. lib. II. cap. 6. Sed Onuphrius in Chronico suo ordinem hunc à Sanctio Rege an. 1121. vult institutū. Vtuntur autem Equites Calatrauæ in comitijs publicis veste candida, quadrato *crucis rubræ* signo notata. Quod quidem illis c. 13. ccc. xcvi. præscripsit Benedictus XIII. qui se pro Pontifice apud Hispanos tunc gessit: vt idem Mariana lib. 19. commemorat. Porro superioris sæculi anno quadragesimo, Paulus III. Pont. Maxi. indulgit, vt vnicam quisque vxorem possit ducere, secundis nuptijs exclusis.

Otho Frisingensis Episcopus, filius Leopoldi Marchionis Austriæ, cui⁹ exstat Chronicon, moritur Morimundi.

S. Robertus Abbas Ordin. Cisterciensis in Anglia an. 1159. in Domino obdormit: tabulis Rom. Martyrologij ad diem 7. Iunij adscriptus. Exstat vita eius apud Surium, auctore anonymo.

Anno 1160. florebat Arnoldus Carnotensis, Abbas Bonæ Vallis, qui scripsit tractatus de laudibus B. Mariæ; item in septem vltima Christi verba. Exstat vterque tomo 7. Bibliothecæ Patrum, & tomo 1. vlt. editionis, & cum Commentarijs Fr. Titelmanni. Scripsit & vitam S. Bernardi. Henricus Gandauensis vocat eum *Ernaldus*, lib. de Script. Eccles. cap. 2.

Zedli-

Zedlicium, octauo lapide à Praga Bohemix metropoli, versus Morauiam, situm est. Quod quidem *Zedlicense monasterium* circa annum Christi 1150. aut 1160 exstructum, monachosque *VValdsassensi*, diœcesis *Ratisponensis* cœnobio accitos, tradit Bruschi in Chronologia monasteriorum Germanix, vbi de *VValdsassi* initijs agit.

Anno 1161. *Lambertus* Abbas Cistertienfis officium ac munus suum sponte dimittit: cui, fratrum Cistertienfium suffragio suffectus est *Fastradus* primùm *Camberonensis*, tunc *Claravallensis* Abbas. *Claravallensibus* autem datus est Antistes *Gaufridus* *Igniacensis* Abbas. Vide supra anno 1137. fuit *Gaufridus* iste auctor trium posteriorum librorum de vita S. Bernardi.

Gaufrido postea sponte cedenti successit *Pontius*, qui demum Episcopus *Claromontensis* obiit. *Pontio* successit *Gerardus* Abbas *Nouæ Fossæ*, & martyr.

Anno 1161. *Samson* *Rhemorum* Archiepiscopus moritur, & sepelitur in *Igniacensi* monasterio. Cui succedit *Henricus*, frater *Ludouici* *Françæ* Regis, olim in *Clara-valle* monachus, & tunc Episcopus *Bellonacensis*. Vide *Auctarium* nostrum *Sigeberti* num.

Anno 1162. tradunt fundatam Abbatiam *Soranam*, in regno *Neapolitano*: quæ nunc

L 3

est

est vnita cum monasterio Casæ Marij. vide Baronij Annales, anno 1120. §. II.

Stephanus ex Aluefrensi in Suecia monacho, primus Archiepiscopus Vpsalensis creatur, obiitque anno millesimo centesimo octuagesimo quinto, in monasterio suo sepultus: teste Ioanne Magno libr. 2. de vitis Pontif. Vpsalensium.

Cistercienses eximuntur Ordinarii, per Alexandrum III. Alexander III. Papa Cistercienses imperio diocesani exemit, sequenti diplomate, quo Cisterciensium familiæ adscripti, coloni, administrique id genus nominatim continentur: *Dilectis filiis Abbati Cistercij, eiusdem conuentibus vniuersis Cisterciensis ordinis, &c.* Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod nonnulli Ecclesiarum Prelati vestris libertatibus inuidentes, cum eis non liceat ex Apostolica Sedis indulto, in vos excommunicationis vel interdicti sententias promulgare, intuentes seu firmarios ad annum redditum terrarum vestrarum extraneos, & eas proprio nomine excellentes, vel alias vobis communicantes, sententias proferunt memoratas. Nos vero supplicationibus vestris inclinati ne quis Prelatorum huiusmodi sententias in fraudem priuilegiorum Apostolicæ Sedis de cetero promulgare presumat, auctoritate presentium decernimus eas non tenere. Insuper vobis & ordini vestro concedimus, quod firmarij, tenentes, seu seruientes vestri in terris vestris situati, à iurisdictione cuiuscumque

iuscunque iudicis ordinarij ecclesiastici sint quieti: & liceat vobis de cetero & capitulo vestro de adulterijs, & alijs fornicationibus coram vobis, seu alijs Commissarijs vestris eos corrigere, ac etiam diuina audire in Capellis vestris, & ecclesiastica Sacramenta recipere, ac ijsdem firmarijs, tenentibus, seu seruientibus in Capellis vestris sacramenta ministrare, tam intra, quam extra monasteriorum vestrorum situationem, &cet. Sanè si quis Archiepiscopus, Episcopus, Archidiaconus, Decanus, aut aliquis eorundem officiorum, propter hoc in vos, vel in Monasteria, Ecclesias, seu Capellas vestras, tenentes, firmarios, aut seruientes vestros situatos, vel in sacerdotes vestros nomine vestro in Ecclesijs vestris seu Capellis ministrantes, aut Ecclesiarum ministros aliquos aliquam sententiam protulerit, illam omnino non valere censemus, &c. Idibus Nouembris Pontificatus anno tertio.

Fastradus primùm Camberonensis in Hannonia, postea Clarauallensis, ac demum Cistertienlis, anno millesimo centesimo sexagesimotertio, Parisijs moritur, & Cistercium transfertur. Succedit Gislebertus Abbas Vrsicampi, & post eum Alexander. Vide supra an. 1137.

Agebat id temporis Parisijs Aleander III. Papa, qui Fastrado ægrotanti extremam Vnctionem administravit. Ludouicus

Galliæ Rex eidem Fastrado morienti, adfuit. Tanta erat viri integerrimi apud omnes, etiam orbis terrarum Principes, gratia atque auctoritas.

Abbatia de *Recluso*, vulgò *du Recluz*, diœcesis Trecentis, iam inde à S. Bernardi temporibus est fundata quidem, sed reditus illius cum essent exigui, ab Henrico Campaniæ Comite liberaliter, anno Christi 1164. est dotata: vt ex eiusdem litteris constat, quas recitat Nicolaus Camuzatus seu Camuzæus, in Promptuario sacrarum Antiquitatum Tricassinæ diœcesis, anno 1610. Trecentis edito.

Omnicreator & omnisciens Dominus, cæcitatæ nostræ ignorantiam doctrinæ suæ radijs diligenter dignatus est instruere. Agnosce, inquit, ô Christiane, dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ, cuius capitis & cuius corporis sis membrum reminiscere, vt imitator diuinæ dilectionis, quæ in opere consistit, ereptus de potestate tenebrarum, translatus sis in Dei lumen & regnum. Spe promissionis huius allectus, Ego Henricus Trecentium Comes Palatinus, Notum volo fieri præsentibus & futuris: quod compassus nimis paupertati Ecclesiæ de Recluso, vt ab arido loco & parum fertili, quo infidebat Abbatia, ad vberiore locum & magis commodum transferretur iam
nomi-

nominata Ecclesia, pro timore & amore eius summi patrisfamilias, qui dat salutem regibus, ad salutem animæ meæ & parentū meorum dedi in eleemosynam omne fagetum meum, dedi etiam & qui tum clamare feci, quidquid Eugelmerus de Sanceyo & sui participes ibidem tenuerant. Præterea concessi duos forestarios Robertum, scilicet & Vlricum de solerijs ad custodiendū nemus. Hæc omnia ad honorem & pacem Cistertiensis ordinis, ita liberè & quietè dedi & concessi Abbatix, quæ dicitur donum Comitis, quod nemo infra prædictum fagetum vllam penitus consuetudinem habeat. Illud etiam addidi & perpetuò possidendum concessi, quod fratres iam dictæ Abbatix omnimodū vsuarium suum, exaruatione exceptâ, in nemoribus meis de Vuesseio & pascua habeant; præterea eisdem fratribus cōcessi, quod ipsi eant & redeant per totam terram meam ab omni iustitia & consuetudine liberi. Et quicumque homines mei sese vel suæ præfatæ Abbatix reddere voluerint, ipsos sua liberè & quietè concessi, in statutis tamen Cistertiensis ordinis interminatè obseruatis, & vt hæc omnia inconcussa & inuiolata in æternum permaneant. Hæc ita fore, sigilli mei testimonio confirmaui, testibus Radulpho Abbate Vallis Claræ, Arnulpho Abbate de Recluso, Te celino Abbate de Sancto Portu, Ioanne Ab-

L s

bate

bate de Virtute, &c. Actum hoc est anno Incarnati Verbi 1164. Ludouico Rege Francorum regente, Guidone Catalunensi Episcopo existente, traditum apud Trecas per manum V Vilhelmi Cancellarij.

S. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus in exilium pulsus, Pontiniaci monachus inter monachos viuit, monastica veste adsumpta. Vide Baron. in Annalibus.

B. Valredus siue Alredus Abbas Riheuallis in Anglia claret: de quo Molanus in addit. ad Vsuardum, S. Ianuarij. Scripsit vitam S. Eduardi Regis, Angliæ, apud Sur. tom. 1. & vitam S. Margaritæ Scotorum Reginæ, & alia.

Anno 1164. Godescalcus Episcopus Atrebatensis, ex ordine Præmonstratensi, ob morbum, Episcopatum dimittit. Succedit Andreas, Andræas Abbas Sarnacensis, vulgò *de Sarnay*, ord. Cisterciensis. vide Autarium nostrum Sigebertinum.

*Clarum
Campus
in Frisia.*

Anno 1165. apud Rismagestum, insigne monasterium *Clarocampense*, Bernardini instituti primum in Frisia ædificatum est. *Eiso*, natione Friso, primus eius loci Abbas fuit, vixitque piam ac sanctam cum fratribus suis vitam, sic vt ea de causa postmodum plura apud Frisios, eius ordinis monasteria sint instituta. Sic Andreas Cornelius in Frisiæ Chronicis.

Guichardus secundus Abbas Pontiniaci
fit

fit Archiepiscopus Lugdunensis: teste Roberto Altisiodorensi. Et verò temporibus istis beatæ censebantur Ecclesiæ, quibus Præsul ac pastor ex ordine Cisterciensi obtingebat: vt egregiè docet Franciscus Belforestius, Annalium Franciæ libr. quarto, cap. quinto.

Cæterum in Collectis faciendis Abbati *Abbatie d. Lugdunensis, Prouincia, c. 6.*
Pontiniacensi committi solent monasteria in tractu Lugdunensi, Auxitano, Delphinatu, & Prouincia sita; ex quibus ista sunt monachorum: *Mons petrosus, Vallis Benedicta, Bella Aqua cum Vlmeto* vnita, in d. Tricastinensi, *Campi boni, Bona Vallis, Aqua Bella cum Bochetto* vnita, *Vallis Crescens, Benedictio Dei, Bonus Locus*, in d. Lemonicensi, *Palatium*, ibidem, *Bona Aqua, Sinaqua, Vallis Sancta, Scala Dei*, in Prouincia.

Monialium verò ista, *Buxerium, Medius Monialis.*
Mons, Bella Comba, Silua, Bonus Locus in Foresta, *Locus nostra Domina, Bona Aqua, S. Parei, S. Iusti, Nostra Domina*, in vrbe Carpentoracensi, *Molesium* cum *S. Cruce* vnitum, *S. Catharina* in Auenione, *Mons Sion* in Marsilia *Nostra Domina d. Campis, Fons* iuxta Nemaufium.

Abbati *Loci Dei*, in d. Ruthenensi solent *In tractu ista* virorum cœnobia in tractu Tolosano *Tolosa.* committi: *Bona Vallis, & Bellus Locus*, d. eiusdem *na.*

Garda Dei, Sancti Marcelli, Valleta, Bona Aqua, Petrosa.

*Petrosa, Bosci cani, Bonus locus d. Burdegalen-
sis, fons Guilielmi, Gordonium, aliàs Abbatia
Noua*

Virginum autem ista; *Eremus, Vicus, Costa
Ioannis.*

*In Gasco-
nia.*

Abbatia de Candelio in tractu Gasconiae
solent istę virorum Abbatiae esse commissae:
Vallis magna, cum *Vlmeto* vnita, *Fons frigidus*,
Bolbona, *Grandis Silua*, *Bona Cumba*, *Bella Per-
tica*, *Bonus fons*, *Villa longa*, *Pons altus*, *Scala Dei*
in d. Tarbiensi, *Silua lata*, *Benedictio Dei*, *Vallis
bona*, *Franca Valles*. Item monialium cœno-
bium *de Oliuis*.

Abbati de *Persenia* siue *Persinia* commit-
ti solent Abbatiae districtus *Cenomanensis* &
Andegauensis; vt monachorum istae: *Pietas
Dei*; d. *Cenomanensis*, *Tironellum*, *Campania*,
fons Danielis, *Clarus Mons*, *Bella Brancha*, *Ora-
torium*, *Buxeria* d. *Andegauensis*.

*In d. Bi-
tunicensi
& Lemo-
nicensi.*

Abbati de *Fontemoris* ista cœnobia com-
mitti solent; *Columna*, *Alba Petra*, *Locus regius*,
Vallis honesta, *de Varenis*, *de Petris*, *Pratum be-
neditum*, *Domus Dei* siue *Niger lacus*, & *Oliue-
tum*. Item *Bellus visus*, monialium, in d. *Bitu-
ricensi*.

*In d. Pi-
ctauensi
& Turo-
nensi.*

Abbati *Bonę Vallis* committi solent mo-
nasteria diœcesis *Pictauensis* & *Turonensis*:
vt *Stella*, *Misericordia Dei*, *Pinus*, *Valentia*,
Gratia Dei, *Nigrum monasterium*, *S. Leonardi*,
& *de Grosso Bosco*: Item in *Turonensi tractu*,

Curia

Curia Dei, Eleemosyna Cistertij, de Fontanis albis, & Claritas Dei.

Monialium verò ista, *Virginitas, Bonus Locus, Aqua Carnotensis, & Locus nostræ Dominae.*

Abbati de Begario committi solent monasteria Ducatus Britanniae: *Villa noua, Bona Requies, Vetus Villa, Silva Melonis, S. Mauritij & S. Albini.* Item *Gaudium nostræ Dominae*, monialium. In Ductu Britanniae.

Abbati de Barbereyo in Ducatu Normanniae solent hæc committi: *Sauigniacum, Bonus portus, Mortuum Mare, Bellum Beccum, Alnetum, Vallis Richerij, Thorigniacum, Trappa, Votum, Strata, S. Andreae, Brolium Benedicti, Fulcardi Mons, Locus Dei*, in Pontino. In Normannia.

Monialium verò ista: *Thesaurus, fons Guerardi, Gomeri-Fons* apud Ambianum.

Abbati Firmitatis in Campania, Picardia, & agro Parisiensi solent ista cœnobia committi: *Rigniacum, Vallis Lucens, Septem Fontes, Tres fontes, Fons Ioannis, Altus fons, Bonus fons, Ripatorium, de Sigillarijs, Pruliacum, Regalis Mons, Barbellum, Vallis nostræ Dominae, Frigidus Mons, Bellum pratum, d. Bellouacensis, Vallis Clara, Signiacum, Reclusum, Bellencuria, Pietas nostræ Dominae, Sacra Cella, Monciacum, Prioratus, Gaudium nostræ Dominae*: qui duo postremi, nisi fallor, Prioratus, vniti sunt cum Cistertio. In Campania & Picardia.

Monialium item ista: *Lilium nostræ Dominae, Pons*

na, Pons nostra Domina, S. Antonij apud Parisios, Malodunum, iuxta Pontoisiam, Gaudium prope Nemosiā, Portus regius, Parcū Dominarum, de Villaribus apud Firmitatē, Monasteriolū, de Insulis propē Altisiodorum, Saluatorium, Libera Abbatia in Bosco, Vinarium, Paracletus Ambianensis, Villencuria, Amor Dei, Pratum apud Trecas, Sancti Desiderij, Vitriacum.

In Lotharingia.

Abbati Morimundenſi ſolent iſta Lotharingiæ, Barri, & diſtriſtus vicini cœnobia committi, *Alta Silua, Clarus Locus, Inſula Barrenſis, S. Benedicti, Criſta, de Vallib⁹ in Orneſio, Villarium Metenſe, Vallis dulcis, Bellum pratum, Bellus locus d. Lingonenſis, Directa Vallis, Prioratus.*

Monialium pariter iſta: *Benedicta Vallis, Clara uallis Metenſis, Bona via, & Clarus fons.*

Abbati de Balerna ſolent iſta, quò ad Taxam ſeu Collectam exigendam, committi cœnobia, in vtraque Burgundia, & Sabaudia.

In Burgundia.

In Ducatu quidem Burgundiæ, *Fontenettum, de Marcerijs, Buceria in d. Auguſtodunenſi, Marcilliacum, Alta Ripa, Longum Vadum; monialium verò cœnobia, Tardum, Moſeſia, & Locus Dei.*

In Comitatu Burgundiæ, *Bella Vallis, Caritas, Balernia, Mons S. Mariæ, Carus locus, Theolocus, Aceium, Miratorium, de Roſerijs, Lo-*

cus crescens, Bethania, de Bullione, Gratia Dei, d. Vefontionensis, & Clarus fons.

Monialium item cœnobia, *Bellus Mons, de Courcellis, & alia.*

In Ducatu Sabaudia, *Alta Cumba, Stame- In Sab- dium, de Alpibus, & S. Sulpitij, Bonus Mons, Alta andia, Crista, Alta Ripa.*

Monialium verò cœnobia, *Valleta, Via cœli, S. Petri, Bonus locus d. Geneuensis, S. Catharina, Vallis nigra, Bella vallis, Bella ripa, Locus, Rotundus Mons, & alia.*

Atque hæc quidem ex manuscripto quodam codice visum fuit recensere, ad maiorem ordinis illustrationem ac gloriam.

Anno 1168. Machtildis Imperatricis moritur Rothomagi, quæ monasterium *de Voto* pago Caletensi, iuxta Iuliam Bonam, exstruxit, in usum monachorum Cisterciensium. Ita Rob. Montensis, qui & dicti monasterij Ecclesiam anno 1181. ab Henrico Episcopo Baiocensi dedicatam scribit.

Donatus Rex Vrgalia, fundator monasterij Mellifontis in Hibernia moritur. Fuerunt & alia plurima ord. Cisterciensis cœnobia olim in Hibernia. *Mellifons in Hibernia.*

Eo ipso anno 1168. fundata est Abbatia S. Leonardi, in d. Pictaviensi.

Libet his subnectere Abbantias aliquot regni Gallia, de quarum certo foundationis anno nondum mihi constat. Prima sit,

Abba-

Perfinia,
siue Per-
senia.

Abbatia de *Perfinia*, aliàs de *Piscinia* vulgò de *Persegne*, apud Cenomanos fundata & dotata per Guilielmum, Ioannem & Robertos Comites Cenomanenses ac Barones de *Sonnois*: teste Choppino Monasticorum lib. 2. tit. 1. §. 9.

Gratia Dei, in diœcesi Sanctonenfi.

Abbatia de *la Bußiere*, in d. Augustodunensi.

Nostræ Dominæ de *Rigny* Abb. in d. Altifiodorensi.

Bellum pratum, d. Bellouacensis.

Nostræ Dominæ de *la Trappe*, d. Senonensis.

Vallis Clara, *Vaucler*, d. Laudunensis, fundata per Comites de Roucy.

Nostræ Dominæ de *Lyncel*, d. Valentine, in Delphinatu.

Grandis filua, in tractu Tolofano.

Abbatia de *la Cite-Dieu*, in Britannia minore.

Abbatia *du Paraclit*, virginum, apud Ambianum.

Abbatia des *Nonains de virginité*.

Vallis Regia, Abbatia monachorum, in d. Rhemenfi.

Monstroliensis ad S. Veronicam, Abbatia *Monstreul*, monialium.

Abbatia de *Fony*, virorum, secundo lapide Veruino, vbi pax conclusa inter Philippum

pum I I. Regem Catholicum, & Henricum Christianissimum.

Vallis Regis, Abbatia virorum. *Val Roy*. In Rhemenſi vrbe eſt Prioratus *Claraualis* vulgò dictus.

Anno 1169. fundatam lego Abbatiam *Fu-
liensem* in diœceſi *Riuensi*, prouinciæ Tolosa-
næ. In hoc monaſterio noſtrâ ætate cœpta
eſt Reformatio *Fuliensiu*, quos Gallicè *Fueil-
bans* vocant. Vide infrà annum 1587.

Anno 1170. fundatam lego Abbatiam de
Dobberano in Sclauonia. Designatur fortal-
ſe *Dobberanum*, celeberrima Abbatia, ſecūdo *Dobbera-
num*. lapideâ. Roſtochio ad mare Balticum olim
ſita, in Ducatu Mechelburgenſi ſeu Mega-
polenſi, & in diœceſi, niſi fallor, Suerinenſi:
cuius hodieque veſtigia exſtant, vt ex ocrea-
to teſte didici.

Hugo Dux Burgundiæ interfuit Capitu-
lo generali hoc anno Ciftertij celebrato, &
ab Alexandro Abbate Ciftertienſi, totoque
Capitulo ſuſceptus eſt ad participationem
orationum dicti Ordinis.

S. Petrum, ex primo Stamedienſi Abbate
Ord. Ciftertienſis, Archiepiſcopum Taren-
taſienſem, an. 1171. deſunctum Baronius tra-
dit vitam eius, iubente Lucio Papa, ſcripſit
Gaufridus Abbas Alte Cumbe, exſtatq; apud
Surium tom. 3. Nomen eiufdem adſcriptum
eſt tabulis Martyrologij Romani, ad diem
8. Maij.

8. Maij. Alij dicunt eum obiisse anno 1175, de quo vide infra.

Anno eodem fundata est Abbatia *S. Sebastiani* in Catacumbis.

Anno 1174. Guarinus tertius Abbas Pontiaci, tam religione clarus, quam genere, ad Bituricensem Archiepiscopatum prouehitur. Ita Robertus in Chronico Altifiodorensi. Alij id referunt ad an. 1176.

Anno 1175. Archiepiscopus Tarentasia, qui fuerat monachus Ordinis Cisterciensis, per quem in nostris temporibus in exhibitione miraculorum Deus benedicit, cum Abbate Cisterciensi Alexandro missus à Domino Papa, venit ad regem Francorum pro reformanda pace inter Regem Angliæ & filium eius Regem iuniorem: sed impediens hominum peccatis parum profecit. Ita Robertus Continuator Sigeberti, qui hoc tempore viuebat.

Si de S. Petro Tarentasiensi Archiepiscopo hic est mentio, ut est, ergò fallitur Baronius in Notis ad Roman. Martyrologium, qui tradit ipsum obiisse anno 1171. Cæterum de S. Petro Tarantasiæ Archiepiscopo, olim ordin. Cisterciensis Abbate, plurima habet Baron. tom. 12. Annalium.

Anno 1177. Ruandus Episc. Venetensis, vir religiosus, monachus Cisterciensis, moritur: ut scribit Robertus Montensis.

B. Da-

B. David, natione Florentinus, primum 1179.
 Clarauallensis, postea Hemmerodensis mo- *B. David*
 nachus an. 1179. die 11. Decemb. in Domino *Hemme*
 obdormit; è terra in capsam plumbeam an. *rodensis.*
 1226. eleuatus. Scripsit vitam eius & miracu-
 la, monachus quidam Hemmerodensis: quæ
 Gallicè reddita, exstant in libro R. P. Ioan.
 d'Afsignies de vitis Illustrium virorum ord.
 Cistertiensis, Montibus Hannoniæ 1603.
 edito.

Hoc tempore floruit S. Hildegardis Ab-
 batissa in monasterio S. Ruperti iuxta Bin-
 gam opidum, multis reuelationibus à Deo
 illustrato, S. Bernardo familiaris.

Claruit item Hildegundis memorabi-
 lis androgyne, quæ exemplo Eugeniæ,
 Marinæ, Euphrasiæ & Theodoræ, inter vi-
 ros virum mentita & Ioseph vocata, noui-
 tiorum habitu inter Cistertiensis Ordinis
 Monachos honestè ad mortem conuersata
 est. De qua vide Cæsarium in Dialogis, lib.
 1. cap. 40.

Anno 1180. floret *Henricus* ex Abba-
 te Claræ-Vallis Episcopus & Cardinalis,
 Albanensis, vir linguæ disertæ: qui ad re-
 tundendam vesaniam Catharorum siue Al-
 bigensium hæreticorum ab Alexandro Pa-
 pa in Vasconiam missus, prædicationis
 verbo militum peditumque copias vnde-
 cumque contraxit, & præfatos hæreticos

M 2

expu-

expugnauit: vt loquitur Robertus Altifiodorensis in Chronico. Creatus est autem Cardinalis anno 1179. ab Alexandro III. Papa. Eiusdem deploratio de dictis Hæreticis exstat apud Baronium an. 1178.

Anno eodem fundata est *Vallis Dei* in d. Leodicensi.

Vuossense monasterium, virorum, in Bohemia visitur, vulgò *VVosseck* nuncupatum. Est id situm apud *Litomeritzium* opidum, excitatumq³ circa annum 1180. monachis *VValdsasso* aduocatis, vt citato loco tradit idem Bruschi.

Ludouicus VII. Galliae Rex moritur, sepultus in Barbello, vulgò *Barbeau*, Ord. Cisterciensis Abbatia à se fundata.

Anno 1181. Balduinus Abbas Fordensis, ordinis Cisterciens. monachus, fit Episcopus Vigorniensis in Anglia.

Guarinus Archiepiscopus Bituricensis, olim Abbas Pontiniacensis tertius moritur: vt in tabulis Episcoporum Bituricensium legitur. Robertus Altifiodorensis dicit eum obiisse anno 1180.

Ludouicus Francorum Rex moritur, & in Barbelensi monasterio ad Sequanam à se ædificato, quod est Ordinis Cisterciensis, sepelitur. Dicitur hoc monasterium alio nomine *Sacer* siue *Sanus portus*, vulgò Abbatia *de Barbeaux*, non procul à Meloduno alij dicunt

dicunt eum obiisse anno millesimo centesimo octuagesimo.

Herkenroda, Virginum cœnobium, primo lapide ab Hassleto Leodicensis prouinciæ opido, à *Gerardo* pijsimo Comite Loffensi anno 1182. in siluis exstructū, & annuis censibus ditatum est. Obijtque dictus Comes eo ipso anno, 4. Non. Nouembris.

Hoc in monasterio vixit *B. Elisabetha Spalbecana*, monialis: cuius vita exstat in Rubra Valle.

Guarmundus quartus Abbas Pontinacensibus à Canonicis Altisiodorensibus in Episcopum eligitur; sed ante cōsecrationem obijt: teste Roberto Altisiodorensi.

Anno 1183. Bela Rex Hungariæ concessit monachis Cistertiensibus eandem libertatem, quam habent in regno Franciæ.

Anno 1184. fundata est Abbatia *S. Godehardi*, in Hungaria, & *Abb. Benedictionis Dei*, in Vasconia.

Petrus Abbas Cistertiensis ordinatur Episcopus Atrebatensis, Veronæ per Guillelmum Archiepiscopum Rhemensem. Vide Auctarium nostrum Sigebertinum. De eo fusè Meyerus in Annalibus Flandriæ, anno 1193. quo anno idem obijt.

Anno 1185. fundatus est *Campus S. Mariæ*, in VVestphalia, vulgò *Marievelde*.

Petrus Claravallensis Abbas, vir sancti-

tatis opinione celebris, obdormiuit in Christo: vt loquitur Robertus Altifiodorensis in Chronico.

Bladerense monasterium virginum apud Audomaropolim in Artesia à Desiderio Teruanensi Episcopo excitatur.

Heisterbach.

Anno 1188. xvi. Kalend. Aprilis Conuentus Heisterbacensis exiuit de Claustro siue de Hemmenrodenfi monasterio, d. Treuerensis, cùm Abbate suo Hermanno, & xi. Kalend. eiusdem mensis venit super montem Stromberg. Quarto anno postea descendit in vallem, quæ nunc dicitur Vallis S. Petri. Ita Cæsarius lib. i. cap. i. Est autem Heisterbacensis Abb. sita in d. Coloniensi, ex opposito Bonnensis opidi, haud procul à Rheno: cuius loci monachus fuit Cæsarius, scriptor Dialogorum de Miraculis.

Anno eodem Henricus Card. & Episcopus Albanensis, ex ordine Cisterciensi, à Clemente III. in Germaniam mittitur, ad prædicandam Crucem contra Saracenos: quem se puerum in templo S. Petri Coloniae concionantem audiuisse, testatur Cæsarius l. 4. c. 79.

Anno 1189. fundata est Abbatia de *Sala*, in Tuscia.

Balduinus ex Abbate Fordensi in Anglia, creatur Archiepiscopus Cantuariensis, obiitque Tyri in Syria: teste Guil. Neubrigensi lib. 3. c. 8. & lib. 4. 33.

Anno

Anno 1190. Guidonem Abbatem Cisterciensem (cuius meminit Cæsarius lib. 6. capit. 2. & libr. 9. cap. 51.) à Clemente III. esse Cardinalem, scribit Arnold. Vionus Ligni vitæ libro 1. capit. 44. Apud Onuphrium & Ciaconium nulla monachatus illius fit mentio.

Adelphus ex abbate ordin. Cisterciensis creatur Episcopus Osnaburgensis: teste Crantzio in Metropoli.

Anno eodem Abbatiam de Scelerijs seu Sigillerijs, vulgari idiomate Gallico, *de Scelleries*, Trecentis diœcesis, à Sancti Bernardi Claraualensis ævo inchoatum, vectigalibus annuis egregiè auxit Henricus II. Campaniæ Comes, vt litteræ ab illo datæ an. 1190. testantur.

*Sceleriesse
Abb. in d.
Trecentis.*

Ego Henricus Trecentis Comes Palatinus considerans & attendens, quòd Ecclesia beatæ Mariæ Sceleriarum, tum ex defectu temporalium, tum ex immoderato debitorum suorum grauamine, & filiorum suorum dispersione cogeretur, intuitu pietatis & misericordiæ ductus, de reuocanda fratrum dispersione & de loci restitutione diligenter apud me tractaui, & eam in manu mea cepi, & de paruitatis meæ beneficio ad sustentationem fratrum, p salute animæ meæ, & p remedio bonæ memoriæ Patris mei Comitis Hærici & Matris meæ Mariæ illustris Comitissæ, memoratæ

Ecclesiæ dedi decem modios frumenti assignatos apud Nogentum super Secanam, & apud Fontemmacon reddendos annuatim ad festum S. Remigij. Addidi etiam & contuli eidem Ecclesiæ pro vestimentis fratrum, decem libras annui redditus in intragio vinorum apud Pruuium reddendas fratribus annuatim in nundinis S. Aygulphi de primis nummis qui inde proueniunt. Dedi etiam memoratæ Ecclesiæ sexdecim sextarios vini apud Barbonam in vinagio assignatos ad opus sacramenti missarum. Quod ut notum permaneat & ratum teneatur, litteris annotatum sigillo meo confirmaui. Actum Trevis, anno Verbi Incarnati 1190.

*Runa in
Stiria.*

Fredericus I. Imp. cognomento Barbarossa in Terra sancta moritur 16. Iunii anno 1190. Tyri sepultus. Is *Runam*, Abbatiam, apud Græcium Stiria metropolim fundauit.

Anno eodem fundata est Abbatia *Rinsfeldensis*, iuxta Lubecam in Germania, & *Collis Victorie* in Hibernia.

Floridus Campus, siue *Monasterium Vetus*, apud Bolsuardiam Frisiae opidum, ædificatum est studio ac liberalitate trium fratrum *Vvommeliorum*, colonis ex Clarecampo deductis; teste Andrea Cornelio Frisiae Historiographo.

Anno millesimo centesimo nonagesimo primo, dimidio miliari à Bolsuardia ad
Orien-

Orientem, eximium Bernardini instituti
cœnobium, quod primùm Floridus Cam-
pus, nunc Monasterium vetus nuncupatur,
est ædificatum. Quos verò fundatores ha-
buerit, audies ex versiculis sequentibus:

*Floridus est Campus, hoc claustrum ritè vo-
catum,*

Anno milleno centeno namq̃, colatum,

Et nonageno primo, in festo Bonifaci,

*Cythardus, simul Herdradus, cum fratre Si-
boldo,*

Hi fundatores, vt patres nos docuerunt,

Primi presbyteri, laicus fuit alter eorum.

Hi tres fratres erant VVommelij, & anno
millesimo centesimo nonagesimo secundo à
Clarocampensi Abbate in cœnobio iam in-
choato sunt constituti, Cythardus vt Abbas,
Herdradus vt Prior, & Sisebodus, vt Con-
uersus: *Hactenus illa.*

Adolphus Primus Comes de Altenae fra-
trem habuit Gerardum, cui in diuisione pa-
trimonij cessit castrum Aldenbergense ad
Dunum fluuium. Gerardus postea factus
monachus in Morimundo: quo petente ca-
strum Aldenbergense in Cistertiensis ordi-
nis cœnobium commutauit, quod Vetus
Mons nuncupatur, apud Rhenobercam, se-
pulcris Ducum Montensium olim nobile.
Factum id tradit Crætopolius, & alij, tempo-
ribus Brunonis III. Archiepiscopi Colo-
nienfis,

*Vetus
Mons in
d. Colo-
nienfi.*

nienſis, qui relicto Archiepiſcopatu, in dicto monaſterio piè viuens, defunctus ac ſepultus eſt. Viſitur ibidem tumulus Adolſi fundatoris.

Anno 1194. fundata eſt Abbatia S. Galgani in Tuſcia.

Reliquiæ S. Malachiæ Epifcopi Conerenſis, ex Claravalle in Hiberniam translata, in Mellifonte alijsq; monaſterijs Ord. Ciftertiens, maximo honore recipiuntur.

Anno 1195. fundata eſt Abbatia *Cafa Nova* in Prouincia.

Bodeloenſis Abb. in Flandria.

Bodeloenſis, ſeu Baudeloenſis, vt vulgò nuncupamus, cœnobij, in agro Vuafiano olim ſiti, quod primum Benedictini, hodie Ciftertiens eſt inſtituti, primus auctor *Balduinus à Bocla* exſtitit, anno Chriſti mil-
 1167. leſimo centeſimo nonageſimoſeptimo, teſte Meyero in Annalibus Frandriæ. Is cùm in Blandinienſi S. Petri apud Gandenſes cœnobio, monachus eſſet Benedictinus, ſolitariae atque eremiticæ vitæ deſiderio, captus, multis precibus ab Abbate ſuo *Hugone* impetravit, vt ſibi ad ſilueſtria id temporis Vuafiani agri loca ſecedere liceret. In his itaque commorans, cùm magnâ iam ſanctitatis opinione, fratribus multis collectis, inclareſceret, cœnobium ædificare cœpit, *Balduini* Flandriæ Comitſ, qui poſt Conſtantinopolitanus Imperator fuit, beneficentia in primis

primis adiutus. In quo cœnobio & piè in Domino obdormiuit anno Christi 1200.

1200.

Cæterùm *Gerardus* Abbas Bodeloënsis 3. Benedictinum seu Casinensem nigrum habitum in Cistertiensem commutauit, quem hodieque retinent fratres Bodeloenses; in vrbe Gandauensi, ob tumultus bellicos, fixam iam sede.

Hæc nobiscum communicauit Reuerendus in Christo Pater *Gulielmus à Castillo* Abbas Bodeloensis, disciplinæ monasticæ sui-que Ordinis studiosissimus: à quo & historiam Balduini Boclani accepimus, quã Gallicè reddidit Ioannes d'Assignies lib. 1. c. 58.

Anno eodem fundata est Abbatia Montis S. Mariæ, in Hungaria.

Anno 1198. fundata dicitur *Vallis Dei*, in Hispania.

Anno 1199. fundata est Abbatia S. Angeli, iuxta Constantiam.

Cæsarius, auctor librorum 12. de miraculis, fit monachus in Heisterbacenſi cœnobio, d. Coloniensis: vt ipse testatur libr. 2. cap. 10.

Gela mulier clara ædificauit Vestalibus Cistertiensibus sacellum in honorem S. Petri Apostoli, in *Slipis*, loco dicto Hunke-vliet. Hoc initium erat monasterij *Noua terra*. Innocent. III. Pontifex Romanus confirmat hanc ædificationem donationemque *Gelæ*,
anno

*Sparma-
lia in Flā-
dria.*

anno Pontificatus sui tertio, pridie Nonas
1200. Augusti, hoc est, anno Dom. c10. cc. quar-
to die Augusti.

Gregorius IX. Pontifex Romanus, & Io-
anna Flandriæ Comitissa idem approbarunt
anno c10. cc. xxx. Moniales autem istæ,
relictæ monasterio Nouæ terræ, apud Hun-
1241. kevliet, quod ibi cœperant ædificare, an. c10.
ccxli. migrarunt in parochiam Zieseles apud
Brugas; vbi *Ægidius de Brene* Canonicus D.
Donatiani Brugenfis, idemque Præpositus
S. Saluatoris Harlebecenf. fundavit illis mo-
nasterium in loco *Sparmalia* dicto, obtento
consensu Præpositi & Capituli B. Marię Bru-
genfis, quorum in patronatu locus ille situs
est. *Ægidius* autem *de Brene* vir erat nobilis,
& Flandriæ Cancellarius, versatusque apud
Sparmaliam per annos xxi. aut xxx. de-
dit hoc nouo monasterio in Sparmalia no-
men, *monasterium Noua Hierusalem*; sed quod
apud Hunkevliet erat inchoatum, nomi-
nabatur *monasterium Noua terra*.

Porro bona monasterij huius Nouæ Hie-
rusalem, in Sparmalia iuxta Brugas in Ziese-
lenfi pago confirmarunt Innocentius IV.
Pontifex Romanus anno c10. cc. xlv. &
Alexander IV. anno c10. cc. lvi.

Ægidius
Brenius
fundator
moriatur
an. 1270.

Ægidius de Brene obiit anno c10. cc. lxx.
Nonis Decembr. sepultus in hoc monaste-
rio à se fundato, magnifico monumēto ante
maxi-

maximum altare, cum leone nigro sub pedibus suis. Anno CIO. CC. inter nobiles Hannoniæ lego AEgidium de Brene, & Henricum fratrem eius, Castellatum Binchiensem. Hic AEgidius fortassis erat alterius horum fratrum filius. Ita Meyerus in Annalibus Flandriæ.

B. Ioannes Humilis de Monte Mirabili, Gallicè *Montmirail*, nobilissimo genere natus, apud Longum Pontem in d. Suefionensi monachus floret. Exstat ibidem vita eius à coætaneo fusè descripta.

Gilbertus Abbas Hoilandix in Anglia vir doctissimus, & S. Bernardi in stylo æmulus moritur. Scripsit in Cantica Canticorum sermones, exorsus vbi S. Bernardus morte præuentus desierat.

B. Ida Louaniensis, monialis in Valle Rosarum apud Mechliniam, in Domino obdormit. Vita eius libris tribus conscripta exstat in Rubra Valle apud Bruxellam.

Bona Via, apud urbem Luceburgensem, sita est, de qua breuiter sic Bertelius: *Monasterium istud non procul à Luxemburgo, ad partem eius Occidentalem situm, cum adiacente pago, Bona Via nuncupatur. Quod quidem à quadringentis plus minus annis fundatum multas sustinuit persecutionum procellas: adeò vt præter alia non pauca incommoda, tertio funditus exuri contigerit, & post singulos nihilominus infaustos istos*

istos casus, studio & opera Abbatissarum, ut nostro etiam tempore vidimus, est reparatum. Sic Ioannes Bertelius Abbas Epternacensis, in sua Historia Luceburgensi.

1261.
Vallis S.
Lamberti.
ii.

Hugo à Petraponte Episcopus Leodiensis anno Christi 1200. consecratus, Vallem S. Lamberti, Anno 2. sui pontificatus fundauit. Primus Abbas fuit Gerardus monachus antea Siniacensis. Ita me legere memini in Chronico manuscripto S. Iacobi Leodiensis, apud Florentinum Canonicum S. Petri. Placentius in historia Episcoporum Leodiensium, dicit Hugonem adiutum fuisse à Comite Claromontano.

Guido Abbas
Cisterciensis
venit Leodium.

Temporibus eiusdem Hugonis Episcopi venit Leodium Guido Abbas Cisterciensis, & Pontificis Maxi. Legatus, & multa ibidem vtilia Ecclesiæ statuit: teste eodem Placentio.

Guido, inquit, Abbas Cisterciensis, Pontificis Max. Legatus, Leodium adueniens, ab Antistite humaniter acceptus est. Cuius ibi sollicitudine Cathena vulgò solet vocari: hodie est Seminarium diocesane. Xenodochion Diuo Mattheo nuncupauit: & quotannis in Conuersione Apostoli Pauli inuisendum multis gratijs populo commendauit. In sacerdotum atque Canonicorum luxuriam multa fortiter asseruit, & vocatis collegiorum Præpositis, aliquot cautiones

aucto-

authoritate Pontif. Maximi promulgauit:
 Ne Canonici horis diurnis pariter noctur-
 nis à templo abessent, qui & communi refe-
 ctorio atque dormitorio se continerent: Ne
 mulierum strepitu impediti, minus suo in-
 stituto satisfacerent; Canonici tantum aco-
 lyti in tractatu collegiorum nullius autho-
 ritatis haberentur, donec sacris initiarentur.
 Perindè Archidiaconi, nisi diaconi essent,
 stipe & honore atque authoritate carerent;
 Ambiètes plura sacerdotia despicabiles col-
 legijs fierent, & comatuli comam^que cala-
 mistro rotantes, non priùs ecclesiastica im-
 munitate gauderent, quam coronam in ca-
 pite deferrent. Quæ Fredericus Imperator
 æmulatus, in Namurcensi collegio Sancto-
 rum Petri & Albani, quod ipse dotaauerat,
 obseruari præcepit. Et nonnulla alia ad-
 iiciens, hoc modo vitijs Ecclesiasticorum
 prospexit. Hactenus Placentius de Gui-
 done.

Tradit idem Placentius sub eodem Hu- *Hocht.*
 gone Episcopo fundatū monasteriū Hoch-
 tanum, virginum, apud Traiectum Mosæ,
 monialib. ex monasterio S. Saluatoris, mon-
 tis Aquensis euocatis.

Quarto ferè miliari à Bruxella sita est *Aquiri-
 Aquiriensis* virginum Abbatia. fuit ea pri- *sis Abb.*
 mum fundata anno 1202. in vico *Aquiria* *Virginum*
 siue *Auiria* nuncupato, secundo miliari ab *in Brab.*
 vrbe

vrbe Leodiensi. Cumque annis ibi quatuor stetisset, bellis inter Antistitem Leodiensem & Comitem Namurcensem exortis, in Brabantiam tunc pacatam sese, moniales contulerunt, & in vico *Allodiensi* vulgò *Aloux* primo à Niuella lapide anno 1210. domicilium collocarunt. Sed cum aquarum ibi penuriâ laborarent, inde ad locum, quem hodieque obtinent, anno 1217. commigrarunt. Subiunguntque in spiritualibus Alnensi Abbat. Hæc ex monumentis eius loci.

DE S. LVTGARDE, MONIALI
Aquiriensi: de qua Martyrol. Roma.

10. Iunij.

S LVTGARDIS, Virgo, patriâ Tungrensis, primum Benedictini Ordinis in Milensi S. Catharinæ monasterio, apud Trudonopolim, postea Cisterciensis instituti, in Aquiria Brabantiae coenobio, monialis, obiit anno 1246. Sacra eius ossa virgines Aquirienses piè adseruant. Vitam eius Thomas Cantipratanus, Cameracensis Episcopi Suffraganeus libris tribus conscripsit, quos mutato stylo Surius tom. 3. edidit. Integri & sani exstant apud me in veteri codice manuscripto; itemque apud monachos Trudonopolitanos. Fallitur autem Molanus, alijque eum secuti, qui ipsam Aquiriæ Abbatissam fuisse existimant, vt ex eius loci monumentis mihi constat.

B. Lut-

B. Lutgardi familiaris admodum fuit venerabilis *Sibylla Gagesia*, cuius hodieq; tumulus eleuatio Aquiriæ visitur. De ea non semel idem Cantipratanus in vita S. Lutgardis.

Floruit item in Aquiria *Beata Elisabetha VVansia*, monialis, cuius vita exstat quoque manuscripta, in Rubra Valle.

Anno 1204. fundata traditur Abbatia S. Christophori in Hispania.

Anno 1206. Adela Philippi Regis Franciæ mater moritur, & in Pontiniaco sepelitur, sicut petierat.

Anno 1207. fundatum & constructum est monasterium Pratorum B. Virg. vulgò Benden extra Coloniam Agripp. iuxta opidum Bruilense, à nobili matrona Margaretha ab Herffels, cuius stemmatis nomenclatura usque hodie perseverat. Hoc cœnobium multas vicissitudines passum aliquoties totum conflagrauit. Primò quidem an. 1383. quando omnia edificià vnà cum templo perierūt, restaurata deinde à Canonico ex Officiali quodam Coloniensi. Deinde verò an. 1503. sub Abbatissa Dorothea Rutenbach, iacuitque tunc temporis ad viginti tres annos desertum, monialibus hinc inde dispersis, paucis verò in vili tugurio miserè delitescentibus, donec Christina Rutenbach Abbatissa exiguo peculio instructa illud reedificare cœpit. Non potuit tamen nec ipsa nec se-

N

quen-

quentes aliquot Abbatissæ hoc opus perficere, donec demum Christina Gebels anno millesimo quingentesimo octuagesimonono electa, singulari diligentia & labore ex omnibus difficultatibus emergens, extremam manum addidit. Ex hoc monasterio originem sumpserunt Conuentus ad S. Aprum Coloniae, & duo alia monasteria in superiori Germania.

S. Guilielmus Bituricensis in Gallia Archiepiscopus anno 1209. piè in Domino obdormit, ab Honorio Papa anno 1217. in Diuos relatus. Fuerat is primùm Canonicus Parisiensis & Suefionensis: increscente ætate monasticen professus est in Pontinaco, ordin. Cistertienfis cœnobio, postea verò factus est Abbas Fontis S. Ioannis, ac demùm Caroli-Loci. Vita eius exstat apud Surium. De eodem multa Guilielmus Nangius & Vincentius Bellouacensis in Speculo Historiali. Robertus Altisiodorësis in Chronico disertè testatur ipsum fuisse Abbatem Caroli loci, & anno 1209. obiisse: sed idem tradit ipsum collegio Diuorum ann. 1218. ab Honorio aggregatum.

Biloca in vrbe Gandensi. *Bilocanum* cœnobium, & celebre eiusdem nominis adiunctum Nosocomium, seu Hospitale, vt vocant, in vrbe Gandensi, suo ære construenda curauit, vir pietate & sapientia clarus *Fulco Vtenhouius*, patriâ Gandauen-

uenfis, & Canonicus Insulensis, qui anno 1210.

Christi millesimo ducentesimo decimo floruit. Quo tempore cum expeditio in impiam Albigenſium ſectam, Innocentij III. Pontif. Max. decreto & S. Dominici conſilio, eſſet ſuſcepta; *Iacobus Vitriacus* (poſt Aconenſis in Syria Episcopus, & S. R. E. Cardinalis) ab eodem Innocentio Legatus in Belgium miſſus eſt, qui militiam ſacram contra hæreticos Albigenſes Apoſtolica auctoritate promulgaret, in eamque adſcriptos ſigno Crucis ſignaret. Viſit itaque Vitriacus Vtenhouium, vt eam expeditionem, ſuis ad populum concionibus commendaret.

Quod cum pertinaciter ipſe recuſaret, atque ad id ſeſe idoneum negaret, ſubitò, velut irato ac vindice numine, grauiffima correptus eſt hemorrhoides; quam vir patientiſſimus, annos quatuor & viginti tam forti infractoque tulit animo, vt & obitus ſui diem præſciſcere, & Chriſti Saluatoris adſpectu ante obitum recreari meruerit. Hæc ferè Mayerus in Annalib. Flandriæ commemorat. Eadem ferè de Fulcone Tho. Cantipratanus narrat lib. 1. Apum cap. 22.

Cæterum Bilocanæ Moniales in Noſocomio cœnobij muris adiuncto, ægros miſerosque ſummâ caritate excipiunt, & aſiduâ ijs curandis operam impendunt, pio ſanè ac laudabili Chriſtianæ pietatis exemplo.

Anno 1211. fundata est Abbatia S. Mariæ de Arcu, in Sicilia.

Anno 1212. fundatam lego Abbatiam Montis acuti, in Longobardia.

Fontinella insignis virginum est Abbatia apud Valentianas Hannoniæ urbem : cuius primæ fundatrices fuere Ioanna & Agnes, sorores germanæ, filię nobilissimi Equitis Hel-
lini Alnetis; quę cum essent Begginæ, suis sum-

1212. ptibus anno circiter millesimo ducentesimo duodecimo oratoriũ fundarũt, in honorẽ B. Virginis, iuxta fontẽ nostræ Dominæ, haud longè à Scaldi fluuiò. Cumq; multę Virgines

1216. eò confluerent, anno millesimo ducentesimo decimosexto, ad locum commodiorem, quem hodieque incolunt, sese transtulerunt, eodemque ipso anno Cistertiense institutum amplexæ sunt, cum nulli certè antea regulæ monasticæ nomen dedissent. Sic Iacobus Guisus in manuscriptis Hannoniæ Chronicis.

Cæterum postulat hic locus, vt de Begginis in Belgio virginibus, quarum & alibi mentio fiet, paulò fusiùs agam.

Beguinas siue Begginas virgines, quarum apud Belgas plurimi hodieque pij conuentus perdurant, à S. Begga, Pipini Laudensis, (quem primum Ducem Brabantiae nunciant) filia & S. Gertrudis sorore nomen, & institutum accepisse nonnulli existimant.

Habuit

Habuit autem Begga coniugem *Ansigisum*: quo defuncto Romanam religionis ergò se contulit, inde reuerfa se & sua Deo mancians, Andennæ ad Mosam flu. in agro Namurcensi, basilicas septem, in memoriam septem basilicarum Romanarum exstruxit, ibidemque anno 686. Virginum monasterium excitauit ac dotauit, quod nobilium hodie virginum Canonicarum est collegiū. quibus, vt & alijs passim apud Belgas ac Germanos virginib' Canonicis, illustri loco natis, itemque Begginis Belgicis, ad nuptias transuolare licet. Obijt porrò S. Begga anno 689. teste Sigeberto in Chronico, Martyrologij Roman. tabulis ad diem 17. Decembris adscripta. Alij tamen Begginas, *Lamberto Begio* siue *Beguo* pio sacerdoti, qui anno 1170. apud Leodienses floruit, initia sua debere arbitrantur. Aegidius certè Leodicensis, Aureæ Vallis Monachus atque historicus Leodicensis, ipsum velut auctorem prædicare videtur: *Temporibus, inquit, Radulfi Episcopi Leodicensis, cum Simoniacis erroribus irretita teneretur Legia, & iisdem contaminata fuisset; suscitauit Deus spiritum cuiusdam sancti viri sacerdotis & religiosi, qui Lambertus le Begue de S. Christophoro dicebatur, cuius cognomine mulieres & puella, quæ castè viuere proponūt, Beguines Gallicè cognominantur, quia ipse primus exstitit, qui eis propositum castitatis verbo*

& exemplo pradicauit . vt vt sit, id mihi constat, Canonicas & Virgines nobiles Niuellenfes nuncupari *Beginas* in vetustis Pontificum Romanorū diplomatibus, quæ etiamnum Niuellis in Brabantia adseruantur.

Quod ad Lambertum Beguinum attinet, habe breuem eius vitam, vnà cum breui nostro tractatu de Beguinarum origine, an. 1602. typis Plantinianis editam, cū soror mea germana *Catharina Mireæ* Beguinis Bruxellenfibus adscriberetur.

ORIGO BEGVINARVM VIRGINUM, in Belgio hodieque frequentium,
Ad Catharinam Miream.

VITAM solitariam, & ab interuentoribus liberam cogitanti, CATHARINA Soror, tibi quidem meritò gratulandum, mihi verò præ gaudio exsiliendum putauit; non inani quadam, aut carnis & sanguinis lætitiâ: sed spiritali potius, & è SS. Patrum atque Historicorū scriptis haustâ. Ista namque dum euoluo, mirifica sum voluptate affectus, dum plerosque SS. Patrum, sorores pietate illustres, adeoque sacras ac velatas Virgines, Dei benignitate, habuisse obseruo.

Fuit in his MACRINA DD. Basilij, & Nysseni Gregorij soror, cuius & vitam frater Episcopus posteritati transmisit. Fuit &

GOR-

GORGONIA Gregorij Nazian. soror, quàm idem funebri laudatione prædicauit. MARCELLINA item soror Ambrosij, ad quam varias epistolas exarauit. SCHOLASTICA D. Benedictini soror, quæ, vt monachorum parens ille, sic & ipsa Virginum innumera- bilium mater exstitit. Sic & Antonius foro- rem Virginum Præfectam; sic Augustinus, sic Gregorius Magnus, Isidorus Hispalensis, Bernardus, Thomas Cantuariensis, & Tho- mas alter Aquinas, vnam pluresve sorores Virgines Deo dicatas nacti sunt, easdemque pijs adhortationibus informarunt. Quorum quidem exemplo cum lætitiæ signum ali- quod, in ista vitæ tuæ in melius mutatione, mihi dandum esse existimaré, cœpi initia ac progressus institui, quod amplecteris, paullo altius animo repetere, & veluti à capite ar- cessere. Quod quale id tandem est, tibi vni, Soror in Domino carissima, dicatum libens meritò offero.

Multos sanè illustres sanctosq; viros Leo- dicensis apud Eburones Ecclesia extulit; in quibus & LAMBERTVS REGIVS, Sacer- dos pius, anno ferè à Christo nato CIO. CLXX. multis virtutibus enituit. Erat tem- poribus illis Radulphus Lotharingus Leo- dicensium Princeps & Antistes, homo for- didus & Simoniaca labe infamis, vt qui eam ipsam ob culpam Archiepiscopatu

Moguntino excedisset. Fauore tamen quorundam, vt fit, Leodicensis Præsul renunciatus, cum sacerdotia publicè in foro sub hasta diuenderet, subditis suis, in his & Clero, peccandi ansam atque exemplum præbuit.

Grauitè, id nec iniuria, LAMBERTVS ferens, totum se ad suorum ciuium salutem procurandam contulit. Vtque erat facultatibus potens, eas omnes pios in vsus liberaliter impendit; atque vt sexum vtrumque Christo lucrifaceret, conuentui Virorum (quos *Coquinos* hodieque Leodici vocant) à se CIO CL. instituto, Virginum alterum adiecit, & suo in horto (quem amplum ad Urbis muros habebat) ædem eximiam à fundamentis CIO. CLXXIX. excitauit, & CIO. CLXXXII. D. Christophoro dicauit. Domicilia item diuersa circumposuit, & nobiles virgines plurimas, atque honestas viduas cum in locum inuitauit; quæ mox ab auctore & principe BÉGIO BEGINARVM nomen induerunt. Vtrique cum virorum, tum mulierum conuentui (sunt enim & hodie sibi mutuò vicini) etsi virum optimū IOANNEM BARCHIVM Sacerdotem præfecisset; tamen & eos ipse, idque virgines potissimum, exercitationibus spiritalibus ad pietatem quotidie informabat, & ad preces pro Episcopi, & Cleri salute fundendas excitabat. Solitus etiam apud Clerum & populum Dominicis festi-

festisque diebus (nam annos ipsos decem
vehementem Ecclesiasten egisse reperio)
de rebus diuinis verba facere, cum aliquan-
do in Præsulem ac Clerum acriter inue-
ctus, multa de turpitudine Simoniacæ labis
differuisset ; multorum odium atque in-
uidiam incurrit. Itaque cum instituti huius
nouitate, tum hominum ad LAMBERTVM
audiendum concursu excitati multi, multa,
vt fit, pro sua quisque opinione, loqueban-
tur, variaque in vtramq; partem spargeban-
tur in vulgus: Quidam vt virum sanctissi-
mum suspiciebant, alij prætereuntem irride-
bant, nonnulli sordibus & contumelijs appe-
tebant. Demum Magnates aliquot è Clero,
qui sese ab illo non monitos, sed læsos inter-
pretabantur, rem ad Episcopum deferunt.
Itaque dum consuetum concionandi munus
obiturus, ad D. Lamberti ædem primariam
pergit, vt seditiosus & innouator, Episcopo
consentiente, ad Prætorij Ecclesiastici carce-
rem rapitur. Sed veriti plebis tumultum ad-
uersarij, ex vrbe ad arcem vicinam Reuoig-
nensem, facile sequentem abducunt. Ille in-
nocentia fretus, recti se conscientia sustenta-
bat, & sacras in vinclis litteras tractabat;
ACTAQUE APOSTOLORVM Gallicè red-
didit, quæ post Urbano III. P. M. obtulit.
Auctor est Iacobus Vitriacus, vincto, vt
quondam commentanti Chrysostomo, B.

N. 5

Paulum

Paulum Apostolum solatium in aduersis attulisse. Euenit eo ipso tempore, Deo vindice, ædem D. Lamberti, atque Antistitis palatium cum adiunctis incendio conflagrasse. Prædixerat autem antea hæc euentura, Dei monitu, LAMBERTVS; quo factum, vt magis eum aduersarij insimularent. Commisum itaque est Doctoribus quatuor, viris eruditis & grauib, vt rem omnem expenderent, atque in eius vitam inquirerent. Cumque habita disquisitione omnia ex ordine, cum illius verba, tum facta rectæ rationi, pietatiq; consentanea repperissent; necdum pacati aduersarij, vt à se virum innocentissimum, suisq; moribus contrarium amouerent, Romam strictius examinandum ablegarunt. Igitur custode abhibito ad Urbem vt venit, de iniuria questus apud Urbanum III. Pontif. Maxi. vitæ, sui que institutionem eidem candidè aperuit, & facile comprobauit. Sicque honorificè dimissus, & pro more suo agere, citraque impedimentum vllum in proximorum salutem incumbere iussus. cum BEGINARVM institutum, quarum PATRIARCHA vocabatur, auctoritate, litterisque suis (Io. Placentio teste in Catalogo Antistitum Leodiens.) idem Pontifex confirmasset, ad suos in patriam, victis aduersarijs, reuertit. Mox, vt antea, conuentui suo Beginarum augendo dotandoque,

com-

commonendis Sacerdotibus, & ad tuendum sacerdotale munus cohortandis, in concionibus denique, & cæteris Christianæ pietatis officijs, omne studium operamque posuit. Demùm sexto quàm ex Vrbe redierat mense, sanctissimè migravit ad Dominum mense Octobri CIO. CLXXXVII. conditusque est in æde sacra à se exædificata, ante aram summam, honesto tumulo, qui hodieque religiosè visitur.

Captâ eo ipso mense, quo LAMBERTVS obiit, à Saladino Hierosolymâ, anno insequente, Henricus Card. & Episcopus Albanensis, Leodium ad corrigendum Clerum (quod obnixè coràm Lambertus ab Urbano postularat,) atque excitandos in Turcas Belgarum animos, à Clemente III. qui Urbano III. & Gregorio VIII. nuper vita functis successerat, cùm imperio missus est. Is aduersus Simoniacos acerrimè pro concione differens, cœptum à Lamberto negotium adeò feliciter perfecit, vt non modò Canonorum plurimos ad sanio rem mentem reduxerit, sed & Antistitem ipsum permotum ad sacrû bellum in Syriam pertraxerit: quo & implicitus viuere desijt CIO. CXCI.

Non credas, quantum per id tempus, magno Ecclesiæ bono, per Brabantiam, Flandriam, Hannoniâ, Artesiam, Geldriam, Bataviâ, Frisiam, vicinasque prouincias, eiusmodi

modi piarum Virginum Beginarum institutum creuerit : adeò vt ad nostra vsque tempora non in oppidis modò (vbi & sæpè duplices reperiās) sed in municipijs etiam plurimis, id genus religiosi conuentus, millenis interdum virginibus referti, perdurent.

Nec obscura tum Principum virorum, atque illustrium feminarum pietas aut liberalitas fuit. IOANNA CONSTANTINOPOLITANA, Flandriæ Princeps, matrona virili virtute eximiaque pietate, anno ferè CIO. CCXXXIV. præter monasteria plurima, Beginagia duo, GANDAVI VNÙ, BRUGIS alterum excitauit. Nec illi SOPHIA Machliniæ Domina pietate celsit, quæ Beginagio ad Urbis muros amplificando latifundium, ædesque suas liberaliter contulit; quod mox in oppidi pænè magnitudinem excreuit.

Pontificis etiam Romani litteris Apostolicis, atq; Indulgentijs pios hosce coetus auctos esse voluerunt, eorumq; protectionem ac defensionem libenter susceperunt. INNOCENTIVS certè IV. Beginagijs MACHLINIENSI & DISTENTI CIO. CCXLV. BRUXELLENSI CIO. CCXLVII. atque vniuersis per Belgiũ castis id genus Virginibus CIO. CCXLVI. beneficia plurima impertijt. IOANNES etiã XXI. conuentum ANTVERPIENSEM CIO. CCXCVIII. sibi tutandũ sumpsit.

Quæ

Quæ quidem indulta ac beneficia nouis adiectis, Apostolici Internuntij per Galliam Belgicam plurimi, suo quisque ordine, cumularunt. In his quidem PETRVS CAPVNCTIVS Cardinalis BRUXELLESEM societatem CIO. CCLIV. sua auctoritate coram stabiliuit, & ANTVERPIENSEM HVGGO BARCINONENSIS CIO. CCLII. amplis Indulgentijs ornauit.

Nec Pontificibus, eorumq; Legatis Principes hac in re fuere inferiores. Narrat Tho. Cantipratanus S. LVDOVICVM Gallia Regem, vt erat virginitatis amantissimus, maximam Lutetiæ Parisiorum Beginarum multitudinem collegisse: PHILIPPVM insuper MONMIRALLIVM V. N. & monasteriorum VIII. Cisterciensis Ord. auctorem, Beginarum quinque amplius millia, diuersis in locis, Christi iugo mancipasse. IOANNES certè I. Lotharingæ Brabantiaque Dux LIRANAS Virgines CIO. CCLXXIV. BRUXELLESENSES CIO. CCXCIII. opibus iuuuit, & patrocínio suo complexus est. Idem IOANNES II. filius, alijque ex ordine Principes præstitere.

Firmatis hunc in modum apud Belgas Beginagijs, magnæ & turbulentæ procellæ ad eadem labefactanda sunt excitæ. Quamquam nemini id mirum videri debet, cum & sanctissimæ quæque Religiones grauissi-
mas

mas tempestates iam inde ab exordio pertu-
lerint. Id sacri DD. Dominici & Franci-
sci Ordines abundè testantur; vt de Socie-
tate I E S V à beato Ignatio, patrum memo-
ria, publico Ecclesiæ bono excitata nihil di-
cam. Adeò verum illud Apostoli: *Omnes qui
volunt piè viuere in Christo Iesu, persecutionem
patiuntur.*

Itaque cùm temporibus illis varij sexus v-
triusq; Hæretici, Fratricelli, Beguardi, Be-
guinæ, alij, Ger. Segarello, Hermanno Fer-
rariense, Dulcino & Margareta eius concu-
bina auctoribus sese extulissent, eosq; CLE-
MENS V. P. M. in Concilio Viennensi ful-
mine percussisset; factum est, vt piæ nostra-
tes Beginæ, plerisque nominis affinitate de-
ceptis, plurimum exagitarentur. Non id tu-
lit Clementis successor IOANNES XXII.
qui mox inito Pontificatu decreuit declara-
uitque, anathemate nequaquã esse percussas
honestæ (vt appellat) *vita mulieres plurimas, qua
similiter Beginæ dicerentur, quæq; per virtutum
odora menta currentes, honestè viueret, Ecclesias
frequentarent, à disputationibus & erroribus Be-
guinarum Alemannia alienæ essent, in sancta &
solida simplicitate, aut parentum, aut conductas,
aut proprias vel communes domos honestè inha-
bitarent.* Nam præter Cap. Rat. *recta de Relig.
dom. in Extrau.* exstant & alia in hanc senten-
tiam IOANNIS eiusdem in Belgium missa
Decreta

Decreta plurima. In his Diploma ad BRV-
XELLEENSEM conuētum CIO. CCCXVIII.
Auinione datū. Alterum ad PETRVM CA-
MERACENSEM Episcopum CIO. CCCXX.
Tertium ad ANTVERPIENSEM in D. Mi-
chaelis Abbatem CIO. CCCXXII. Quartum
ad GVILIELMVM Tornacensem Episco-
pum CIO. CCCXXVII. & alia plura. Vt li-
quidò constet, nunquam LAMBERTI BE-
GII, aut BEGINARVM BELGICARVM
institutum damnatum esse.

Hæc aduersus Gabr. Prateolum, virum
quidem eruditum, sed rerum nostratiū non
satis gnarum, ex Martini Nauarri, Alfonsi
vander-Borchtij, Franc. Pegnæ, aliorum-
que scriptis satis superque dicta sint. De pijs
autem huius instituti Virginibus plura co-
gnoscere qui volet, legat is IAC. VITRIA-
CVM de Virginibus, quæ in Mosam, seruandæ
virginitatis causâ, in direptione Urbis
CIO. CCXII. sese præcipitarunt; itemque de
Fulcone Episcopo Tolosano, qui sanctitatis
virginum fama excitatus Leodicum venit.
THOM. quoque CANTIPRATANVM de his
mille Beginis Niuigellensibus. PETRI HE-
RENTALII MS. Chron. CHRIST. MAS-
SAEVVM de Ioanna & Agnete sororibus,
Beginis, Hellini Alueti V. N. filiabus, quæ
Fontinellam, cœnobium Cisterciensis in-
stituti, in agro Valentiano apud Hanno-
nes

nes CIO. CCXII. exædificarunt. IO. MO-
LANI Natales Belgicos de beata Gertrude
ab Oosten, quæ Delphis Batauorum CIO.
CCCLVIII. magna sanctitatis opinione, vi-
uere desijt. Demùm IOAN. FREDERICI
LVMNII plenum hisce de rebus Commen-
tarium, breui, vt speramus, luce donan-
dum.

Ad te redeo, mea Soror, tibi que hoc in-
stitutum salutare opto, precor que Deum
venerans, vt B. CATHARINAE Virginis
& Martyris Alexandrinæ, quam nomine re-
fers, vestigijs quoque, Deo benè iuuante, in-
sistas; quod animi perturbationes, corporisq;
adfectiones ita domitas habeas, vt, quod re-
ligionis est proprium, martyrio, & quidem
perpetuo, defungaris FELICITER.

Eppine

kouen &

Zaren.

Anno 1214. constructum est Monasterium
in Kalesforst, pro Monialibus, postea trans-
latum in Eppinckhouen non longè à Noue-
sio, vbi Eruaten seu Erpian fluuiolum ha-
bet contiguum.

Parcum

Domina-

rum apud

Louaniū.

Item Zaren iuxta Duisburgum *Parcum*
Dominarum, quod est cœnobium Virginum
primo lapide à Louanio, initia sua debet Io-
anni Hugoni & Beatrici coniugibus, in Parco
commorantibus: quibus proles cum deef-
sent, visum fuit hæreditatē in pios vsus con-
uertere. Exstructum ergo cœnobium Vir-
ginibus ex Augustinianæ regulæ præscripto
victu.

victuris. Postea *Reinero* quodam Equite ad-
laborate, & res monasterij augente, circa an-
num 1215. florens id temporis institutum Ci-
stertienſe eſt introductum. Itaque *Henricus*
Lotharingæ, *Brabantie*que Dux, Abbatiam
ſanctimonialium in terra ſua iuxta Louaniũ
ſuis temporibus conſtitutam an. 1216. confir- 1216.
mauit, Gregorio Pontif. Max. collaudante.
Dotem poſtea quoque auxere vicini *Vveſe-*
malia, & *Rotſelaria* Barones. De *Rachele*
Iudæa ad Chriſtum conuerſa, & moniali-
bus in *Parcodominarũ* adſociata, lege *Tho-*
mam Cantipratanum lib. 2. Apum cap. 25.

Appellatur autem hic locus *Parcum Do-*
minarum, ad diſcrimen alterius *Parci*, cele-
berrimi Canoniorum inſtituti *Præmonſtra-*
tenſis cœnobij, ad muros vrbiſ *Louaniſis*:
de quo vide *Chronicon* noſtrum *Præmon-*
ſtratenſe.

In *Parco Dominarum* floruit *B. Catha-*
rina Louaniſis, monialis, cuius vita exſtat
MS. in *Rubra Valle*.

Rameia Virginum Abbatia ſtetit primi- *Rameia*
tũs in vico *Kerckum* ſiue *Kerckehem*, ſeſqui- in *Brab.*
miliari à *Louanio*, loco ab Abbate *S. Corne-*
lij Indenſis (vt arbitror, quia illi & iam nunc
cenſum pendit,) accepto, vbi veteris cœno-
bij & murorum veſtigia conſpiciuntur. Sed
cum aucto virginum numero, & aquæ de-
fectu, locus ineptus iudicaretur, alio loco
per

Gerardi
mentio in
vita B.
Idæ Ni
uellenfis.

per Helluuidem Abbatissam Niuellensem, & Gerardum Iachæ toparcham donato, claustrum cum Ecclesia exstruxerunt. Obijt illa anno 1215. hic verò an. 1216.

Virgines porrò cum antea, more aliarum, liberiùs & ferè seorsim viuerent, rigidiorē disciplinæ modū an. 1501. amplexę sunt.

Cœnobium hoc nulli tota Brabantia facile cedit, siue amplitudinem spectes, siue situm, siue quid aliud commendabile. Locus in siluæ secreto, sacris vsibus conuenienti; ædificia amplitudine & specie eximia sunt adornata, porticibus, officinis, fontibus eleganter instructa. Numerus virginum excedit, hoc exulcerato tempore, sexagenarium. Hæc ex eius loci archiuis Io. Baptista Grammaius in sua Brabantia commemorat.

DE MONIALIBVS SANCTITATE conspicuis in Rameia.

B Ida Niuellensis, virgo & monialis in Rameia, migravit ad Dominum anno millesimo ducētesimo tricesimo primo, ætatis tricesimo secundo; expletis in ordine Cistertiēsi annis amplius sexdecim. Vitam eius scripsit vir quidam religiosus atq; eruditus, instituti, vt arbitror, Cistertiensis, quæ apud me est manuscripta, & in Rubræ Vallis cœnobio apud Bruxellam.

B. Ida

B. Ida Leuuenſis, itidem virgo & monialis, floruit circa annum milleſimum ducentefimum triceſimum, vt opinor. Historia vitæ eius, auctore anonymo, ſed erudito, exſtat apud me in veteri codice, & Tomo II. Hagiologi Brabantinorum in Rubræ Vallis monaſterio apud Bruxellam.

Apud Montes Hannoniæ viſitur *Locus* *Locus*
Spinofus B. Maria, quod *Spinlieu* vulgò nun- *Spinofus*
cupatur. Fuit locus iſte ſpinis ac ſentibus *B. Mariæ*
olim plenus, & primùm ab Eremita quo- *in Han-*
dam inhabitatus. Quo in loco poſteà nobi- *nonia.*
liſſima Virgo *Beatrix Lenſienſis*, caſtita-
tis ſeruandæ ergò, dotem ſuam matrimonia-
lem, ſeſeque Chriſto offerens, anno circiter 1216.
milleſimo ducentefimo decimoſexto, ceno-
bium inchoauit, & ordinis Ciſtertienſis ha-
bitum induit.

Ioanna porrò *Conſtantinopolitana*, Flandriæ & Hannoniæ Comitiffa, prædijs & prouen-
tibus cœnobium iſtud liberaliter auxit; vt
conſtat ex diplomatibus aliquot, anno mil-
leſimo ducentefimo decimoſeptimo datis.
Ita Iacobus Guifianus in manuſcriptis Han-
nonicæ Chronicis.

Effenum cœnobium, Virginum, apud Fri- *Effen in*
ſios, vulgò *Effen*, non procul Groninga, eo *Friſia.*
in agro, qui præſectura ſuburbana conti-
netur, ad annum Chriſti milleſimum du- 1216.
centefimum decimum ſextum inſtitutum
fuit,

fuit, auctore *Theodorico* quodam sacerdote Groningano : quod ex nomine loci, in quo conditum est, *Essenū* primò, deinde *Iessaum* nuncupatum; nunc prius nomen retinet. Institutum hoc ab Othone Episcopo Ultraiektino, è Lippiésium Comitum familia, Bernardi filio, præsente inspectum, & confirmatum anno eodem. Sed tenuis in initio res, paucos intra annos plurimum incrementi cœpit. Familia virginum Cisterciensis illic collocata, præsidesque collegio data Abbatissæ titulo. Ita ferè Vbbo Emmius in Frisiæ Chronicis.

1217. Anno 1217. Gualterus ex Abbate Pontiniacensi creatur Episcopus Carnotensis in Gallia, obiitque an. 1233.

B. V. Verricus Prior Alnensis monasterij 15. die Decembr. in Domino obdormit. Exstat vita eius versibus Latinis conscripta per monachum quendam Alnensem, quam Gallicè reddidit Ioannes d'Afsignies cap. 46. exstat autem Latine apud Camberonenses.

Vallis florida in Brabant. *Vallis Florida*, in Brabantia virginum Abbatia, ex eo nomē istud sortita est, quod cū templi fundamenta iacta essent loco, qui hodieque *Vetus Abbatia & Capellæ pratum* vocatur, diuino monitu, iussu sit locum floribus sparsum petere, & huic rei oportunior futurum. Id factum, & prout reperta in orbem picta floribus planities, templum est exstru-

exstructum. Cœnobij fundatores Dux Brabantie & Toparche Ottiniaci, Nethenarum, Bossuti, & Græfij. Benedictinæ primò fuere numero viginti, suntque Cistertiense institutum an. 1218. amplexæ. Abbatissa prima 1218.

Gentina Romam profecta, & ordinis, & cœnobij confirmationem impetrauit, & crucem reliquijs Sanctorum exornatam retulit, quæ etiam nunc magno honore adseruatur. Honorius Papa, qui primus cœnobium sua auctoritate muniuit, Priorissam vocat eius loci Antistitam; secuti verò Pontifices omnes Abbatissam. Henricus I. Brabantie eas & bona earum an. 1223. in suam recepit protectionem. Primæ Cistertienses, cum Beatrice illa celebri apud Liram Abbatissa, ex Lintrensi Valle Virginum venerunt. Ita Grammaius in sua Brabantia commemorat.

In historia vitæ Venerabilis Beatricis, fundator dicitur *Bartholomæus* cognomine *Lanio*, cuius Thenensis, vir diues & pius: qui præter Vallem Floridam, fundauit quoque anno 1220. *Vallem Virginum*, apud Lintras in agro Tenensi, & *Nazarethum* apud Liram Brabantie opidum: vbi & sepultus quiescit. Exstat hæc vita MS. in Rubra Valle apud Bruxellas, libris tribus conscripta à Monacho quodam Ord. Cistertiensis. Obijt autem Beatrix anno millesimo ducentesimo sexagesimo octauo, fratrem ea habuit religiosum

*Vallis'
Virginæ,
& Nazareth.*

Auerbodiensem, instituti Præmonstratensis.

Lintrensi porro monasterio Arnoldus Vvesenaliæ toparcha anno 1244. amplissimos proventus adiecit.

Anno 1218. sumptibus & expensis religiosi Comitis Gelrie Gerardi constructum est monasterium B. Virginis, pro Monialibus apud Ruremundam, quod S. Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus perpetuæ Campensium Visitationi subiecit; in quo etiã D. Richardis Vidua prædicti Comitis relicta seculi pompa religiosam vitam duxit.

V. Danorum & Sclauorum Rex, patribus 1229. Cisterciensibus anno 1229. concessit, ut ipsorum Visitatores vitæ necessaria habeant apud exactores suos & villicos.

Anno eodem Conradus, filius Comitis Seynensis, primum Villariensis in Brabantia, postea Cisterciensis Abbas, ab Honorio III. creatur Card. & Episcopus Portuensis. Obijt anno 1234. iuxta Ciaconium, aut an. 1225. iuxta Onuphrium, qui dicit ipsum sepultum in vrbe Barenfi. Vide quæ diximus suprâ an. 1147.

*Vallis
Rosarum.*

Vallis Rosarum, Abbatia monialium in Brabantia, ad Netham flu. haud procul, à Duffelia, circa annum 1220. ædificatur ab Aegidio Bertantio, ex Baronibus Grimberganis oriundo: ut Gosuinus Bossutus refert
in vita

in vita B. Arnulfi Cornibantij. Huius loci monialis fuit B. Ida Louanienfis, cuius vita MS. exstat.

Portzetum, vulgò *Bortzet*, in agro Limburgensi, haud longè ab Aquif-Grani situm est. Cœnobium istud, salutaribus balneis, quæ in eo sunt, celeberrimum S. Gregorius, frater Theophanij Imperatricis, quam Otho II. vxorem habuit, à fundamentis exstruxit. Fuitque olim monachorum, quibus dispersis moniales instituti Cistertienfis anno millesimo ducentesimo vicesimo successere. Latiùs ista narrantur in historia manuscripta Porzetana, temporibus primæ Abbatissæ conscripta, in hunc ferè modum.

Beatus Gregorius, primus Abbas, & fundator huius loci, filius fuit Nicephori Bizantini lanum in Imperatoris, & frater Theophanij, quam vxorem habuit Otto Secundus. Hic autem Gregorius omnibus posthabitis, sub Abbate quodam Pachomio, monasticam vitam amplexus est, eiusque iussu sacros ordines suscepit, cui etiam moriēti in regimine successit. Fuit autem semel à Saracenis interceptus, & ad mortem vsque, grauitè & turpiter vulneratus. Cùm autem varijs clareret miraculis, diabolus, cui à calumnia hoc nomen est, aliquot ei hostes dedit, sed vir sanctus eorum insidias Romam fugiendo declinauit. Vbi prius loca sancta visitauit, quàm Theophaniū sororē adiret.

Apud Mo-
Nata. SS.
Belgij 4.
Novemb.

Verum mox sororis suae consilio, & sumptibus in urbe struxit cœnobium S. Saluatoris: in quo, dum præesset, multos Romanos à lasciujs saculi conuertit, & nobilium pueros cœlesti dogmate instruxit. Nobilis quidam nomine Ioannes, decem summarios auro & argento oneratos famulo Dei transmisit, quam eleemosynam beatus Abbas mox pauperibus dimisit. Quod percipiens memoratus nobilis, Deo inspirante, cœnobium beati viri adiit, atque ab eo sacrum habitum & monasticam suscepit disciplinam.

Cum autem Romanis ob sanctitatem & miracula esset admirandus, Otho Lotharingos adiens (indixerat enim Aquis-Grani Principibus suis curiam) virum tanti nominis à latere suo abesse noluit. Sed cum dictus Imperator sentiret eum tadium habere secularium negotiorum, obtulit ei construendum cœnobium extra Aquis-Grani Porzeti, eundemq; locum tum propter Deum, tum propter virum sanctum, quibus poterat honoribus ampliauit. Ibidemq; in senectute bona, pater monasterij, vitam præsentem in eternam commutauit prid. Nonarum Nouemb. Sicut autem in vita, ita & postmodum mirabilia fecit; de quibus multa antiquitate, aut potius negligentia obfoluerunt. Caterum Abbas VVolfraamus, quem aqua Porzetana à calculo non liberabant, per sancti merita radicitus est liberatus. Vnde pro sui medici exaltatione & translatione sollicitus, vitæ historiam, casu non satis noto combustam, cum Arnoldo

Arnoldo successore suo, iterum colligi fecit, potissimum & cortina, quam Theophanium obtulerat Colonia in Ecclesia sanctimonialium B. Mariae, quae vitam p̄i fratris cum eidentibus capitulis continebat.

Arnoldus autem post preces & ieiunia, sacra membra iuxta summum altare deposuit. Non enim maiora ausus est, quia auctoritate Apostolica nondum canonizatus erat. Non multò post dispersi sunt monachi, quibus ex monte S. Saluatoris successerunt Abbatissa & sanctimoniales Ordinis Cisterciensis circiter quinquaginta, anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo. Eae autem haecenus permanent, & natalem primi sui fundatoris celebrant. Haecenus ex Molano.

Meminit huius coenobij, & tabulae S. Nicolaum repraesentantis, ob miracula olim celebris, Cæsarius Heisterbacenf. In Porceto, inquit, monasterio, quod iuxta Aquas-Grani situm est, tabula cubitalis est, imaginem beati Pontificis Nicolai ab umbilico & sursum in se repraesentans, quam beatus Gregorius, Regis Gracia filius, & coenobij eiusdem primus Abbas atque fundator, illuc aduexit. Dicitur eadem fuisse icona, quam barbarus, sicut in miraculis S. Nicolai legitur, tulit, & ad custodiam sui telonei posuit, cuius occasione ad fidem conuersus est, cum sua perdidisset, & casa imagine eadem recepisset. Plurimae per eum virtutes factae sunt, maxime in praegnantibus. Tempore quodam cum ad domum cuiusdam

Lib 8.
Miracul.
cap. 78.

iustam honesta matrona in partu laborantis fuisset deportata, & contra eam ad parietem suspensa, ea hora qua partum edidit, ne parientem quasi attenderet, cunctis qui aderant intuentibus, tabula se vertit. Est autem eiusdem imaginis
 * al. exc- facies oblonga, & * obesa, multa grauitatis &
 fa. reuerentia, & in fronte caluities capilli, tam capitis, quam barbae, candida canitie. Nuper vero monachis cedentibus, sanctimoniales Ordinis nostri cum tabula locum receperunt. Haftenus Cæsarius.

1221. Circa annum Christi 1221. aut 1222. Guilielmus primùm Altifiodorensis, postea Parisiësis Episcopus, ab Ecclesia S. Antonij Parisiensis cōuentum sanctimonialium Cisterensium, Altifiodorum in locum qui dicitur
 Celle. Celle adduxit: vt loquetur Robert. in Chronico Altifiodorensi.

Colonien- In vrbe Coloniensi tria sunt monasteria
 sis vrbis Virginum Ordin. Cistertiensis. I. Speculum
 canobia. B. Mariae, vulgò in Seyen, anno 1221. propè Rhenum fundatum à Machtilde Comitissa de Seyen. II. Hortus B. Mariae anno 1300. à nobili quadam foemina cognomento Seyer, aut Geyer excitatus. III. Monasterium S. Apro martyri sacrum, non procul à porta Honoris. Sic ferè Erardus V Vinheimius in Sacratio Agrippinæ.

Tertio ferè lapide distat & à Colonia, haud procul à Bruela, Mons S. VV alpurgis, olim monialium

nialium, postea monachorum Ord. Cister-
tensis cœnobium: nunc verò destructum &
occupatum à Patribus Societ. Iesu.

Cratopolium tradit à Guderade coniuge
viri *Hermanni Geyer*, fundata duo monaste-
ria Virginum Ord. Cistertiensis, in diœcesi
Coloniensi, videlicet *Fontem B. Mariæ in Villa*,
Nemore iuxta Burbach (vbi anno 1312. sepul-
ta est cum marito (& *Hortum B. Mariæ*, circa
annum 1300. sub V Vicboldo Archiepiscopo
Coloniensi.

Anno 1222. Cæsarius Heisterbacensis *Cæsarius*
suos Dialogorum libros de Miraculis & hi- *Heister-*
storijs memorabilibus scribit: vt ipse testa- *bacensis.*
tur libr. 10. cap. 48. Scripsit & vitam Sancti
Engelberti Episcopi Coloniensis, ac mar-
tyris à Surio editam. Fuit diu Prior in Vil-
lario apud Brabantos.

Anno 1223. (alij volunt anno 1240.) fun-
datur cœnobium Virginum in *Bennickhouen*,
diœcesis Coloniensis, non procul à Lippia:
quod reformatum est anno 1477. item aliud
Monialium, quod vocatur Honepa, iuxta
Dauentriam.

Abbatiam *Suinicanam*, sceminei fexus, *Suinicans*
apud Teneramondam Flandriæ opidum si- *Abb. Vir-*
tam fundavit *Machtildis* Teneremondæ Do- *ginum in*
mina, mutato hospitali S. Aegidij, quod pau- *Flandria.*
lò antè struxerat, in cœnobium cum omni-
bus emolumentis & redditibus, q̃ antè fuerant
hospi-

hospitalis, cum alijs de nouo fundis, cum suâ
tum aliorum liberalitate. quâ de re hoc ex-
stat diploma.

In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti,
Amen. Sciat vniuersitas vestra, tam poste-
rûm quàm præsentium, quòd ego *Machtildis*
Domina de Toneremonda, in spe diuinæ
clementiæ cultum domus Domini amplia-
ri desiderans, domum S. Aegidij in Tene-
monde temporibus meis factam, cum suis
appendentijs, ad struendam Abbatiam san-
ctimonialium Ordinis Cisterciensis liberè
contuli, & approbauì. Eam verò cum suis
personis, & possessionibus, nec non & om-
nibus bonis à me, vel ab alijs collatis, vel in
posterum conferendis, sub nostra, ego, & di-
lectus filius meus Robertus, nec non & suc-
cessorum meorum protectione suscepimus,
vt autem ampliori dicta nostra domus gau-
deret beneficio, bonis à nostris feudalibus ad
opus Abbatiae in manus nostras resignatis,
scil. terra Regnoti, & terra Heribrandi, nec
non & bonis à nobis intuitu diuinæ remune-
rationis collatis, scil. Peerbroech, & Meer-
broech ad nos pertinente, Brulo, Molendi-
no iuxta Fossatum apud Toneremonde, de-
cima nostra in Hamme, decima de Herde-
bure, & piscatione cum vna naue in aqua, quæ
vocatur Denre, à Molendinis, supra eam do-
nauimus. Hæc autē supra dictæ domui sicut
iustè

iustè modo possidet, vel in posterum possidebit, liberè confirmamus. & ne aliquis suprà dictæ domui violentiam inferre attentauerit, præsentès litteras sigillorum nostrorum munimine corroborauimus, quòd si quis ausu temerario nostræ donationi contraire præsumpserit, sciat se indignationem Dei omnipotentis, & nostram incursum. testes Ioannes Archidiaconus Brabantia, VVilhelmus Archidiaconus in Antuerpia, Cameracensis Diœcesis, Ghiselbertus presbyter de Gandauo, Arnulphus presbyter de Opvvyck, VVilhelmus de Betunia, Hugo de Gandauo, Sigerus frater eius, Giselbertus de Rassenghem, Ioannes de Betunia, AEgidius de Morseka, Margareta de Tenere monde, Margareta de Betunia, Machtildis Domina de Rassenghem, Actum anno millesimo ducentesimo vigesimotertio, v. Idus Octobris. Ita Dauid Lindanus in sua Tene ramonda eruditissimè descripta.

Abbatia ista nunc subest visitationi Prioris S. Saluatoris Antuerpiensis, ex commissione Reuerendissimi Domini Cistertien sis.

Anno 1225. fundata est Abbatia *Gratiæ Dei*, in Anglia.

Henricus Vratislauensium Dux, *Trebniensi* monasterium virginibus Cistertiensibus circa hunc annum exstruxit: teste Cromero

mero Polonicorum Annal. libro septimo.

Anno 1226. fundata est Abbatia *S. Eduardi*, in Scotia.

Viridariū
B. Mariæ.

Viridarium B. Mariæ, vulgò *Vergier*, celebre est monialium cœnobiū, inter Duacū & Cameracū. Huius exordia Toparchæ *Oisiacensi*, circa annum Christi 1227. adtribuunt. Est autem Oisiacensis ditio, vulgò *Oisy*, pagorum seu vicorū aliquot dominio hodieq; nobilis, haud longè à Cameraco. Habuitq; ea potentes olim Toparchas, & cœnobiorū aliquot conditores. Lege ea quæ infrà à nobis de Valcellensi Abbatia dicentur.

Anno eodem fundata est Abbatia *Regalis Montis*, in d. Bellouacensi.

B. Iuetta, Inclusa, apud Huyum d. Leodiensis opidum, cū annis aliquot ante obitū iuxta consuetudinem Ord. Cisterciensis vixisset, an. 1227. die 13. Ianuar. in Domino obdormit. Vitam eius scripsit Hugo Floreffensis religiosus, instituti Præmonstratensis, quā habeo manuscriptē: exstatque eadem in monasterio S. Trudonis, d. Leodiensis. Pater eius factus est monachus Villariensis, vt cap. 14. dicitur. Filius eius senior fuit Abbas Aureæ Vallis, Ord. Cisterciensis, vt ex cap. 58. constat. Filius iunior fuit monachus cœnobiij Trium Fontium, eiusdem instituti; vt cap. 31. narratur. De eadem Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij.

Poun-

Poundense monasterium, situm est apud Rauensburgum, vulgò Poundum nuncupatum: de quo sic Bruschius. Huius exordia debetur pijs aliquot virginibus, quæ an. 1227. con- 1227. uenientes, exstructoq; oratorio apud Sefeldam vicum Acconiani Lacus, sub cura Abbatis Salemitani primum habitarunt. Inde post annos sex migrætes, apud Pusium montē, haud longè à Sulgonio Dapiferorū VValburgensium opido, annis etiā aliquot substiterunt, iam numero auctiores. Demum fautorē nactæ Conradū Pincernā à VVintersteten & Dominū in Nyssen, an. 1241. in Poundino vico stabilem sedem fixerunt, estq; monasterium ab Henrico Thanensi, Episcopo Constantiensi consecratum. Sepulti sunt in eo Conradus fundator cum vxore sua Guta, & filia Irmengarde, quæ obitum mariti sui Conradi Pincernæ, Smaltecani, hic facta est monialis, & post Abbatissa. Ita Bruschius in Chronologia Germaniæ.

Tria sunt, in Flandriæ Comitatu, Virginum Cistertiensis instituti cœnobita, quæ Belli Prati gaudent nomine, suntq; singula fluuijs diuersis adfita. De ijs pauca quædam ex ordine dicam.

Bellopratense monasterium, ad Teneram, haud longè à Gerardi-Monte opido, matrona diues ac nobilis Aleidis Boulaicensis, anno 1228. fundauit dotauitq;. Est autē Boularia, 1228. arx memorato opido vicina, Baronatus, ut loquuntur, hodie titulo insignis.

Bello-

Bellopratense cœnobium ad Scarpum flu. olim extra muros Duacenæ vrbis sitam, tuitione, nunc loco intra muros floret. Debet id initia sua Duacensi Begginarum conuentui, quas inter *Frebindis* animosior, cæteras ad monasticum Cisterciense institutum amplectendum excitauit.

1218. Eoque fine tradunt ipsam ter Romam iter instituisse, voti que compotem, anno ferè millesimo ducentesimo decimo octauo, inde cum gaudio reuersam.

Bellopratense tertium hoc nomine cœnobium, ad Lisam, inter Aëriam & Armentariam opida, conditum iacet, haud longè à Mergemo opido, quod Minariacum in Antonini Pij Itinerario nuncupari quidam existimant. Galli *Meruillam* vocant, quasi *Mauronti villam*, qui S. Amatum Senonum Episcopum, ab Ebroino in exilium pulsum, illic suo in prædio fouit, Broillenfi monasterio excitato: quod nunc est illustre Canoniorum S. Amati collegium, Mergemo Duacum, Normannis per Belgicam grassantibus, translatum.

Rostam siue Rostenium, vulgò *Rosten*, Alostani agri cœnobium Iacobus Marchantius, in suis de Flandria commentarijs, tradit anno 1228. fundatum.

B. Arnulphus Villariensis.

B. Arnulphus Villariensis religiosus, cognomento *Cornibout*, prid. Kal. Iulij piè moritur,

ritur, expletis in Ordine Cistertiensi annis
sex & viginti. Vitam eius scripsit Fr. Mosch.
Atrebat 1600. editam: item Gosuinus Bos-
futenfis, Cantor Villariensis, quem Moschus
frustra quæsiuit. Exstat aut apud me manu-
scriptus, cum alijs varijs Beatorum vitis, ex
ordine Cistertiensi. Exstat item Gallicè apud
Ioannem d'Assignies.

Argentonium virginum est cœnobium
in Brabantia Gallicana. Hinc cœnobio in
tractu Gemblacensi exstruendo instruendo-
que Guilielmus Haretonus & Ida, cum pij
tum opulenti coniuges, anno 1229. è Grandi
Valle moniales euocarunt, & prædia censuf-
que adtribuerunt; Paruuetano Toparcha
anno 1232. annuente. Huius loci moniales
Abbatem Villariensem solent agnoscere Su-
periolem, nunc autem Alnensem.

Vvalteri Brauia, virginum quoq; est Ab-
batia, sita in Gallo-Brabantia. Nomen hoc
illi datum à *Vvaltero* illustri Equite, qui ante
annos amplius quadringentos cœnobium in
vico hæreditario nunc cognomine, instituit,
iam olim celebre, & Thomæ Cantipratani
æuo, *sanctarum altricem virginum integraque
pietatis hospitium*. Disciplinam & ædificia per
hereticos vastata restituit Ioanna VVessem,
Abbatissa ex Valle Ducis, per Sereniss. Al-
bertum Austriacum euocata. Subest mona-
sterium visitationi Villariensium.

P

Apud

Apud Ruremundam, orbem Mosæ flumini adsitam, *Gerardum* eo nomine tertium Geldriæ Comitem, monialibus instituti Cisterciensis cœnobium ædificasse lego. Præfuit illis annos viginti & septem, obiitq; salutis anno millesimo ducentesimo vigesimo nono, hic conditus.

Fuit illi vxor pientissima *Richarda*, quæ marito defuncto monasticen amplexa est, & loci huius Abbatissa, an. 1231. ipso D. Matthæi festo, piè obdormiuit.

Est & alterum Virginum in Geldria cœnobium, quod *Vallis Comitis* nuncupatur. Instud Otho III. cognomento Claudus Geldriæ Comes, & Philippa eius vxor, Comitis fani Sancti Pauli filia, excitarunt. Obijt Otho anno 1272. cum annos duos & quadraginta præfuiisset: Philippa verò anno millesimo ducentesimo sexagesimo quinto.

*B. Simon
Alnensis.*

Anno 1229. *Beatus Simon Alnensis* monasterij Conuersus, in diœcesi Leodiensi, viii. Idus Nouembris, multis miraculis clarus in Domino obdormit. Vitam & miracula eius descripsit Franciscus Moschus, Atrebatii anno millesimo sexcentesimo typis edita. Meminit eiusdem Cæsarius libr. 3. cap. 33. & Vitriacus Histor. Occid. cap. 14. sed suppresso nomine.

*Marquetta
in Flā-
dria.*

Marquetta, sesquimilliari ab Insulis siue Lilla, Flandriæ emporio, in vico cognominata

ne fita, nominatissimum est Virginum cœnobium: quod à *Ioanna Constantinopolitana* Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, anno millesimo ducētesimo tricesimo fundatum, tradit Meyerus in Annalibus Flandrię, virginibus eius instituti primis cūm Abbatissa *Bertha Molenbaisia* ex Rameia Brabantia monasterio accitis.

Est autem Princeps ista, cum coniuge suo *Ferdinando* Lusitano, ibidem honorifico tumulo condita.

Vetusto ac proprio nomine cœnobiū istud *Reclinatorium B. Maria* nuncupatur: cuius, itemque *Berthæ* primæ Abbatissæ ex Aquiria euocatæ, Thomas Cantipratanus meminit lib. 2. Apum cap. 54.

Vallis Ducis, Virginum cœnobiū, apud filiam Merdaliā, secundo lapide à Louanio, fert nomen & exordiū suum acceptum *Henrico* I I. Lotharingiæ Brabantiaq; Duci, qui, ut in Chronico MS. Villariensi legitur, monasterium se excitaturum vouerat, si prole mascula ex coniuge suscepta bearetur. Itaque filio auctus & voti reus, hunc locum Cisterciensi familiæ cum annuis vectigalibus obtulit: idque *Gregorio* I X. Pontifice Maximo, & Capitulo, ut vocant, eius ordinis generali mox placuit.

Dedit porrò inter cetera *Henricus magnā*, ut *Dinter* in Brabantia historia MS. loquitur,

tur, *decimam Isca superioris*: quod monasterio vicinum est municipium, I. Lipsi natalibus superbum. Idem Dinterus narrat Henrico filiam fuisse *Margaritam*, hîc primùm monialem, postea Abbatissam. Obijt autem Idem Dux anno 1247. apud Villarienses honorificè cōditus. Vide Barlandum in Chronicis Ducum Brabantiae cap. 40.

Chronographus Villariensis tradit huius cœnobij curam (Paternitatem vulgò vocant) Villariensibus an. 1233. commissam.

Thomas Cantipratanus libr. 2. Apum refert Henricum II. Brabantiae Ducem Margaretæ filiae suæ hoc monasterium preparasse, eiusque primam Abbatissam *Aleydem* fuisse, naturali ingenio, virtute, & gratia caram. Dictæ Margaretæ tumulus ibidem, visitur in medio choro monialium. Valli Ducis *Ioanna Mudæa* Abbatissa nunc præest, Gabrielis Mudæi Iureconsulti celeberrimi à nobis in Elogijs Belgicis laudati neptis ex filio: quæ monasterium vetustate collapsum quotidie instaurat.

Seligentalense monasterium, Virginum, vulgò *Seeligental*, sic ab Hundio describitur: *Ludomia*, siue *Ludmilla*, Bohemiae Ducissa, primùm Alberto à Pogen potentissimo Comiti, secundò Ludovico Duci Bauariae nupta, cum marito suo posteriore an. 1231. esset viduata, Landeshouta in suburbano cœnobium excitavit ac dotavit, ibidem

dem honorificè condita. Ita Hundius libro citato.

Est & Furtencellense monasterium, loco ameno situm in inferiori Bauaria; de quo sic Hundius: *Cellam hanc, inter Oenun & Virsum amnes, inchoat amper Hartvicum, Sacellum Othonis & Henrici Ducum Bauariae Canonium Patauensem, dictus Henricus inferioris Bauaria Dux perfecit.* Ita Hundius in Metropoli. Salisburgensi.

B. Ida Niuellensis, monialis in Rameia Brabantie monasterio, anno Christi 1231. ad meliorem vitam transit, expletis in ordine Cisterciensi 26. annis & 9. mensibus. Scripsit vitam eius vir quidam religiosus, iussu Abbatis sui, ut in Prologo dicitur: sed nomen non exprimitur. Exstat illa apud me manuscripta, itemque in Rubra Vallis monasterio, apud Bruxellam, tom. 2. Hagiologi Brabantinorum. Vbi & liber Miraculorum post vitam eius patratorum legitur capitibus decem. De eadem agit Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij, & ad Vsuardum 29. Novembris.

Exstat item apud me, & in Rubra Valle, vita B. Ida Leuuenensis, quæ similiter fuit monialis in Ramaia.

Cum Vallem Ducis Henricus II. Brabantiae Dux fundasset. non multò post tempore soror eius Imperatrix, coenobium Binderese

B. Ida
Niuellensis.

Binderese,
circa ann.
1231.

apud Helmondam Brabantiae opidum excitauit, quod Villariensi curae pariter est commissum, temporibus Arnulfi XIII. Abbatis.

Huius loci moniales liberius viuentes *Dionysius Zeuerdonchus* Abbas Villariensis XLIIII. in ordinem redegit; adiuuante *Maria* Hungarica, Caroli V. Imperatoris sorore, Belgarum gubernatrice, & noua Abbatisfa cum monialibus ex Valle Ducis ad Binderensis monasterij regimen euocata; vt in Chronico Villariensi fusiùs narratur.

Grande Pratum.

1231.

Ad *Grandipratense* monasterium, secundo miliari à Namurco, excitandum, monachi duodecim cum Abbate XIII. ex Villario à *Gulielmo* Abbate XI. anno 1231. missi sunt. Quibus Namurco appopinantibus, clerus Namurcensis cum populo, instituta processione, occurrit, magnaue ipsos deuotione suscepit, & ad Grandis Prati locum deduxit. Sic in Chronico manuscripto Villariensi legitur.

Iacobus de Pecoraria, Papiensis, ex Abbate S. Anastasij ad Aquas Saluias extra Urbem à Gregorio IX. creatur Cardinalis & Episcopus Prænestinus, fundauit in diocesi sua cœnobium monialium S. Petri Paliani. Obijt Romæ 1244.

Anno 1232. à D. Godefrido Præposito Collegiatæ Ecclesiæ, quæ est Monasterij in Eyfflia, constructum est monasterium mo-

nia-

nialium in Bottenbroich, duorum milia-
rum spatio à Colonia, in Nemore, quod
vulgò Villia vocatur, loco amœno & salu-
bri.

Anno eodem moniales *Vallis Virginum* ex *Vallis*
Flobeca Aldenardam, Flandrię opidum, mi- *Virginis*
grarunt, in quo hodieque resident.

Fulco ex monacho Grandis-Silvæ Ar-
chiepiscopus Tolosanus, cum annis 28. acer-
rimè contra Albigenſium hæreſim concio-
natus fuiſſet, in Domino obdormit, ſuo in
monaſterio conditus.

Anno 1233. *Aulam Dei*, alio nomine, *Mo-
naſterium Nouum*, apud Snecam Friſiæ opi-
dum, *Vlboldus*, vir diues, ere ſuo proprio fun-
dauit, inſtinctu *Dodonis* Abbatis quarti Vete-
ris monaſterij, qui ad hunc locum ex mona-
ſterio Syon moniales & conuerſas deduxit,
vt ex S. Bernardi inſtituto vitam ibi regula-
rem inchoarent. *Vlboldus* autem poſtmo-
dum factus eſt Conuerſus, vt vocant, in Ve-
teri monaſterio, ibique vitam in ſumma au-
ſtoritate finiuit. Sic Andreas Cornelius in
Friſiæ Chronicis.

Corduba vrbe per Ferdinandum Re-
gem Mauris ereptâ, Lupus Fiterij ad Piſori-
cam Abbas, fit illius ciuitatis Episcopus: te-
ſte Mariana lib. 12. cap. 18.

Anno eodem fundatæ ſunt duæ Abba-
tiæ in Hungaria, nimirum *Honeſte Vallis*, &

Trium Fontium. Quo anno fundatæ fuerint Abbatia S. Gothardi Sami, Peliseum, de Bellis fontibus, Mons S. Mariæ, & aliæ eiusdem regni nondum comperi.

Cœnobium Sartense, vel Salcetenſe Virginum, vulgò *de Sart*, in d. Tornacensi fundatum lego.

Bina Virginum huius instituti cœnobia, alterum in vrbe, alterum ad muros urbis Ultraiectinæ, olim floruisse lego.

ANNO *S. Seruatij* monasterium ex Villa Abſtendenſi in urbem tranſtulit, dotauiſſetque *VVilli-*
1233. *brandus Oldenborchius* Antistes Ultraiectinus; ibidem magnifico poſtea tumulto conditus. Alij dicunt tranſlationem factam per Otho- nem Episcopum, ex familia Comitum Lippienſium.

Alterius cœnobij, quod *Vallem B. Mariæ Virginis* nuncupant, exordia anno 1245. cœpiſſe cōperio, ſub Henrico X. Veteris Campi Abbate, quod anno 1481. grauiffimis damnis affectū eſt Maximiliano, poſtea Imp. Ultraiectum obſidente & oppugnante.

Heppachium, olim dictum *Heckenbachii*, in diœceſi Conſtantiensi ſitum: de quo ſic Bruſchius: *Subeſt hoc monaſterium viſitationi Abbatis Salernitani, medio ferè itinere inter Ochſenhuſam cœnobium & Biberacum oppidum imperiale ſitum. Eſt autem inchoatum anno circiter 1233. à pijs ac religioſis duabus Begginiſ, qua-*

YUW

ram una ex nobili familia Rosenburgensi, altera ex Laudenburgensi fuit nata. Ad has mox alia plurima accesserunt atque inter eas quinque nobiles, quarum parentes ipsis domicilia exstruxerunt. Privilegia dederunt Gregorius IX. Pontif. Max. & Fredericus II. Imp. & vixere olim hoc in cœnobio centum & viginti Virgines.

Cum autem Guilielmo Imp. defuncto tota fere Germania bellis civilibus astuaret, & hoc cœnobium vastatum est, virginesque ob paupertatem ad parentes suos redire coactæ. Sed viginti post annos, pacato imperij statu, Rodulphi Habsburgij, Rudolphi Imp. beneficio, pristinum in locum restituta, col-^{I instaurator.} lapsum cœnobium, auxiliantibus regulis à Bonstetten, à Freyburg, VVylers & Ellerbach, itemque Dapiferorum VValpurgensium aliorumque (quorum hic sepulcra visuntur) præclare instaurarunt. Ita Bruschi in Chronologia monast. German.

Anno 1234. studio & impensis VVenceslai Rugiæ Principis constructus est Novus ^{Novus Campus} Campus in Suerinensi Episcopatu, qui sicut multis annis insigniter claruit, sic anno 1534. miserè Abbate & fratribus nudatus est, inuadentibus, scilicet Lutheranis Principibus res Ecclesiasticas, idque iuxta Euangelium, si placet credere.

Eodem anno Via cœli in Duysseren à ciue quodam Duisburgensi pro Monialibus strata est & constructa. Author Ioannes

P s

Ditma-

Ditmarus in Catalogo Abbatum Campensium.

Vallis S. Bernardi, & Rotthemium, Virginum cœnobia, in agro Distemiensi apud Brabantos sita sunt. Prius quidem anno 1235, ab *Arnoldo* Disthemij Toparcha; Gregorio Pontif. Maxi. & Henrico Duce nostro adprobantibus.

Alterum à tenuibus, vt fit, initijs paulatim creuit, & vix conditorem suum nouit.

Anno 1235. fundata est Abbatia S. Saluatoris, in d. Senonensi.

Anno 1237. fundata est Abbatia *Belli loci*, in Cypro.

Velueren. Anno 1238. exstructum est monasterium in VVelueren, Germanicum miliare à Susato VVestphaliæ vrbe distans, quod opera D. Hermanni Archiepis. Colonienf. an. 1493. reformatum est.

Sterckraut. Item Riulus S. Marię in Sterckraidt, sumptibus Machtildis Dominæ in Holt.

S. Bernardi abbatia apud Antuerpian. In Brabantia celebris est Abbatia *S. Bernardi* nomine illustris, ad Scaldim fluuium secundo lapide ab Antvverpia loco amenissimo sita: quæ in antiquis monumētis *Locus S. Bernardi* propriè nuncupatur. Fuit istud monasterium anno 1238. primò excitatum in pago *Vremde* apud Liram Brabantiae opidū: quod inde ad ripam Scaldis fluuij & ad pagum

gum *Hemixen* circa annum 1245. est translatum. Fundatores habentur *Barones Grimbergani*, cognomento *Bertautij*, qui non modò Grimbergæ, sed & Machliniæ, aliorumque plurium in Brabantia locorū olim Domini fuere. In Catalogo & historia manuscripta Abbatum Villariensium, disertè notatur, dictam Abbatiam anno 1238. esse fundatam : primis monachis ex Villario aduenientibus ; quibus Dux Brabantiæ obuiam processit. Sunt qui dicunt fundatorem fuisse *Ægidium Bertautium*, qui fuit fundator Abbatiae virginum in Rosendalia : de qua suprà anno 1220.

Groningense cœnobium, apud Curtracum Flandriæ opidum, fuit primò in *Marka* (qui locus Curtraco distat miliari fere vno) à *Ioanna & Agnete*, Gualteri Rodenburgij, (viri nobilissimi, quique Balduino Flandriæ Comiti & Imperatori Constantinopolitano à Secretis, vt arbitror, fuit) filiabus ædificatum ; indeque post in locum suburbanum commodiorem transmotum, per *Beatricem* Henrici I I. Brabantiæ Ducis Filiam, & Guilielmi Dampetri, ad Flandriæ principatum à matre Margaretha Constantinopolitana destinati, viduam.

De his rebus ita Meyerus in Annalibus :
anno 1239. *Ioanna & Agnes filia Gualteri Roden-*

Rodenburgensis, protonotarij Balduini Constantinopolitani, parthenonem inchoarunt Vestalium Cistertiensium in fundo suo apud Markas, translatum postea Curtracum, vocatumq; Groeninghe.

Anno CIO. CCLXXXV. Cartraci extra murum fundatum monasterium Groningense, ab Beatrice vidua Gulielmi Principis occisi Trazimiaci.

Beatrix porrò moriens in Groningensi hoc cœnobio est sepulta.

Cæterum Massæus in Chronicis suis, ait cœnobium istud à Margareta Constantino-politana, Flandriæ Comitissa, constructum; quòd ipsa fortassè Beatricem filij sui viduam opibus iuuerit.

*Oliua,
Virgînū
in Han-
nonia.*

Monasterium S. Mariæ de Oliua, quod est monialium, inter Binchium Hannoniæ & Niuellam Brabantiae opidum, auctorem habuit quendam eremitam, natione Brabantum: vt Guisius in MS. Hannoniæ Chronicis testatur. Fuit is Eremita sanctæ admodum conuersationis, & postmodum sacerdos à Ioanne Bethunio, Cameracensi Episcopo, ordinatus: qui motus sanctitate monialium Fontinellésium, ijs ipsis basilicam piorum eleemosynis à se exstructam, locumque sibi à Bertâ, illius tractus Domina, donatum, tradidit incolendum. Solentque moniales Oliuetanæ Abbati Claravallensi immediate subesse.

Obijt

Obijt autem Eremita iste anno millesi- 1240
mo ducentesimo quadagesimo, vt in tumu-
lo eius legitur. Haftenus ex Hannonicis Ia-
cobi Guisiani chronicis.

In huius cœnobij templo olim visi solet
tumulus, duarum matronarum figuras in
marmore repræsentans. Aiunt autem fuisse
monumentum nobilissimi Equitis *AEgidij*
Baronis *Trafigniaci*, & *Maria*, filia Comitis
Ostrouandia; legitimæ eius coniugis, item-
que *Gratiana*, quam Sultani Babylonij filiam
fuisse aiunt, quamque Sultano in Asia *AEgi-*
dus militans sibi iunxerat, cùm *Mariam* cõ-
iugem defunctam esse (sed falsò, vt postea
compertum) intellexisset. Itaque cùm *AEgi-*
dus ex Asia in patriam, *Gratiana* comitante,
rediisset, & *Mariam* adhuc superstitem re-
perisset, tradunt vtramque matronam, com-
muni consensu, Deo sese in hoc Oliuetano
cœnobio obtulisse, ibidemque obiisse; *AEgi-*
dus verò in Camberonensi cœnobio, mo-
nachum seu Conuersum, vt loquuntur, fa-
ctum; postea tamen iterum à Suldano Baby-
lonio ad militiam in Asiam euocatum, ibi-
demque defunctum; cor autem ipsius ad hoc
cœnobium ex Asia, vti petierat, esse trans-
missum. Exstat de his rebus siue historia siue
fabula, quam ex Italico idiomate quidam
Gallicè reddidit, & *Philippo Beno*, Burgundiæ
ac Brabantia Ducis inscripsit. hanc idem siue
alius

alius Latinam fecit, quæ in Cartusia Bruxel-
lenfi exstat manuscripta.

Cæterum cum ex huius loci monialibus
de dicto tumulo coram inquireremus; respon-
sum nobis est, illum à Francis, una cum tem-
plo, vastatum sæculo superiore fuisse.

Est autem Oliuæ monasterium situm apud
Mariæ-Montem, sic dictum à Maria Hun-
gariæ Regina, Caroli Quinti Imper. sore-
re, qui eò loci arcem amœnissimam ex-
struxit, ad venationes exercendas. Parcum
seu viridarium ferarum Serenissimus AL-
BERTVS Austrius septo conclusit

Boneffia.

Boneffienſe monasterium in Comitatu Na-
murcenſi anno 1240. in vſum monialium eſt
excitatum, & anno 1245. ab *Innocentio IIII.*
Pontifice confirmatum anno autem 1263.
à *Guidone* Comite Namurcenſi primum in
nouĩ ædificij fundamentis ſaxum eſt collo-
catum. Anno 1461. mandato Capituli gene-
ralis Ciſtertienſis, & vxoris Philippi Boni
Burgundiæ Belgijque Principis hortatu, vir-
gines eius loci per Iardinetanum & Moli-
nenſem Abbates in ordinem ſunt redactæ.
Itaque cedente Abbatiffa, & monialibus ad
varia cœnobĩa dimiſſis, monachi ſunt intro-
ducti; primuſque illis Abbas datus, *Petrus*
Multorius Aloſtanus, qui nono præfecturæ
anno è vita deceſſit, anno 1470. Ex eius loci
archiuiſ hæc habeto.

De

De *Gerkenfis* in Frisia cœnobij auctore sic *Gerken m*
Frisia.
 Andreas Cornelius in *Frisiæ Chronicis*: an-
 no millesimo ducentesimo quadragesimo,
 apud Frisios vir quidā diues ac nobilis, no-
 mine *Gerko* florebat, qui nō haberet liberos,
 ad honorem Dei monasterium ædificauit, in
 quo Abbas Clarocampensis; ipso petente,
 monachos, tam sacerdotes, quàm laicos, ut
 vocant, constituit, qui diuinum ibi officium
 inchoarent. Primus eius loci Abbas fuit *VVi-*
brandus, monachus Clarocampensis, estque
 à Gerkone fundatore cœnobium istud *Ger-*
kense nuncupatum. Hactenus ille.

B. Mariæ monasterium, vulgò *Nonnarum*
monasterium, in suburbano *VVormaciensi* à
 Ludouico Pio Imp. Caroli Magni filio anno
 840. fuit olim virginum Ord. S. Benedicti.
 Quæ cum licentiùs viueret, Ludolfus *Vvor-*
maciensis Episc. anno 1240. reformationem
 Cisterciensem induxit, ibidem in choro se-
 pultus. Ita Bruschi.

Ægidius monachus Aureæ Vallis, in
 diœcesi Treuerensi & Ducatu Luxembur-
 gensi, floret: qui scripsit *Gesta Episcopo-*
rum Leodiensium, edita Leodij an. 1612. Ex
 eodem nos desumpsimus vitam S. Alberti E-
 piscopi Leodiensis & martyris, Antuerpiæ
 in fol. editam.

S. Edmundus Archiepiscopus Cantuariens.
 an. 1246. alijs 1240. in Domino moritur, &
 Ponti-

Pontiniaci sepelitur, Romano Martyrologio ad diem 16. Nouembris adscriptus, & ab Innocentio IV. in Diuos relatus. Exstat vita eius apud Surium ex diuersis collecta.

*Sleiden-
horst.*

Anno 1241. in Ducatu Cliuensi iuxta Refam aptissimo loco constructum est cœnobium pro sacris Virginibus cuius nomen *Sleidenhorst*, quod studio & opera Illustrissimæ D. Catherinæ, Adolphi Cliuicæ Ducis germanæ anno 1459. reformatum est per introductas Colonia, Speculo B. Virg. vulgò Seyen moniales.

Schonenfeldia inferior, virginum illustre apud Bauaros monasteriū hoc anno in Schonenfeld ædificatur, non longè ab ostijs Lici, cū antea in *Burchaim* fuisset inchoatum. Fundatores fuere Bertholdus II. Comes à Graifspach, & vxor eius Adelhaidis: teste Hundio.

Anno 1244. Iacobus Vitriacus Aconensis Episcopus in Syria, & S. R. E. Cardinalis moritur: qui in sua Occidentali historia, capitibus 14. 15. 17. & 19. multa habet de Cisterciensibus lectu dignissima: quæ ad Chronici nostri illustrationem visum hîc fuit subnectere.

*Iacobi
Vitriaci
testimo-
nium de
Cisterciē-
sibus.*

Cū à priscis temporibus in partibus occidentis duæ tantū fuissent regularium diuersitates, *monachi* scilicet. *nigri S. Benedicti* regulam profitentes, & *Canonici albi* secundum regu-

regu-

regulam B. Augustini viuentes, postquam peccatis exigentibus primò modica negligentes paululùm cadere cœperunt, tandem ad tantam dissolutionem plures regulariũ conuentus deuenerunt, quòd viri timorati & prudentes, sub alio habitu & alijs institutis Domino militaturi ab ipsis recesserunt, sicut scriptum est: *fugite de medio Babylonis: saluet unusquisque animam suam: qui enim tetigerit morticinium immundus erit, & qui tetigerit peccem coinquinabitur ab ea. Corruptunt enim bonos mores consortia & colloquia praua.*

Jerem. 51.

Leuit. 11.

Eccl. 13.

1. Cor. 15.

DE CISTERCIENSIBVS.

Primi igitur Cistercienses nigrum habitum in griseum commutantes, vetera reformare & noua superaddere studuerunt, non solum à se superflua ressecantes, sed à multis licitis arctiùs abstinendo, *carnem suam cum vitijs & concupiscentijs crucifixerunt, corpus suum castigantes, & in seruitutem redigentes.* Pellibus siquidem & camisijs non vtuntur, neque femoralibus, nisi fortè cum necesse fuerit ipsos equitare: Carnes autem nisi in graui infirmitate non manducant. *Piscibus, ouis, lacte & caseo non vescuntur communiter, quandoque tamen, licet rarò, pietatis & reuelationis intuitu, pro pitantijs & summis delitijs his vtuntur.* Fratres eorum in grangijs & mansionibus extra Abbatiam

Gal. 5.

1. Cor. 9.

Cisterciensis
sui vetus
abstinentia.

Q

vinum

*Capitulum
generale.*

vinum non bibunt : habent autem tam monachi quàm alij fratres lectos ex stramine & sagis mediocriter duros , nec mollitie pigros, nec ornatu delicatos, in quibus cùm tunica & cuculla vestiti iacent. Media autem nocte surgentes in psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, iubilando, & Dominum laudando, vsque ad lucis auroram perseuerant, & tunc Primam horam & Missam elacriter in Dei laudem explentes, postquam in capitulo per verba & verbera à peccatis fuerint expiati, residuum diei in labore manuum suarum, & lectione & orationibus, non otiosi aut desidiosi transcurrunt. Silentium autem per totum ferè diem obseruantes, mutuis colloctionibus & collationibus spiritualibus vnā sibi horam reseruant inuicem consolantes, & inuicem instruentes. A festo Sanctæ Crucis in Septembri (in quo omnibus congregatis Abbatibus capitulum generale Cistercij celebrant) vsque ad Pascha semel in die manducant. Singulis autem annis per vniuersas Abbatis mittunt Visitatores, tam in capite, quàm in membris, absque personarum acceptione, quæ corrigenda sunt corrigentes, neminem palpantes, nulli adulantes, sed distractione & seueritate ordinis exigente euellunt, & destruunt, disperdunt, & dissipant, ædificant & plantant, secundum quod viderint

rint expedire : & præcipuè propter hoc in
 virtute & veritate eorum religio perseverat.
 Modestiam autè in omnibus sectantes, cor-
 poribus suis valdè districti sunt & austeri.
 Pauperibus autem & hospitalibus sua libe-
 raliter exponunt, *tanquam boues de armento* *Esai. 62.*
Domini paleam manducantes, grana superue- *Tob. 31.*
 nientibus referuabant. Foris non mansit pe-
 regrinus : & ostiū eorum viatoribus patuit.
Buccellam suā non comederunt soli, & benedixe-
runt eis pauperum latera de velleribus ouium sua-
rum calefacta. Fama autem & opinione san-
 ctitatis eorū quasi ex odore vnguenti aded
 repleta est tota domus Ecclesiæ Ies v Chri-
 sti, quod non est prouincia vel regio, ad quā
 vinea illa benedicta palmites suos non ex-
 tenderit. Dilatauit Dominus & beata eorum *Esai. 54.*
 patrona Virgo MARIA (cui vnanimiter *Matt. 10.*
 & vno humero vbiq; deuotissimè inserviūt)
 locum tentorij eorum, & non solum vsq; ad
 mare, sed etiā vltra mare propagines ipsorū
 protendit: vt iam per experientiam in se cō-
 pletum agnouerint ; quod ait Dominus in
 Euāgelio: *Centuplum accipient in hoc seculo, &* *Matt. 19.*
vitam aternā in futuro. Suscitauit autem Do- *Marc. 10.*
 minus eis à principio nouellæ plantationis
 eorum, Agricolam peritum, prudentem & *Num. 12.*
 sanctū virū, quem inuenit Dominus secundū
 cor suum in omni domo suā fidelissimum, &
 operarium in vinea sua diligentem, & ita *Matth. 13.*

Luce 12. diosum, qui vniuersæ familiæ Domini de thesauro suo noua proferens & vetera, erogaret tritici mensuram, & daret illi cibum in tempore, sanctum videlicet *Bernardum* Clauvallis Abbatem, totius religionis probatissimam margaritam, lucernam ordinis, & stellam in firmamento Ecclesiæ Dei radiantem, qui non ab homine, neq; per hominem, sed sola Dei inspiratione, præminentem sanctarum Scripturarum accepit intelligentiam, & quasi de ipso Dominici pectoris fonte potauit cœlestes aquas, quas diffunderet in plateis multis. Et quoniam potens fuit in opere & sermone, exemplo sanctæ & præminentis conuersationis, & doctrinæ cœlestis prædicationis, sed & virtute miraculorum & mirabilium operum multis factus est odor vitæ in vitam, qui relictis fallacibus mundi blanditijs transierunt ad religionem, asperum & ponderosum mûdi huius iugum suauissimo Cisterciensis ordinis iugo, permutantes. Quod enim impossibile hominibus, possibile & facile est Deo. Multos enim vidimus nobiles & delicatos in sæculo cibos carnales quantumcunque curiosè & sumptuosè paratos fastidientes, ægrotatiuos, & debiles; qui postquam arctam & arduam prædictæ religionis aggressi sunt viam, in ieiunijs & vigilijs, in frigore & fame, & paupertate, Domino seruientes, aridis & insipidis

ves-

vescentes cibarijs, recuperabant sanitatem. unde cum quadam die frater quidam, qui Physicus probatus & nominatus fuerat, in sæculo communes cibos ordinis quasi complexionis suæ contrarios respueret, & alijs fratribus materia scandali singularis effectus fuisset, sequenti nocte vidit in somnis beatam Cisterciensis ordinis aduocatam virginem MARIAM, singulis fratribus quasi in processione transeuntibus in cochleari argenteo & pyxide aurea electuarius tribuentem.

Cum autem ad prædictum Physicum peruentum fuisset, & ipse os suum medicinæ porrigeret, beata Virgo manum retrahens, quasi indignando & increpando, dixit illi: *Medice cura teipsum.* Multi siquidem viri Lucæ 4. sancti à primordijs & prima institutione Cisterciensis ordinis varijs charismatum donis, præter communem religionis obseruantiam, vsque ad tempora nostra inter cæteros Matth. 5. præminentes, licet latere & abscondi sub modio habuissent in affectu, à Domino tamen manifesti super candelabrū positi sunt in effectum. Alij sermone prædicationis, & gratia ædificationis præpotentes, alij virtute miraculorum & gratia curationum insignes, alij spiritum prophetiæ diuinis illuminati reuelationibus habentes, alij virtute abstinentiæ, & ieiuniorum humanæ possibili-

Ecc. 10.

tatis mensuram excedentes, alij in orationibus & psalmodijs, & laudibus diuinis tanquam à Domino consecuti sunt gratiam & deuotionis suauitatem, muscas morientes, & importunas cogitationes à se penitus abigentes, quod in fine nocturni & matutini officij, sicut adipe & pinguedine vsque ad summum repleti, vellent si esset possibile tēpore nocturno reuertente, rursus iteratum officium inchoare. Vidimus *fratrem quendam mirabilem* à Domino gratiam consecutū: dum enim aliquis peccata sua confiteri noluisse, Deus illi peccata, quæ non erant per confessionem detecta, reuelabat, vt ad confitendum induceret peccatores.

Per fratrem quendam mirabilem Vitriacum intelligit B. Simonem Alnensem, qui an. 1229. obiit. Exstat vitæ eius Atrebari an. 1600. per Franciscam Moschum edita.

DE MONIALIBVS CISTER- tensibus.

*Vitriaci
testima-
nium de
monialib.
Cistert.*

A Principio autem ordinis feminarum sexus fragilior ad tantæ districtiōis seueritatem & perfectionis cacumen aspirare non audebat. Nam & viris fortioribus nisi eos Deus confortaret, tantum pondus valdè graue & pœnè intolerabile videbatur. Postea verò deuotæ Deo virgines & sanctæ mulieres feruore spiritus & desiderio fœmi-
neum

neum animum exuentes, euadentes mundi naufragium, ad tranquillum Cisterciensis ordinis portum assumpto regulariter habitu transierunt. Alijs enim monialium congregationibus, propter nimiam vitæ dissolutionem, securè sese committere non audebant. Ad tantam enim corruptionem & defectum claustrales mulieres ubique ferè deuenerant, quod ad eas tutum refugium non habebant. Quantum enim periculosum sit & difficile inter impudicas castitatem conseruare, nemo dubitat, qui talium mulierum mille artes & maleficia non ignorat. Sed & passim & publicè pro miserabili monasteriorum ingressu pecuniam exigebant, allegantes suam paupertatem & de simoniæ crimine pessimo non curantes, domum orationis in forum negotiationis conuertebant. Sed & proprium omnes ferè retinere non timebant, cum Anania & Saphyra à Domino reprobatae.

Postquàm autem *Pramonstratensis* ordinis viri timorati & religiosi, sapienter attendentes, & familiari exemplo experti, quàm graue sit & periculosum ipsos custodes custodire, in domibus ordinis fœminas iam de cætero non recipere decreuerunt: multiplicata est sicut stellæ cœli, & excreuit in immensum Cisterciensis ordinis religio

Gen. 1.

sanctimonialium, benedicente Domino & dicente eis; *Crescite & multiplicamini, & implete domum.* Fundabantur cœnobîa, ædificabantur monasteria, replebantur claustra, cōfluebant virgines, currebant viduę & mulieres coniugatę de consensu maritorū suorum carnale matrimonium in spirituale cōmutabant. Ex alijs monasterijs moniales, mutato habitu, ad fructum melioris vitę, & arctioris vię aduolabant. Matronę nobiles & potentes in sæculo, relictis hæreditatibus terrenis, & immensis potestatibus præeligerant

Psal. 83.

abiectę esse in domo Domini, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Illustris prosapię virgines oblata matrimonia contempnentes, relictis ingenuis parentibus, & blandientis sæculi delicijs, proiectis ornamentis & vestibus pretiosis, Christo sponso virginum iungebantur paupertate & humilitate; & vitę durioris asperitate Domino deuotissimè seruientes, temporales diuitias & fallaces delicias pro spiritualibus sapienter permutantes. Vt enim de alijs huius ordinis monasterijs & congregationibus sanctimonialium, quę in locis alijs passim ædificabantur, taceamus; in vna diœcesis Leodiensis regione, septem huius ordinis & professionis Abbatis monialium in tempore modico fundari & construi vidimus, & sanctis monialibus tanquam lilijs & violis exornari.

In diœcesi
Leodicēsi
7. Abbatie monialium ciuitatis
Her.: sunt ædificata, temporibus
Viriaci.

ornari.

ornari. Adeò autem sanctis & deuotis Vir-
ginibus abundat prædicta Deo amabilis pro-
uincia, tanquam hortus liliorum & paradi-
sus deliciarum, quod pro certo credimus, &
in veritate comperimus, si triplo plures ef-
sent in partibus illis, huiusmodi nõ deessent
lilia, sed prompto animo, & ardenti deside- *Ecel. 24.*
rio in holocaustum pinguedinis & odorem
suauitatis sese offerrent piè & deuotæ virgi-
nes Domino, regnum mundi & omnem or-
natum eius contemnentes, propter amorem
Domini nostri IESU Christi, vt tranquilla
deuotione Domino seruiantes, sæculi per-
euntis euadentes incendia ad tabernaculum
foederis confugerent, vt esset eis, secundum
Isaiæ verbum, in vmbraculum diei ab æstu,
& in securitatem & absconsionem à turbine &
à pluuia. Non solum autem in partibus Oc- *Monialit̃*
cidentis, sed in Orientalibus prouincijs, in *cænobia*
in Oriẽte.
Constantinopoli & Cypro, & Antiochia & Tripoli
& Acon, nouis eiusdem ordinis constructis
fœminarum monasterijs, prædicta Domini
vinea propagines benedictionis extendit.

DE MONACHIS VALLIS COL-
lium, alijs Caulium.

SUNT alij fratres in Episcopatu Lingo- *Ex Vi-*
nenfi, monachi Deo amabiles & valde *triacò cap.*
religiosi, qui de *Valle Callium* nominan- *17. histor.*
tur. Hi *Cistertiensis* Ordinis instituta victu & *O. cid.*
vesti-

Q s

vestitu & diuinis officijs, & in omnibus alijs
 strictè & diligèter obseruant, excepto quòd
 cellulas modicas, causa maioris tranquillita-
 tis & pacis, sibi construxerunt, vt in eis tem-
 pore meditationis, lectionis, orationis, tantò
 deuotiùs, quantò secretiùs, clauso sensualita-
 tis ostio, intra cubiculum suū soli Deo vaca-
 re queant. Adeò aut ab omni exterioris curæ
 præputio corda sua circuncidere studuerūt,
 quod nec greges, nec armenta, nec terras ara-
 biles, nec alias habent possessiones, nec tem-
 poralibus occupati sollicitudinibus & curis
 huius sæculi ab intentione spiritualium re-
 tardentur. Præfixerunt autem extra septa
 monasterij sui terminos, quos non licet eis
 euagando præterire. Solus autem *Prior* cum
 aliquo de fratribus suis, vt subiecta sibi visi-
 tet monasteria, vel alia necessaria causa po-
 test exigere: reliquis simplicibus fratribus
 in domo velut Iacob commorantibus. Ha-
 bent autem infrà terminos suos hortos ole-
 rum & arborum, ad quos excolendos cer-
 tis & constitutis horis egrediuntur, vt man-
 ducent labores manuum suarum. Sed &
 certos possident redditus, quos absque ma-
 gno labore ad vsus necessarios annuatim re-
 cipiunt. Ne autem aliqua egestatis molestia
 spiritus à cursu suo retardetur, vel necessita-
 te cogēte oporteat ipsos medicare, aut mani-
 bus alienis inhiare, nō plures in cōgregatiōe
 sua

Gen. 25.

sua recipiunt, quàm de redditibus suis medio-
 criter valeant procurare. Et quoniam scriptum
 est, *nemo militans Deo implicat se secularibus* 2. Tim. 2.
negotijs, quàm prudenter & prouidè prædi-
 cti *Vallis Callium* monachi cōsuluerunt saluti
 animæ suæ, vt liberè possent diuinorū con-
 templationi vacare, norunt melius per ex-
 perientiam illi, qui ad exteriorum venatio-
 nem frequenter exeuntes amiserunt benedi- Gen. 27.
 ctionē cum Esau: sic stulti vt cum spiritu ce- ad Gal. 5.
 perant, carne non solum cōsumment, sed in-
 super cōsumantur: qui negotiationē & quæ-
 stum pietatem æstimantes, dum monasteria 1. Tim. 6.
 sua possessionibus ampliare modis omnibus
 satagunt, non sapienter illud Euangelicum
 attendunt: *Quid prodest homini si vniuersum* Matt. 19.
mundum lucretur, anima autem suæ detrimentū
patriatur? Exiuit Semei de Hierusalem per 3. Reg. 2.
 cupiditatem, & à Salomone interfectus est.
 Exiuit Dina filia Iacob per curiositatem de Gen. 22.
 domo patris sui, & à Sichen iuvene impudi-
 co corrupta est. Exiuit fili⁹ prodigus per lu- Luc. 15.
 xuriam, & portionē substantiæ suæ luxurio-
 sè cōsumens, filiquis porcorum, quos pasce-
 bat, saturari non valebat. Prædicti aut̃ fratres
 circūspecti, & prudentes infrā terminos suos
 cautè recluduntur, ne vento strepitus secula-
 ris lucerna eorū extingatur, omnē à se mur-
 muris occasionem & ambitionis materiā re-
 scindentes, dū alter alteri nō inuidet, nec aliū
 se con-

se contempto sibi in temporalium administratione præpositum dolet.

De familia monachorum Vallis Caulium agit & Arnold. Vionus, Ligni vitæ lib. 1. c. 50. & Barth. Chassaneus, in Catal. Gl. Mundi, parte 4. confid. 58.

DE FRATRIBVS ET MONACHIS Grandis-Montis.

Ex Vi.
triano c.
19. histor.
Decid.

EST altera fratrum religio seu regularis institutio, quæ de *Grandi-Monte* nominatur, quorum caput & originale monasterium in partibus est Aquitanix. Hi siquidem *Grandis-Montis* fratres à principio ordinis prudenter instituerunt, quod monachi spiritualibus & diuinis officijs tantummodò intenderent, temporalium administratione & prouidentia laicis fratribus credita & relicta. Regulam autem & instituta *Cisterciensis* ordinis in alijs omnibus pœne obseruant, excepto quod nunquam carnes, postquam professionem fecerunt, de cætera licet eis manducare, quantacunque ægritudine prægraentur. Silentium insuper in Ecclesia, quamdiu diuinis intersunt officijs, & in refectorio & in dormitorio tantum obseruantes, in alijs locis & cæteris horis quandoque placuerit, loqui possunt, inuicem instruentes, & mutuò consolantes, secundum quod dominus eis inspirauerit. Adeò autem

mona-

monasteriorum suorum septa clausis semper
 ostijs diligenter obseruare student, quod nō
 nisi magnis & authenticis personis & fami-
 liaribus ordinis facillè patet ingressus: nec ita
 claustrum suū & interiora habitationis suæ
 exponunt hospitalibus, sicut *Cistertienses*, &
 alij regulares. Habent vnum summum *Prio-*
rem, qui licet nullam temporaliū habeat ad-
 ministrationem, tantum coram eo semel in
 anno laici omnes in generali Capitulo, & qui
 propè in eadem regione commorantur, se-
 mel in mense, villicationis suæ tenentur red-
 dere rationem. Habet insuper potestatem
 mittere monachum vnum cum laico ad to-
 tius ordinis monasteriorum visitationem.
 Licet autem monachis & viris spiritualibus
 videatur expedire temporalium administra-
 tionem seu quaecunq̃ue dominium non ha-
 bere, vt tanto tranquillius spiritualibus va-
 care valeant, quanto de temporalibus non
 cogitant; inimicus tamen humani generis &
 totius religionis callidus impugnator, tam
 sanctis, quàm & salutaribus inuidens institu-
 tis, hac occasione murmur valdè pernicio-
 sum, seditionem & scandalum aliquando sus-
 citauit inter clericos, & laicos, monachos &
 conuersos prædicti monasterij Grandis-
 Montis. Videbatur enim monachis, quod
 in omnibus præesse debuissent, laicis non
 subesse; quemadmodum fit in alijs religio-
 num

inter cla-
ricos &
laicos
Grandi-
montenses
questio.

num congregationibus, qui capitella non bases in summo culminis consueuerant ponere.

Addebant insuper, quod eos laici contemnebant, & eis dominari non solum in temporalibus, sed plerumque in spiritualibus presumebant. Cum enim sacerdotes eorum proprium diei officium vellent regulariter celebrare: Laici Missas de B. Maria vel de Spiritu sancto, vel pro defunctis volebant audire, & secundum varias eorum occupationes, quandoque citius, quandoque tardius postulabant sibi diuina celebrari. Si autem sacerdotes renuerent, indignabantur eis laici, & irascebantur contra monachos murmurantes. Et quoniam ea quibus indigebant, non nisi per laicorum manus recipiebant, monachis necessaria petentibus, surdis auribus prætereuntes, & dissimulantes laici, frequenter ipsos monachos molestabant. E contra laici monachos de ingratitude arguentes asseriebant, monachis in sua pace & contemplationis quiete commorantibus, se portare pondus diei & æstus, & temporalis administrationis sollicitudine prægruari, ut monachis, quibus seruiebant, necessaria non decissent. Et quoniam contra Martham Maria non legatur murmurasse, eis sufficere deberet, quod possent alijs exeuntibus in claustro quiescere, & lectionibus & orationibus vacare. Tandem
verò

Luce 10.

verò partibus ad audientiam summi Pontificis venientibus, Dominus Papa post multas allegationes & varias altercationes, & pacem & concordiam inter partes reformavit: Fratribus laicis præcipiens quatenus monachos honorarent, & eis in spiritualibus subiecti essent: de diuinis autem officijs nihil præcipere, aut ordinare aliqua præsumptione attentarent.

Monachis autem iniunxit vt fratres laicos diligerent, verbo & exemplo ipsos in spiritu lenitatis instruantes, & misericorditer eorum defectus supportantes, nec eis temporalium procurationem & administrationem inuiderent, sed sine querela & murmure eis exteriorum curam relinquentes, ipsi spiritualibus intenderent, & diuinis vacarent officijs. *Hactenus ex Iacobi Vitriaci Historia Occidentali.*

Cæterum ordinis Grandimontensis institutor fuit *Sanctus Stephanus* Aruernensis, qui obiit anno millesimo centesimo vigesimo sexto: vt Baronius docet in Annalibus.

Anno 1244. Ioannem de Toletum monachum Cisterciensem Innocentius Quartus creat Cardinalem: vt loquitur Mattheus Westmonasteriensis, qui tradit eundem fuisse Anglum. Fundauit is monasteria *Sancti Petri*, & *Sancti Iuliani*, Perusiæ:
teste

teste Ciaconio, in vitis Pontificum. Obijt Archiepiscopus Vefontionensis, anno 1274. Lugduni, tempore Concilij II. generalis.

1246. Robertus Episcopus Leodiensis moritur, qui Ord. Cistertiensis adeò studiosus atque amans fuit, vt ab Abbate Cistertiensi & cæteris Patribus petierit, vt festum S. Lamberti Martyris & Episcopi Leodiensis totus ordo celebraret. Sepultus fuit primum Alnæ, postea in Clara-Valle: vt legi in manuscripto Chronico Leodiensi.

Mons Roberti.

Sub hoc Episcopo Lambertus Canonicus & Cantor S. Dionysij, monasterium *Montis Roberti*, quod est Virginum, reedificauit. Ita Placentius in Catalogo Episcoporum Leodiensium.

Ante annum Christi 1246. constat monachos Clara-vallenses collegium Parisijs habuisse, ad studia ea in Academia prosequenda: vt libro de Antiquitatib. Parisiensibus Iacobus Breulius docet. Matthæus Paris in historia Anglicana, scribit temporibus Henrici III. circa annum 1249. Monachos Ordinis Cistertiensis, cum à Dominicanis, Fraciscanis, & alijs litteratis doctisque hominibus velut idiotæ contemptui haberentur, ab Innocentio IV. Papa impetrasse, vt scholas & collegia in celebrioribus Academijs, vt in Parisiensi, possent excitare.

Anno itaque 1336. Benedictus XII. Papa, ante

ante Pontificatum, cū esset monachus ord.
Cistertiensis, ædificare cœpit templum &
collegium sui Ordinis, in Academia Pari-
sienſi, quod vulgò *Bernardinorum* dicitur.
Post cuius obitum, ædificia inchoata perfe-
cit Guilielmus S. R. E. Cardinalis, ordinis
itidem Cistertiensis monachus: ex duplici
inscriptione, quam in dicti Collegij templo
me legere memini:

*Bernardi-
norū col-
legium
Parisijs.*

*Hæc arma sunt sanctissimæ memoriæ, Domini
Benedicti Papæ duodecimi, Cistertiensis Ordinis,
cuius est præsens studentium Collegium professor-
is; qui hanc fundavit Ecclesiam, & multis dota-
vit Indulgentijs.*

*Dominus Guilielmus, quondam Cardinalis,
Doct̃or Theologiæ, Tolosanus natione, Cistertien-
sis religione; Ecclesiam præsentem ad perfectio-
nem, qualem obtinet, produxit: Bibliothecam insi-
gniuit, sexdecim scholares in Theologia studen-
tes in perpetuo fundavit.*

Hic Guilielmus cognomento Albus, crea-
tus fuit Presbyter Cardinalis, Tituli sancti
Stephani in Monte Cœlio, à Benedicto Pa-
pa XII. anno Domini 1337. Et anno 1346.
Pontificatus autem Clementis VI. quinto
obiit Auenione, auctore Onuphrio.

Cæterum inter Parisiensis Academiæ col-
legia non infimum est *Bernardinum*, habetq;
aulam longè amplissimam, plurimis colum-
nis distinctam.

R

Papi-

Papirius Massonus in vita Benedicti XII. tradit ab ipso Auenione palatium ingens magna ex parte exædificatum esse, itemque Lutetiæ pulcherrimum templum Bernardinorum. Collegium verò, in quo Cistercienses, nunc quoque instituuntur, tradit opus esse *Stephani* Abbatis Clarauallensis, anno 1245. ædificatum, idque ex Annalibus Victoriani apud Lutetiam cœnobij.

S. Lutgardis.

S. Lutgardis, Virgo, patriâ Tungrensis, primum benedictini, postea Cisterciensis Ord. in Aquiria, piè moritur v. Kalend. Iulij anno 1246. ætatis sexagesimo quarto. Vitam eius scripsit Thomas Cantipratanus, exstatque apud nos manuscripta, & apud Surium typis edita tomo quinto. Nomen eius adscriptum est Martyrologio Rom. 28. Iun. De eadem Molanus in Natal. SS. Belgij, & in Auctario ad Vsuarium.

Anno 1247. fundata est Abbatia S. Viti in Sicilia.

B. Iuliana Corneliensis, virgo Ordinis Cisterciensis eodem anno in Domino obdormiuit, sepulta in Villario Brabantiae cœnobio. Hæc virgo sanctissima institutionem festi Venerabilis Sacramenti promouit; ut diximus suprâ, an. 1147. & in Chronico Sigebertino. Vita eius fusè exstat libris duobus Latine descripta in Rubra Valle, apud Bruckellam, eademque Gallicè est edita Leodici anno

anno 1598. De eadem vide Gretserum libro de Festis, in Dissertatione de festo Corporis Christi fol. 7.

B. Aleidis Scarenbeca, monialis in Camera Beatæ Mariæ apud Bruxellam in Domino anno 1250. obdormit. Vita eius exstat manuscripta in Rubræ Vallis monasterio, apud Bruxellam.

Iisdem temporibus florebat Engelbertus Abbas ord. Cistertiensis, qui scripsit vitam S. Hidvvigis Ducissæ, à Surio tomo 5. editam.

Annetense monasterium Virginum in Artesia vulgò *La Brailla lez Annay*, conditum lego hoc ferè tempore à Michaelè Toparcha Antoniano. Alij vetustius esse volunt.

Anno item 1250. florebat Engelbertus Abbas ord. Cistertiensis, qui scripsit vitam Sancti Hidvvigis Ducissæ & monialis, editam tomo 5. à Surio.

Circa hæc tempora fundatum est monasterium *Vallis Benedictinis* apud Germanos, in diocesi Mindensi, per Comites Oldenburgicos. *Vallis Benedictinis.*

Mons Principis propè oppidum Sanctense fundatus quidem ante 1199. pro Benedictinis, hoc tempore Cistertiensibus datus est, Reformatus anno millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo.

R 2

Cum

*Refugium
nostra
Domina.*

Cum piæ aliquot Virgines, Cisterciensis instituti, Aldenardæ in Flandria cœnobium ædificare cœpissent, idque loco non satis cōmodo, *Margaretha* Constantinopolitana, Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, eas ipsas Athum, quod est Hannoniæ opidum, deduxit, ibique cœnobium ipsis exstruxit, dotauitque. De quo exstat diploma anno millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, mense Iunio, Binchij datum. Ita Iacobus Guisus in manuscriptis Hannoniæ Chronicis. Monasterium istud proprio nomine *Refugium nostra Domina* vocatur.

*Fursten-
veld.*

*Notent
Braban-
ticarum
rerū stu-
dij.*

Furstenveldense monasterium, situm est ad Ambram fluuium. Fundauit id Ludouicus Bauariæ Dux, pater Ludouici Imp. ad expiandam cædem primæ suæ coniugi, Mariæ Brabatinæ, ob falsam adulterij suspicionem, anno 1256. illatam. Nam præcoci ira percitus, Vverdæ ad Danubium eam capite plecti iusserat; vbi & sepulta est innocens matrona, in S. Crucis cœnobio.

Itaque Alexander Pontif. Max. illi mandauit, vt ad expiandum scelus monasterium Cartusianis sua in prouincia excitaret: quod quidem certis de causis pōst in vsum monachorum Cisterciensium ædificauit, Clemente Pontifice indulgente, & monachis ex Alerspacensi cœnobio, cum primo Abbate Anselmo euocatis.

Obijt

Obijt fundator Dux Ludouicus anno 1294. qui hoc in monasterio est sepultus, vnà cum filio suo Ludouico ex secunda coniuge Anna genito, qui Nurenbergæ in Hastiludio per Craſtonem ab Hochelo occiſus eſt an. 1271. Itemq; cum vxoribus ſuis, Anna iam dicta Conradi Poloniæ Ducis filia, quæ obiit an. 1271. & Mechtilde, Rodulphi Rom. Regis filia an. 1304. defuncta. Sic Hundius in Metropoli Salisburgenſi.

Anguli cœnobium, in Sancto Monte apud Sueuos ſitum eſt: De quo ſic Bruſchius, in ſua Chronologia. Anno 1256. Henricus Finckius Eremita & monachus Salernitanus, auxilio Bertholdi Comitis, in Sancto Monte fundum liberaliter donantis, monaſteriorum in honorem SS. Ioannis Bapt. & Catharinæ inſtituit.

Schontalenſe monaſterium, in Palatinatu ſitum, per nobiles de Perlichingen fundatū tradit Munſterus in ſua Germania: ſed annum foundationis ignorat.

Anno 1260. Vallis Comitis, vulgò Nouum Monaſterium, iuxta opidum Gochēſe ſumptibus Othonis Geldriæ Comitis, & Margarethæ Theodori Cliuiæ Comitis filiæ coniugum, fundari cœpit, cui D. Iſabella primi Gelriæ Ducis filia quondam præſedit Abbatiffa.

Leuenhorſtum, vulgò *Ter Lee*, ſiue *Lee-venhorſt*, Virginum in Hollandia cœnobiū nobile, ſeſquimiliari à Nordouico, exſtrui

R 3

cœptum

1262. coeptum est ad annum Christi 1262. eiusque condendi auctor fuit *Arnoldus Sassenheimius*, Harlemensium Parochus, qui virginallis pudicitiae studio, cum in hoc coenobium, tum in Begginagium Harlemense, quod Magnum vulgo audit, opes suas largiter & utiliter effudit. Caeterum Leuenhorstense coenobium nostrae aetatis Sectarii funditus euerterunt; cum multis alijs non solum in Belgio, sed etiam alijs regionibus, quod semel his dictum, non est opus saepius reperere.

*Furstenfeldensi
Abbat. in
Bauaria.*

Anno 1266. *Furstenveldense* monasterium ad Ambram flu. in Bauaria, fundavit Ludouicus Bauariae Dux, pater Ludouici Imperatoris, & hoc propter caedem primae suae coniugis *Mariae Brabantinae*, quam ob falsam adulterij suspicionem, VVerda ad Danubiũ precoci ira percitus, an. 1256. decollari fecerat, ubi etiam sepulta est, in monasterio S. Crucis. Impositum illi fuit per Alexandrum Pontificem, vt pro poenitentia in sua prouincia, & de proprijs redditibus suis, monasteriũ pro XII. Cartusianis institueret. Cum aut nullũ tale monasteriũ in Bauaria esset, promisit simile pro fratribus Ord. S. Bernardi, seu Cisterciensibus, in loco, qui *Furstenveld* dicitur, edificare. Quod illi à Clemente Põtifice permisso est; ita tamen si nõ aliquo priori voto ad hoc obligatus esset. Ita testatur diploma *Conradi Frisingensis Episc.* an. 1266. datum.

Atque

Atque ita facta est hæc fundatio in honorem Saluatoris Dñi nostri IESV Christi, & gloriosæ Virg. Mariæ. Hunc locum vocatū *Furstenveld*, cum omnibus pertinentijs plenariè tradidit. Multa prætereà alia prædia & possessiones eidē cenobio donauit, quarum nomina in diplomate extant. Concessit item ei ius eligendi sibi Aduocatū, quem vellent, qui tutelam monasterij sine aliqua exactione & grauamine susciperet. Concessit etiam iurisdictionem super bona & subditos monasterij, exceptis capitalibus criminibus; itē quæcunq; prædia fratres emerēt, siue eis propter DEVM darentur, quæ feudali titulo ad Principes pertinerent, liberentur eo onere, vt pleno iure proprietatis monasterio cedant. Prætereà donauit immunitate telonij omnium victualium, siue terra siue aqua ad monasterium perferantur.

Eius rei testes citantur, Conradus Episcopus Frisingensis, Hartmannus Augustensis Pótifex, Conradus secundus, Affinis noster, *vnser Oheim* / Hierusalē & Siciliæ Rex, Dux Sueuiæ, Meinhardus Comes Goritiæ, Gebhardus Comes de Hirsperg, Albertus supremus noster scriba, Præpositus Illmunstrensis, Eberhardus noster Vicedominus, Dietericus olim noster Vicedominus, Fridericus de Truchedingen, &c. Actum Monachij 1266. Sunt autem monachi ex Allerspach

R 4

huc

huc vocati, sub primo Abbate Anselmo. Sic Hundius.

*Fursten-
cella in
Bavaria.*

Est & in Bavaria inferiori Furstencellen-
sis Abbatia eiusdem ordinis, vulgò *Fursten-
Zel*, inter OEnum & Vilsum amnes, incœ-
pta per Hartuicum, Othonis & Henrici Ba-
variæ ducum Capellanum, ac Canonicū Pa-
tauiensem; cui cū sumptus non sufficerent,
dictus Henricus inferioris Bavariæ Dux,
eandem cellam perfecit: vt idem Hundius
testatur.

*Losdunū
in Hollan-
dia.*

Losdunense Virginum in Hollandia cœno-
bium, secundo lapide ab Hage Comititis (quæ
vetus est aula Comitum Hollandiæ) nomen
habet à collibus marinis, quos inter à *Mach-
tilde*, Florentij eo nomine quarti, Hollandiæ
1267. Comitiss vxore, anno salutis 1267. est con-
structum; quæ & in eo vitam, à morte mari-
ti, castè pieque transegit.

Hoc in cœnobio inter alia ostendi solet
monumentum *Margarita* Principis scemine,
quæ Comiti Hennebergio nupta, vno partu
trecentas sexaginta & quatuor proles dedit,
quas *Guido* Episcopus Ultraiectinus Suffra-
ganeus, sacro omnes fonte abluit. Rem dice-
res fabulæ, quàm historiæ propiorem, nisi
eam Bataviæ Annales constanti adsensu tra-
didissent. Epigraphen è templi pariete non
abs re fuerit hoc loco adscripsisse:

*Illustris Domini Florentij Comitiss Hollan-
diæ*

die filia, cuius mater fuit Machtildis, filia Hen-
rici Ducis Brabantia, fratrem habuit Guilhel- *Partus*
mum Alemannia Regem. Hac praefata Domina *Prodigio-*
Margareta, anno salutis millesimo ducentesimo *ius.*
septuagesimo sexto, etatis sue anno quadragesimo *1276.*
secundo, ipso die Parasceues, hora nona ante me-
ridiem, peperit infantes viuos promiscui sexus
numero trecentos sexaginta quatuor; qui, post-
quam per venerabilem Episcopum Dominum Gui-
donem Suffraganeum, praesentibus nonnullis pro-
ceribus & magnatibus, in pelui quadam Baptismi
Sacramentum percepissent, & masculis Ioannis,
femellis verò nomen Elisabethae impositum fuisset;
ipforum omnium simul cum matris animae ad
Deum eternaliter victura redierunt, corpora au-
tem sub hoc saxo requiescunt. Sic Adrianus Iu-
nius in sua Batauiæ historia.

Anno eodem obiit Henricus eo nomine *Honep.*
primus Episcopus Ultraiectinus, qui Hone-
pense Virginum cenobium in vico Horsten-
si, haud procul à Dauentria, Germaniæ in-
ferioris vrbe Episcopali, instituit ac dota-
uit.

B. Beatrix Priorissa in Nazareth apud Li-
ram Brabantie opidum anno 1268. in Domi-
no obdormiuit vi. Kal. Augusti. Vita eius
libris conscripta exstat in Rubra Valle apud
Bruxellam.

Pirckenfeldia in Francia Orientali, apud *Pircken-*
Neapolim, ad Estum amnem sita est. Huius *feldia.*

R 5

cœne-

Conobij in nobilium virginum gratiam excitati gloria debetur *Frederico* Comite Solernensi, primo Burggraui Noribergensi, eiusq; coniugi *Helena*, circa annum 1276. Ita Bruschijs.

Iacobus VIII. Aragoniæ Rex, cum vehementiori febre correptus testamentum condidisset, Cistertiensis Ord. vestem induit, & totum se Deo deuouens, Populetum proficisci statuit. Sed Valentiam delatus, morbo ingrauescente, votum perficere non potuit, obiitque ibidem an. 1278. Ita Marineus Siculus lib. 10. Annal. Hispaniæ.

Margarita cognomento Constantinopolitana, (quia Balduini ex Flandorū Comite Imperatoris Constantinopolitani filia fuit) Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, optimè de religione orthodoxa merita, an. 1279. diem claudit extremum. Huius beneficio constructa sunt plurima per Flādriam atq; Hannoniam monasteria, in his Cistertiensis instituti non pauca, vt *Dorisella* & *Oistecloa*, in agro Gandēsi, item *Refugium nostræ Domine* in Atheniensi Hannonum opido, *Flinense* monasterium in agro Duacēsi, *Silua Nonnarum* seu Monialiū, apud Gandanum, *Haga* apud Axellam Flandriæ opidū, & *Marquetta* apud Insulas, Flandriæ, item urbem mercatu celeberrimam.

Flinenses moniales primum *Orchiaci*, quod vicinum est opidum, sedem habuere; postea
Flinis

Flinis ad Scarpum fluuium, loco amœnissi-
mo, sesquimilliarî à Duaco, collocatæ. Vi-
sunturque ibidem marmorei tumuli *Marg-
arita* fundatricis, & *Guidonis* Dampetri eius
filij. In vetustis monumentis Abbatia Fli-
nensis, *Honor B. Mariae*, peculiari nomine insi-
gnitur.

Siluenfes & Hagenfes religiosæ Virgines,
in vrbe Gandensi, vitâdis iniurijs ac tumul-
tibus bellicis, hodiè degunt.

Hagense porrò cœnobium lego olim *Do-
mum latitiæ* nuncupatam.

Sunt & Insulis, Flandriæ vrbe, gemina Xe-
nodochia, quorum alterum *Sancti Saluato-
ris*, alterum *Comitissæ* nuncupant. Totidem
quoque Cortraci visuntur, quorum prius
Sancti Nicolai cognomento notum, cis Li-
sam, alterum vltra Lisam fluuium est col-
locatum. His Xenodochijs, itemque Comi-
nensi, præsunt, vt audio, Cistertienfis insti-
tuti moniales.

Corona Cœli, Germanicè *Himmelkron*, in
dicecesi Bambergensi, in Gefresum & Culm-
bachium, ditionis Brandenburgensis opida,
Virginum est cœnobium: de quo sic Bru-
schius: *Est hic locus ex veteri castro Preczen-
storfo in monasterium anno 1280. conuersum ab 1280.
Orhone Comite Orlemundensi, sub cura & visi-
tatione Lancheymensis Abbatis.* Ita Bruschius.

Dei Cella, vulgò *Bona Cella*, Germa-
nicè

nicè *Gottes Zell*, vulgò *Gute Zell*, sita est quarto miliari ab *Ulma Sueviæ* metropoli, non procul ab *Ochsenhusa*. Monasterium istud, quod olim ducentarum fuit *Virginum*, sub cura & visitatione *Abbatis Salernitani*, fundatum est à duabus sororibus Comitissis *Schloßeburgensibus*, quarum nomina per incendia aliosve casus inter-
 1283. ciderunt. Confirmavit *Rudolfus I. Imp. an. 1283.* Dotem auxerunt *Comites Aichamenses*, qui nomen ab arce *Aicham* ad *Ilerum amnem* sita. Ita *Bruschius* in *Chronologia* monaster. *Germaniæ*.

Anno 1293. *Bernardus Passauensis* apud *Noricos* Episcopus & Princeps *Angelorum* Cellam *Cistertiensibus* exstruxit.

Anno 1294. duo monachi ordinis *Cistertiensis* à *Cœlestino V.* creati sunt *Cardinales*, *Simon de Bello loco* Archiepiscopus *Bituricensis*, & *Robertus*, qui *Parmæ* anno 1305. obiit. Alter decessit in legatione *Gallica* anno 1297.

Floruit quoque hoc tempore *Alanus Insulensis*, Theologus, Philosophus & Poeta celeberrimus, dictus *Doctor Vniuersalis*, qui non vulgare *Cistertio*, ubi vixit & conditus iacet, gloriam peperit. De quo passim admiranda feruntur.

Fons Regius.

Fons Regius, apud *Germanos* in *Constantiensi* diœcesi situs est. Elegans hoc cœnobium, sub visitatione *Abbatis Salernitani*, in *Brentiana* valle,

valle, secundo miliari à Gienga imperiali opido,
 & tertio à Gamundia Sueuorum, an. 1302. in ho- 1302.
 norem B. Virginis Mariae, & S. Bernardi, funda-
 tum est ab Alberto Austrio Imp. Rodulfi I. filio & ^{Albertus}
 successore, eiusque coniuge Elisabetha, Carinthiae ^{I. Austri}
 Ducissa. In Valle inquam, eaque spaciola ac cul- ^{fundator.}
 tissima est fundatum.

Semper enim valles siluestribus vndiq; cinctas,
 Arboribus D. Bernardus, amœnaq; prata,
 Et fluuios; iuga sed Benedictus amabat, &
 arces

Cœlo surgentes, è quarum vertice latè
 Prospectus petitur; secessus plebis vterq;
 Ita Bruschi in Chronologia monasterio-
 rum Germaniæ.

Aula Regia, apud Pragam Bohemiæ vr-
 bem regiam, ad Moltanum flu. illustre mo-
 nachorum est cœnobium; de quo sic Bru-
 schius: Theodoricus XIII. VValdsassenfis Ab-
 bas VVenceslao Bohemiæ Regi, cœnobij huius con-
 dendi auctor exstitit, & VValdsasso huc primas
 monachos anno 1305. Ita Bruschi in Chro- 1305.
 nologia sua. Alibi dicit id factum circa an-
 num 1290.

Sunt item in Bohemia Abbatia, S. Corona,
 Altum Vadum, Sacer Campus, & Nouum Ne-
 mus.

Anno 1310. Arnaldus Nouelli, Vasto mo-
 nachus Cisterciensis, ex Abbate Fontis Frigi-
 di, à Clemente V. creatur Cardinalis.

ORDO

ORDO EQVITVM MONTESIAE
in regno Valentia.

IACOBO II. Aragoniæ, Catalauniæ & Valentia Rege, per legationes agente, ex prædijs, quæ Templarij in Valentino tractu obtinuerant, noua vt militia constitueretur, anno CIO. CCC. XVII. à Ioanne XXII. Pontif. Maxi. est impetratum: Calatrauæ quidem contributa, proprio tamen Magistro, veste candida, & *cruce rubra* insignis, simplici planaue. Cisterciensis instituti legibus viuere mandatum est. Præcipua sedes Montesia: vndè & militiae nomen. Infestabant id temporis Mauri littora Valentina: quibus tuendis egregiam Equites isti operam præstiterunt. Primarius huius instituti auctor fuit *Guilielmus Erilius*, vir fortissimus. Solent autem Equites isti in vexillis militaribus cruces viridi nigroque colore distinctas, in scutis autem vestibusq; cruces, vt dixi, rubras præferre, & castitatem omnes profiteri. Quæ, vt audio, violata est, temporibus Cæsaris Borgiæ, Magistri ordinis XI. Summis Pontificibus certas ob causas indulgentibus.

Inter Magistros ordinis meritò laudatur, *Iacobus*, Iacobi Aragoniæ Regis filius: cui Eleonora Alfonsi Castellæ Regis filia cū esset desponsata, ea intacta relictaque, militiæ

*Hier.
Smita,
lib. 2. re-
rum Ara-
gon.*

tiæ huic nomen dedit, laudatissimeque præfuit. Nostra ætate *Iacobus Falco*, Valentinus, huius Ordinis miles, insignem de quadratura circuli commentarium edidit, Antuerpiæ typis Bellerianis. Plura qui volet, Ioannem Marianam, Consaluum Argetem Molinam, libro de Nobilitate Hispaniæ, aliosque eius prouinciæ historicos consulat. Qui quidem vnanimi consensu, non ad Iacobi I. cognomento Fortunati, vt Volaterranus, Bugianus, & Morigia per errorem fecere, sed ad Iacobi II. Aragoniæ Regis tempora, huius equestris militiæ initia referunt. Ex quibus patet, & Onuphrium Panuinium, in Chronico suo Ecclesiastico, ista perperam anno Christi 1233. adscribere.

ORDO EQVITVM CHRISTI,
in Portugallia.

PORTVGALLIA, siue, vt alij scribunt, Portugalia, (quæ prouincia maiori ex parte veteribus Lusitania fuit) secundum Oceanum occidentum fusa, & Anâ ac Minio fluminibus ad meridiem Septentrionesque comprehensa, longitudine quadringenta milia passuum colligit, multo minori latitudine, & vbi arctissime se pandit, centum amplius sexaginta milium, vbi arctissime coit, octoginta. Diuisa est in partes tres, *Cistaganam*, *Transstaganam*, & tractum eura
qui

qui Minio, Durioque continetur, prouentu
lætissimus, vbi *Bracara* sita est: eitra Tagum
autem *Olisipo*, vltra Tagum spectatur *Ebora*,
metropolitanæ vrbes.

Cæterum vt in Castella, sic & in Lusita-
nia varij ordines militares numerantur: quo-
rum quidem militum credibili virtute freti
Reges Lusitaniæ, Mauros olim ea prouincia
expulerunt, auorumq; ætate, Africam, Asiam,
atque alio sub sole iacentes Indos, sibi tribu-
tarios fecerunt, veræque religionis lumen in
remotissimas nationes intulerunt. Hos inter
ordines apud Lusitanos is nobilissimus cen-
setur, qui CHRISTI nomine insignitur. Cu-
ius quidem sodales, ex *Cistertiensium* institu-
to viuentes, nigra veste vtuntur, & *cruce* par-
tim *rubra*, partim *candida*. Sunt enim qua-
tuor eius brachia per medium discissa, & li-
nea candida interfecante distincta: sic vt in
singulis brachijs binæ cruces appareant, ru-
bra & candida. Militarem hunc ordinem,
aduersus Mauros, institutum, *Ioannes* X XII.

1318. Pontif. Max. anno ferè CIO. CCC. XVIII.
confirmauit. Huic sodalitie Templariorum
nuper deletorum opida, prædia, ædesque à
Dionysio Lusitaniæ Rege sunt adtributæ. Pri-
marium ordini domicilium ad *Castrum Ma-*
rinum, in diœcesi Gluensi, est constitutum:
inde postea *Tomarium* migratum. Sic ferè
Mariana in historia Hispaniæ: at Panuinus,
in Chro-

in Chronico suo ecclesiastico, ad annū 1325. ista rejcit. Exstant huius ordinis regulæ, seu Constitutiones, itemque priuilegia Lusitanè edita Olisipone, anno 1607. à Reuerendissimo DAMIANO Priore conuentus Tomariensis, & Generali eiusdem ordinis Præfecto. Connubij porrò facultatem ab Alexandro VI. Pontif. Max. militibus istis concessam lego.

Medio ferè itinere urbem Treuerensem & celebre B. Matthiæ cœnobium Benedictinum, nobilium istud Virginum monasteriū ad Oleachium, vulgo Levvichium fluuiolum iacet: olim Pons olei, ab oleo, quod ibi fluxisse tradunt temporibus SS. Eucharj & Materni, primorum Episcoporum Treuerensium, in hoc fluuiolo baptizantium, postea verò Pons Leonis nuncupatum. A Leone scilicet Nono Pontif. Max. patriâ Germano, & Comite Dagshurgensi, quem Treuerim ingressurum ad hunc fluuiolum, & in ipso duorum fornicum saxeo ponte, Archiepiscopus clerus & populus Treuerensis excepit, indeq; illustri pompa in urbem deduxit.

De huius cœnobij, quod quinquaginta olim nobiles puellas aluit, origine nihil certò à nobis dici potest. Illud quasi constat, ipsum ante trecentos amplius annos vastatum, paulò post ab Oitolfo Schulero, Treuerensium Scabinorum Magistro esse restitutum. Obijt is anno 1322. hoc in loco 1322. ut secundarius fundator decenter sepultus. Hæc

S

ferè

ferè Gaspar Bruschi in sua Chronologia
sine Centuria monasteriorum Germaniæ,
vbi de Treuerensis S. Matthiæ cœnobij ori-
gine differit.

Anno 1324. Cella S. Mariæ, vulgò *Mariæ-
Zel*, olim Cisterciensis Abbatia, edificari cœ-
pta est à duobus Eremitis, Godefrido & Al-
berto, monachis ab Altachio superiore acci-
tis: teste Hundio. Hodie nulli in ea sunt mo-
nachi, propter redituum tenuitatem, sed re-
gitur ab vno aut altero tantum sacerdote se-
culari.

Hundium ipsum loquentem audiamus:
Cellæ B. Mariæ exordia debentur duobus
Eremitis Godefrido & Alberto, quibus,
hortante Rainmaro Prennenbergio nobili
viro, Nicolaus Episcopus Ratisbonensis con-
cessit in nemore apud castrum Prenbergen-
se, in pede montis Schoflochenensis, cellam &
oratorium ædificare anno 1324. Sic Hundius
in Metropolit. Salisburgensi, ex publicis li-
teris dicti Nicolai Episcopi, quem præ A-
uentino, paullo aliter suis in Annalibus, ista
narrantem, audiendum existimo.

Anno millesimo trecentesimo vigesimo
septimo, Iacobus Fornerius, Gallus, Doctor
Theologus, ex Abbate Montis Frigidi, ord.
Cisterciensis, Auenione ab auunculo suo Io-
anne XXII. creatur Cardinalis, qui postea
fuit Benedictus XII. Papa.

Anno

Anno 1330. Mons Regalis in diœcesi, Bellouacensi, apud Pellimontem, fundatur à S. Ludouico Galliaë Rege: teste Guilielmo Nangiaco.

Benedictus X. dictus XII. olim monachus Cistertiensis, & Abbas Fontis Frigidi, Ioannis XXII. ex sorore nepos ex Cardinale Sanctæ Priscæ, creatus Pontifex Romanus.

Præter Registrum Epistolarum & Constitutionum ab ipso editarum, quod tomis 10. distinctum, exstat manu scriptum, in Bibliotheca Vaticana, scripsit Constitutionem de Reformatione Benedictinorum nigrorum: quæ cum commentarijs Petri Boerij, Abbatis Sancti Aniani, exstat manuscripta in Bibliotheca monasterij S. Benedicti in vrbe Mantua. Erat autem Ordo Benedictinus nigrorum monachorum sic reformatus, in Prouincias xxxvi. diuisus.

1. Rhemensis & Senonensis pro vna prouincia.
2. Rotomagensis & Turonensis, cum monasterio S. Florentij, & membris ipsius, quod nulli Episcopo subest.
3. Bituricensis & Burdegalensis, cum Episcopatu Aniciensi.
4. Narbonensis, Tolosana, & Anxitanæ.

S 2

5. Can-

5. Cantuariensis & Eboracensis in Anglia.
6. Hispalensis Campi stellæ & Andalusie in Hispanijs.
7. Toletana, in Hispania.
8. Bracarenfis, in Lusitania.
9. Tarraconensis, Cæsaraugustæ, cum Episcopatu Maioricæ in Aragonia.
10. Lugdunensis, Bisuntinensis & Tarantasiensis, in Burgundia.
11. Viennensis, Arelatensis, Aquensis, & Ebrodunensis, in Delphinatu.
12. Romana prouincia, cum septem Episcopis subiectis, & monasterijs Sublacensi & Farsensi, nullius diocesis.
13. Rhegiensis, Cosentia, Sanctæ Seuerinæ, Rossanus, Mileti, & Bisignani Episcopatus.
14. Compsanensis, Archerontinus, Tarentinus, Brundisinus, Otranti Episcopatus.
15. Barenfis, Sipontinus, Beneuentanus, Troianus, Melphitanus, & Epoli, Episcopatus.
16. Neapolitanus, Capuanus, Malphitanus, Salernitanus, Surrentinus, Casinensis, Rauellinus, Auerfanus, Episcopatus, simul cum monasterio S. Vincentij de Vulturno ab Episcopali potestate exempto.

17. Pa-

17. Panormitanus, Messanensis, Montis-Regalis, Melitanus, Episcopatus siue regnum Siciliae, cum Insula Melitenfi.
18. Regnum Cypri.
19. Regnum Sardiniae & Corsicae.
20. Patriarchatus Aquileiae, Gradenfis, cum prouincijs Iadræ, & Ragusij.
21. Prouincia Mediolanensis, Genuensis & Pisana.
22. Rauenna, Ferraria, & Placentia, ciuitates.
23. Strigoniensis, & Colocësis, siue Regnum Hungariae.
24. Gnesnensis, siue Regnum Poloniae.
25. Ardinacensis, Dublinensis, Castelensis, Duaciensis, in Hibernia.
26. Regnum Scotiae.
27. Regnum Bohemiae.
28. Regnum Daciae, siue Daniae.
29. Regnum Norvvegiae.
30. Regnum Sueciae.
31. Archiepiscopatus Moguntinus, cum Episcopatu Bambergensi.
32. Archiepiscopatus Coloniensis, & Treuirensis.
33. Archiepiscopatus Bremensis, Magdeburgensis, cum Episcopatu Cummenfi.
34. Archiepiscopatus Saltzburgensis in Ba-
uaria.

35. Archiepiscopatus Rigenfis, in Liou-
nia.

36. Prouinciæ item Thebana, Athenienfis,
Patrarum fiue Corinthi, cum Patriar-
chatu Constantinopolitano.

His ferè temporibus floruit Theodori-
cus Cagelmindus, illuftri genere natus, pri-
mum ord. Ciftertiensis monachus, poftea à
Carolo IV. Imp. ad Epifcopatum Minden-
fem, ac demum ad Archiepifcopatum Ma-
gdeburgenfem promotus.

*S. Bernar-
di Magi-
fter in
Hispania.*

Diui Bernardi Magifter, ignotum no-
ftra ætate nomen honosque, prælio ad Ana-
garum opidum commiffo interfuit, Henrici
partes fecutus cum multis, de capto lege
perduellionis capitis fupplicium fumptum,
Behetrijs, Castellæ vltioris opidis, vbi latè
dominabatur publicatis, fifcoque addictis.
Quod Magiftro nomen fuerit, quod Magi-
fterio initium, quæ auctoritas, nemo fcri-
ptorum explicat: ea ætate notiffima tempus
caligine obduxit. Virum facratum fiue Eccle-
fiafticum fuiſſe, anathematis ignominia in-
dicio eft, eo nomine Petro Regi inuſta. Et
fufpicari libet, Behetrias, cum idem Petrus
Rex fui iuris ea opida facere cõtenderet, nec
poſſet, obiecta religionis ſpecie, Romaniq;
Pontificis auctoritate, ſe Diui Bernardi or-
dini vltrò ſubdidiffe, Calatrauæ, & Alcanta-
næ militum exemplo, capite delecto, cõſti-
tuto-

tutoq; cui D. Bernardi Magistro nomen esset, curas cum cæteris belli sacri, eo temperamento, quantum libertati per multas ætates illibata consultum est, ab eorum opidorum incolis, tantum Regem in nouum Magistrum atque ordinem infensus animus esse cepit; eoq; diuersas partes fuisse secutum arbitror. Hæ sunt coniecturæ. Id constat Urbanum V. Pontificem Petro Regi postea concessisse, vt sublato nomine & munere Magistri D. Bernardi, Behetriæ & retenta appellatione, eidem Regi cederent, eas donandi, vendendi, & alienandi potestas nulli esset. Id religioni datum, quoniam sacræ militiæ erant addictæ, ne pretio venales essent. Sic ferè Mariana Rerum Hisp. lib. 17. cap. 11. de Behetrijs consule eundem lib. 16. cap. 27.

Anno 1379. floret Theodoricus ex Abbate Ord. Cistertiensis primùm Mindensis Episcopus, postea Magdeburgensis Archiepiscopus: teste Crantzio, Metropol. lib. 9. cap. 50.

Musinensis apud Machliniam cœnobij ^{*Muxsen*} exordia debentur pijs aliquot virginibus in ^{*apud Machliniam*} vico *Muxsen*, primo à Machlinia lapide, anno 1380. commorantibus, & griseas, vt nuncupant, vestes gestantibus. Quibus cum Beggina vna Machliniensis, cognomento *Spaimanna*, & aliæ aliquot virgines accessissent, Cistertiense institutam anno 1387.

S 4

pridie

pridie Natalis Domini sunt amplexæ, & prima, vt vocât, Priorissa, ab Abbate Bodeloenssi, ipsis data est dicta Spaimanna. Hæc ex eius loci monumentis nobis V. R. Ioannes Bapt. Grammaius suppeditauit: cuius & Machliniam lege, postea typis editam.

1382. Monasterium *Coronæ B. Virginis*, apud Heusdenum opidum, anno millesimo trecentesimo octogesimo secundo, excitatum reperio. Fuit id olim Abbatiali titulo decoratum, sed maris inundatione accisum in Prioratum, vt loquuntur, postea desijt. Eius loci monachi, bellis istis ciuilibus sæuientibus, Heusdeno Siluam-Ducis sese transtulerunt.

Anno 1386. Portus Dominæ nostræ in VVarmunda Hollandiæ pago constructus est.

Anno 1389. Carus ex Abbate Alti-Fontis, siue Parcensi, creatur Archiepiscopus Montis Regalis in Sicilia: teste Ioanne Ludouico Lello, in descriptione Ecclesiæ Montis Regalis.

Arnoldus Egmondæ & Iselstenij Toparcha, præter *Iselsteinense* in Hollandia Canonicorum VIII. Collegium, insigne monachis Cistertiensibus cœnobium, circa annum 1390. aut 1394. excitauit; quod primum extra muros collocatum, post in opidum Iselsteinense est translatum.

Ia

In Transilalanam Germaniæ inferioris
prouinciā nunc tranſeamus. *Zibekeloense*
monasterium in Trentana ditione, aliās *Ga-*
lileam maiorem nuncupatum, anno Christi
millesimo quadringentesimo tertio exſtru- 1403.
ctum ferunt. Sed & *Dickeningeſe* monaste-
rium, ex vico Runenſi iſtuc tranſlatum, olim
apud Trentanos floruiſſe narrant.

Anno 1412. Campenſi Monasterio ſubie-
ctus eſt Mons Domini in Iſſelſtein, primum
quidem Abbatia, poſteā verò Prioratus. *Ga-*
lilæa quoque maior in *Zibekeloe*, ante de-
cennium conſtructa, vt iam dictum eſt, iuxta
Dauentriam, multorum fratrum Laicorum,
qui ad 80. ibi ſolent commorari, præter ſa-
cerdotes, receptaculum. Item *VVarmunda*
in Hollandia, inſignis olim Prioratus, nunc
campus vbi Troia fuit.

Portum B. Mariæ, in *VVarmunda*, cœno- *Portum B.*
bium Virginum, *Iacobus*, *VVoudæ* & *VVar-* *Mariæ in*
mondæ Toparcha, in ipſis ruinis ruderibuſ- *Hollædiæ.*
que caſtri *Oudethelingani*, ante conſtructum
anno ſalutis millesimo quadringentesimo, 1413.
tertiodecimo. Campenſium Abbatum viſi-
tationi conceſſit. Vel vt alij volunt præſtitit
id Albertus Palatinus Rheni, Bauariæ Dux,
Comes Hollandiæ.

Anno millesimo quadringentesimo de-
cimoquinto, florebat Matthæus Aulæ Re-
giæ in Bohemia monachus, qui ſæpè cum Io-

anne Husso hæresiarcha disputando gloriose confligit. Obijt in monasterio Veteris Cellæ apud Germanos.

S. Saluatoris Prioratus, Antuuerpiensis.

Prioratus S. SALVATORIS, vulgò *Petri Potz*, munificentia Petri Potz, patricij Antuuerpiensis, eiusque coniugis Mariæ Terrebrots, in vrbe Antuuerpiensi anno 1433. extrui cœptus est, & annuo censu, qui octo religiosi, & quatuor Conuersi vel famulis alendis satis esset, dotatus: Eugenio IV. Papa confirmante. Primi religiosi eò venere ex Iselsteinensi Hollandiæ cœnobio. Antuuerpiense porrò templum à Calvinianis vastatum R.D. Henricus Vander Heyden, patriâ Louaniensis, ex Priore Villariensi, nunc Antuuerpiæ ad S. Saluatorem Prior egregiè instaurauit, & vnà disciplinam monasticam, quod caput est, laudatissimè restituit.

Obijt autem fundator Petrus Potz, anno millesimo quadringentesimo vigesimo, ipso die S. Bernardi, in dicto suo monasterio cum vxore sepultus.

Donca B. Virginis non procul ab Hueden sita anno 1443. erecta est, Campensium inspectioni commissa.

In Flandriâ VVarmondanis sumpsit exordium anno 1446. VVarschaten Campensibus subditum.

Guilielmitæ Horti & Vineæ B. Virginis in maiori & minori Burloe Monasteriensibus

sis Episcopatus, autoritate Nicolai Papæ anno 1448. Cistercienses effecti sunt; & Campensibus subiecti. Quo etiam anno cœnobium Bottenbroeck monialibus suis destitutum, à Campensibus Monachis occupatum inhabitari cœpit, à quibus centum penè annorum continuo labore & patientia insigniter reformatum fuit, donec incumbente bello Truchsesiano in diœcesi Coloniensi cōtinuis deprædationibus exhaustum ad extrema penè deductum est.

Anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo octauo, *Porta Cali*, apud Harlemum, virginum cœnobium, olim in vico Hemstedano, haud procul Harlemensi vrbe situm, initia ac dotationem suam debet Hugoni Assendelfio, & Ioanni Nicolao, pijs & Cisterciensi in primis instituto deditis sacerdotibus.

Porta cali in Hollandia.

Galilæa minor in Hollandia an. 1465. constructa est pro monachis Cisterciensibus. Ioannes Ditmarus in Catalog. Abbatum Campensium.

In Zirizæa, celebri Zelandriæ opido, Cisterciensis instituti monasterium anno ferè 1470. ædificatum lego.

Anno 1480. plantari cœpta est Sylua B. Mariæ Virg. in Berschet, iuxta Heimbach, trāsmissis isthuc Monachis ex Bottenbroeck, qui singulari pietate & diligentia conspicui pulcher-

Nemini B. Virg. vulgò Marien-vvald.

pulcherrimam Ecclesiam duodecim altari-
bus ornatam & præclarissimi artificij vitreis
fenestris, illustrem erexerunt.

*Iardineti
in Comi-
tatu Na-
murcensi.*

Ioannes Eustachius, primus Abbas *Iardine-
ti* siue Hortuli, apud VValcuriam Comita-
tus Namurcensis opidum, anno 1481. piè in
Domino obdormit: cuius tumulum vidi-
mus ante aram ibi maiorem cum honorifica
inscriptione.

Cæterum *Iardineti* monasterium, pri-
mum à monialibus fuit inessum, postea ve-
rò monachis, operâ dicti *Ioannis Eustachij*
est traditum: vt ex eiusdem vita, à *Iacobo*
VVimesio, *Iardineti* Abbate, vt apparet,
conscripita datur intelligi. Ex qua hæc habe.

Ioannes Eustachius adolescens, monachus
factus est *Montibus Hannoniæ*, in cœnobio
Vallis scholarium, sub beati *Augustini* re-
gula militantium. Cùm autem intellexisset
in tractu *Namurcensi*, operâ pijsissimi *Princi-
pis*, *Guilielmi* Comitis in ea prouincia *Pos-
tremi*, *Cistertiensis* instituti regulam, ad
pristinum rigorem reuocatam, mirè efflo-
rescere, consensu superiorum ad *Molinense*
monasterium se contulit. Hic cùm annis ali-
quot laudatissimè vixisset, ab Abbate *Alnen-
si* missus est ad *Iardinetum*, monialium *Ci-
stertiensis* ordinis cœnobium reformadum.
Quo cùm venisset, moniales tres, quas ibi
repperit, ob vitam liberiores amouit, & ad
alia

alia cœnobia ablegavit. Socio itaque è Molinenſi cœnobio euocato, & paulò poſt tribus clericis, monaſtica vitæ ſtudio ad ſe venientibus, auctus, in magna paupertate vixit innocentiffimè. Quo factum, vt principibus viris, in his *Philippo Bono*, Burgundie, Brabantiaque Duci, eiufque coniugi *Elifabetha*, longè eſſet gratiffimus. Quæ pia matrona cum fortè *Iardinetum* veniſſet, mille ducentos aureos nouo oratorio exſtruendo, liberaliter contulit.

Reformatis porrò varijs in tractu Namurcenſi monaſterijs, reſtabant Hannoniæ & Flandriæ cœnobia viſitanda. Itaque inter cætera *Oliuetanum* apud Binchium Hannoniæ, & *Bellopratense*, apud Gerardimontem Flandriæ opidum, ſita monaſteria, iuſſu Abbatis Claraualleniſis, cui immediate ſubſunt, non ſine magno labore, vitæque periculo reformati. Poſtremò cum annis triginta nouem Abbatis munere functus fuiſſet, miſſionem à ſuperioribus inſtanter petijt. Qua impetrata, cum annis quatuor ſuper vixiſſet, piè in Domino obdormiuit anno milleſimo 1481. quadringenteſimo octogefimo primo, ætatis annum octauum & ſeptuageſimum ingreſſus.

Saleſinenſe monaſterium, Virginum, apud *Saleſen* Namurcum, vulgò *Saleſen* Abbati Molinenſi peculiariter paret. Meyerus in Annalibus Flan-

Flandriæ commemorat, diuifas multis Flan-
driæ locis reliquias vndecim millium Virginum
ab Himana, cœnobij huius Antifta, eademq; Con-
radi Coloniensis forore.

Ioannes Abbas Ciftertiensis, anno mille-
fimo quadringentesimo nonagesimo primo,
Priuilegia ord. Ciftertiensis vnum in corpus
collecta, Diuione per Petrum Metlinger
Alemannum, typis publicanda curauit.

*S. Franca
Abbatiffa*

Silentio præteriri non debet *S. Franca*
Abbatiffa monasterij Sancti Viti, in vrbe
Placentina apud Italos: cuius vita breuiter
legitur in Breuiario ord. Ciftertiensis anno
1501. edito, quàm Gallicè reddidit Ioan-
nes d'Assignies, libro fecundo, capite ter-
tio.

In Calabria celebre est monasterium
SS. Stephani & Brunonis nuncupatum,
quod ipse S. Bruno Cartufianorum funda-
tor, Rogerij Calabriæ & Siciliæ Principis
libertate adiutus, excitauit, & in quo is ipse
anno 1101. obiit.

Cæterùm post mortem beati Brunonis,
vt in historia vitæ eius Surius commemorat,
in Cartufianæ vitæ instituto perfeuerauit
illud monasterium, sub quinque Prioribus,
qui ei successerunt, vsque ad tempora vene-
rabilis *Guigonis* Prioris Cartufiæ. Inde in
Gallia crescente ordine Cartufiensi, solùm
illud Calabriæ monasterium à B. patris Bru-
nonis

nonis feruore & sanctitate, repescendo degenerauit. Et petebant quidē eius habitatores à Cartusia visitatores & reformatores; sed nimia locorum intercapedo nō facile id obtinebat. Itaque ad *Cistertiense* institutum illi *S. Stephani monasterium Cartusiense traditur Cisterciensibus.* se transtulēre, quod tum recens ortum, & incomparabilis viri *B. Bernardi* Abbatis *Claraualensis*, insigni sanctitate, multo quē labore, mirificè propagatum, in magno feruore durabat. Ad illud autem tempus in *Cartusianæ* religionis professione permanerat illud monasterium annos 60. Sed *Cistertiensi* quoque religione, successu temporis ibi tepescente, tandem monasterium *S. Brunonis* factum est commendatitium, vsque ad Pontificis *Leonis X.* tempora.

Is Pontifex, cum multorum relatione do-
 eximia *B. Brunonis* sanctitate crebrò audisset, indignum arbitratus est eum, quem
 præpotens DEVS in hac vita tot auxisset donis, & charismatibus, & nunc cœlesti afficeret beatitudine, in terris non eximia laude & prædicatione efferri, nec debita piè deuotionis officia persolui, apud thronum diuinæ gloriæ quiescenti, cui dedisset Dominus cor ad præceptum, & legem vitæ & disciplinæ. Itaque non modò auctoritate Apostolica clementer annuit, sed etiam voluit, vt in singulis monasterijs totius ordinis *Cistertiensis*, & earum Ecclesijs, siue
 Sacel-

*S. Bruno-
nis festū
iustitui-
tur.*

Sacellis, festum sanctissimi *Brunonis* Confessoris annis singulis, die sexto Octobris, quo decessit è vita, solenniter colatur, & cōgruā debitaq; deuotione celebretur; ipsius etiam corpus atque memoria, dignam in Domino laudem habeat ac venerationem: conueniens etiam officium in honore ipsius agatur, & decantetur, nec non quotidie in diuino officio de eo commemoratio fiat. Domum præterea *S. Stephani*, quam B. Bruno in Calabria condiderat, & in qua sacrum eius corpus quiescit, idem Pontifex à Cisterciensibus ad 1514. Cartusianos reuocauit, anno salutis 1514. vt deinceps illic Cartusiano more & instituto viuatur, sicut & nunc viuatur. *Hactenus ex Suario.*

Nicolaus Salicetus Germanus, doctor & monasterij Bomgardi Abbas, scripsit Antidotarium anime Venetijs, anno 1517. & Parisijs 1552. excusum.

*Vinea nostra
stra Do-
mina, in
vrbe Lo-
uaniensi.*

Vinea nostra Domina in vrbe Louaniensi, Virginum cœnobium extrui cœptum est, anno 1518. fundum ædesque in eo stantes liberaliter dante viro nobilissimo, *Gualtero Timpelio*, vrbis Louaniensis Consule, & filiis eius Ioanne & Ludouico adfentiētibus. Moniales autem ex VValteri Brania sunt euocatæ, quibus *Margareta ab Ittre*, eiusdem alumna cœnobij, prima præfuit Abbatisa. Anno 1521. à Capitulo, vt vocant, generali Cister-

Cistertiensi, supremus visitator & Pater Abbas huic monasterio datus est V. P. *Marcus Cruyt*, Abbas monasterij S. Bernardi ad Scaldim flu. apud Antuerpiam; qui vt alter quasi fundator annuos census non exiguos monialibus in perpetuum alendis adsignauit. Hæc ex ipsis loci monumentis sunt desumpta.

Est autem cœnobium istud in pede veteris castrî Louaniensis situm, ideoque *Subcastrense* vulgò nuncupatur. De quo sic I. Lipsius in suo Louanio: *Subcastrensibus* (vt vocantur, monialibus conditor *Gualterus Timpius*, vir nobilis: & accessit in partem *Catharina Opendorpia*, Vidua *Ioannis Blosij*, Equitis an. CIO. ID. XVIII.

Anno 1557. *Tristandus Bizetus* ex monacho ord. Cistertiensis, fit Episcopus Sanctonensis in Gallia.

ORDO EQVITVM S. MAVRITII,
& S. Lazari, in Sabaudia.

HVNC ordinem militare à *S. Basilio* Cæsariensi Episcopo institutum, & à *Damaso* Papa I. auctum esse tradunt: testemque aduocant *Gregorium Nazianzenum*, qui eiusdem Basilij res gestas ad posteritatem transmisit. Illius sanè militiæ antiquitatem vetusta *S. Lazari* Xenodochia siue Hospitalia contestantur.

Eandem *Innocentius III.* *Honorius III.*

T

Gre

Gregorius IX. & alij Pontifices Maximi comprobarunt. Innocentius IV. præscripsit ipsis rationem eligendi Magistrum generalem, aliam ab ista, quam olim obseruabant. Alexander IV. professionem regulæ *Augustiniana*, ab ipsis emitti solitam, non solum laudauit, sed & prædia eisdem in Sicilia, Calabria, Apulia, Campania, alijsque Italiæ locis à Frederico Barbarossa Imp. concessa, suo diplomate stabiliiuit. Sicuti deinde Põtices Nicolaus IV. Clemens IV. Ioannes XXII. Gregorius X. Paulus II. Urbanus II. Leo X. & alij varijs priuilegijs equestrem hunc ordinem honorarunt. At temporum, vt fit, iniuria, cùm præclarum istud institutum poenè concidisset, *Pius IV.* Pontif. Maxim. anno 1565. reuocauit, *Iannotio Castillonio*, viro nobili Mediolanensi, Magistro generali creato. Quo quidem Ver-
1572. cellis anno 1572. defuncto *Gregorius XIII.* Pontif. Maxi. *Emmanueli Philiberto*, Subaudiæ Duci, Magisterium, summamque illius ordinis præfecturam detulit. Is Niceæ & Taurini bina domicilia excipiendis Equitibus, à fundamentis excitauit, multaque præclarè constituit.

Cæterum *Gregorius XIII.* militiam *S. Mauritij* (quem vt Diuum tutelarem ac præsidem *Allobroges* venerantur) cùm ista *Sancti Lazari* coniunxit, & *Cisterciensem* regulam

gulam Equitibus seruandam proposuit: ad-
hæc loco *viridis crucis*, olim nudè gestari so-
litæ, alteram *crucem candidam*, clypei medio,
pro tessera adiecit. Dictaque exinde militia
Equitum Sancti Mauriti & S. Lazari. Hæc &
alia plura Paulus Morigia Mediolanensis,
ex ordine Iesuatorum S. Hieronymi, com-
memorat, libro 3. originum Monasticorum,
cap. 7.

Hieronymus Socherius, Gallus, ord. Ci-
stertiensis, Theologiæ & virtutis laude cla-
rissimus, eam doctrinæ & sanctitatis famam
apud omnes obtinuit, vt summis Principibus
carus semper fuerit. Cuius opera atque con-
silio Henricus II. Franciscus II. & Carolus
IX. Gallorum Reges vsq; solers hominis in-
geniū sapientiamq; singularem admiraban-
tur. Hic Abbas Clarauallesis creatus, ad Con-
cilium Tridentinum profectus, plenas reli-
gionis ardore, & eruditione sententias pro-
tulit; vndè maior illi nominis opinio parta,
nouos honorum titulos cumulauit. Hinc
sui ordinis Magister generalis, summusque
moderator electus, hunc magistratum a-
deò prudenter gessit, eoque pietatis stu-
dio cuncta gubernauit, vt minimè expe-
ctata, nedum quæsitæ purpura, ei vltro à Pio
Papa Quinto delata fuerit. Sed incredibi-
lis modestiæ vir, nullaq; prorsus honorum
cupiditate accensus, amplissimam purpuræ
digni-

*Hier. So-
cher⁹ Car-
dinalis.*

dignitatem vt acciperet, Pontificis iussu, & amicorum precibus vix tandem adductus fuit. Ergo Presbyt. Cardinalis tit. S. Matthæi in Merulana anno 1568. insignitus, Romam veniens, in perpetuaque illa continentissimi animi tranquillitate conquiescens, quam singulari magnitudine contempsit gloriam, cumulo laudis amplissimo consecutus, obiit Romæ anno Christi 1571. ætatis 63. x. Kal. Nouemb. & in Ecclesia S. Crucis in Hierusalem, marmorea sepulchro à monachis Claravallensibus ornatus fuit; hac inscriptione addita:

Donno Hieronymo Socherio, Aruerni, Parisiensi Theologo præstantissimo: qui Henrico II. Francisco II. & Carolo IX. Gallorum Regibus, Cardinali Carolo Lotharingo, bonique omnibus eximiè caro, Claravallis Abbati, in Tridentina Synodo sententias doctrinæ, pietatis, ac prudentiæ plenissimas dixit: inde Cistertijs electus Abbas, ipsiusque Ordinis Generalis, à Pio V. Pontifice Max. delatam absenti Cardinalatus dignitatem vt acciperet vix adduci potuit, deinde in Urbem accitus, singulari opum atque gloriæ contemptu, & vitæ moderatione, omnibus admirationi fuit, vixitque annos 63. obiit X. Kalend. Nouemb. 1571. Monachi Claravallenses poni curarunt.

1572. Anno millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, occisus est ab hereticis Cornelius Poldermans, religiosus S. Saluatoris Ant-

Antvverpiensis, rector monasterij in Ziri-
zæa opido Zelandiæ.

CONGREGATIO FULIENSIVM
*monachorum, instituti Cisterciensis re-
formati, vulgò Sueilhans.*

SExcenta amplius eaque illustra in re-
gno Galliæ sunt monasteria, Abbatiali
dignitate illustra. Sed vnum hoc in primis
omnes boni deplorant, pleraque non regu-
lares, sed Commendatarios, vt vocant Ab-
bates habere. Quo fit, vt non modò rigor
disciplinæ monasticæ solvatur, sed & prædia
ac vectigalia annua paulatim diminuuntur,
ac pereunt. Exstat ea de re insignis libellus
monitorius Ioannis Filefaci, Theologi Pari-
siensis, nobis amicissimi, quem *Ecclesia Gallic-
cana veteris (adde, & noua) Querelam* inscri-
psit.

Cæterùm Abbates inter Commendata-
rios nostra ætate fuit & Ioannes Barrerius,
Gallicè *de la Barriere*, vir nobili genere na-
tus: cui quidem cùm Abbatia Fulienfis, in-
stituti Cisterciensis in diocesi Riuenfi, pro-
uinciæ Tolosanæ, sita, in Commendam, vt
vocant, esset collata, animum reuocans, cœ-
pit de monastica vita amplectenda seriò co-
gitare. Itaq; ex Commendatario factus Ab-
bas regularis, suos primùm sodales ac mona-
chos ad veteris disciplinæ obseruantiam, ex-

emplo ac monitis reuocauit. Secuti mox alij: adeò, vt quidem vt *Henricus III.* Gallia & Poloniae Rex, increbrescete fama comotus, ipsum *Barrerium* ad se euocarit. Venit itaque

1587. Lutetiam cum socijs sexaginta an. 1587. & à Rege ipso in saltu Vicenarum die xi. mensis Iulij (qui S. Benedicti translationi siue venerationi sacer est) humanissime exceptus est. Inde cum suis viii. Septembris (qui Deiparae natalis) migravit ad monasterium ipsis ab eodem Rege extructum in Parisiensi S. Honorati suburbano, haud procul à cœnobio Capucinatorum.

1600. Obijt autem *Barrerius* Romae anno Christi M. DC. ætatis sexto & quinquagesimo, non sine opinione sanctitatis. Multa vir bonus à suis passus fuit, vt & olim Sanctus Benedictus, & Sanctus Robertus Abbas I. Cisterciensis, alijque piarum familiarum reformatores.

Gestant autem Fulienses habitum prorsus candidum, nudis incedunt pedibus, vt Capucini & Carmelitæ discalceati; abstinent ab esu carniū ac pisciū, non habent Abbates, sed Priores tantummodò: odeium siue chorū habent retrò post aram summam.

Cum anno millesimo sexcentesimo decimo Lutetiae versarer, præerat ibi Fuliensibus R. P. N. GVLONIVS, Nicolai Gulonij, Græcarum litterarum Regij, olim Lutetiae

tiæ Professoris filius, Græcè & ipse doctissimus, qui Dionysij Areopagitæ opera ex Græco Gallica reddidit, & alia varia publicauit.

CATALOGVS CŒNOBIORUM
reformatorum, instituti Fulienſis.

Abbatia Fulienſis, Gallicè *des Fueilhans*, in diœceſi Riuenſi, prouinciæ Tolofanæ, vulgò *Rieux, en Languedoc*.

Parienſe monaſterium, in ſuburbano S. Honorati.

Fulienſe monaſterium in Normannia.

Fulienſe monaſterium in Britannia minore, in Ducatu de *Rayz*.

Fulienſe monaſterium, apud Taurinum, Pedemontani Principatus metropolim.

Romanum Fulienſe monaſterium, haud procul à S. Maria Maiore.

Fulienſe monaſterium, in diſtrictu Tolofano.

Fulienſe monaſterium, in diſtrictu Burdigalenſi.

Fulienſe monialium cœnobium, *des Fueilhantines*, ad muros vrbs Tolofanæ, & alia.

Choppinus lib. I. Monast. tit. I. §. 14. ſcribit à Clemente VIII. conſtitutum, vt Abbas, ſeu Prior congregationis Fulienſis tantum-

modò sit triennalis; diplomate anno 1602. Maij, die 4. dato: quod & obseruatur in congregatione Casalis Benedicti. De Fulienfis monasterij origine, vide plura anno 1169.

Arnold. Vionus, Ligni vitæ lib. I. cap. 50. meminit cuiusdam *Ordinis Reformati S. Bernardi*: cuius ordinis monachos dicit Romæ agere in basilica *S. Potentiane*, eodem accitos à S. Carolo Borromæo, Card. & Archiepiscopo Mediolanensi. Sed hi an Fulienfes sint, ignoro.

Hubertus Rudolphus, ord. Cisterciensis, vir disertus in Belgio floret, qui scripsit Panegyricum de rebus gestis Alexandri Farnesij, Parmæ Placentiæq; Ducis, Duaci & Colonia excusum.

Anno 1198. Ioannes d'Afsignies, Subprior Abbatiae Camberonensis in Hannonia vitas Sanctorum ordinis Cisterciensis Gallico idiomate redditas, typis Duacensibus euulgat. Idem anno 1603. alterum volumen publicauit de vitis plurimorum venerabilium sanctitatisq; opinione illustrium Monachorum, Monialium, ac Conuersorum dicti ordinis: daturus & plura suo tempore, vt speramus.

Anno 1599. Robertus Henrion, patriâ Gemblacensis, Abbas Villariensis, ossa B. Arnulfi Cornibout, B. Iulianæ Corneliensis, aliorumque in facellum egregiè à se adornatum

tum transfert. Idem templum alioqui augustissimum statuis XII. Apostolorum, itemque Euangelistarum & Ecclesiæ Doctorum egregiè adornauit: fontem quoque ex marmore in ipso eodem templo excitauit, & Bibliothecæ instituendæ atrium à fundamentis exstruxit.

Anno 1611. Balduinus Morean, religiosus Camberonensis typis Duaci publicat Regulam S. Benedicti cum xxx. exemplaribus manuscriptis collatam. A quo & plura ad Ordinis Benedictini atque instituti Cisterciensis illustrationem faciètia expectamus.

**MONACHORVM
INSTITVTI CISTERCIEN-**
sis cœnobia, apud Belgas & Germanos inferiores.

IN BRABANTIA.

Villarium, secundo lapide ab opido Géblaco, Abbatia diœcesis Namurcensis, anno 1147. fundata. *Willers.*

Locus S. Bernardi, ad Scaldim flu. secundo ferè lapide ab Antuerpia, Abbatia diœcesis eiusdem, anno 1230.

Nisella, sesquimilliari ab opido Niulla, Abbatia diœcesis Namurcensis. *Niselle.*

S. Saluatoris cœnobium, vulgò *Petri Pots*

T S à fun-

à fundatore nuncupatum, in vrbe Antvverpiensi; Prioratus, vt vocant, diœcesis eiusdem, anno 1333.

MONIALIVM ORDINIS
Cistertiensis cœnobia.

Camera B. Mariae, Abbatia diœcesis Machliniensis, apud Bruxellam. **Cameren.**

Aquiria, quarto ferè miliari à Bruxella, Abbatia diœcesis Namurcensis. **Niviers.**

Rameia, secundo ferè lapide ab opido Geldomia, Abbatia diœcesis Namurcensis.

Parcum Dominarum, anno 1215. primo lapide à Louanio, Abbatia diœcesis Machliniensis. **Brouwen Perce.**

Vallis Florida, secundo lapide à Louanio, versus VVauriam, Abb. diœces. Mechliniens. **Bau'xflori.**

Vallis Virginum, apud Lintras vicum celebrem, miliari vno à Thenis opido, Abbatia diœcesis Mechliniensis. **Maegdendael.**

Nazarethum, ad muros opidi Lirani, Abbatia diœcesis Antvverpiensis. **Nazareth.**

Argentonium, primo lapide à Gemblaco, Abbatia d. Namurcensis. **Argenton.**

Vallis Ducis, secundo miliari à Louanio, Abbatia diœcesis Mechliniensis. **Hertoghendael.**

Bin-

Binderensis Abbatia, nobilium Virginum, aliàs *Locus Imperatricis*, diœcesis Siluiducensis, apud Helmondam Campaniæ Brabantiae opidum. *Binderen*.

Vallis Rosarum, primo lapide à Mechlinia ad Netham fluuium, haud procul à Duffelia pago, Abbatia diœcesis Mechliniensis. *Rosendaele*.

Vallis S. Bernardi, in opido Distemio, Abbatia d. Mechliniensis, anno 1235.

Rotthemensis Abbatia, diœcesis eiusdem, miliari vno à Distemio. *Rotthem*. Vide anno 1235.

Valteri Brania, Abbatia diœcesis Namurcensis, primo lapide ab Hallis Hannoniæ opido. Vide anno 1229.

Vinea nostra Domina, in vrbe Louaniensi, Abbatia diœcesis Mechliniensis, vulgò *Sub-Castrense* monasterium dicitur, anno 1518.

IN DVCATV LIMBURGENSI.

Portzetum, apud Aquas-Grani, Abbatia Virginum, d. Leodicensis. *Borset*.

IN DVCATV LVCEBURGENSI.

Aurea Vallis, tertio ferè lapide ab Iuodio opido, Abbatia diœcesis Treuerens. *Drual*. anno 1131.

S. Remigij, Abbatia, dimidio miliari à Rupe-Forti, vulgò *Rochefort*, opido.

VIR-

VIRGINVM MONASTERIA.

Bona Via, non procul à Luceburgo, Abbatia d. Treuerensis. Gallis *Bonvoy*, Teutonis *Bonewech*.

Differdingense monasterium, secundo miliari à Luceburgo. *Diefferdinghe*.

Clarus Fons, apud Arlunum opidum.

IN DVCATV GELDRIAE.

MONIALIVM COENOBIA.

Ruremundense monasterium, diœcesis eiusdem, Virginum nobilium.

Vallis Comitis, monasterium diœcesis eiusdem. *Brauen Dael*. Vide anno 1229.

IN FLANDRIAE COMITATV.

Dunensis Abbatia, diœcesis Iprensis primo lapide à Furnis opido. *Ten Dunen* / anno 1137.

Laudensis Abbatia, diœcesis Tornacensis, primo lapide ab Insulis Flandriæ vrbe. &c.

Bodeloensis Abbatia, diœcesis Gandensis, in eadem nunc vrbe. *Bauloo*.

Thosana Abbatia, diœcesis Brugenfis. *Doest*.

VVarschot anum cœnobium, Prioratus anno 1449. fundatus. *Baerschoten*.

VIR-

VIRGINVM MONASTERIA.

Sparmalia, apud Brugas Flandriæ urbem, Abbatia diœcesis eiusdem.

Bellum Pratum, ad Scarpum flu. in vrbe Duacensi, Abbatia diœcesis Atrebatensis. *Beau Pré*. Vide anno 1228.

Bellum Pratum, ad Teneram flu. apud Gerardi-Montem Flandriæ opidum, Abbatia diœcesis Machliniensis.

Bellum Pratum, ad Lisam flu. inter Aëriam & Armentarium opida, Abbatia diœcesis Audomarenfis.

Rosta, Abbatia diœcesis Machliniensis, in agro Aloftano. *Rosten*.

Marquetta, sesquimiliari ab Insulis Flandrorum vrbe, Abbatia diœcesis Tornacensis. *Marke*.

Groningensis Abbatia, diœcesis Tornacensis, apud Curtracum opidum. *Groeninghen*. anno 1239.

Flinensis Abbatia, sesquimiliari à Duaco, in diœcesi Atrebatensi. *Flyn*.

Sylua Nonnarum siue *Monialium*, apud Gandauū, Abbatia diœcesis eiusdem. *Nonnenbosch*.

Biloka in vrbe Gandensi. *Bilofe*.

Hagensis Abbatia, apud Axellam Flandriæ opidum, in diœcesi Gandensi. *Ter Haagen*.

Deri-

Dorisella, Abbatia diœcesis eiusdem, sequimiliari à Gandauo.

Oisterloa, Abbatia diœcesis eiusdem, secundo ferè miliari à Gandauo. *Dosterloo*.

Vallis Virginum, in opido Aldenardensi, Abbatia d. Mechliniensis.

Veuelgemium, Abbatia diœcesis Tornacensis, inter Curtracum & Menenas opida, nunc in vrbe Cortracensi sita. *Beuelghen*.

Rauesberga, apud VVatanum, Abbatia d. Audomaropolitanæ.

Suuecana Abbatia, ad muros Teneramunda opidi, in diœcesi Gandensi. *Swynueel*.

VVerckensis Abbatia anno 1178. fundata, vt volunt, diœcesis Brugenfis, vel Audomaropolitanæ. *Wercken*.

VVostiniensis Abbatia, diœcesis Audomaropolitanæ, apud Claromariscum.

Sartensis, vel *Salcetensis* Abbatia, in d. Tornacensi, anno 1233. De *Sart*.

Insulensia, Cortracensia, itemque Cominiense Xenodochia. *Lille, Cortryck, Comines*.

IN ARTESIA.

Clara Palus, vulgò *Claromariscus*, Abbatia diœcesis Audomaropolitanæ. *Clermare*. anno 1137.

Claricampus seu *Ceruicampus*, Abbatia diœcesis

cesis Ambianensis, vel Bononiensis, in agro
Hesdinensi, anno 1137. *Cercamp.*

VIRGINVM MONA-
STERIA.

Viridarium B. Mariae, medio ferè itinere
inter Duacum & Cameracum, Abbatia dice-
cesis Cameracensis. *Bergier.*

Annetensis Abbatia, diœcesis Atrebaten-
sis.

L'Abbaye de la Braille lez Annay.

Victoria, diœcesis eiusdem Abbatia.

IN HANNONIA.

Camberona, Abbatia diœcesis Cameracen-
sis, tertio lapide à Montibus Hannoniæ.
Cambroy/anno 1148.

MONIALIVM COENOBIA.

Fontinella, apud Valentinianas Hannoniæ
urbem, Abbatia d. Cameracensis.

Locus Spinofus B. Mariae, apud Montes Han-
noniæ, Abbatia diœcesis eiusdem. *Spin-*
lien.

Oliua Abbatia, diœcesis eiusdem, inter
Niuellam Brabantiae & Binchium, Hanno-
niæ opidum. *Ollue.*

Refugium nostra Domina, in opido Atensi,
Abbatia diœcesis eiusdem.

Condatense monasterium, *Condé.*

IN

IN HOLLANDIA.

Corona B. Virginis, apud Heusdenum opidum, Prioratus diœcesis Siluiducensis.

Ifelsteinense monasterium, intra muros Ifelsteinensis opidi, Prioratus postea translatus in *Beyn*/locum vicinum.

Portus B. Mariae, in VVarmonda. Prioratus.

Porta Cæli, apud Harlemum urbem, Prioratus diœcesis Harlemensis.

Aqua Frigida, Prioratus. *Couwe Water*.

Lego & Prioratum fundatum apud Hagam Comitis: fortasse est *VVateringia*, in qua qua fuerunt quinque aut sex Priores ex monasterio S. Saluatoris Antvverpiensis euocati.

VIRGINVM COENOBIA.

Levvenhorstum, Abbatia nobilium Virginum. *Leerwenhorst*.

Lofdunum, nobilium itidem Virginū Abbatia, secundo lapide ab Haga Comit. *Lofdunnen*.

Præter hæc à me commemorata, legi alibi, & ista monasteria in Hollandiæ tractu, *Aquam Frigidam*.

Donckam B. Mariae, apud Heusdenum opidum anno 1439. *Galilaam*, apud Monachodamum

CISTERCIENSE. 305

damum opidum, anno ferè 1465. institutam,
& quartum apud Hagam Comitum, olim ex-
stitisse.

IN ZELANDIA.

Zirizæanum monasterium, in opido Zi-
rizæa.

IN COMITATV NAMVR-
CENSI.

Grande Pratum, Abbatia diœcesis Namur-
censis. *Grand Pré*.

Iardinetum, apud VValcuriam opidum,
Abbatia diœcesis eiusdem.

Boneffia, Abbatia diœcesis eiusdem, anno
1240.

Molinenfis Abbatia, eadem in diœcesi, in-
ter Namurcum & Dionantum opida, ad
Mosam flu.

VIRGINVM COENOBIVM.

Salesinense, haud longè à Namurco, Ab-
batia diœcesis eiusdem, *Salsine*. Vide anno
1481.

Soriamontana Abbatia. *Soriamont*.

IN FRISIA OCCIDEN-
TALI.

Clarus Campus, Abbatia.

Floridus Campus, siue *Monasterium Vetus*,
dimidio miliari à Bolswardia opido.

V

Ger-

Gerckensis, Abbatia. *Gercken.*

VIRGINVM COENOBIVM.

Aula Dei, siue *Monasterium Nouum*, apud *Snecam* oppidum.

IN MECHLINIENSI PROVINCIA.

Musinense Virginum itidem monasterium olim extra, nunc intra muros vrbis *Mechliniensis*; Prioratus diœcesis eiusdem. *Mus-*
sen.

IN VLTRAIECTINA PROVINCIA.

S. Seruatij Abbatia, in vrbe *Vltraiectina*, diœcesis eiusdem. Vide anno 1233.

Vallis B. Mariae Virginis, in suburbano *Vltraiectino*, & diœcesi eadem. Vide anno 1233.

IN TRANSISALANA PROVINCIA.

Honepensis Abbatia, apud *Dauentriam* diœcesis eiusdem. *Honep.*

Zibekelaense monasterium, in *Trentana* ditione. *Zibekelo.*

IN GRONINGANA DITIONE.

Menterna, vulgò *Grisiorum monachorum* cœnobium. *Grise Monicken.*

Aduuerdense monasterium. *Aedvvert*, vel *Groot Aduvert.*

VIR-

VIRGINVM MONASTERIA.

Essena, Abbatia, apud Groningam. *Es-
sen.*

Grisiarum monialium cœnobium. *Grise
Frauwen.*

S. Anna cœnobium.

Trimontanum cœnobium. *Trymone.*

Præter hæc lego in ditione Groningensi,
& hæc bina monasteria, *Schola Dei*, & *Mar-
husam*, olim floruisse : de quibus, an viro-
rum, aut virginum fuerint, aut nunc eadem
sint fortassè cum memoratis, non habeo di-
cere.

IN CAMERACENSI DITIO-

NE AC DIOECESI.

Valcellensis Abbatia, secundo miliari à Ca-
meraco, anno 1131. *Baucelles.*

IN LEODICENSI DITIONE

AC DIOECESI.

Alna, ad Sabim flu. primo lapide à Tudi-
nio opido. *Asne*, vulgò *Ane*.

Vallis S. Lamberti apud Leodium, *Val S.
Lambert.*

Vallis Dei, inter Leodium & Aquaf-Grà-
ni. *Val Dieu.*

VIRGINVM COENOBIA.

Herckenroda, Abbatia, miliari vno ab Hæf-
seleto opido. *Herckenron.*

V 2

Vallis

Vallis Benedicta, Abbatia, apud Leodium,
Vaulx Benoit.

Roberti Mons, Abbatia, apud Leodium,
Robertmont.

Hochtensis Abbatia, *Hocht* / apud Traie-
ctum Mosæ.

Orientis Abbatia, apud Trudonopolim.
Orienten.

Viuenissa. *Viuenisse*.

Becana Abbatia, medio miliari à Trudo-
nopoly. *Bete*.

Vallis B. Maria, apud Huyum. *Val nostra*
Dama.

Vetus Vinea, inter Leodium & Traie-
ctum.

Abbatia *de Aquis*, sub Abbatia Alnensi.

IN DIOECESI COLO- NIENSI.

Heisterbacensis Abbatia. *Heisterbach*.

Veteris Campi Abbatia, apud Rhenober-
ckam, auctore Frederico Primo, Archiepi-
scopo.

Veteris Montis Abbatia, in Ducatu Mon-
tensi, sub Brunone III. Archiepiscopo.

Mons Sancti Valpurgis, Prioratus, Bot-
tenbroich.

Silua B. Maria, propè Heimbach.

MONIALIUM COENOBIA.

S. Apri, in vrbe Coloniensi.

S. Maria

S. Maria in Horto, ibidem.

Speculum Beata Maria, vulgò *Senen*. ibidem.

Houen & Buruenich, prope Tulpetum.
Wentelshouen.

Fons Beata Maria in Nemore, prope Burbach.

Prata Beata Maria iuxtà Bruilam, vulgò *Wenden*.

*Blackem / Sweinem / Syssendorff / Ep.
piefhouen / Snadendall*.

AVCTARIVM.

S *Bernardus* Abbas Claræuallis in Ale- 1147
mannia, de mandato Papæ crucem
prædicando virtutes multas, & magnas fecit;
inter quas & mortuum resuscitauit. Cùm au-
tē esset in via ad urbē Spiram, tantus beato
viro venit obuiam confluxus, vt Conradus
Imperator, deposita chlamyde, cum popu-
lus eum opprimeret, in proprias vlnas susci-
piens de Basilica eum asportaret: qui Spira
per Coloniam venit Leodium: in qua via
multi nobiles per manum ipsius se Domino
mancipauerunt. Apud Leodium verò iuxta
Ecclesiam B. Lamberti, in prato quod dici-
tur Episcopi, publicè prædicauit, & in ipso
palatio, in præsentia Episcopi Henrici tria
miracula fecit. Qua occasione Episcopus

*Alnensis
Abbatia.*

Henricus compunctus, Abbatiam de Alna fundauit. Ita legitur in magno Chronico Belgico.

Ceterum Bernardi mira virtute & sanctitate, ita est ordo Cisterciensis auctus, ut dimissis in totum terrarum orbem monachis & alumnis, centum sexaginta monasteria uiuus ipse Bernardus exstruxerit. Ex hoc ordine duo Romani Pontifices prodierunt, *Eugenius III. Benedictus XII.* sicut ex ordine Cluniacensi quatuor Pontifices, Romani extitisse perhibentur, *Gregorius VII. Urbanus II. Callistus II. Clemens VI.* Et quia uterque ordo Cluniacensis & Cisterciensis S. Benedicti regulam seruat: ideo ij Romani Pontifices, qui ex utroque ordine assumpti, & electi sunt, dicuntur etiam ex ordine S. Benedicti delecti. Et hinc factum est, ut Trithemius solum numeret duodeviginti Romanos Pontifices ex S. Benedicti ordine creatos, cum tamen alij referant viginti quatuor, alij viginti octo, alij triginta. Nam preter eos, quos recenset Trithemius, alij numerant *Benedictum I. Pelagium II. Leonem II. Gregorium II. Gregorium III. Paschalem I. Gregorium IV. Sergium IV. Ioannem XIX.* Ut mirum non sit, quod dicitur, Romanam Ecclesiam gubernatam fuisse per trecentos annos a Pontificibus ex S. Benedicti ordine assumptis; imò quidam aiunt per quingentos annos id

nos id factum fuisse. Ita Azorius Institutio-
num Moralium lib. 12. cap. 21. qui tamen per
errorem Cisterciensibus Clementem VI.
Papam adscribit, cum primum fuerit mona-
chus Casæ Dei, in diœcesi Claromontensi,
& postea Abbas Fiscanensis in Normannia,
congregationis Cluniacensis: vt testatur Ar-
nold. VVionus, Ligni vitæ lib. 2.

Circa annum Christi 1148. floruit B. A-^{B. Ame-}
^{medeus} ^{deus Epi-}, ex monacho ordinis Cisterciensis, ^{scopus}
Episcopus Lausanensis; qui scripsit Homi-^{Lausa-}
lias octo pijsimas ac doctissimas de Vir-^{nensis.}
gine Deipara, recognitas per Richardum
Gibbonum, Soc. Iesu Theologum, & Audomaro-
poli an. 1613. typis editas. Idem Gibbo-
nus opera varia *Alredi* Rhieuallensis Abba-^{Vide su-}
tis, hinc inde conquisita, penes se adseruat, ^{pra an.}
quæ vt breui lucem videant, pij omnes ve-^{89.}
hementer optant.

Ceterum Amedeus, castro Costa, iuxta ^{Eius ult a}
Viennam Allobrogum, magni Antonij of-^{series.}
fibus venerabundam, nobilibus parentibus,
originem duxit. Hic morum integritate, lit-
terarum institutione, atque virtutum deco-
re stirpis generositatem longè superans, in
cœnobio Altæcumbæ Cisterciensem pro-
fessus ordinem, Abbas præficitur. Succeden-
tibus inde temporibus, circiter annum Do-
mini Natalis quadragesimum quartum, su-
pra millesimum centesimum, Lausannensis

Ecclesiæ Episcopus ordinatus, multa eidem Ecclesiæ impendit beneficia. Amedeum Gebennarum Comitem, qui arcem munitissimam ad expugnandam ciuitatem Lausannensem in eminentiori, propè vrbis mænia, loco, per longam obsidionem erexerat, non tam armis quam prudentia deuictum, machinam ipsam funditus euertere compulit, Eugenium Tertium Pont. Max. Conradum Secundum, Fredericum Primum Imperatores Augustos, & ad indulta iam dudum confirmanda, & ad noua instauranda Ecclesiæ suæ priuilegia fauentissimos habuit. Huic Fredericus in hæc verba scribere solitus est: *Carissimo Cancellario nostro Amedeo Lausannensi Episcopo, qui genere & nobilitate nec non fidelitate nobis astrictus cognoscitur, &c.* Frequens illi mora apud Ponidonem, cœnobio Altæcristæ vicinum, vt qui eiusdem religionis, & habitus monachus esset. Fama est illum in die sanctæ Agnetis natum, imbuendum literis traditum, ordinem Professum, & Abbatem factum. Quare eidem virgini deuotior, sacra illius duplici festo instituit per totam Lausannensem diœcesim peragenda. Scripsit homilias in laudem Christiparæ Virginis octo, tam dicendi suauitate, quàm mysteriorum profunditate delitiosas. Quas cum nulli adhuc mortalium manifestasset, sollicitatur tamen à sorore sanctimoniali virgine re-

ne religiosa, quatenus cum ea iucundum illud munusculum communicaret. Annuit frater sororis desiderio, ea conditione, ut & illa iucundum quoque munusculum, quod à gloriosa virgine accepisset, vicissim impertiret. Mittit continuò soror laneam chirothecam, quæ in præsentem diem Lausanne in Reliquario sacrosanctæ Virginis Mariæ visitur, quamplurimis laudata miraculis. Vnde coniectura facilis, quantum utrique viuenti adhuc cum diuis commercium. Præfuit Lausannensi Ecclesiæ annis quatuordecim; mortuus illic, & ante altare sanctæ crucis in æde Diuæ Mariæ sepultus.

Ex hac vitæ serie facile coniiciat Lector, nostrum Amedeum alium esse ab Amedeo illo aliàs Amatore, vel Ioanne Menesio, de quo Henricus Villot in suis Athenis orthodoxorum Sodalitij Franciscani, cui & Homilias illas octo de Deipara tribuit. Et enim Amedeus noster sub Eugenio Tertio Summo Pontifice, ac Friderico Primo Imperatore, vixit; Amedeus verò sub Paulo Secundo, ac Sixto Tertio Romanis Pontificibus; inter quos & Eugenium Tertium, non pauciores ferè quàm treceti anni interuenerunt. Siquidem Eugenius vixit circa annum 1146. cum creatus Pontifex 1145. obierit anno 1153. Paulus verò ac Sixtus floruerunt anno 1471. quo ille mortuus, iste ad Summum

V 5 Pontifex

Pontificatum euectus est. Auctorem habeo Panuinium in Chronico Romanorum Pontificum. Mitto, quod noster Amedeus fuit ex familia Cisterciensi, ac Amedeus vel Amator ex Franciscana. Denique Amedeus fertur fuisse Episcopus Laufannensis; de Amedeo haud constat, Episcopus nec ne fuerit. Quod si patria nonnihil ad hanc rem facit, ut debet certe plurimum, Amedeus Allobrox, Amadeus Hispanus fuit: quod & Menesij nomen & Comitum Villæ Regiæ familia satis indicat. Quæ cum ita sint, maneant Amedeo nostro suæ homiliæ, donec aliquis meliora adferat, quibus contrariam stabiliat huic nostræ sententiam: quod ubi fecerit, libenter veritatis amatores cedemus veritati, quam vnam quærimus, contentiones non fouemus.

1153. Raimundus Berengarius, Rex Aragoniæ & Comes Barcinonensis, anno 1153. illustre monasteriū Populetum, vulgò *Poblete* nuncupatum, cœpit ædificare: quod filius eius atq; in regno successor Alfonsus Sextus postea perfecit; qui & Populeti voluit sepeliri. Atq; ex eo tempore Populetum fuit tumulus ordinarium Regum Aragoniæ. Eodem in loco monachus fuit Ferdinandus, Raimundi Regis filius, qui Abbas cœnobij *Montaragon* dicti demum obiit. Hæc tradit Stephanus Gaubayus in Historia Hispaniæ lib. 32. cap. 2. & 3.

Circa

Circa annum Christi 1194. Bertholdus 1194.
Abbas ord. Cisterciensis Christi doctrinam
in Liunioniam prædicauit, factus illius Pro-
uinciæ Episcopus post B. Mainardum. Ita
Chronicon magnum Belgicum.

Alfonso Regi Aragoniæ an. 1196. defuncto, 1196.
successit in regno filius Petrus, cognomen-
to Catholicos, qui inter alia monasteria fun-
dauit vnum ord. Cisterciensis *Escarpe* nun- *Escarpe.*
cupatum ad fl. Cincam, haud procul ab Iler-
da vrbe Episcopali; teste Gaubayo libr. 32.
Hist. Hispaniæ, cap. 4.

Anno 1200. Guido Abbas Cisterciensis 1200.
cum quibusdam Coabbatibus Romam pro-
ficiscitur; & non multò post Innocent. Papa
creauit eum Cardinalem & Episcopum Pre-
nestinum, misitque ipsum Legatum in Ale-
manniam: de quo vide Cæsarium.

Anno 1201. Ioachim, Abbas quondam de 1201.
Miracio, ord. Cisterciens, in Italia moritur
scripsit is in Apocalypsin, & in Prophetas.

Vallis S. Lamberti fundatur ab Hugone
episcopo Leodiensi, adiuuante Comite Cla-
ramontano.

Guido, ex Abbate Cisterciensi, Legatus
apostolicus clerum Leodij reformat.

Anno 1203. cœpit prædicatio feruens 1203.
contra Albigenes per Arnoldum Abbatem
Cisterciensem, aliosque Abbates eiusdem
ordinis, idque de mandato Summi Pontifi-
cis. Ita

cis. Ita dictum Chronicon.

Vallis Dei, & Vallis S. Mariæ per Comitem de Muha, in diœcesi Leodiensi fundantur.

Conradus Card. & Legatus Apostolicus Leodium venit, ibiq; Vallem Benedictam, recens fundatam, circa Pentecosten consecrauit.

1218. Anno 1218. Iacobus Primus illius nominis Rex Aragoniæ ordinem Equitum B. Mariæ de Mercede, & Redemptione captiuorum instituit. Huius vxor Tereſia monasterium ordin. Cisterciensis, in loco *Zaidia* nuncupato, circa Valentiam, instituit: in quo monasticen professa sanctissimè obiit. Corpus illius ad hanc vsque ætatem perdurat integrum: teste Gaubayo lib. 32. cap. 6.

*Zaidia in
His.*

1225. Gerardus Othoni patri suo defuncto anno 1225. in Comitatu Geldriæ succedit. Qui quidem Gerardus, cum matre sua Richarda fundauit monasterium Virginum ord. Cisterciensis, in vrbe Ruremundensi ad Mosam fl.

1230. Grande Pratum fundatur in Comitatu Namurcensi, ex prædijs Philippi Comitis Namurcensis. Primus Abbas fuit Ioannes monachus Villariensis.

Moniales de soliers, prope Huyum diœcisonis Leodiensis opidum, assumunt habitum Cisterciensem, relicto Augustiniano.

Idem

Idem fecerunt moniales Vineæ nostræ Dominæ, à Rainero Priore Belli fageti fundatæ.

Robertus Episcopus Leodiensis, instinctu Ioannis Decani S. Lamberti, obtinuit à Capitulo generali Cisterciensi, ut per totum ordinem S. Lamberti festum celebraretur. dictus Robertus sepultus est apud Claram Vallem.

Anno 1440. temporibus Concilij Basile- 1440.
ensis florebat *Hermannus* monachus in Campo, ord. Cisterciensis cœnobio, cuius scripta recenset Trithemius, lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Anno 1526. typis editum est Parisijs Missale 1526.
ordinis Cisterciensis: in quo sub finem habetur iste Catalogus Sanctorum ac Beatorum eiusdem ordinis.

Robertus, primus Cistercij Abbas.

Albericus vicesimus sextus Cistercij Abbas.

Stephanus tertius Cistercij Abbas.

Rainaldus Cistercij Abbas.

Gotzuinus Cistercij Abbas.

Fastredus Cistercij Abbas.

Gillebertus Cistercij Abbas.

Alexander Cistercij Abbas.

Conradus primum Villarij, postea Claræ-Vallis, demum Cistercij Abbas; cuius ut in libro Tho. Cantipratani de apibus habetur,

tur,

tur, digiti nocte studendo pro candela lucebant.

Ioannes duo Cistercij Abbates.

Bernardus monachus Cistercij, quam prælatus Stephanus Abbas ad religionem suscepit, & eum primum Clareuallis Abbatem creauit, & misit.

Hugo Cistercij monachus, qui postea fuit primus Pontigniaci Abbas.

Ioannes Cistercij monachus: postmodum Bonæuallis Viennensis Abbas.

Gerardus, B. Bernardi frater Germanus, pridem miles strenuus, deinde Cistercij monachus; postmodum Claræuallis cellararius.

Hubertus Cistercij monachus.

Guerricus Cistercij monachus, postea Igniaci Abbas.

Hugo Cistercij monachus.

Stephanus Cistercij monachus.

Balduinus Cistercij monachus.

Algothus Cistercij monachus.

Rogerus Cistercij monachus, postea Elancij Abbas.

Ioannes Cistercij Abbas, postea Valentinensis Episcopus.

Alanus, Doctor Famofus, Cistercij humilis Conuersus; in cuius claustro feliciter, iuxta portam Ecclesiæ, requiescit.

Qui duo, qui septem, qui totum scibile sciuit.
Scripsit contra Albigenfes, VValdenfes, & Iudæos. Alij

Alij quoque innumerabiles ex Cistercio,
ad aliorum foundationem monasteriorum
huius ordinis per orbis latitudinem missi
fuerunt viri sancti; de quibus secundo libro
vitæ beatæ Bernardi multa habentur.

Hugo Pontigniaci Abbas, postmodum
Antisiodorensis Episcopus.

Burchardus Pontigniaci monachus, po-
stea fontis Ioannis & Caroliloci Abbas, de-
mum Bituricensis Archiepiscopus.

Bernardus Claræuallis Abbas, ex Cister-
cio ad Claramuallem missus.

Malachias Hiberniæ Primas, cum beato
Bernardo in Claraualle corde & animo mo-
nachus.

Robertus Claræuallis Abbas, ex Dunis,
Flandriæ monasterio.

Gaufridus Claræuallis Abbas, olim beati
Bernardi Notarius.

Pontius Claræuallis Abbas, ex Grandi-
filua.

Gerardus Claræuallis Abbas, & Martyr,
ex fossa noua.

Petrus monachus, Claræuallis Abbas.

Henricus Claræuallis Abbas, postea Car-
dinalis.

Hubertus Claræuallis Prior.

Gaudefridus Claræuallis monachus, postea
Singonensis Episcopus.

Bernardus Claræuallis monachus, postea
sancti

sancti Anastasij Abbas, demum Eugenius
Papa tertius.

Siluanus Claræuallis monachus, per Do-
minum Cælestinum Papam canonizatus.

Iacobus Furnecij monasterij Bolbonæ
monachus; postea Papa Benedictus XII.

Petrus Stamereij Abbas, & postmodum
Tarentasiensis Archiepiscopus; cuius sacrum
corpus in monasterio Bellæuallis quiescens,
quotidianis fulget miraculis.

Christianus in Eleemosyna monachus,
Toreneti Abbas, postea Tolofanus Episco-
pus; vt in Tolofanorum gestis habetur.

Ioannes Bonæuallis Viennensis Abbas;
postmodum Valentinensis Episcopus.

Hugo Bonæuallis Viennensis Abbas.

Oglerus Locedij Abbas.

Guerricus Igniaci Abbas.

Garinus in Alpibus Abbas.

Reginaldus Fugniaci Abbas.

Froilanus in Mereola Abbas, postea Le-
gionensis Episcopus.

Martinus Vallis Paradisi in Castella
Abbas.

Stephanus Obasuræ Abbas.

Brekinus VValkeidæ monachus, post-
modum Sichen Abbas.

Bertrandus Grandifiluxæ Abbas.

Hugo noui monasterij Abbas.

Thomas Cantuariensis Archiepiscopus,
& Ed-

& Edmundus eius successor longo tempore habitum religionis in Pontigniaco tulerunt; ubi Edmundus ipse religiosè quiescens evidentissimis continuè fulget miraculis.

Guillelmus quondā S. Theodorici Abbas, magnæ partis vitæ B. Bernardi compiler, in habitu religionis vitam finiuit.

Arnulphus quondam S. Nicasij Abbas, monachus in Signiaco.

Gerardus quondam S. Floriaceni Abbas, monachus in Signiaco animam Domino reddidit.

Guiselbertus in Bebenhusen Prior.

Stephanus Obasinæ Prior.

Helinandus solennis historiographus in frigido monte monachus.

Ioannes quondam Dominus de monte mirabili, in Longoponte monachus cuius miri actus leguntur.

Habridus in Reiualle monachus.

Rolandus in Chesiriaco monachus.

Dauid in Haimero de monachus.

Amede Bonquallis Viennensis monachus.

Petrus & alius Petr⁹ in Caduno monachi.

In Anglia VVillelmus monachus.

Hugo, in porta cæli monachus.

Conradus in Egena monasterio Hafsia monachus; multa miraculorum gloria continuè fulgens.

Theobaldus in vallibus Sernaij.

X

Richar-

Richardus, in sancto Bernardo Doctor,
Frisiæ monachus.

Emanuel ibidem monachus, postea Cre-
monensis Episcopus.

Guillelmus quondam Montispeffulani
Dominus, in Grandisilua monachus. Ibidem
conuersus ille, quem V Vilhelmus de Balada
Angliæ Abbas, & historiæ dicunt, nihil lati-
nitatis, præter illa duo vocabula, *Aue Maria*,
sciuisse; ex cuius ore fertur, corpore iam tu-
mulato, lilium prodijisse, & litteris aureis,
Aue Maria, ubiq; decoratum.

Vitalis in S. Sulpicio Conuersus.

Franca in ciuitate Placentina monialis &
Abbatissa.

Margareta in filia benedicta, Poenensis
diœcesis monialis sacrista.

Haldegondis in Sconaugia, quæ sub ha-
bitu virili se fratrem Ioseph nominans, in
nouitiatu impollutâ Domino reddidit spi-
ritum; & multis claruit miraculis.

Margareta in monasterio V Valburgis
monialis.

Ceterum, tanta fuit huius ordinis sanctitas,
vt breui tempore circiter mille octo cen-
tum monasteria virorum, & mille quadrin-
genta monialium erecta dicantur.

Anno Domini 1098. fundatum est Cister-
cium Anno 15. à fundatione Cistercij, hoc
est anno Domini 1113. B. Bernardus cum 30.
socijs

Socijs ingressus est Cistercium. Eodem anno fundata est prima Cistercij filia, Abbatia firmitatis: anno sequēti secūda filia, Abbatia Pontigniacensis. Anno tertio, id est anno Christi fundata est tertia filia Cistercij, Abbatia Claræuallis, itemq; quarta filia, Abbatia Morimundi. Hactenus ex Missali Parisijs an. 1526. typis edito.

Ioannes del Vaulx, Prior Villariensis, 1590. scripsit librum de statu, votis, & disciplina monastica, quē ibidem suis dictauit, typis aliquādo publicandū, vt spero. Obijt an. 1590.

Anno 1598. Madriti in Hispania, in monasterio S. Annæ, floret Hieronym. Leamas, Doctor Theologus, monasterij S. Bernardi obseruantię in Hispania, Carracetensis alumnus: qui edidit Summam Ecclesiasticam siue Instructionem Confessariorum & Pœnitentium, Moguntię typis publicatam. 1598.

Sunt autem plurima, eaque florentissima ord. Cisterciensis monasteria in Hispania, quibus vnus præest, quē vocant Reuerendissimū Generalem, Reformatorē ord. S. Bernardi in Hispaniarum regnis. Sunt autem Abbates non nisi triennales: quod & in ordine Præmonstratensi obtinet.

Inter Cistercienses nostra ætate plurimi Doctores scriptis illustres in Hispania exstiterunt. Ex his Salmanticæ floruerunt *Andreas Acetores*, qui scripsit de Theologia

symbolica; *Laurentius de Zamora*, qui Tomos septem Concionum, titulo Monarchiæ mysticæ publicauit; *Ludouicus Bernardus*, cuius exstat Monarchia monastica, & Commentarius in regulam S. Benedicti; *Valerianus Spinosa*, & alij.

Compluti floruerunt *Petrus à Lorca*, Generalis reformationis Hispaniæ, qui Tomos duos edidit in secundam secundæ D. Thom. *Cyprianus N.* cuius exstant Commentarij in Cantica Cantic. in Matth. Baruch, aliosque Prophetas; *Franciscus Suarez*, Abbas Vallis Paradisi prope Salmanticā, & Regi^o Madriti Concionator, qui scripsit in Magistrū Sententiarum, item Sermones de Tempore & Sanctis; *Ignatius Viuerus*, qui Tomos tres de Exordio Cistercij, & de miraculis S. Bernardi publicauit; *Ioannes de Valle*, cuius exstat liber de viris illustribus ord. Cisterciensis; & alij plurimi.

Floruerunt item nostro sæculo, *Angelus de Manrique*, nobili genere natus in Aragonia, Abbas Vallis Paradisi, qui Conciones de Aduētū, Quadragesima & sanctis foras dedit; *N. Aluares*, & *N. Montalius*, de vita & miraculis S. Bernardi scripserunt; *Ioannes Lopes* Abbas, qui scripsit de viris illustribus ord. Cisterciensis; *Ludouicus Picus Pistorius*, poeta egregius, cuius exstant Meditationes de vita Christi, *N. de la fuerte*, qui scripsit de miraculis Christi

Christi, & alia varia ascelica; *Ludovicus Auila*,
cuius exstat liber de bello Germanico.

Atq; ista quidem accepimus à Ioanne de
la Cerda & Castaineda, Doctore Theologo
accepimus, cum Antuerpiæ versaretur. Do-
cuit is Theologiam annis 18. in Hispania, &
scripsit eruditū Volumen de Perfidia Iudeo-
rum, deq; bonis ipsorum fisco adscribendis.

Anno 1607. Ioannes Pistorius Præpositus 1607.
Vratislauiensis, chronicon constantiense
cum magno chronico Belgico publicavit.
Quo anno tradit in constantiensi diœcesi
apud Germanos ista Abbatia monasteria
virorum ord. Cisterciensis, post hæreticorū
defectionem floruisse, *Salem* apud Vberlin-
gam, *Portam cali*, aliàs *Tremenbach* / propè
Friburgum Brisgoiæ, *Capell* / item *Baind* /
propè *Weingarten* / s. *Vrbani*, *Wettingen*, &
Sebenhausen / monialium verò ista. *Mack-*
tenau / *Hallig Kreuzsaal* / *Kottenmünster* / &
Güntersaal propè Friburgum Brisgoiæ.

Ioannes Crasbequius Arschotanus, S. 1610.
Theol. Baccalaureus Louaniensis, cum esset
religiosus & Lector in Villario, scripsit in
Regulam S. Benedicti Commentarium: qui
à Capitulo Generali traditus est, examinan-
dus R. D. Ioanni Martino Abbati Clari Lo-
ci. Obijt Crasbequius anno 1610.

Anno 1612. Paulus V. Pont. Max. Breuia- 1612.
rium monastici publicavit, pro omnib; sub

X 3 regula

regula S. Benedicti militantibus; inter quos sunt & monachi ord. Cisterciensis.

1614. Anno 1614. floret in Belgio R. V. *Bernardus Montgaillard*, primùm Nifellensis, nunc Aureæ Vallis Abbas, in Ducatu Luxemburgensi, Serenissimorum Archiducum *Alberti* & *Isabelle* Concionator longè disertissimus.

Philippus Montanus, ex religiosa Soc. Iesu, monachus cœnobij Molinensis in Comitatu Namurcensi, scripsit speculum orthodoxæ fidei, & hæreticæ prauitatis, & Reuerendo admodum Domino, D. Roberto Henrion Abbati Villariensi inscripsit: quod opus typis longè dignissimum omnes eruditi iudicant.

INDEX RERVM.

A.	
Almensis Abbatix origo in	dat monasteria in Italia
diœcesi Leodiensi pag. 136.	95. In Hispania 111. In Bel-
S. Anastasij monasterium Ro-	gio 102. In Germania 117.
mæ pag. 104.	122. In Brabantia 122. Mo-
Angliæ monasteria instituti	ritur 159.
Cisterciensis 89.	S. Bernardi monasteriũ ad
Aureæ Vallis Abbatia in Du-	Scaldis iuxta Antuer-
catu Luxemburgensi 84.	piam 128. 234.
B.	
Beguinarum virginum ori-	Bertholdi Liouix Aposto-
go in Belgio 190.	lus in Auctario ad an. 1194.
Belgij monasteria ordin. Ci-	Bodeloensis Abbatix origo
sterciensis 97.	in Flandria 186.
Benden 195.	Bottenbroich 230. & seq. 283.
Benninshouen 219.	Bonessia 238.
b. Bernard. sit monachus 34.	C.
S. Guilielmum Ducem A-	Camberonensis Abbatia in
quitaniæ conuertit 95. Fū-	Hannonia 133.
	Campus vetus 39.

Cardi-

INDEX.

Cardinales ex ord. Cisterciensi.

Baldwinus I. Cardinalis 80. Conradus olim Abbas Villariensis 124. Guido 183. & 19. Henricus 179. 182. Hieronymus 80. Hieronymus 291. Hugo 139. Ioannes de Toleto 255. Robertus 268. Simon de Bello loco 268.

Charta caritatis 33.

Cistercium fundatur 3. 8. 10.

Claraualis in Bungundia 6. 38.

Claraualis apud Medelanū 94.

Claromariscus in Arretina 101.

Constantiensis diocesis monasteria: in Auctario ad an. 1607.

D.

Dunenensis Abbatia in Flādia 96.

Duissert 233.

E.

Ebracum 39.

Episcopi & Archiepiscopi ex ord. Cisterciensi.

Adolphus Os naburgensis 183. Andreas Atrebatensis 70. Bartholomæus Laudunensis 138. Carus

Montis Regalis in Sicilia 280.

Baldwinus Vigorniensis 80. Baldwinus Cantuariensis 182. Christianus Lismorensis in Hibernia

158. Godefridus Lingonensis 159.

Guarinus Bituricensis 170. 180.

Guarmundus Altrifiodorensis 181.

Guichardus Lugdunensis 171.

Henricus Bellouacensis frater

Ludouici VII. Gallie Regis 139.

Hugo Altrifiodorensis 59. 139. Lupus Cordubensis 231. Petrus Atrebatensis 181. Theodoricus Magdeburgensis 278. Tristandus Xantonensis 289.

Equites ord. Cisterciensis.

Calatrana 80. Christi 171. 82. Mauritiij & ozari 286. Montefix 270. F.

Firmitatis Abbatia fundatur 6.

Fontinella 196.

Francie Abbatia 35 & seqq. 80. 179.

Fuliensis Congregatio 93.

Gürstunfeld 260. & 261.

G.

Germania Abbatie 36. 79. 88. 94.

106. H.

Heisterbacum siue Hemmen-

roda fundatur 82.

Heckenroda in diocesi Leodiensi

187.

Hibernia monasteria 133. 175.

Hildegundis androgynæ 179.

Hispania monasteria 11. & seqq.

scriptores in Auctario 1598.

Hollandia monasteria 281. 283.

I.

Imperatorum, Regū, principūq;

beneficia erga Cisterciens. 152.

Insula natantes apud Clara-

mariscum 102.

Italia monasteria 94.

B. Iuliana Corneliensis. 130. 258.

L.

Laudensis Abbatia vulgo Ho a-

pud Insulas in Flandria 140.

Genenhorst 261. Lofdunen 264.

Lutgardis moritur 58.

M.

Molismensis Abbatia 4.

Monialium cœnobia plurima

172.

Mons Principis 259.

Morimundensis Abbatia 6.

N.

Nouum monasterium 261.

P.

Parisiense collegium Bernardi-

num 257.

Pape

INDEX

Papa seu Pontifices Romani ord. Cisterciensis.

Benedictus XII. 275. Eugenius
III. 120.

Portiniacum fundatur 634.

Portzetum 25.

Præmonstratensem ordinem pro-
pagat ac promouet S. Bernar-
dus 90.

Privilegia Cisterciensium 140.

Sabaudia monasteria 116.

S. Saluatoris monasterium vulgò
Petri Pors Antuerpia 282.

Slendenhorst 240.

Sancti & beati ord. Ci- sterciensis.

B. Alredus Abbas in Anglia 170.

B. Amedeus Episcopus Lausan-
nensis in Auctario, ad an. 1148.

B. Arnulfus Cornibaut 124. 224.

B. Beatrix Lirana 215. S. Bernar-
dus 150. B. Catharina Louani-
ensis 209. E. David 179. B. Elisa-
betha Spolbecana 181. S. Franca
Abbatissa in Italia 236. S. Gal-
lielmus Archiepiscopus Bitu-
ricensis 194. B. Ida Leutienfis
210. B. Ida Louanienfis 289. B. I-
da Niuelensis ibid. B. Ioannes
humilis de monte mirabili 285
B. Iuliana Corneliensis 130. 258.
& in Auctario ad annu 1147. S.
Ludgardis virgo Aquinienfis
in Brabantia 162. 258. S. Mala-
chias Episcopus in Hibernia 133.
S. Petrus Tarentasienfis Ar-
chiepiscopus 177. S. Robertus
Abbas Cisterciensis 9. B. Simon
Alnenfis 226. S. Stephanus Ab-
bas Cisterciensis 28. 31. B. VVer-
ricus Almenfis 212. vide aucta-

rium ad an. 1526. B. Amedeus E-
piscopus Lausanensis, in aucta-
rio ad an. 1148.

Scriptores ordinis Cister- ciensis.

Adilredus Abbas 89. Arnoldus

Abbas Bonauallis ibid. Alanus

Doctor Famofus 268. Balduin⁹

Mordau 297. S. Bernardus 43.

259. Cælarius Heisterbacensis

219. Guilielmus Abbas S. Theo-

dorici 159. Gosuinus Boffutus

129. Gulonius 294. Gelinand⁹

& Hermannus in auctario ad

an. 1526. Hubertus Rudolfus

296. Ioannes Daffighries 296.

Nicolaus Salicetus 288. Ioanes

Crasbequius in auctario ad an.

1610. & ibid. 1598. De fcriptori-

bus Hispania. Ioachim. Abbas,

in auctario ad an. 1201.

Sylua B. Maria 283.

T.

Templatorum regula à S. Ber-

nardo dictata 43.

Tungerloensis Abbatia ord. Pra-

monstratensis instituta S. Ber-

nardi opera 90.

V.

Valcellensis Abbatia in agro Ca-

meracensi 85.

Vallis Caulium congregatio in-

stituti Cisterciensis 249. Vallis

Comitis 226.

Vetus Campus 39. Vetus Mons 39.

Villariensis Abbatia in Braban-

tia 23.

Villariensis monasteri, Beati 124.

V. Velueren 234.

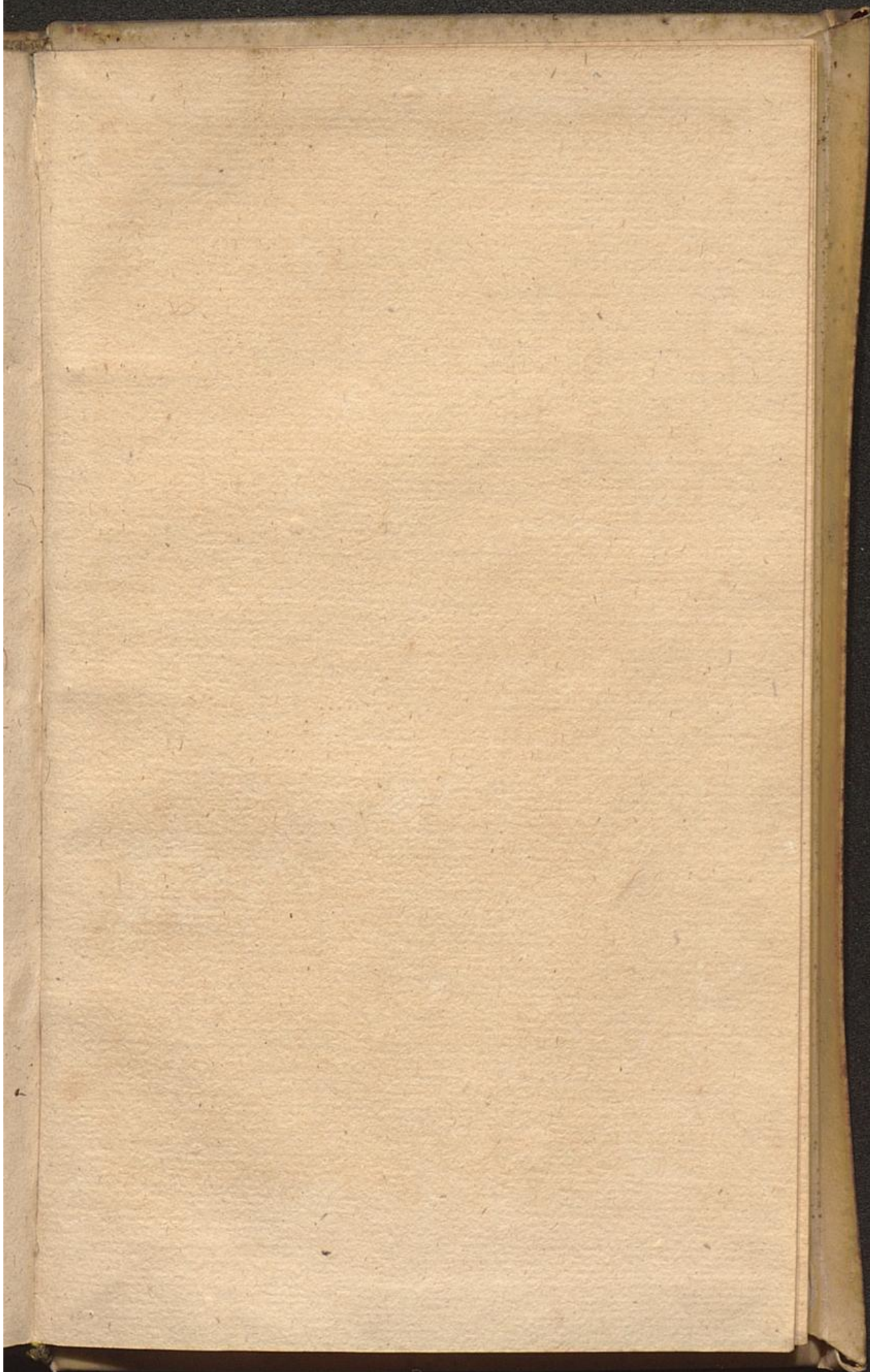
Z.

Zaren 208.

Ziriczea 283.

FINIS

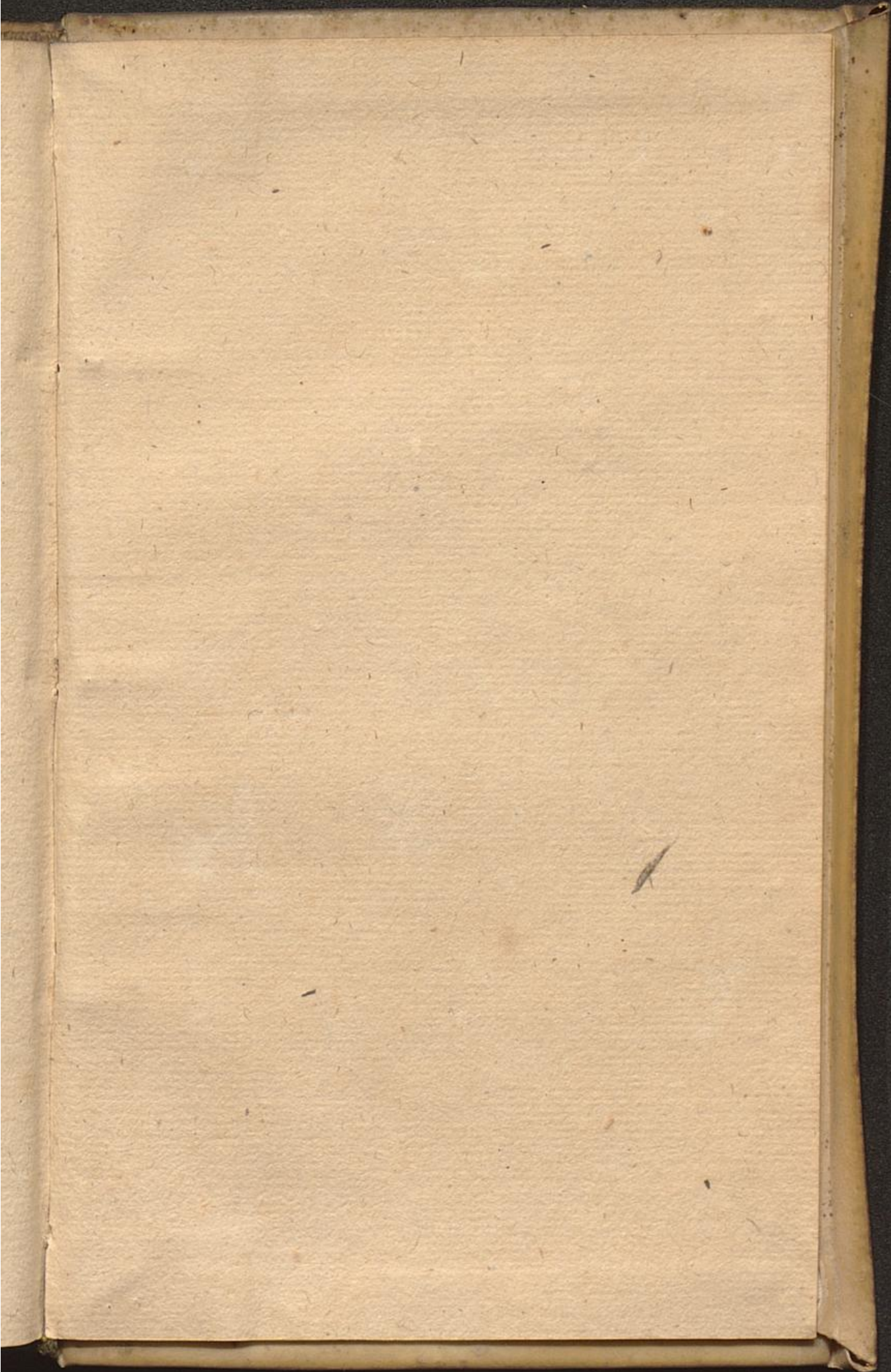

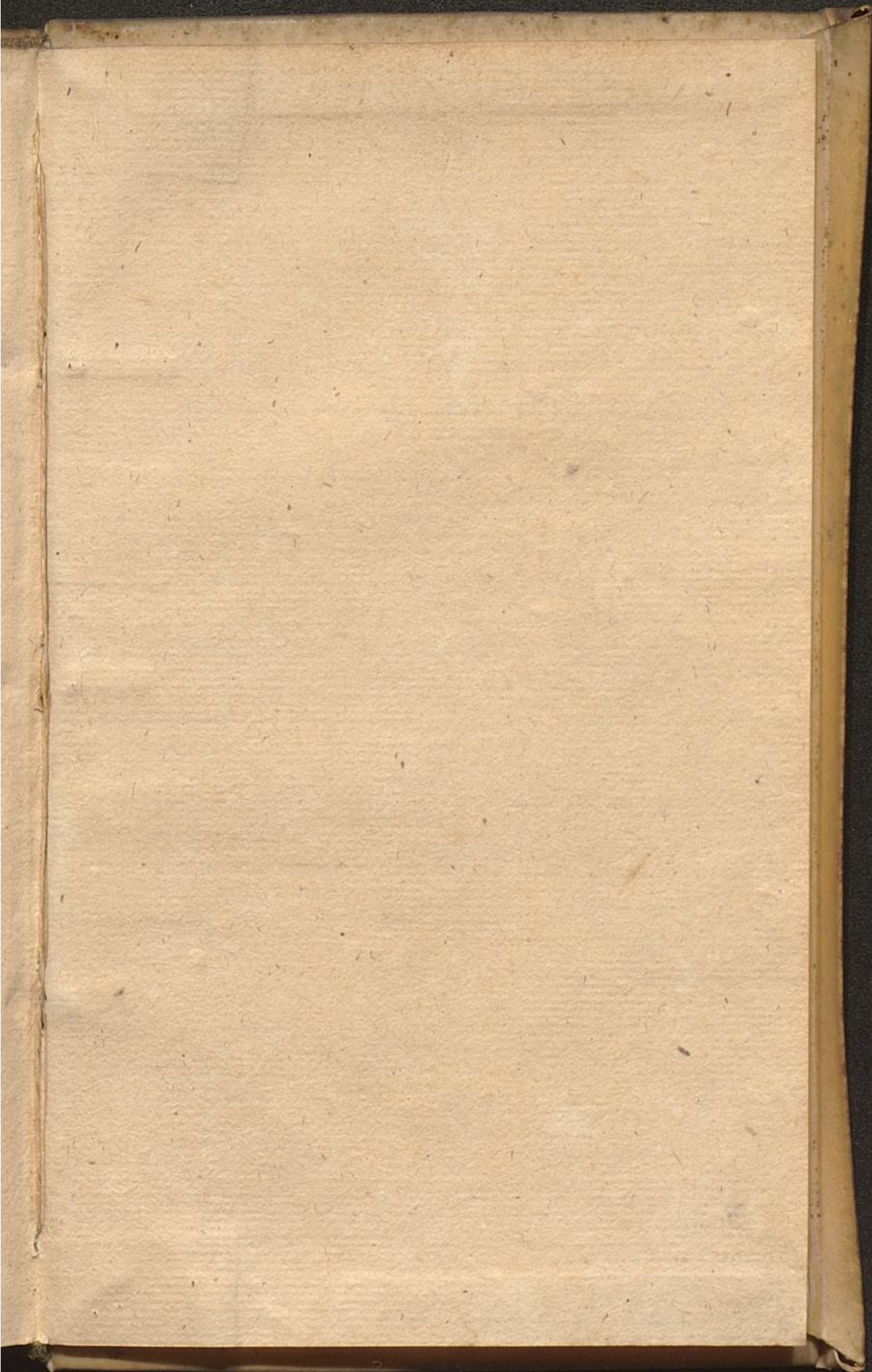

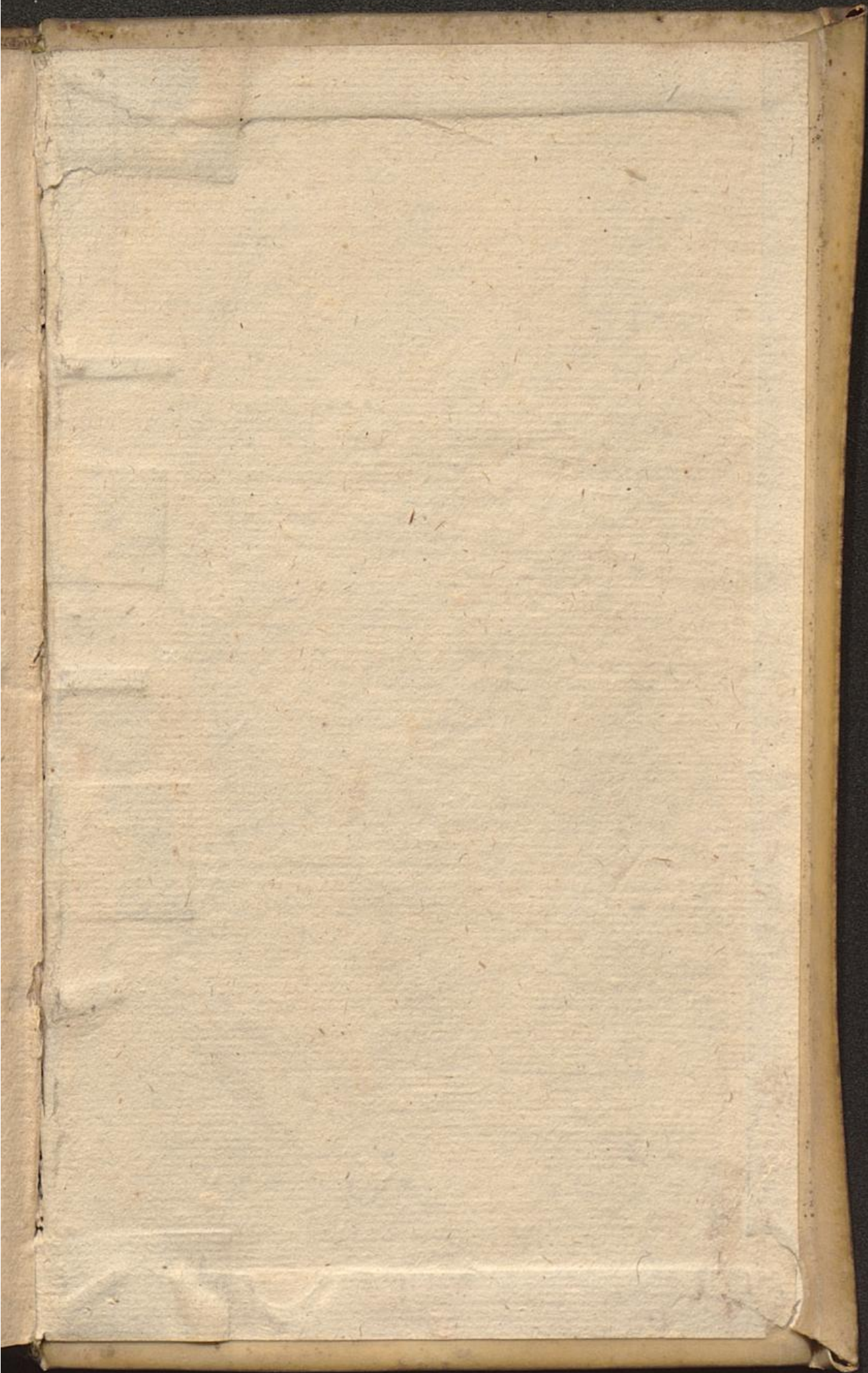

MARCEL
Chronicon
Cisterciense

Th
4917